

Effektivare samverkan för djur- och folkhälsa

*Betänkande av Utredningen om
samverkan för djur- och folkhälsa*

Stockholm 2025

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2025:69

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2025

ISBN 978-91-525-1285-2 (tryck)

ISBN 978-91-525-1286-9 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till statsrådet Peter Kullgren

Regeringen beslutade den 8 maj 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå hur informationsutbyte och annan samverkan mellan myndigheter och andra aktörer kan förbättras i syfte att förenkla och effektivisera det förebyggande djurhälsoarbetet samt arbetet mot djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människa (zoonoser).

Som särskild utredare förordnades den 13 maj 2024 dåvarande hovrättsrådet, numera rådmannen Martin Nilsson.

Som experter i utredningen förordnades den 11 juni 2024 enhetschefen Alma Brolund (Folkhälsomyndigheten), verksjuristen Eva Eriksson (Läkemedelsverket), departementssekreteraren Helena Gustafsson (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet), biträdande statsveterinären Cecilia Hultén (Statens veterinärmedicinska anstalt), projektledaren Emma Johansson (Jordbruksverket), smittskyddsamordnaren Mats Lindblad (Livsmedelsverket), rättssakknarna Frida Lindlöf (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet), länsveterinären Karin Rejnö (länsstyrelsen i Södermanlands län) och produktansvariga Sanna Sund (E-hälsomyndigheten). Som expert i utredningen förordnades den 3 december 2024 smittskyddsläkaren Lisa Labbé Sandelin (Region Kalmar län).

Som sekreterare i utredningen anställdes den 27 maj 2024 hovrättsassessorn Madeleine Axelsson.

Utredningen har tagit namnet Utredningen om samverkan för djur- och folkhälsa (LI 2024:04).

Arbetet har bedrivits i nära samråd med experterna och de har ställt sig bakom övervägandena och förslagen. Betänkandet skrivs därför i vi-form.

Härmed överlämnas betänkandet Effektivare samverkan för djur- och folkhälsa (SOU 2025:69). Utredningens uppdrag är härigenom slutfört.

Stockholm i maj 2025

Martin Nilsson

Madeleine Axelsson

Innehåll

Sammanfattning	15
1 Författningsförslag.....	25
1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken	25
1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.....	26
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.....	28
1.4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	29
1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1956:296) om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom	33
1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel.....	35
1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.....	36
1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.	40
1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion	42

2	Utredningens uppdrag och arbete	43
2.1	Utredningens uppdrag	43
2.2	Utredningens arbete.....	43
3	Centrala begrepp och författningar	45
3.1	Djurhälsa	45
3.2	Djursjukdomar, zoonoser och epizootier	46
3.3	Smittsamma sjukdomar enligt smittskyddslagen	48
3.4	Behov av samarbete mellan myndigheter.....	49
3.5	One Health	51
3.6	Offentlig kontroll och tillsyn	51
3.7	Animaliska biprodukter	53
3.8	Relevanta författningar avseende smittsamma djursjukdomar och zoonoser.....	53
3.8.1	EU-lagstiftning	53
3.8.2	Lagar och förordningar.....	56
4	Myndigheternas ansvarsområden, uppgifter och samverkan i smittskyddsarbetet	65
4.1	Inledning	65
4.2	Myndigheternas ansvarsområden och uppgifter.....	66
4.2.1	Jordbruksverket.....	66
4.2.2	Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)	69
4.2.3	Livsmedelsverket.....	70
4.2.4	Folkhälsomyndigheten	72
4.2.5	Smittskyddsläkarna	73
4.2.6	Regionerna.....	76
4.2.7	Länsstyrelserna.....	77
4.2.8	Kommunerna.....	78
4.2.9	Arbetsmiljöverket	80
4.2.10	Läkemedelsverket.....	81

4.3	Samverkan i smittskyddsarbetet	81
4.3.1	Zoonosrådet.....	81
4.3.2	Zoonossamverkansgruppen	82
4.3.3	Utbrottsgrupper som sammankallas av Folkhälsomyndigheten eller smittskyddsläkare	82
4.3.4	Samverkansgruppen för utredning och bevakning av utbrott (SUBU)	82
4.3.5	Forum för beredskapsdiagnostik (FBD)	83
4.3.6	Sminet.....	83
4.3.7	RASFF.....	83
4.3.8	Samverkan med näringslivet.....	84
4.4	En analys av myndigheternas ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet	85
4.4.1	Ett komplext system – som fungerar förhållandevis väl	85
4.5	Behov av justeringar och förtydliganden för länsstyrelserna och kommunerna.....	87
4.5.1	Inledning	87
4.5.2	Animaliska biprodukter och hantering av smittförande döda vilda djur	88
4.5.3	Ansvar för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehas av privatpersoner	89
4.5.4	Länsstyrelsernas samordning av åtgärder mot djursjukdomar	97
4.5.5	Antimikrobiell resistens.....	99
4.6	Behov av att justera kontrollen av förebyggande smittskyddsåtgärder.....	101
4.7	Behov av justeringar och förtydliganden i de uppgifter som Arbetsmiljöverket har i smittskyddsarbetet.....	109
5	Databaser och register av betydelse för smittskyddsarbetet.....	111
5.1	Definitionen av databas och register	111
5.2	Sammanställning över relevanta databaser och register.....	112

5.2.1	Inledning.....	112
5.2.2	Jordbruksverket.....	112
5.2.3	Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)	119
5.2.4	Livsmedelsverket.....	121
5.2.5	Folkhälsomyndigheten	122
5.2.6	Smittskyddsläkaren.....	124
5.2.7	E-hälsomyndigheten	124
5.2.8	Länsstyrelsen	126
5.2.9	Läkemedelsverket.....	129
5.2.10	Kommunerna.....	133
6	Sekretess och dataskydd vid myndigheternas utlämnande av uppgifter	135
6.1	Dataskydd	135
6.1.1	EU:s dataskyddsförordning	135
6.1.2	Dataskyddslagen	149
6.1.3	Registerförfattningar	153
6.2	Offentlighet och sekretess.....	156
6.2.1	Allmänt om offentlighet och sekretess.....	156
6.2.2	Sekretessregleringens uppbyggnad	157
6.2.3	Överföring av sekretess	158
6.2.4	Närmare om vissa specifika sekretessbestämmelser	160
6.2.5	Sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess	166
7	Elektroniskt utlämnade av uppgifter	173
7.1	Olika former av elektroniskt utlämnade	173
7.1.1	Inledning.....	173
7.1.2	Utlämnande genom direktåtkomst	174
7.1.3	Utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling	180
7.2	Frågan om det bör göras en rättslig åtskillnad mellan direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnade.....	182
7.2.1	Inledning.....	182
7.2.2	Informationshanteringsutredningen.....	183

7.2.3	Högsta förvaltningsdomstolens dom LEFI Online	186
7.2.4	eSamverkansprogrammets publikationer	188
7.2.5	Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden	192
7.3	Den allmänna dataskyddsregleringen	194
7.4	Våra överväganden	197
8	Delning av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet.....	199
8.1	Översikt över uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna	199
8.1.1	Inledning	199
8.1.2	Jordbruksverket	200
8.1.3	Statens veterinärmedicinska anstalt.....	203
8.1.4	Livsmedelsverket	207
8.1.5	Folkhälsomyndigheten.....	209
8.1.6	E-hälsomyndigheten.....	210
8.1.7	Smittskyddsläkaren	213
8.1.8	Regionerna	217
8.1.9	Länsstyrelserna	217
8.1.10	Kommunerna	219
8.1.11	Arbetsmiljöverket.....	220
8.1.12	Läkemedelsverket	220
8.1.13	Socialstyrelsen.....	223
8.1.14	Sametinget.....	224
8.2	Tillämpliga sekretessbestämmelser vid utlämnande av uppgifter.....	224
8.2.1	De sekretessbestämmelser som är tillämpliga.....	224
8.2.2	Omfattningen av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL	225
8.2.3	Omfattningen av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL ...	227
8.2.4	Omfattningen av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL.....	229

8.3	Nya sekretessbrytande bestämmelser	230
8.3.1	Det finns ett behov av nya sekretessbrytande bestämmelser	230
8.3.2	Ingen ny sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen	238
8.3.3	En ny sekretessbrytande bestämmelse för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden	243
8.3.4	En ny sekretessbrytande bestämmelse för uppdragssekretessen.....	251
8.4	Behovet av sekretess för uppgifterna hos mottagande myndighet.....	252
8.4.1	Inledning.....	252
8.4.2	Överföring av sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden.....	253
8.4.3	Överföring av uppdragssekretessen.....	262
8.5	Skyddet för den personliga integriteten.....	265
8.5.1	Inledning.....	265
8.5.2	Personuppgiftsbehandlingen	265
8.5.3	Integritetsrisker.....	268
8.5.4	Rättsliga grunder för behandlingen.....	270
8.5.5	Bestämmelsernas utformning ur ett integritetssperspektiv	274
8.5.6	Ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter.....	275
8.5.7	Proportionalitets- och nödvändighetsbedömning	276
8.6	Arbetsmiljöverkets behov av information	280
8.7	En integration av myndigheternas system för att dela och jämföra typningsresultat och tillhörande metadata.....	283
8.8	Formerna för utlämnande av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet avseende djur och zoonoser.....	287

9	Utlämnande av uppgifter från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser	293
9.1	Inledning.....	293
9.2	EU-rättsliga krav på register och databaser.....	294
9.3	Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser.....	295
9.4	Sekretess för uppgifter i djurregistren och djurdatabaserna	297
9.5	Aktörer som behöver uppgifter från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser.....	298
9.5.1	Inledning	298
9.5.2	Statens veterinärmedicinska anstalt.....	299
9.5.3	Livsmedelsverket	300
9.5.4	Länsstyrelserna	301
9.5.5	Kommunerna	302
9.5.6	Slakterier	303
9.5.7	Husdjursföreningar	304
9.5.8	Djurhälsoorganisationer.....	305
9.6	Författningsreglering saknas	306
9.7	Omfattningen av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL.....	309
9.8	Nya sekretessbrytande bestämmelser.....	310
9.8.1	Det finns ett behov av nya sekretessbrytande bestämmelser	310
9.8.2	Uppgiftsskyldighet för Jordbruksverket	312
9.9	Behovet av sekretess för uppgifterna hos mottagaren.....	317
9.10	Formen för utlämnande.....	325
9.11	De nuvarande bestämmelserna om den centrala hästdatabasen	327
9.11.1	De nuvarande svenska reglerna om den centrala hästdatabasen hänvisar till en upphävd EU-förordning.....	327
9.11.2	Djurhälsolagsutredningens överväganden beträffande 9 a–9 e §§ provtagningslagen.....	329

9.11.3	Ska bestämmelserna i 9 a–9 e §§ provtagningsförordningen ändras?	330
9.12	Skyddet för den personliga integriteten.....	331
9.12.1	Inledning.....	331
9.12.2	Personuppgiftsbehandlingen.....	332
9.12.3	Integritetsrisker.....	334
9.12.4	Rättsliga grunder för behandlingen.....	337
9.12.5	Bestämmelsernas utformning ur ett integritetsperspektiv	342
9.12.6	Proportionalitets- och nödvändighetsbedömning	345
9.13	Ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter	347
10	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	349
11	Konsekvenser	351
11.1	Inledning	351
11.2	Syftet med våra förslag.....	353
11.3	Alternativa lösningar.....	355
11.4	Samhällsekonomiska konsekvenser.....	356
11.5	Konsekvenser för myndigheter, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer.....	357
11.6	Överflyttningen av ansvaret för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur.....	359
11.6.1	Konsekvenser för kvalitet och effektivitet	359
11.6.2	Konsekvenser för länsstyrelserna och kommunerna	360
11.7	Uppföljning av förslagen.....	362

12 Författningskommentar 363

12.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken..... 363

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:806)
om provtagning på djur, m.m..... 36412.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:807)
om kontroll av husdjur, m.m..... 36612.4 Förslaget till lag om ändring i offentlighets-
och sekretesslagen (2009:400)..... 367**Bilagor**

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2024:45 371

Bilaga 2 Kommittédirektiv 2025:20 381

Sammanfattning

Vårt uppdrag

Vi har haft i uppdrag att föreslå hur informationsutbyte och annan samverkan mellan myndigheter och andra aktörer kan förbättras i syfte att förenkla och effektivisera det förebyggande djurhälsoarbetet samt arbetet mot djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människa (zoonoser).

I uppdraget har det ingått bland annat att

- analysera hur berörda myndigheter ska kunna utbyta nödvändiga uppgifter samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden säkerställs,
- föreslå eventuella åtgärder för att i övrigt förbättra förutsättningarna för myndigheterna att effektivt förebygga och bekämpa zoonoser i samverkande processer,
- bedöma om det finns behov av att justera eller förtydliga något i de uppgifter som myndigheterna har i dag, och
- analysera hur berörda aktörer ska få del av nödvändiga uppgifter ur Statens jordbruksverks djurregister och djurdatabaser, samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden värnas.

Delning av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet

Tillämpliga sekretessbestämmelser vid utlämnande av uppgifter

Vi har undersökt vilka uppgifter som behöver delas med andra myndigheter i smittskyddsarbetet mot djursjukdomar och zoonoser och har kommit fram till att det finns uppgifter som behöver delas som omfattas av sekretess. Det är framför allt tre olika sekretessbestämmelser som kan bli aktuella; hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL), sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL.

Hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL är i ett fåtal fall tillämplig på uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet och är ofta tillämplig på uppgifter som smittskyddsläkarna behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. När det gäller sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL är denna typ av sekretess mycket ofta tillämplig på uppgifter som Jordbruksverket och länsstyrelserna behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet och ofta tillämplig på uppgifter som Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Läkemedelsverket och Livsmedelsverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Slutligen är uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL mycket ofta tillämplig på uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Nya sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om överföring av sekretess

I de situationer myndigheterna behöver dela en sekretessreglerad uppgift med andra myndigheter i smittskyddsarbetet gör den utlämnade myndigheten vanligtvis bedömningen att uppgifterna kan lämnas ut med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser i form av bestämmelsen om att uppgift kan lämnas ut vid samtycke från den enskilde enligt 10 kap. 1 § OSL, bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL, den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL eller bestämmelser om uppgiftsskyldighet med

stöd av 10 kap. 28 § OSL. Vår bedömning är att myndigheterna i vissa fall använder sig av dessa bestämmelser på ett sätt som inte är helt förenligt med gällande rätt, vilket också är något som myndigheterna själva har gett uttryck för. Vidare upplever myndigheterna många gånger att hanteringen vid utlämnande av uppgifter är komplex, svårtillämpad och tidskrävande. Vi har kommit fram till att det finns ett behov av att införa nya sekretessbrytande bestämmelser i OSL för att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna dela uppgifter med varandra i smittskyddsarbetet. Vi föreslår därför att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL för sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL. Bestämmelsen innebär att sekretessen inte hindrar att Jordbruksverket, en länsstyrelse, Läke-medelsverket, SVA eller Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till vissa andra myndigheter, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Vi föreslår även att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse för uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Bestämmelsen innebär att sekretessen inte hindrar att SVA lämnar ut en uppgift till vissa andra myndigheter om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

För att uppgifterna ska ha ett ändamålsenligt skydd hos den mottagande myndigheten föreslår vi även att det ska införas bestämmelser om överföring av sekretess. Bestämmelserna innebär att om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden från Jordbruksverket, en länsstyrelse, SVA eller Livsmedelsverket, blir sekretessen tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten. Om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse får en uppgift som omfattas av uppdragssekretess från SVA blir sekretessen tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

När det gäller hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL är vår bedömning att det inte finns något behov av att införa en sekretessbrytande bestämmelse som tar sikte på smittskyddsläkarnas utlämnade av uppgifter. Detta eftersom det finns andra bestämmelser som möjliggör ett utlämnande i form av bestämmelsen om samtycke från den enskilde i 10 kap. 1 § OSL, om nödvändigt utlämnande

i 10 kap. 2 § OSL och i 6 kap. 7 § smittskyddslagen. Vi gör bedömningen att det inte heller för Folkhälsomyndighetens uppgifts-utlämnande ska införas någon ny sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen, sett till det starka intresse som denna typ av sekretess avser att skydda och i kombination med att behovet av en sekretessbrytande bestämmelse för Folkhälsomyndigheten är förhållandevis litet.

En integration av myndigheternas system för att dela och jämföra typningsresultat och tillhörande metadata

SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har egna laboratorieverksamheter där mikrobiologiska laboratorieanalyser utförs. SVA utför analyser på djur och foder, Livsmedelsverket analyserar sjukdomsframkallande bakterier i mat och vatten samt livsmedelsburna virus och Folkhälsomyndigheten analyserar smittämnen kopplat till människor. Därtill tar både SVA och Livsmedelsverket emot isolat av bakterier från livsmedel från kommersiella laboratorier för typning (karaktärisering av smittämnet). Genom epidemiologisk typning såsom helgenomsekvensering görs en karaktärisering av smittämnet. Därefter kan en analys av släktskap göras, vilket utgör en viktig del i smittspårningsarbetet i samband med utbrott. Släktskapsanalysen innebär att två eller flera isolat jämförs, i syfte att utreda om det rör sig om samma smittkälla.

SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har ett behov av att löpande dela uppgifter om typningsresultat för att jämföra om det smittämne som en myndighet har funnit i sina analyser också finns hos någon annan myndighet. Myndigheterna har också ett behov av att dela viss information kopplat till typningsresultatet, så kallad metadata, i form av uppgift om vilken region som är aktuell, datum för när provet är taget, provnummer, typ av smittämne och vilken typ av prov som isolatet kommer ifrån. I dag går detta informationsutbyte till på så sätt att den myndighet som vill ha uppgifter om typningsresultat får göra en begäran om utlämnande av uppgifterna, som sedan rutinmässigt lämnas ut. Ett sådant informationsutbyte mellan myndigheterna sker flera gånger per vecka. Detta förfarande är i viss mån tidskrävande och resursineffektivt och det finns en risk att missa samband mellan olika smittkällor eftersom det saknas möjlighet att få en helhetsbild. Vi bedömer att det i smitt-

skyddsarbetet finns ett behov hos SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket av att på ett enklare, effektivare och mer överskådligt sätt dela och jämföra denna information. Med en integration av systemen skulle myndigheterna på ett snabbare och enklare sätt kunna få del av den information som behövs, utan att behöva skicka en förfrågan och invänta utlämnandet.

En sådan integration skulle tekniskt kunna genomföras på olika sätt och innan ett sådant system införs krävs flera förberedande ställningstaganden och förberedande åtgärder. Med undantag för uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL är vår bedömning att de uppgifter som myndigheterna behöver dela med varandra inte är sådana som det finns en bestämmelse om sekretess för. Genom vårt förslag om att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse beträffande uppgifter hos SVA som omfattas av uppdragssekretessen finns det därmed inte någon sekretess i OSL som hindrar en integration av de aktuella systemen. Delningen av uppgifterna innebär enligt vår bedömning en behandling av personuppgifter, både för utlämnande och mottagande myndighet. Det integrerade systemet innebär dessutom en behandling av känsliga personuppgifter eftersom det rör uppgifter om hälsa, vilket myndigheterna behöver ta hänsyn till vid sina förberedande åtgärder inför en integration.

Utlämnande av uppgifter från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser

Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser

Jordbruksverket för ett antal register/databaser som innehåller information om djur och anläggningar med djur, så kallade djurregister och djurdatabaser. Dessa register och databaser har upprättats i enlighet med EU-rättsliga bestämmelser som finns i EU:s djurhälsoförordning¹ och i EU:s kontrollförordning². Jordbruksverket har

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012,

upprättat ett register över anläggningar där det hålls landlevande djur, ett register över förflyttningar av får, getter och grisar, ett register över nötkreatur, ett register över hästar, ett register över slakt, ett register över vattenbruksanläggningar och ett register över djuridentiteter för nötkreatur, får, getter och grisar.

Jordbruksverket för även ett register över inrapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar. Det registret omfattas inte av någon uttrycklig bestämmelse i EU:s djurhälsoförfordning men däremot finns en bestämmelse om själva anmälningsplikten.

Vi föreslår att det ska införas bestämmelser om att Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i djurregistren och djurdatabaserna.

SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna, kommunerna, slakterier, de husdjursföreningar som utför rättning av uppgifter i registret över nötkreatur samt organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar som driver frivilliga kontrollprogram med stöd av 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. (djurhälsoorganisationer) behöver uppgifter från registren och databaserna för olika ändamål i sin verksamhet.

Sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) (OSF) och punkt 30 i bilagan till OSF för uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden är mycket ofta tillämplig på uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. Det kan till exempel handla om uppgifter om antalet djur i en besättning eller köp och försäljning av djur, där skada kan uppstå om uppgifterna exempelvis lämnas ut till kontrollmyndigheter eller konkurrenter.

Nya sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om tystnadsplikt

Jordbruksverket har gjort bedömningen att de uppgifter som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden kan lämnas ut med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser, nämligen

---

(EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

bestämmelsen om att uppgift kan lämnas ut vid samtycke från den enskilde enligt 10 kap. 1 § OSL, bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL eller generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL, beroende på vilken aktör som är mottagare av uppgiften. Vår bedömning är att dessa bestämmelser i vissa fall används på ett sätt som inte är helt förenligt med gällande rätt och att det finns ett behov av sekretessbrytande bestämmelser för att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna lämna ut nödvändiga uppgifter ur djurdatabaserna och djurregistren. Vi föreslår att det ska införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet i förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. och förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. som innebär att Jordbruksverket ska lämna ut uppgifter ur djurregistren och djurdatabaserna till SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelser, kommuner, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer om uppgifterna behövs i viss angiven verksamhet hos mottagaren.

För att uppgifterna ska ha ett ändamålsenligt skydd hos mottagaren föreslår vi att det ska införas bestämmelser om tystnadsplikt som innebär att den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos en husdjursförening, ett slakteri eller en djurhälsoorganisation inte får obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de djurregister eller djurdatabaser som han eller hon har tagit del av.

Direktåtkomst

I utredningen har det framkommit att SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer har behov av att få ha direktåtkomst till uppgifter ur djurregistren och djurdatabaserna. Den som har direktåtkomst till någon annans register eller databas kan på egen hand söka efter uppgifter men kan inte påverka innehållet. Vi föreslår att det ska införas bestämmelser som klargör att Jordbruksverket får ge dessa aktörer direktåtkomst till uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i den utsträckning det behövs för specifika ändamål. Direktåtkomsten ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Skyddet för den personliga integriteten och för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden

Vi har genomfört en integritetsanalys av de förslag som vi har lagt fram för att analysera om förslagen är förenliga med bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten. Vi har gjort en proportionalitets- och nödvändighetsbedömning som har tagit sikte på både skyddet för den personliga integriteten och de intressen som sekretessen avser att skydda utifrån våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser.

Vår bedömning är att våra föreslagna bestämmelser innebär ett förhållandevis litet intrång i den personliga integriteten och i de intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda. Med beaktande av de viktiga allmänna intressen som aktualiseras och övriga fördelar med införandet av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser, i form av att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt kan dela uppgifter, är vår bedömning att införandet av sådana bestämmelser är proportionerliga ur integritetshänseende och utifrån de övriga intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

Behovet av att justera eller förtydliga myndigheternas arbetsuppgifter

Ansvar för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehås av privatperson

Vi föreslår att kommunernas ansvar enligt 9 kap. 15 § miljöbalken för att vidta behövliga åtgärder för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur ska flyttas över till länsstyrelserna. De nya bestämmelserna om länsstyrelsernas ansvar föreslår vi ska placeras i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen).

Från både kommunerna och länsstyrelserna har det framkommit önskemål om en överflyttning av ansvaret. Kommunerna saknar i regel de kunskaper som krävs i dessa frågor medan länsstyrelserna har en större kompetens genom exempelvis länsveterinärerna och genom att de i större utsträckning hanterar liknande frågor. Vi bedömer att en överflyttning innebär en mer effektiv, enhetlig och likvärdig hantering av dessa ärenden.

Den typ av tillsyn som misstanke om smitta hos sällskapsdjur innebär aktualiseras i normalfallet endast efter anmälan eller då kommunen i något annat sammanhang får kännedom om att det finns problem. I mindre kommuner kan det gå flera år utan att ett sådant ärende blir aktuellt inom kommunen. Redan i dag lägger länsstyrelserna många gånger arbetstid på att vägleda och informera kommunerna i dessa frågor och i vissa fall även vidta åtgärder såsom att skicka ut informationsbrev till ägaren till sällskapsdjuret i fråga. Vår bedömning är därför att en överflyttning av tillsynen avseende sällskapsdjuren från kommunerna till länsstyrelserna inte kommer att medföra ett behov av utökade resurser hos länsstyrelserna.

Länsstyrelsernas arbete för att motverka antimikrobiell resistens

Länsstyrelserna arbetar för att motverka antimikrobiell resistens genom att delta i nätverk som berör denna fråga samt i samband med kontroll av veterinärer och kontroll av djurhållare avseende bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Vi föreslår att dessa arbetsuppgifter ska tydliggöras genom att det i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion anges att länsstyrelserna ska arbeta för att motverka uppkomst och spridning av antimikrobiell resistens bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antimikrobiella läkemedel till djur. I de instruktioner som gäller för Jordbruksverket och SVA, som också har ett uppdrag i smittskyddsarbetet, finns redan sådana typer av bestämmelser.

Förtydligande av Arbetsmiljöverkets roll i samband med zoonoser

Vi föreslår att det ska förtydligas i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel att Arbetsmiljöverket är en av de myndigheter som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och kommunerna i den utsträckning som behövs ska samråda med.

Arbetsmiljöverket har uppgett att myndigheten ofta får behövlig information om zoonotiska smittor sent och uppgett att det behöver förtydligas att Arbetsmiljöverket är en av de utpekade myndigheterna som det vid behov ska samrådas med vid ett zoonosutbrott, exempelvis i vissa fall när arbetstagare på en arbetsplats är inblandade. Vid misstänkt eller konstaterad smitta från djur eller livsmedel på en arbetsplats kan Arbetsmiljöverket utföra tillsyn av arbetsplatsen och utreda eventuella brister i arbetsmiljön. För att minska risken för smittspridning mellan djur/livsmedel och människa där arbetstagare riskerar att smittas kan det i vissa fall vara av vikt att andra myndigheter samråder med Arbetsmiljöverket. Detsamma gäller vid brister i arbetsmiljön hos en djurhållare kopplat till en smittorisk som en annan myndighet uppmärksammar. Vi föreslår därför att Arbetsmiljöverket uttryckligen ska anges i 2 § andra stycket förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel, förutom Folkhälsomyndigheten som i dag anges.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 15 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

15 §¹

Vid misstanke om att ett *sällskapsdjur som innehas av privatperson eller* ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, *skall* kommunen omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur *och låta avliva sällskapsdjur som innehas av privatpersoner.*

Vid misstanke om att ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, *ska* kommunen omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur.

Den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen har rätt till skälig ersättning av kommunen.

Första och andra styckena gäller inte om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen (2006:804), lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m., epizootilagen (1999:657) eller zoonoslagen (1999:658).

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2006:828.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

dels att 19 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 a § och 11 d §, av följande lydelse.

7 a §

Vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, ska länsstyrelsen omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får länsstyrelsen låta förstöra föremål av personlig natur och avliva sällskapsdjur som innehas av privatpersoner.

Den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen har rätt till skälig ersättning av länsstyrelsen.

Första och andra styckena gäller inte om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen (2006:804), epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) eller andra bestämmelser i denna lag.

11 d §

Den som deltar i eller har deltagit i verksamheten hos ett slakteri eller en husdjursförening får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. som han eller hon har tagit del av.

19 a §¹

Ersättning av statsmedel kan, om det finns särskilda skäl, lämnas för kostnader eller förluster som uppkommit på grund av

1. sådana beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen som syftar till att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från, kontrollera eller förebygga och hindra spridning av djursjukdomar, eller

2. sådana föreskrifter meddelade med stöd av lagen som har det syfte som anges i 1.

Frågor om ersättning prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för att ersättning ska kunna lämnas och om de kostnader och förluster som ska kunna ersättas.

I fråga om ersättning till den som har drabbats av ett beslut enligt 7 a § gäller rätt till ersättning enligt vad som anges i den paragrafen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2014:518.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

dels att rubriken närmas före 9 c § ska lyda ”Tystnadsplikt vid offentlig kontroll”,

dels att det ska införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

7 a §

Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. som han eller hon har tagit del av.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att nuvarande 30 kap. 25 a–25 c §§ ska betecknas 30 kap. 24 a–24 c §§,

dels att rubriken närmast före 31 kap. 13 § ska lyda ”Sekretessbrytande bestämmelser”,

dels att rubriken närmast före 30 kap. 25 a–25 c §§ ska sättas närmast före nya 30 kap. 24 a–24 f §§,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 30 kap. 24 d–24 f och 25 a §§ och 31 kap. 13 a och 13 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

24 d §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att en uppgift lämnas ut till ett slakteri eller en husdjursförening i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

24 e §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att en uppgift lämnas ut till en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen

(2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.

24 f §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att

1. Jordbruksverket lämnar ut en uppgift till Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare,

2. en länsstyrelse lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, en kommun, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, en smittskyddsläkare eller en annan länsstyrelse,

3. Läkeemedelsverket lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt eller en länsstyrelse,

4. Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, en länsstyrelse, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket eller en smittskyddsläkare, eller

5. Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare.

För att en uppgift ska få lämnas ut enligt första stycket krävs att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av sjukdomar och smittämnen

som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar.

25 a §

Om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som är sekretessreglerad i 23 § första stycket 1 från Jordbruksverket, en länsstyrelse, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Livsmedelsverket, blir 23 § första stycket 1 § tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

31 kap.

13 a §

Sekretessen enligt 12 § hindrar inte att Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av sjukdomar och smittämnen som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar.

13 b §

Om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse får en uppgift som är sekretessreglerad i 12 § från Statens veterinärmedicinska

anstalt, blir 12 § tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten. Sekretessen gäller inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1956:296) om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

Härigenom föreskrivs att 1 och 4 §§ förordningen (1956:296) om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som har drabbats av kostnader eller förluster till följd av ett ingripande som en myndighet har gjort för att hindra spridning av en smittsam sjukdom kan få ersättning från staten enligt denna förordning om ingripandet skett enligt

1. smittskyddslagen (2004:168)	
2. 9 kap. 15 § miljöbalken, <i>eller</i>	2. 9 kap. 15 § miljöbalken,
3. livsmedelslagen (2006:804).	3. livsmedelslagen (2006:804),
	<i>eller</i>
	4. 7 a § lagen (2006:806) om provtagning på djur, <i>m.m.</i>

4 §²

Kostnaden för undersökning på ett laboratorium av prov, som har tagits beträffande en sådan allmänfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen (2004:168) eller en sådan allvarlig smittsam sjukdom som avses i 9 kap. 15 § miljöbalken, eller vid misstanke om en sådan sjukdom, får ersättas i den mån kostnaden inte *skall* ersättas enligt nämnda lagar och det sammanlagda beloppet av vad en ersättningssökande i detta

Kostnaden för undersökning på ett laboratorium av prov, som har tagits beträffande en sådan allmänfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen (2004:168) eller en sådan allvarlig smittsam sjukdom som avses i 9 kap. 15 § miljöbalken *eller 7 a § lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.*, eller vid misstanke om en sådan sjukdom, får ersättas i den mån kostnaden inte *ska* ersättas enligt nämnda lagar och det sammanlagda

¹ Senaste lydelse 2010:574.

² Senaste lydelse 2004:256.

hänseende har fått vidkännas beloppet av vad en ersättnings-
överstiger 1 000 kronor. sökande i detta hänseende har fått
vidkännas överstiger 1 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt och kommunerna är behöriga myndigheter enligt artikel 3.2 i zoonosdirektivet och enligt artikel 3.1 i zoonosförordningen.

Myndigheterna ska i den utsträckning som behövs samråda med varandra samt med Folkhälsomyndigheten och andra berörda myndigheter och organisationer.

Myndigheterna ska i den utsträckning som behövs samråda med varandra samt med Folkhälsomyndigheten, *Arbetsmiljöverket* och andra berörda myndigheter och organisationer.

Vid fall som rör smittspridning till människor ska myndigheterna utöver vad som sägs i andra stycket samråda med smittskyddsläkaren.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2015:160.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. ska införas nio nya paragrafer, 11 e–11 m §§, och närmast före 11 e, 11 g och 11 m §§ ska införas tre nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Databaser och register

11 e §

Jordbruksverket upprättar de register över anläggningar och aktörer som anges i artiklarna 101 och 185 i förordning (EU) 2016/429 samt den databas eller de databaser över hållna landlevande djur som anges i artikel 109 i samma förordning (register över anläggningar där det hålls landlevande djur, register över förflyttningar av får, getter och grisar, register över nötkreatur, register över hästar, register över slakt, register över vattenbruksanläggningar samt register över djuridentiteter för nötkreatur, får, getter och grisar).

Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i registren och databaserna.

11 f §

Jordbruksverket får upprätta ett register över rapporteringar av anmälningspliktiga sjukdomar som har anmälts enligt artikel 18 i förordning (EU) 2016/429.

Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i registret.

Uppgiftsskyldigheter

11 g §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e och 11 f §§ till Statens veterinärmedicinska anstalt om uppgifterna behövs för

- 1. smittbekämpning,*
- 2. sjukdomsövervakning,*
- 3. riskvärdering,*
- 4. förebyggande av smittsam sjukdom, eller*
- 5. forskning och utveckling inom myndighetens område.*

11 h §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § till Livsmedelsverket om uppgifterna behövs för

- 1. offentlig kontroll i samband med slakt av livsmedelsproducerande djur, eller*
- 2. planering av provtagningsprogram för vissa livsmedel.*

11 i §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e och 11 f §§ till en länsstyrelse om uppgifterna behövs för

- 1. offentlig kontroll, eller*
- 2. ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.*

11 j §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § till en kommun om uppgifterna behövs för verksamhet som avser offentlig kontroll.

11 k §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur det register över nötkreatur som anges i 11 e § till ett slakteri om uppgifterna behövs för

- 1. identifiering av djur vid slakt,*
- 2. köttklassificering,*
- 3. sortering och hantering av riskmaterial, eller*
- 4. identifiering av djur som ska provtas för en djursjukdom.*

11 l §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § till en husdjursförening som identifierar fel och utför rättning av uppgifter i det register över nötkreatur som anges i samma paragraf, om uppgifterna behövs för det ändamålet eller för verksamhet som avser rådgivning till sina medlemmar.

*Direktåtkomst**11 m §*

Jordbruksverket får ge Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, ett slakteri eller en husdjursförening som avses i 11 l § direktåtkomst till upp-

gifter i de register och databaser som anges i 11 e och 11 f §§ i den utsträckning det behövs för respektive aktörs ändamål i 11 g–11 i §§ och 11 k–11 l §§.

Direktåtkomsten ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.

dels att nuvarande 7 a och 7 b §§ ska betecknas 7 c och 7 d §§

dels att rubriken närmas före nuvarande 7 a § ska sättas närmast före den nya 7 c §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 7 a och 7 b §§, och närmast före 7 a och 7 b §§ ska införas två nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Uppgiftsskyldighet

7 a §

Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. till en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning, om uppgifterna behövs för sådan kontroll som de har fått rätt att anordna enligt 3 § första stycket 2 i syfte att förebygga sjukdomar hos djur.

Direktåtkomst

7 b §

Jordbruksverket får ge en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning som avses i 7 a § direktåtkomst till uppgifter i de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtag-

ning på djur, m.m. i den utsträckning det behövs för ändamålet i 7 a §.

Direktåtkomsten ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Länsstyrelsen ska

1. verka för att nationella mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar,

2. utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser,

3. främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet,

4. inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet,

5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den, *och*

6. vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet.

5. ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den,

6. vid behov bistå regeringen och Regeringskansliet inom länet, *och*

7. *arbeta för att motverka uppkomst och spridning av antimikrobiell resistens bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antimikrobiella läkemedel till djur.*

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2026.

---

¹ Senaste lydelse 2023:77.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Utredningen har i uppdrag att föreslå hur informationsutbyte och annan samverkan mellan myndigheter och andra aktörer kan förbättras i syfte att förenkla och effektivisera arbetet med att förebygga och bekämpa djursjukdomar samt sjukdomar som smittar mellan djur och människor (zoonoser).

I uppdraget ingår att analysera hur berörda myndigheter ska kunna utbyta nödvändiga uppgifter samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden säkerställs. I uppdraget ingår vidare att föreslå eventuella åtgärder för att i övrigt förbättra förutsättningarna för myndigheterna att effektivt förebygga och bekämpa zoonoser i samverkande processer samt bedöma om det finns behov av att justera eller förtydliga något i de uppgifter som myndigheterna har i dag. I uppdraget ingår även att analysera hur berörda aktörer ska få del av nödvändiga uppgifter ur Statens jordbruksverks djurregister och djurdatabaser, samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden värnas.

2.2 Utredningens arbete

Utredningsarbetet påbörjades i slutet av maj 2024 och vi har sedan september 2024 haft regelbundna sammanträden med våra experter. Vi har haft sju protokollförda sammanträden. Därutöver har vi haft löpande kontakt och enskilda möten med experterna och andra företrädare för de myndigheter som är representerade i expertgruppen såsom jurister, handläggare och chefer. Vi har haft särskilda möten

med flera av myndigheterna för att få en förevisning av de register och databaser som är relevanta i utredningen. Vi har även samrått med andra tjänstemän från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Under utredningsarbetet har vi vidare haft kontakt och möten med andra centrala myndigheter och aktörer i form av Sveriges kommuner och regioner (SKR), miljöförvaltningen i Göteborgs kommun, Arbetsmiljöverket, Svenska Samernas Riksförbund (SSR), Same-tinget, Svensk Fågel och Gård & Djurhälsan. Vi har också haft kontakt med Växa Sverige och Svenska Köttföretagen.

För att undersöka hur andra länder hanterar informationsdelning mellan myndigheter inom djur- och folkhälsa har vi haft kontakt med Statens Serum Institut i Danmark.

3 Centrala begrepp och författningar

3.1 Djurhälsa

En god djurhälsa är viktig utifrån flera aspekter. Det minskar risken för att djur lider och för att människor blir smittade av djur eller via livsmedel. En god djurhälsa är även en förutsättning för att bromsa uppkomsten och spridningen av antibiotikaresistenta bakterier. Genom en bra djurhälsa främjas även animalieproduktionen och därmed livsmedelsförsörjningen. Det underlättar även Sveriges möjligheter att sälja djur och produkter till andra länder.

Förutom djursjukdomar och smittämnen syftar djurhälsa i detta sammanhang också på skador eller andra lidanden hos djur. Det innefattar ett gott smittskydd och djurskydd. Smittskyddsarbetet innefattar i sin tur både förebyggande och bekämpning av smittsamma djursjukdomar. Det är också viktigt med övervakning och beredskap för att förhindra att smittsamma djursjukdomar får fäste och sprids vidare. Djurskyddet i Sverige syftar till att djuren behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.¹

Det har genom åren antagits en stor mängd EU-rättsakter som reglerar djurhälsa, med innebörden smittor som sprids mellan djur eller mellan djur och människor. Merparten av dessa har samlats i EU:s nya djurhälsoförfordning² som tillämpas från och med den 21 april 2021.

---

¹ Se 2 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsoförfordning").

3.2 Djursjukdomar, zoonoser och epizootier

Djursjukdomar kan få allvarliga konsekvenser för samhället. Ett utbrott av en sådan sjukdom kan vara ett hot mot både människors och djurs hälsa och medföra stora ekonomiska förluster för både djurägare och samhället i stort. Vid ett utbrott av en djursjukdom är det därför många aktörer som blir involverade i arbetet med att bekämpa smittan. Djurägare, veterinärer, branschorganisationer och myndigheter har olika roller och uppgifter och det krävs ett gott samarbete för att bekämpningen ska lyckas.

EU har sammanställt en gemensam förteckning över allvarliga smittsamma djursjukdomar som utgör en risk för djurs och människors hälsa i hela unionen eller delar av den. De förtecknade sjukdomarna finns i artikel 5.1 a i EU:s djurhälsoförordning³ och i kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/1629 av den 25 juli 2018 om ändring av förteckningen över sjukdomar i bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"). De finns också i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen, i bilaga 1 där de är markerade med bokstaven f.

Det finns regler för hur de olika förtecknade sjukdomarna ska hanteras när de upptäcks. Vilka åtgärder som ska vidtas mot respektive förtecknad sjukdom beror på hur sjukdomen kategoriseras enligt artikel 9.1 i EU:s djurhälsoförordning. De förtecknade sjukdomarna kategoriseras i kategori A, B, C, D och E. Sjukdomar som kategoriseras enligt artikel 9.1 a (A-sjukdomar) ska vara föremål för omedelbara utrotningsåtgärder om de påvisas inom EU. Det gäller till exempel mul- och klövsjuka samt klassisk och afrikansk svinpest. Sjukdomar enligt artikel 9.1 b (B-sjukdomar) är sådana sjukdomar som ska bekämpas i samtliga medlemsstater med målet att de ska utrotas inom hela EU. Det gäller sjukdomar som Sverige redan är fria från såsom tuberkulos hos nötkreatur, brucellos hos nötkreatur, får och get samt rabies. Sjukdomar enligt artikel 9.1 c (C-sjukdomar) är sjukdomar som är relevanta för vissa medlems-

---

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

stater och för vilka åtgärder behövs för att förhindra spridning till delar av unionen som är officiellt sjukdomsfria eller har utrotningsprogram för den berörda förtecknade sjukdomen. I artikel 9.1 d regleras sjukdomar för vilka åtgärder är nödvändiga för att förhindra spridning i samband med införsel till unionen eller förflyttningar mellan medlemsstaterna (D-sjukdomar). Slutligen regleras i artikel 9.1 e sådana sjukdomar som det finns ett behov av att övervaka inom unionen (E-sjukdomar).

Vilken kategori en förtecknad sjukdom tillhör framgår av bilagan till kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/1882 av den 3 december 2018 om tillämpningen av vissa bestämmelser om förebyggande och bekämpning av sjukdom för kategorier av förtecknade sjukdomar och om fastställande av en förteckning över djurarter och grupper av djurarter som utgör en betydande risk för spridning av dessa förtecknade sjukdomar.

Utöver EU:s förteckning över allvarliga smittsamma sjukdomar har Sverige en lista över sjukdomar som ska bekämpas nationellt.

Epizootilagen (1999:657) gäller sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta mellan djur eller mellan djur och människa. Med allmänfarliga sjukdomar avses i epizootilagen sådana sjukdomar som kan utgöra ett allvarligt hot mot människors eller djurs hälsa eller medföra stora ekonomiska förluster för samhället. Vilka sjukdomar som omfattas av lagen anges i Jordbruksverkets föreskrifter.⁴ Flera av de sjukdomar som omfattas av epizootilagen är också förtecknade som A-, B- eller C-sjukdomar i EU:s förteckning över djursjukdomar.

Med zoonoser avses sjukdomar som sprids mellan djur och människor. Zoonoser kan orsakas av olika smittämnen såsom bakterier, virus eller parasiter. Exempel på zoonotiska smittämnen är salmonella och ehec. Många av de zoonoser som är allvarliga för människor orsakar inte alltid sjukdom hos djuren och tvärtom.

Spridning av zoonotiska smittämnen kan ske på olika sätt, exempelvis vid

- direktkontakt med djur eller människor som bär på smitta,
- indirekt kontakt via händer, föremål eller ytor,
- via foder, vatten och livsmedel, eller

---

⁴ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:15) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar.

- via vektorer, som till exempel fästingar och myggor.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen – saknummer K12 (härefter K12) innehåller bestämmelser om skyldighet för aktörer, veterinärer och personer som är ansvariga för ett laboratorium att anmäla misstänkta, påvisade eller bekräftade fall av smittsamma djursjukdomar och smittämnen. Med aktör avses då en fysisk eller juridisk person som ansvarar för djur eller djurprodukter, till exempel transportörer och de som håller lantbruksdjur, dock inte sällskapsdjurhållare eller veterinärer. Föreskrifterna innehåller även bestämmelser om när och hur en anmälan ska göras. I föreskrifterna anges vilka sjukdomar och smittämnen som avses, bland annat zoonoser och epizootier men även andra sorters djursjukdomar.

3.3 Smittsamma sjukdomar enligt smittskyddslagen

Smittskyddslagen (2004:168) innehåller bestämmelser om anmälningspliktiga smittsamma sjukdomar kopplade till människor. De anmälningspliktiga sjukdomarna delas in i allmänfarliga, samhällsfarliga och anmälningspliktiga utöver allmänfarliga. Vilka sjukdomar som räknas till vilken kategori framgår av bilagor till smittskyddslagen. Vissa sjukdomar är också smittspårningspliktiga. Folkhälsomyndigheten meddelar föreskrifter om vilka smittsamma sjukdomar, utöver de allmänfarliga sjukdomarna, som räknas som smittspårningspliktiga.⁵

Med allmänfarliga sjukdomar avses smittsamma sjukdomar som kan vara livshotande, innebära långvarig sjukdom eller svårt lidande eller medföra andra allvarliga konsekvenser och där det finns möjlighet att förebygga smittspridning genom åtgärder som riktas till den smittade. Med samhällsfarliga sjukdomar avses allmänfarliga sjukdomar som kan få en spridning i samhället som innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver extraordinära smittskyddsåtgärder.⁶

---

⁵ Se 7 § smittskyddsförordningen (2004:255).

⁶ 1 kap. 3 § smittskyddslagen.

Av 3 kap. 4 § smittskyddslagen följer att om en behandlande läkare konstaterar eller misstänker att en undersökt patient har smittats av en allmänfarlig sjukdom eller en annan smittspårningspliktig sjukdom, ska läkaren eller annan hälso- och sjukvårdspersonal med särskild kompetens för uppgiften utföra smittspårning. Smittspårningen består av att försöka få upplysningar från patienten om vem eller vad som kan ha överfört smittan och om andra personer som kan ha smittats. Den enskilde patienten är skyldig att lämna de upplysningar som han eller hon förmår lämna. Om den som ansvarar för smittspårning på grund av uppgifter från patienten misstänker att andra personer kan ha smittats ska han eller hon se till att dessa underrättas om att de kan ha smittats av sjukdomen och uppmanas att uppsöka läkare. Smittskyddsläkaren följer upp anmälningar om inträffade sjukdomsfall och ser till att behövliga åtgärder vidtas för att finna smittkällan och personer som kan ha utsatts för smittrisk samt att ändamålsenliga råd och förhållningsregler ges till dem som kan ha smittats.⁷ Vid anhopning av fall samordnar smittskyddsläkaren smittspårningar. I vissa lägen kan smittspårningen övertas av smittskyddsläkaren. Så är fallet om en behandlande läkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal som har ansvar för smittspårningen i ett enskilt fall finner att han eller hon saknar möjlighet att fullgöra smittspårningen eller om smittskyddsläkaren finner att smittspårningen i ett enskilt fall inte utförs på ett tillfredsställande sätt. Smittskyddsläkaren kan i dessa fall också välja att överlämna smittspårningsärendet till en annan person med särskild kompetens och erfarenhet för uppgiften.⁸

3.4 Behov av samarbete mellan myndigheter

Utbrott av djursjukdomar och zoonoser angår flera olika myndigheter som har ansvar för människors eller djurs hälsa. Myndigheterna behöver kunna samverka med varandra för att dela information, förebygga och hantera utbrott samt motverka spridning. Aktörer inom områdena djur, hälso- och sjukvård, livsmedel och miljö behöver informera varandra för att upptäcka samband mellan sjukdomsutbrott hos djur och människor.

---

⁷ 6 kap. 2 § 5 smittskyddslagen.

⁸ Se 3 kap. 5 § smittskyddslagen.

Att de myndigheter som berörs i smittskyddsarbetet avseende zoonoser behöver samarbeta framkommer även i EU:s zoonosdirektiv.⁹ Enligt artikel 3.3 ska varje medlemsstat se till att det etableras ett effektivt och kontinuerligt samarbete grundat på ett fritt utbyte av allmän information och, om så är nödvändigt, särskilda data, mellan den eller de behöriga myndigheter i medlemsstaten som ansvarar för tillämpningen av direktivet och

- a) de myndigheter som är behöriga när det gäller gemenskapens lagstiftning om djurhälsa,
- b) de myndigheter som är behöriga när det gäller gemenskapens lagstiftning om foder,
- c) de myndigheter som är behöriga när det gäller gemenskapens lagstiftning om livsmedelshygien,
- d) de instanser och/eller myndigheter som avses i artikel 1 i beslut nr 2119/98/EG,
- e) övriga berörda myndigheter och organisationer.

Punkt d syftar på myndigheter inom folkhälsan.

Vidare anges i artikel 3.1 i EU:s zoonosförordning¹⁰ att varje medlemsstat ska utse en eller flera behöriga myndigheter för tillämpningen av förordningen, och om en medlemsstat utser fler än en behörig myndighet ska den se till att de behöriga myndigheterna samarbetar så att det garanteras att kraven i förordningen genomförs på rätt sätt.

Av 2 § förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel följer att Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och kommunerna är behöriga myndigheter enligt artikel 3.2 i EU:s zoonosdirektiv och enligt artikel 3.1 i EU:s zoonosförordning. Myndigheterna ska i den utsträckning som behövs samråda med varandra samt med Folkhälsomyndigheten och andra berörda myndigheter och organisationer. Vid fall som rör smittspridning till människor ska myndigheterna även samråda med smittskyddsläkaren.

---

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG av den 17 november 2003 om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 av den 17 november 2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen.

I smittskyddslagen, som reglerar smittskyddsåtgärder avseende människor, anges i 1 kap. 10 § att myndigheter inom smittskyddet och andra berörda myndigheter ska samverka för att förebygga och begränsa utbrott eller spridning av smittsamma sjukdomar.

3.5 One Health

Det engelska begreppet One Health är ett integrerat och samordnat angreppssätt som syftar till att balansera och optimera hälsan för människor, djur och ekosystem. Begreppet betonar att hälsan hos människor, tama och vilda djur, växter och den omgivande miljön (inklusive ekosystem) är nära sammankopplade och ömsesidigt beroende av varandra. Angreppssättet berör flera olika sektorer, discipliner och samhällsgrupper på olika nivåer i samhället som arbetar tillsammans för att främja välbefinnande samt hantera hot mot hälsa och ekosystem. För att bemöta problem med exempelvis antibiotikaresistens eller uppkomst av nya pandemier krävs att olika kompetenser och sektorer samarbetar gränsöverskridande och inkluderar de tre perspektiven; djurhälsa, humanhälsa och miljö.¹¹

3.6 Offentlig kontroll och tillsyn

Offentlig kontroll och tillsyn utgör en del av det förebyggande smittskyddsarbetet. Genom kontroll och tillsyn följer myndigheter upp att djurhållare och andra aktörer (en fysisk eller juridisk person som ansvarar för djur eller djurprodukter) följer de regler som finns för att minska risken för utbrott och spridning av smittsamma djursjukdomar. Kontrollen omfattar bland annat provtagning avseende vissa sjukdomar, inspektion vid anläggningar och granskning av journaler.

---

¹¹ Tripartite and UNEP support OHHLEP's definition of "One Health", <https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>, hämtad 2024-04-03 och Vad innebär One Health – en hälsa?, <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/slu-future-one-health/las-se-lyssna-folj/one-health-filmen/>, hämtad 2024-04-03.

Med begreppet offentlig kontroll avses kontroller som utförs baserat på EU:s kontrollförordning¹². Kontrollen utförs av de behöriga myndigheterna för att verifiera att aktörerna följer förordningen och de bestämmelser som finns på de sakområden där EU:s kontrollförordning ska tillämpas samt att djur och varor uppfyller kraven enligt dessa bestämmelser. EU:s kontrollförordning reglerar även annan offentlig verksamhet. Med det avses annan verksamhet än offentlig kontroll som utförs av de behöriga myndigheterna i enlighet med EU:s kontrollförordning och de bestämmelser som avses i artikel 1.2, däribland verksamhet för att kontrollera om det förekommer djursjukdomar och förebygga eller begränsa spridningen av sådana djursjukdomar (artikel 2.2).

Medlemsstaterna ska för vart och ett av de områden som omfattas av EU:s kontrollförordning utse den eller de behöriga myndigheter som ska organisera eller utföra offentlig kontroll. Om flera behöriga myndigheter utses inom ett och samma område ska medlemsstaterna säkerställa en verkningsfull och effektiv samordning mellan dessa samt en enhetlig och effektiv offentlig kontroll inom hela sitt territorium. Inom vart och ett av områdena ska en central myndighet utses med ansvar för att samordna samarbetet och kontakterna med kommissionen och övriga medlemsstater avseende offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet (artikel 4).

Begreppet tillsyn används vanligen för kontroller som utförs baserat på nationell lagstiftning som inte omfattas av EU:s kontrollförordning, såsom tillsyn enligt miljöbalken eller arbetsmiljölagen.

---

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växt-skyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

3.7 Animaliska biprodukter

Animaliska biprodukter (ABP) definieras i artikel 3 i EU-förordningen om animaliska biprodukter¹³ som hela kroppar eller delar av kroppar från djur, produkter av animaliskt ursprung eller andra produkter som fås från djur och inte är avsedda som livsmedel, inbegripet ägg, embryon och sperma. Det avser alltså material från djurriket som inte är livsmedel. Exempel på animaliska biprodukter är döda djur och slaktavfall men också ull, fjädrar, äggskal och naturgödsel.

Syftet med regelverket om animaliska biprodukter är att motverka att sjukdomar sprids. De animaliska biprodukterna delas in i olika kategorier utifrån den risk för människors och djurs hälsa som de medför. Vilken kategori materialet tillhör påverkar hur det får hanteras. Vissa typer av material kan behöva bortskaffas, medan annat kan användas som det är och ytterligare annat material kan användas först efter bearbetning.

Regelverket träffar även så kallade framställda produkter. Med det avses produkter som framställts genom en eller flera behandlingar, omvandlingar eller steg i bearbetningen av animaliska biprodukter.¹⁴ Exempel på detta är djurfoder, gödningsmedel och hudar.

3.8 Relevanta författningar avseende smittsamma djursjukdomar och zoonoser

3.8.1 EU-lagstiftning

EU:s djurhälsoförordning

EU:s djurhälsoförordning¹⁵, ofta benämnd AHL – animal health law, trädde i kraft den 21 april 2021. Förordningen har ersatt ett antal förordningar, direktiv och beslut som tidigare reglerade området djurhälsa.

---

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 av den 21 oktober 2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (förordningen om animaliska biprodukter).

¹⁴ Artikel 3.2 i EU-förordningen om animaliska biprodukter.

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

EU:s djurhälsoförfordning tillämpas på

- hållna och vilda djur,
- avelsmaterial,
- produkter av animaliskt ursprung,
- animaliska biprodukter och framställda produkter, och
- lokaler, transportmedel, utrustning och alla andra infektionsvägar samt material som är förknippade eller potentiellt förknippade med spridning av överförbara djursjukdomar.¹⁶

Förordningen innehåller både generella bestämmelser som omfattar alla djurslag och specifika regler för vissa djurslag. Fokus ligger på förebyggande åtgärder.

Förordningen innehåller olika krav på register och databaser. Den behöriga myndigheten ska enligt artikel 101 upprätta och regelbundet uppdatera register över alla anläggningar och aktörer som registrerats samt alla anläggningar som godkänts. I artikel 93 regleras den behöriga myndighetens skyldighet avseende registrering. I artikel 185 anges att den behöriga myndigheten även ska föra register över vattenbruksanläggningar och livsmedelsanläggningar för sjukdomskontroll av vattenlevande djur.

Vidare är, enligt artiklarna 108 och 109, medlemsstaterna skyldiga att upprätta system för identifiering och registrering av hållna landlevande djur samt att upprätta och underhålla en databas för ändamålet.

---

¹⁶ Artikel 2.1 i EU:s djurhälsoförfordning.

EU:s kontrollförfordning

EU:s kontrollförfordning¹⁷ reglerar hur den offentliga kontrollen i medlemsstaterna ska organiseras, finansieras och genomföras. Bestämmelserna syftar till att genom offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet säkerställa tillämpningen av bland annat livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa. Kontrollförfordningen kompletterar därmed de materiella reglerna om djurhälsa. Förfordningen tillämpas även på offentlig kontroll som genomförs för att säkerställa efterlevnaden av bestämmelserna inom de berörda sakområdena som är tillämpliga på djur och varor som förs in i unionen från tredjeland och som ska exporteras från unionen till tredjeland.

Bestämmelserna i EU:s kontrollförfordning riktar sig främst till dem som utför offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet, såsom olika myndigheter. Det finns vidare bestämmelser avseende gränskontrollstationer samt bestämmelser om referenslaboratorier och referenscentrum.

EU:s kontrollförfordning innehåller bestämmelser om registrering och uppgiftsskyldighet. Enligt artikel 10.2 ska de behöriga myndigheterna, utan att det påverkar bestämmelserna om befintliga förteckningar eller register, upprätta en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad. Om det redan finns en sådan förteckning för andra ändamål kan den också användas för tillämpningen av förfordningen.

---

¹⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växt-skyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förfordningen om offentlig kontroll).

EU:s zoonosdirektiv

I EU:s zoonosdirektiv¹⁸ fastställs minimikrav som ska uppfyllas i alla EU-länder för att förstärka deras befintliga system för övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen. Exempel på zoonotiska smittämnen som enligt direktivet ska övervakas är campylobacter och salmonella.

Varje medlemsstat ska samla in relevant data enligt direktivet och sedan årsvis rapportera till kommissionen.

EU:s zoonosförordning

EU:s zoonosförordning¹⁹ innehåller bestämmelser om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen. Förordningen innehåller bestämmelser om bland annat mål för att minska prevalensen av zoonoser, kontrollprogram, särskilda bekämpningsmetoder och handel.

3.8.2 Lagar och förordningar

Zoonoslagen

Zoonoslagen (1999:658) innehåller bestämmelser om förebyggande åtgärder och bekämpning av zoonoser. Lagen tillämpas på zoonoser som inte är sådana epizootiska sjukdomar som omfattas av epizootilagen, och bara sådana zoonoser som det finns tillräckliga kunskaper om för effektiv kontroll och bekämpning. Vilka sjukdomar som omfattas beslutas av Jordbruksverket i verkställighetsföreskrifter. Enligt Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:101) om zoonotiska sjukdomar omfattar lagstiftningen i dag endast salmonella. För andra zoonoser som inte omfattas av zoonoslagen eller epizootilagen finns i stället lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen).

Enligt zoonoslagen ska djurägare som yrkesmässigt håller djur låta utföra och bekosta undersökningar av djur samt föra anteck-

---

¹⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG av den 17 november 2003 om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG.

¹⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 av den 17 november 2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen.

ningar och lämna uppgifter om verksamheten. Lagen reglerar även åtgärder för veterinärer, såsom att veterinärer har undersöknings- och anmälningsskyldighet vid misstanke om ett fall av zoonos.

Zoonoslagen reglerar också offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet inom lagens tillämpningsområde. Kontrollmyndigheterna består av Jordbruksverket och länsstyrelserna.

Zoonosförordningen

Zoonosförordningen (1999:660) kompletterar bestämmelserna i zoonoslagen. I förordningen regleras att Jordbruksverket leder och samordnar de förebyggande åtgärderna och bekämpningen enligt zoonoslagen. Det anges även att Jordbruksverket får meddela föreskrifter och besluta avseende vissa bestämmelser i zoonoslagen, och kan överlåta beslut åt länsstyrelsen. Jordbruksverket och länsstyrelsen kan i enskilda fall helt eller delvis överlåta vissa beslut enligt zoonoslagen åt en veterinär.

Enligt förordningen beslutar Jordbruksverket om ersättning till djurhållare för kostnader, förluster och produktionsbortfall på grund av föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av zoonoslagen.

Förordningen innehåller även bestämmelser om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Det är i huvudsak länsstyrelserna som är behöriga myndigheter avseende kontrollen inom området, medan Jordbruksverket är behörig myndighet för kontrollen enligt vissa delar av zoonoslagstiftningen. Vidare framgår att Jordbruksverket ska samordna länsstyrelsernas kontrollverksamhet samt lämna stöd, råd och vägledning.

Förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel

Förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel innehåller bestämmelser som implementerar EU:s zoonosdirektiv och som kompletterar EU:s zoonosförordning. I förordningen utses Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och kommunerna till behöriga myndigheter. Myndigheterna ska samråda med varandra samt med Folkhälsomyndigheten

och andra berörda myndigheter och organisationer, i den utsträckning det behövs, för övervakningen av zoonoser.

Förordningen reglerar övervakningen av de zoonoser som anges i bilagan till EU:s zoonosdirektiv. Vidare får enligt förordningen Jordbruksverket och Livsmedelsverket meddela föreskrifter om livsmedelsföretagares skyldigheter. Det finns också bestämmelser avseende övervakning av antimikrobiell resistens hos zoonotiska smittämnen samt bestämmelser avseende livsmedelsburna utbrott.

Epizootilagen

Epizootilagen (1999:657) gäller allmänfarliga sjukdomar som sprids genom smitta mellan djur eller mellan djur och människor. Med allmänfarliga sjukdomar avses enligt lagen sjukdomar som kan utgöra ett allvarligt hot mot människors eller djurs hälsa eller medföra stora ekonomiska förluster för samhället.²⁰ Vilka sjukdomar som omfattas anges i verkställighetsföreskrifter av Jordbruksverket. Exempel på sjukdomar är mul- och klövsjuka, mjältbrand, rabies och afrikansk svinpest.

Epizootilagen innehåller bestämmelser om förebyggande åtgärder och bekämpning vid fall av epizootisk sjukdom, med förpliktelser för myndigheter, veterinärer och djurhållare. Vid misstanke om epizootisk sjukdom har djurhållare en anmälningsskyldighet till veterinär. Veterinären har en undersökningsplikt vid sådana misstankar och ska vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra smittspridning. Veterinären har även en anmälningsskyldighet till Jordbruksverket och länsstyrelsen. Anmälningsskyldigheten gäller även ansvariga för laboratorium. Länsstyrelsen ska i sin tur underrätta SVA, distriktsveterinären och den eller de kommunala nämnder som utför uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Om det är fråga om en epizootisk sjukdom hos fisk ska även Havs- och vattenmyndigheten underrättas, och om misstanken gäller sådan epizootisk sjukdom som kan överföras till människor även Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren.

Epizootilagen reglerar även att Jordbruksverket ska fatta vissa beslut om förbud för att minska smittspridningen dels vid konsta-

---

²⁰ 1 § epizootilagen.

terad epizootisk sjukdom, dels vid grundad anledning att anta ett fall av epizootisk sjukdom.

För att förebygga och bekämpa epizootiska sjukdomar har Jordbruksverket bemyndigande att föreskriva om vissa åtgärder som anges i epizootilagen.

Epizootilagen reglerar också offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet inom lagens tillämpningsområde. Kontrollmyndigheterna består av Jordbruksverket och länsstyrelserna.

Epizootiförordningen

Epizootiförordningen (1999:659) innehåller kompletterande bestämmelser till epizootilagen. I förordningen anges att Jordbruksverket är den myndighet som leder och samordnar förebyggande åtgärder och bekämpning enligt epizootilagen.

Enligt förordningen ska Livsmedelsverket, SVA och länsstyrelserna i samråd med Jordbruksverket upprätta beredskapsplaner som anger vilka åtgärder som myndigheterna ska vidta för att bekämpa inträffade epizootiska sjukdomar.

Förordningen innehåller bestämmelser avseende ersättning till djurhållare i samband med epizootibekämpning. Ersättningen beslutas av Jordbruksverket, som också får meddela föreskrifter avseende ersättningen.

Provtagningslagen

Lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen) tillämpas bland annat på kartläggning och kontroll av smittsamma sjukdomar samt åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma sjukdomar. Zoonoser som inte omfattas av zoonoslagen eller epizootilagen hanteras enligt denna lag.

Enligt provtagningslagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter eller besluta om flera olika åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar, såsom provtagning och isolering av djur. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får även föreskriva dels om anmälnings- och rapporteringsskyldighet för veterinärer eller de som är ansvariga för laboratorium vid misstänkta eller inträffade

fall av smittsamma djursjukdomar, dels om anmälningsskyldighet för djurhållare vid misstanke om djursjukdom till en veterinär. Föreskrifter får även meddelas avseende krav på hygien i djurhållningen.

Provtagningslagen reglerar också offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet inom lagens tillämpningsområde.

Provtagningsförordningen

Förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen) innehåller kompletterande bestämmelser till provtagningslagen. I förordningen anges att Jordbruksverket får meddela föreskrifter och beslut avseende flera av de åtgärder som enligt provtagningslagen ska meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I vissa fall ges bemyndigande i stället till Livsmedelsverket.

I provtagningsförordningen bemyndigas Jordbruksverket att meddela föreskrifter om registrering av djurhållare och anläggningar för djur.

I provtagningsförordningen anges att Havs- och Vattenmyndigheten får meddela vissa föreskrifter och beslut kopplat till myndighetens ansvarsområde, i syfte att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar.

Med stöd av provtagningsförordningen har Jordbruksverket antagit föreskrifter (SJVFS 2021:10) om anmälningsskyldighet för djursjukdomar och smittämnen. Anmälningsskyldigheten gäller för veterinärer, personer som är ansvariga för ett laboratorium och aktörer som ansvarar för djur.

Lagen om kontroll av husdjur, m.m. och förordningen om kontroll av husdjur, m.m.

I lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. och förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. finns bestämmelser om djurhälsa. Enligt dessa bestämmelser kan Jordbruksverket ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna frivillig hälsokontroll av husdjur och andra djur som människan har i sin vård. Bestämmelserna innebär även en

rätt för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om kontroll av de nämnda djuren och om bland annat viss avelsverksamhet.

Bestämmelserna om den kontroll som organisationer kan utföra enligt lagen om kontroll av husdjur, m.m. skiljer sig från den övriga regleringen på djurhälsoområdet. Den övriga regleringen handlar om tvingande åligganden för bland annat djurhållare, medan de djurhälsoprogram som bedrivs med stöd av lagen om kontroll av husdjur, m.m. i princip är frivilliga.²¹

Bestämmelserna syftar inte bara till att förebygga sjukdomar hos djur, utan av 1 § lagen om kontroll av husdjur, m.m. framgår att syftet också är att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet, samt att främja en långsiktig förvaltning av husdjursgenetiska resurser. Detta innebär att frivilliga hälsoprogram kan omfatta även annat än just övervakning och förebyggande av smittsamma djursjukdomar.

Smittskyddslagen

Smittskyddslagen (2004:168) reglerar smittskyddsåtgärder som riktar sig till människor. Målet med samhällets smittskydd är att det ska tillgodose befolkningens behov av skydd mot spridning av smittsamma sjukdomar.

Enligt 2 kap. 5 § smittskyddslagen ska en behandlande läkare som misstänker eller konstaterar fall av allmänfarlig sjukdom eller annan anmälningspliktig sjukdom anmäla det till smittskyddsläkaren i den region där den anmälande läkaren har sin yrkesverksamhet. Anmälan ska även göras till Folkhälsomyndigheten. Anmälan ska också göras beträffande annan sjukdom som är eller som misstänks vara smittsam, om sjukdomen har fått en anmärkningsvärd utbredning inom ett område eller uppträder i en elakartad form.

Av smittskyddslagen följer även en anmälningsskyldighet för veterinärer, som ska underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet.²²

Enligt 6 kap. 7 § smittskyddslagen ska smittskyddsläkaren skyndsamt underrätta de myndigheter eller den kommun, som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider

---

²¹ Se prop. 2005/06:128 s. 298.

²² 2 kap. 7 a § smittskyddslagen.

eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektrinriktade smittskyddet. Vidare ska, enligt bestämmelsens andra stycke, smittskyddsläkaren på begäran få förlöpande information om de beslut som fattas och de andra åtgärder som vidtas eller planeras med stöd av miljöbalken, livsmedelslagen (2006:804), provtagningslagen, epizootilagen eller zoonoslagen när det är av betydelse för smittskyddet för människor. Enligt bestämmelsens tredje stycke har smittskyddsläkaren, andra berörda myndigheter och kommunen rätt till samråd med anledning av den information som lämnas enligt första eller andra stycket.

Smittskyddslagen innehåller bestämmelser om uppgiftsskyldighet. I 6 kap. 9 § anges att om smittskyddsläkaren för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt smittskyddslagen behöver uppgifter om en person som smittats av en allmänfarlig sjukdom, är följande personer och myndigheter skyldiga att på begäran av smittskyddsläkaren lämna honom eller henne de uppgifter som behövs,

1. myndigheter som genom sin verksamhet får kännedom om uppgifter av betydelse för smittskyddet, och
2. personal inom enskild hälso- och sjukvård som i sin yrkesutövning står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg.

Enligt 6 kap. 10 § smittskyddslagen ska den som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt läkare och andra som är ansvariga inom hälso- och sjukvården lämna upplysningar till smittskyddsläkaren om denne i ett enskilt fall begär det och behöver det för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt smittskyddslagen.

Miljöbalken

I miljöbalkens kapitel 9 finns bestämmelser om hälsoskydd. I 9 kap. 14 § föreskrivs att kommunen ska underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet för människor. Bestämmelser som gäller sällskapsdjur och objekt har tagits in i 9 kap. 15 § miljöbalken. Bestämmelsen gäller vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson eller ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor. Kommunen ska då omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är

nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur och låta avliva sällskapsdjur. Bestämmelsen i 15 § gäller dock inte om åtgärder i stället vidtas enligt livsmedelslagen, provtagningslagen, epizootilagen eller zoonoslagen.

Arbetsmiljölagen

I arbetsmiljölagen (1977:1160) finns bestämmelser om skyldigheter för arbetsgivare och andra skyddsansvariga att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. Lagen innehåller även bestämmelser om samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare i olika former av organiserad arbetsmiljöverksamhet.

4 Myndigheternas ansvarsområden, uppgifter och samverkan i smittskyddsarbetet

4.1 Inledning

Sverige har ett antal förvaltningsmyndigheter, både statliga och kommunala. Myndigheterna verkar inom olika verksamhetsområden, såsom hälso- och sjukvård och miljöskydd, och har ofta en instruktion beslutad av regeringen där myndighetens uppgifter specificeras. Djursjukdomar och zoonoser håller sig dock sällan inom endast ett område, utan utvecklas och sprids i ett system som spänner över fler olika områden. I systemet ingår bland annat människor, vården, reningsverk, natur och miljö, vilda djur, husdjur, livsmedelsproducerande djur och odlade livsmedel. De olika delarna påverkar i sin tur varandra och har relationer sinsemellan. Flera olika myndigheter har därför ansvar och uppgifter i smittskyddsarbetet mot djursjukdomar och zoonoser, både förebyggande och vid utbrott.

I det följande ges ett exempel på hur olika myndigheter kopplas in i ett konkret fall. Om provsvar från en människa visar på en zoonos som är anmälningspliktig enligt smittskyddslagen (2004:168), exempelvis ehec, gör laboratoriet och läkaren en anmälan till Folkhälsomyndigheten och aktuell smittskyddsenhet. Vid ett mindre utbrott hos människa hanteras det främst av smittskyddsenheten i den region där smittan upptäcks, i samverkan med kommunen eller länsveterinären beroende på misstänkt smittkälla. En utbrotsutredning kan påbörjas, vilket innebär smittspårning samt åtgärder för att begränsa smittan. Exempelvis kan de som har drabbats kontaktas med frågor såsom var de har varit och vad de har ätit. Vid behov, vanligtvis när smitta förekommer i fler än en region, får smittskyddsenheten stöd av Folkhälsomyndigheten. Provsvar kan jämföras med andra bekräf-

tade fall, för att se om det rör sig om samma ursprung. Om smittan misstänks eller konstateras härröra från livsmedel kopplas Livsmedelsverket in. Vid misstanke om att smittan kommer från djur kopplas Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) in. Tillsammans med länsveterinär utreder de vad som är källan. Om smittan konstateras härröra från exempelvis kött från en gård, får gården rådgivning från Jordbruksverket för att bli av med smittan. Om någon anställd på gården riskerar att smittas kan Arbetsmiljöverket utreda eventuella brister i arbetsmiljön. Om smittan kan spåras till ett visst parti livsmedel följer behörig kontrollmyndighet för livsmedelsföretaget (Livsmedelsverket eller kommunen) upp att företaget vidtar de åtgärder som krävs för att partiet ska dras tillbaka från marknaden och vid behov återkallas från konsumenter.

Nedan följer i avsnitt 4.2 en redogörelse för vilka myndigheter som har ansvar i smittskyddsarbetet samt vilka ansvarsområden och uppgifter de har i detta arbete. Vi beskriver vidare i avsnitt 4.3 hur de aktuella myndigheterna samverkar med varandra och med näringen i dessa frågor. Avsnitt 4.4–4.7 innehåller en analys av myndigheternas uppgifter samt en bedömning av vad det finns för behov av att justera eller förtydliga något i dessa uppgifter.

4.2 Myndigheternas ansvarsområden och uppgifter

4.2.1 Jordbruksverket

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) är Sveriges förvaltningsmyndighet inom jordbruk, fiske och landsbygd. I myndighetens uppdrag ingår bland annat att arbeta för en god djurhälsa, både avseende lantbruksdjur och sällskapsdjur. Jordbruksverket ska vidta åtgärder för att säkerställa tillgången till veterinärer vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. I uppdraget ingår även att bidra till att säkerställa en god folkhälsa genom att förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur.¹

---

¹ Se 1, 3 och 10 §§ förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk.

Myndigheten ansvarar även för övervakningen av sjukdomsläget i Sverige. Alla sjukdomar som är förtecknade i EU:s djurhälsoförordning² ska övervakas. Beroende på vilken sjukdom det handlar om kan övervakningen bestå i att djur med misstänkta symtom uppmärksammas, anmäls och blir provtagna, att slumpvist utvalda djur provtas i övervakningsprogram eller att en veterinär eller ett laboratorium rapporterar konstaterade fall till Jordbruksverket.

Jordbruksverket är central behörig myndighet enligt EU:s kontrollförordning³ i fråga om foder, animaliska biprodukter, djurhälsa och djurskydd. Myndigheten leder och samordnar kontrollen inom sina kontrollområden, bland annat genom att utfärda föreskrifter och bistå övriga kontrollmyndigheter med rådgivning.

Jordbruksverket ansvarar för offentlig kontroll av foder i steget efter primärproduktionen. Detta innebär kontroll i foderindustrin samt i lager och butiker som hanterar foder till livsmedelsproducerande djur. Dessutom utförs kontroll av de foderföretagare som för in foder från andra länder. Beträffande animaliska biprodukter ansvarar Jordbruksverket för kontrollen vid samtliga anläggningar och verksamheter som godkänts och registrerats av verket, utom den kontroll som utförs vid förbränningsanläggningar i primärproduktionen (kommunernas ansvar) samt hos transportörer och vid uppsamlingsplatser (länsstyrelsens ansvar).

Jordbruksverket ansvarar för att utföra den operativa kontrollen avseende vattenbruk, TSE-sjukdomar (dvs. transmissibla spongiforma encefalopatier, till exempel galna kosjukan och liknande sjukdomar) på förbränningsanläggningar och den obligatoriska hälsoövervakningen av fjäderfä, vilket innebär kontroll som riktar sig direkt mot dem som ansvarar för djur eller produkter av djur. Den större delen av den operativa kontrollen, bland annat obligatorisk salmonella-

---

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsoförordning").

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

kontroll av fjäderfä, kontroll av seminverksamhet och kontroll av hägnad hjort, utförs dock av länsstyrelserna.⁴

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen innehåller bestämmelser och allmänna råd i syfte att förebygga spridning av zoonotiska och andra smittämnen mellan djur och människor samt mellan djur. Föreskrifterna omfattar fyra olika tillämpningsområden:

- Allmänna hygienregler som gäller all djurhållning med undantag för sällskapsdjur i privat bostad.
- Särskilda hygienregler för anläggningar med besöksverksamhet.
- Hygienregler för verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.
- Särskilda åtgärder när infektioner av stafylokocker som är resistent mot antibiotika (MRSA och MRSP) misstänks eller har påvisats.

I syfte att kartlägga vissa djursjukdomar och smittämnen finns det övervakningsprogram där ett urval av djur blir provtagna, exempelvis i samband med slakt. Övervakningen utförs av olika aktörer såsom Växa Sverige och Gård & djurhälsan. Vilka sjukdomar som övervakas framgår av en nationell övervakningsplan som utformas av SVA och fastställs av Jordbruksverket.

Veterinärer och de som arbetar med obduktions- eller laboratorieverksamhet ska anmäla vissa djursjukdomar till Jordbruksverket eller länsstyrelsen, så kallade anmälningspliktiga sjukdomar. Vissa djursjukdomar ska anmälas redan när sjukdomen är misstänkt.⁵

Jordbruksverket förordnar officiella veterinärer i form av gränskontrollveterinärer som har till uppgift bland annat att kontrollera att djur och djurprodukter som kommer från länder utanför EU uppfyller villkoren enligt EU-lagstiftningen. Kontrollen ska säkerställa bland annat att djuren och produkterna är säkra ur djurhälsosynpunkt och att de inte innehåller smittoämnen. Jordbruksverket ansvarar även för att förordna officiella veterinärer som, vid utbrott av smitta,

---

⁴ Prop. 2020/21:43 s. 111.

⁵ Se Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

övervakar åtgärder såsom avlivning, oskadliggörande, sanering och transporter som Jordbruksverket har beslutat.

Jordbruksverket har en krisorganisation som leder, hanterar och samordnar verksamheten under samhällsstörningar. Organisationen är särskilt anpassad för hot och risker som kan förekomma inom Jordbruksverkets ansvarsområden och används vid utbrott av smittämnen som rör djur. Jordbruksverket har även en nationell beredskapsplan för allvarliga smittsamma djursjukdomar (BAS). Beredskapsplanen beskriver vad som behöver göras, vilka myndigheter och organisationer som deltar samt ansvar och roller. Tidigare kallades planen Epizootihandboken eller Nationell beredskapsplan för epizootier.

Jordbruksverkets tjänsteman i beredskap (TiB) är myndighetens kontakt vid akuta situationer. TiB ska initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid fredstida krissituationer. Vid höjd beredskap ska TiB fortsätta vara verksam och inrikta sin verksamhet på uppgifter som har betydelse för totalförsvaret. En veterinär som misstänker en allvarlig smittsam djursjukdom som lyder under epizootilagen (1999:657) ska alltid kontakta Jordbruksverkets TiB, oavsett tid på dygnet.

Jordbruksverket har register och databaser som möjliggör för myndigheten att kunna spåra djuren om det blir ett sjukdomsutbrott, exempelvis det centrala nötkreatursregistret och anläggningsregistret.

4.2.2 Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har till uppgift att vara veterinärmedicinskt expert- och serviceorgan åt myndigheter och enskilda. Myndigheten har bland annat i uppgift att som riskvärderande myndighet och beredskapsmyndighet utreda smittsamma djursjukdomars, inklusive zoonosers, uppkomst, orsak och spridnings sätt samt medverka i förebyggandet och bekämpandet av dessa sjukdomar. SVA följer och analyserar utvecklingen av sjukdomstillstånd hos domesticerade och vilda djur. Myndigheten ska även utföra diagnostik av zoonoser, epizootiska och övriga anmälningspliktiga sjukdomar hos djur samt upprätthålla en effektiv vaccin-

beredskap för smittsamma djursjukdomar inklusive zoonoser.⁶ Vidare utgör myndigheten nationellt veterinärmedicinskt laboratorium. SVA ska främja djurs och människors hälsa och har särskild expertkunskap kring djurs sjukdomar och smittämnen samt hur de sprids mellan djur, till människor och i miljön.

SVA har en nationell expertgrupp som består av bland annat epidemiologer, forskare och diagnostiker. Gruppens syfte är att upprätthålla sakkunskap (1) om hur sjukdomar uppträder och sprids, (2) när det gäller att bistå Jordbruksverket med att säkerställa beredskapen inför utbrott av epizootiska sjukdomar och zoonoser, och (3) för kontroll och bekämpning av epizootiska sjukdomar och zoonoser. Vid SVA finns en statsepizootolog som ansvarar för frågor som rör epizootiska och andra allvarliga infektionssjukdomar.⁷

SVA ansvarar för att utforma en nationell övervakningsplan för epizootiska sjukdomar och zoonoser, som sedan fastställs av Jordbruksverket.⁸ SVA ansvarar även för sammanställningen av en årlig rapport om bland annat trender för och källor till zoonoser och zoonotiska smittämnen, som lämnas till Europeiska kommissionen.⁹

Vid misstanke om allvarlig smittsam djursjukdom kan veterinärer och myndighetsanställda kontakta tjänsteman i beredskap (TiB) vid SVA.

4.2.3 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket är förvaltningsmyndighet för frågor som rör livsmedel. Myndigheten ska ha en beredskap i händelse av epizootiutbrott och har det övergripande ansvaret för att utredning sker av livsmedelsburna utbrott av smittsamma sjukdomar på människa.¹⁰

Livsmedelsverket är central behörig myndighet enligt EU:s kontrollförfordning på livsmedelsområdet. Verket leder och samordnar den offentliga kontrollen på livsmedelsområdet, däribland genom att utfärda tillämpningsföreskrifter till livsmedelslagen (2006:804),

⁶ 1–2 §§ förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

⁷ 2 b § och 8 § förordningen med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

⁸ 2 § 12 förordningen med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt.

⁹ 10 § förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel och artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG av den 17 november 2003 om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG.

¹⁰ Se 3 § epizootiförordningen (1999:659) och 8 § förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel.

och ska följa den kommunala verksamheten med offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att se till att kontrollen är effektiv och enhetlig i hela landet. Verket bistår även länsstyrelser och kommuner med rådgivning inom livsmedelsområdet.

Livsmedelsverket har tillsammans med länsstyrelserna och kommunerna ett ansvar för att kontrollera livsmedelsanläggningar.¹¹ Livsmedelsverket ansvarar även för gränskontrollen för produkter som ska kontrolleras vid EU-gränsen.

Vidare ansvarar Livsmedelsverket för den offentliga kontrollen när det gäller hantering och utlämnande av animaliska biprodukter och därav framställda produkter vid verksamheter som hanterar livsmedel och där livsmedelskontrollen inte har överlämnats till kommunen.

Vid livsmedelsburna sjukdomsutbrott med spridning regionalt, nationellt eller internationellt kan Livsmedelsverket samordna spårning av livsmedel dels bakåt från ett visst livsmedelsföretag till leverantörer och producenter, dels framåt från en viss producent eller leverantör till olika livsmedelsföretag.

Livsmedelsverket har en utbrotsjour som ger stöd till kontrollmyndigheter vid utbrott och kan användas av personal från kommuner, länsstyrelser, smittskyddsenheter och Folkhälsomyndigheten.

Livsmedelsverket samlar in information om utbrott och hälsofarliga livsmedel. Utöver att Livsmedelsverket är kontrollmyndighet för de flesta företag som producerar animaliska livsmedel samt ansvarar för gränskontroll kan myndigheten få informationen från andra kontrollmyndigheter, Folkhälsomyndigheten, smittskyddsläkaren eller livsmedelsföretagare. Livsmedelsverket får även information från systemet Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF), som är ett informationsutbyte mellan EU:s medlemsstater för information om foder eller livsmedel som finns på marknaden och som kan vara hälsofarliga. WHO har ett motsvarande globalt rapporteringssystem, INFOSAN, i vilket deltagande länder kan lägga in uppgifter om händelser som kan ha påverkan globalt. Livsmedelsverket utgör nationell kontaktpunkt för både RASFF och INFOSAN.

Livsmedelsverket gör årligen en sammanställning av kommunernas inrapporterade utbrott och fall. Delar av informationen skickas till SVA som gör årliga sammanställningar av det nationella zoonosläget.

Livsmedelsverket har officiella veterinärer som ansvarar för kontroller på slakterier, vilthanteringsanläggningar och styckningsan-

---

¹¹ Se 25 § livsmedelsförordningen (2006:813).

läggningar. Kontrollerna ska bland annat säkerställa att köttet är säkert att äta och kommer från friska djur.

Genom nationella provtagningsprogram, exempelvis salmonella-kontrollprogrammet, tar Livsmedelsverket regelbundet prover på vissa typer av livsmedel för analys av hälsofaror.

Livsmedelsverket har en tjänsteman i beredskap (TiB) som tar emot larm i akuta frågor från till exempel myndigheter och livsmedelsproducenter, dygnet runt.

4.2.4 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten har ett samordningsansvar för landets smittskydd för människor och ska ta initiativ till åtgärder som skyddar befolkningen mot smittsamma sjukdomar. Myndigheten ska följa och utveckla smittskyddet samt följa och analysera utvecklingen av smittsamma sjukdomar och skyddet mot dessa nationellt och internationellt.¹² Folkhälsomyndigheten har ett nära samarbete med landets smittskyddsläkare.

Folkhälsomyndigheten är nationell kontaktpunkt för rapportering om utbrott av smittsamma sjukdomar och andra typer av hälsohot, både inom och utanför EU.

Folkhälsomyndigheten har beredskapsfunktioner som kan kontaktas dygnet runt av myndigheter och vården. Tjänsteman i beredskap (TiB) bedriver omvärldsbevakning för att tidigt kunna initiera åtgärder om något allvarligt händer inom myndighetens ansvarsområde. Det finns beredskapsdiagnostik som dygnet runt kan utföra mikrobiologiska analyser för smittämnen som utgör särskild fara för människors hälsa. För att kunna initiera och samordna de laboratorieanalyser som ingår i beredskapsdiagnostiken finns Klinisk mikrobiolog i beredskap (KmiB). Som ett verktyg i den mikrobiologiska beredskapen har myndigheten säkerhetslaboratorium med den högsta skyddsnivån.¹³

Flera av de smittämnen som kan spridas mellan djur och människa, till exempel salmonella, listeria och ehec, ingår i Folkhälsomyndighetens mikrobiella övervakningsprogram. Programmet bygger på ett samarbete mellan de kliniska mikrobiologiska laboratorierna

---

¹² Se 16–18 §§ förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

¹³ Se 30 § 1 förordningen med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

och Folkhälsomyndigheten där laboratorierna skickar in positiva prover eller isolat av ett smittämne till myndigheten.

Sjukdomsförekomsten följs även via andra övervakningssystem, till exempel via Sminet (se avsnitt 4.3.6), ett webbaserat anmälnings-system i vilket både mikrobiologiska laboratorier och behandlande läkare anmäler sjukdomar som är anmälningspliktiga. Systemet används av både Folkhälsomyndigheten och smittskyddsenheterna och innehåller bland annat information om smittspårning.

Folkhälsomyndigheten följer vaccinationstäckningen för vissa vaccinationer via det nationella vaccinationsregistret.

Om en samhällsfarlig sjukdom har eller misstänks ha fått spridning inom ett avgränsat område utan att smittkällan eller smittspridningen är fullständigt klarlagd, kan Folkhälsomyndigheten besluta att ett visst område ska vara avspärrat.¹⁴

4.2.5 Smittskyddsläkarna

I varje region finns en myndighet som ansvarar för smittskyddet, smittskyddsläkaren. Myndigheten är organiserad i smittskyddsenheter som bland annat består av en smittskyddsläkare. Smittskyddsläkaren har ett samlat ansvar för det personrelaterade smittskyddsarbetet inom regionen. Smittskyddsläkaren ska planera, organisera och leda smittskyddet och verka för effektivitet, samordning och likformighet.¹⁵ Smittskyddsläkarmyndigheten är fristående från regionen och är inte någon vårdgivare.

I smittskyddsläkarens uppgifter ingår att

1. se till att allmänheten har tillgång till den information som behövs för att var och en ska kunna skydda sig mot smittsamma sjukdomar,
2. ge råd och anvisningar om smittskyddsåtgärder för grupper som är särskilt utsatta för smittrisk,
3. se till att förebyggande åtgärder vidtas,
4. stödja behandlande läkare och annan hälso- och sjukvårdspersonal samt andra som är verksamma inom smittskyddet i arbetet mot

---

¹⁴ 3 kap. 10 § smittskyddslagen.

¹⁵ 1 kap. 9 § första stycket och 6 kap. 1 § smittskyddslagen.

smittsamma sjukdomar och när det behövs ge råd om lämpliga åtgärder,

5. följa upp anmälningar om inträffade sjukdomsfall och se till att behövliga åtgärder vidtas för att finna smittkällan och personer som kan ha utsatts för smittrisk samt att ändamålsenliga råd och förhållningsregler ges till dem som kan ha smittats,
6. bevaka att de som bär på en smittsam sjukdom får det stöd eller den vård som påkallas av sjukdomen eller smittrisen,
7. följa att vårdgivare vidtar de åtgärder som krävs för att förebygga smittspridning, samt
8. fortlöpande följa smittskyddsläget i området.¹⁶

Smittskyddsläkaren ska skyndsamt underrätta de myndigheter eller den kommun som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektrinriktade smittskyddet.¹⁷

En behandlande läkare som misstänker eller konstaterar allvarlig sjukdom, fall av allmänfarlig sjukdom eller annan anmälningspliktig sjukdom, ska utan dröjsmål anmäla detta till smittskyddsläkaren i den region där den anmälande läkaren har sin yrkesverksamhet och till Folkhälsomyndigheten. Anmälningsplikten gäller även för en läkare vid laboratorium som utför mikrobiologisk diagnostik, den som är ansvarig för ett sådant laboratorium och en läkare som utför obduktion. Anmälan ska även göras beträffande annan sjukdom som är eller som misstänks vara smittsam, om sjukdomen har fått en anmärkningsvärd utbredning inom ett område eller uppträder i en elakartad form. Vidare ska en veterinär utan dröjsmål underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet.¹⁸

Den som bär på en allmänfarlig sjukdom får i vissa fall isoleras. Förvaltningsrätten fattar beslut i frågan, efter ansökan av smittskyddsläkaren. Smittskyddsläkaren får i vissa fall besluta om tillfällig isolering.¹⁹

---

¹⁶ 6 kap. 2 § smittskyddslagen.

¹⁷ 6 kap. 7 § smittskyddslagen.

¹⁸ 2 kap. 5 § och 7 a § smittskyddslagen.

¹⁹ 5 kap. 1–2 §§ smittskyddslagen.

Det finns ett antal extraordinära smittskyddsåtgärder som smittskyddsläkaren får vidta vid samhällsfarlig sjukdom. Om det finns skäl att misstänka att någon som anländer till Sverige har smittats av en samhällsfarlig sjukdom, får smittskyddsläkaren besluta att denne samt andra personer som anländer med samma transportmedel ska genomgå hälsokontroll. Vidare verkställer smittskyddsläkaren Folkhälsomyndighetens beslut om hälsokontroll av personer som anländer till Sverige från ett visst geografiskt område där det skett utbrott av en samhällsfarlig sjukdom. Om det finns risk för spridning av en samhällsfarlig sjukdom får smittskyddsläkaren besluta att den som har eller kan antas ha varit utsatt för smitta av sjukdomen ska hållas i karantän. I vissa fall får en person som bär på en samhällsfarlig sjukdom inte resa ut ur landet. Smittskyddsläkaren ska då vidta de åtgärder som behövs för att hindra personen från att lämna landet. Den person som bär på en samhällsfarlig sjukdom som inte får vägras lämna landet ska i god tid före avresa meddela smittskyddsläkare om tidpunkten för avresan och målet för resan. Smittskyddsläkaren ska underrätta berörd hälsomyndighet på ankomstorten om avresan och andra omständigheter av betydelse för att hindra smittspridning.²⁰

I 6 kap. 9 § smittskyddslagen anges att om smittskyddsläkaren för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt smittskyddslagen behöver uppgifter om en person som smittats av en allmänfarlig sjukdom, är följande personer och myndigheter skyldiga att på begäran av smittskyddsläkaren lämna honom eller henne de uppgifter som behövs.

1. Myndigheter som genom sin verksamhet får kännedom om uppgifter av betydelse för smittskyddet, och
2. personal inom enskild hälso- och sjukvård som i sin yrkesutövning står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg.

Enligt 6 kap. 10 § smittskyddslagen ska den som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt läkare och andra som är ansvariga inom hälso- och sjukvården lämna upplysningar till smittskyddsläkaren om denne i ett enskilt fall begär det och behöver det för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt smittskyddslagen.

För att fortlöpande följa smittskyddsläget i området är smittskyddsläkaren ofta den som har överblick över vaccinationstäck-

---

²⁰ 3 kap. 8, 9 och 12 §§ smittskyddslagen.

ningen i regionen, både via det nationella vaccinationsregistret och via regionala vaccinationsregister.

Landets smittskyddsläkare samordnas av Smittskyddsläkarförbundet, SMLF. SMLF har tagit fram smittskyddsblad för läkare och patienter för många av de anmälningspliktiga sjukdomarna. Bladen beskriver bland annat smittskyddsåtgärder och smittspårning liksom förhållningsregler vid allmänfarliga sjukdomar. Det finns även informationsblad till den som är exponerad för ett zoonotiskt smittämne. Dessa blad innehåller bland annat information om sjukdomen och hur den smittar samt när och var man bör söka vård. I dagsläget finns informationsbladen enbart för fågelinfluensa och leptospiros, men fler blad är planerade. Zoonosrådets myndighetsgemensamma riskvärderingsgrupp kommer att bidra med riskvärderingar till framtida informationsblad.

I de större regionerna finns det en smittskyddsläkare i beredskap dygnet runt. I mindre regioner handläggs akuta smittskyddsfrågor utanför kontorstid ofta primärt av infektionsbakjouren. Smittskyddsläkaren kan i regel nås via regionens Tjänsteman i beredskap (TiB).

4.2.6 Regionerna

Varje region ansvarar för att behövliga smittskyddsåtgärder vidtas inom regionens område. Regionerna ansvarar för att tillhandahålla vård till personer som drabbats av smittsamma sjukdomar. Detta innefattar diagnostik, behandling och omvårdnad. De ansvarar också för vaccinationer, läkemedelsförsörjning samt krisberedskap inom hälso- och sjukvården. Hos regionerna finns de vårdhygieniska enheterna som har som uppdrag att förebygga och begränsa vårdrelaterade infektioner inom vård och omsorg, vilket kan utgöra viktiga aktörer i händelse av ett utbrott. Varje region har dygnet runt en Tjänsteman i Beredskap (TiB).

4.2.7 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna arbetar med smittskyddsfrågor på ett regionalt plan samt utför offentlig kontroll av bland annat livsmedel och foder i primärproduktionen,²¹ animaliska biprodukter²² och vissa djursjukdomar.²³

Länsstyrelserna utövar vidare offentlig kontroll över djurhållare och veterinära verksamheter avseende bestämmelserna i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen.

Länsstyrelserna är, tillsammans med Jordbruksverket, tillsynsmyndighet över djurhälsopersonal som utövar verksamhet enligt lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård. Lagen syftar bland annat till att en god djurhälsa uppnås och att samhällets krav på smittskydd tillgodoses.²⁴ Tillsynen innebär att länsstyrelsen ska underlätta för djurhälsopersonalen att fullgöra sina skyldigheter i enlighet med gällande lagstiftning. Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för tillsynen och ger råd och stöd till länsstyrelserna i frågan.²⁵

Enligt 3 § första stycket 2 förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion har länsstyrelserna uppgifter i fråga om livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar.

Varje länsstyrelse har minst en länsveterinär. Länsveterinären arbetar bland annat med att samordna information om länets aktuella sjukdomsstatus, vägleda vid sjukdomsutbrott samt utföra kontroller av verksamheter.

Veterinärer och de som arbetar med obduktions- eller laborativ verksamhet ska anmäla vissa sjukdomar till Jordbruksverket eller länsstyrelsen, så kallade anmälningspliktiga sjukdomar. Vissa djursjukdomar ska anmälas redan när sjukdomen är misstänkt.

---

²¹ 23 § andra stycket 9 och 25 § livsmedelsförordningen och 12 b § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter.

²² 3 kap. 1 § andra stycket Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2007:21) om offentlig kontroll av foder och animaliska biprodukter.

²³ Se bland annat 18 § zoonosförordningen (1999:660), 15 § epizootiförordningen och Jordbruksverkets beslut den 15 januari 2014, diarienummer 6.2.20-486/14.

²⁴ 1 kap. 1 § och 5 kap. 1 § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

²⁵ 5 kap. 2 § lagen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och 5 kap. 1–2 §§ förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

Länsstyrelserna har en samordnande roll vid händelse av kris, till exempel vid utbrott av epizootier, större livsmedels- eller foderutbrott och pandemier.²⁶ Länsstyrelsen har vidare en tjänsteman i beredskap (TiB) med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid allvarliga kriser som berör länet.²⁷

4.2.8 Kommunerna

Sveriges kommuner har ett ansvar för offentlig kontroll enligt livsmedelslagen och tillsyn enligt miljöbalken. Den offentliga kontrollen och tillsynen utövas genom den kommunala nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Kommunen är kontrollmyndighet avseende anläggningar för dricksvattenförsörjning samt livsmedelsanläggningar där inte Livsmedelsverket eller länsstyrelsen är kontrollmyndighet. Kommunen har därmed en central roll vid livsmedels- eller dricksvattenburna smittor som utgår ifrån eller påverkar den aktuella kommunen.²⁸

Om smittskyddsläkaren underrättar kommunen om att smitta sprids eller misstänks spridas genom livsmedel är kommunen skyldig att omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning.²⁹

Om salmonella påvisas vid ett livsmedelsföretags undersökning av livsmedel som ingår i kommunens kontrollverksamhet, ska det anmälas till kommunen som i sin tur ska underrätta Livsmedelsverket.³⁰ Om kommunen i sin kontrollverksamhet finner att ett livsmedel kan innebära allvarlig direkt eller indirekt risk för människors hälsa ska kommunen genast anmäla detta till Livsmedelsverket.³¹

Kommunen ska, i samarbete med smittskyddsläkaren, länsstyrelsen och Folkhälsomyndigheten, genomföra epidemiologiska utred-

---

²⁶ Se 1 a §–5 § förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.

²⁷ 2 § förordningen om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.

²⁸ Se 11 § livsmedelslagen samt 23 § andra stycket 7 och 11 och 25 §§ livsmedelsförordningen.

²⁹ Se 25 § livsmedelslagen.

³⁰ Se 37 § livsmedelsförordningen.

³¹ 38 § livsmedelsförordningen.

ningar av livsmedelsburna utbrott. Utredningarna rapporteras sedan till Livsmedelsverket.³²

Kommunen utför kontroll av nedgrävning av animaliska biprodukter och förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen i syfte att förebygga och minimera risker för människors och djurs hälsa. Kommunen ansvarar även för kontroll avseende hantering av animaliska biprodukter på livsmedelsanläggningar där kommunen har ansvar för livsmedelskontrollen.³³

Enligt 9 kap. 15 § första stycket miljöbalken ska kommunen, vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehåses av privatperson eller ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur och låta avliva sällskapsdjur som innehåses av privatpersoner. Av tredje stycket framgår att första stycket inte gäller om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen, lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen), epizootilagen eller zoonoslagen (1999:658). Bestämmelsen fastställer för kommunen när ett ansvar för smittskyddsåtgärder senast inträder. När kommunen får uppgifter som tyder på att en smittkälla i miljön – mot vilken det åligger myndigheten att ingripa – sprider eller misstänks sprida en allvarlig smittsam sjukdom har kommunen ett ansvar för att behövliga smittskyddsåtgärder vidtas. Med allvarlig smittsam sjukdom menas enligt förarbetena exempelvis vissa av de smittsamma sjukdomar som i smittskyddslagen betecknas som allmänfarliga sjukdomar. Det anges vidare att även vissa andra smittsamma sjukdomar bör kunna betecknas som allvarliga i miljöbalkens mening, till exempel legionella och papegojsjuka. Med sällskapsdjur avses i första hand djur som hålls i människans bostad. Sällskapsdjur som är föremål för yrkesmässig uppfödning eller yrkesmässig försäljning faller utanför tillämpningsområdet. Kommunen är skyldig att vidta både utrednings- och bekämpningsåtgärder. I de flesta fall är det smittskyddsläkaren som underrättar kommunen om förhållanden som han eller hon bedömer påkallar åtgärder enligt miljöbalken från kommunens sida.³⁴

³² 4 § Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:7) om epidemiologisk utredning av livsmedelsburna utbrott.

³³ Se 12–13 §§ förordningen om foder och animaliska biprodukter.

³⁴ Prop. 2003/04:30 s. 248–249.

Av 9 kap. 14 § miljöbalken följer att kommunen utan dröjsmål ska underrätta smittskyddsläkaren om iakttagelser som kan vara av betydelse för smittskyddet för människor.

Enligt 4 § lagen (2006:1570) om skydd mot internationella hot mot människors hälsa svarar kommunen för att åtgärder till skydd för människors hälsa vidtas i fråga om bland annat djur. Med ett internationellt hot mot människors hälsa avses i denna lag en risk för att smittämnen eller andra ämnen som utgör eller kan utgöra ett allvarligt hot mot människors hälsa förs in i landet eller sprids till andra länder (2 §).

4.2.9 Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets uppdrag är att förebygga skador, sjukdomar och dödsfall relaterade till arbetet, inklusive smittspridning mellan djur och människor. Arbetsmiljöverket utövar tillsyn av att arbetsgivare följer arbetsmiljölagstiftningen.³⁵ Inspektion utförs huvudsakligen om Arbetsmiljöverket får anmälan eller information om att arbetsgivare kan ha brustit i efterlevnaden av lagstiftningen. Myndigheten genomför dock även olika typer av tillsynsprojekt där man fokuserar på vissa delar av arbetsmiljölagstiftningen.

Myndigheten har föreskrifter avseende smittrisker. I kap. 11 Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:10) om risker i arbetsmiljön finns bestämmelser som reglerar all verksamhet där arbetstagare har arbetsuppgifter som innebär att de kan bli infekterade av smittämnen, eller bli varaktiga bärare av smittämnen, på grund av uppgifternas art eller förhållandena i arbetet. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om till exempel hygienåtgärder, dekontaminering, minskning av smittspridning, utbildning vid kontakt med kroppsvätskor, åtgärder för att förebygga stick- och skärskador, vaccinationer vid behov och användning av personlig skyddsutrustning.

Vid misstänkt eller konstaterad smitta från djur eller livsmedel på en arbetsplats kan Arbetsmiljöverket utföra tillsyn av arbetsplatsen och utreda eventuella brister i arbetsmiljön.

---

³⁵ Se 2 § förordningen (2007:913) med instruktion för Arbetsmiljöverket.

Det finns enligt 3 kap. 3 a § andra stycket arbetsmiljölagen (1977:1160) och 2 § andra stycket arbetsmiljöförordningen (1977:1166) en skyldighet för arbetsgivare att underrätta Arbetsmiljöverket om tillbud som inneburit allvarig fara för liv och hälsa. Arbetsmiljöverket har gjort ställningstagandet att allmänfarliga sjukdomar enligt smittskyddslagen, som kan orsaka infektion hos arbetstagare i samband med arbete, ska anmälas som ett allvarligt tillbud. Exempel på sådana sjukdomar är campylobacter, meticillinresistenta gula stafylokocker (MRSA), hepatit A-E, tuberkulos, virala hemorragiska febrar (exklusive dengue- och sorkfeber), och HIV.³⁶

4.2.10 Läkemedelsverket

Läkemedelsverket är förvaltningsmyndighet för verksamhet som rör läkemedel och medicintekniska produkter. Myndigheten ska verka för säkra och effektiva läkemedel av god kvalitet och för god läkemedelsanvändning samt för att medicintekniska produkter är säkra och lämpliga för sin användning.³⁷ Myndigheten arbetar för både folk- och djurhälsan. Läkemedelsverket ser till att patienten, hälso- och sjukvården samt djursjukvården får tillgång till säkra och effektiva produkter och att de används ändamålsenligt och effektivt.

4.3 Samverkan i smittskyddsarbetet

4.3.1 Zoonosrådet

Zoonosrådet är ett forum för myndighetssamverkan och strategiskt tänkande. Syftet är att nå en ömsesidig förståelse för myndigheternas arbete inom zoonosområdet. Rådet ska arbeta för att uppmärksamma aktuella zoonosfrågeställningar, underlätta samordning inom zoonosområdet, sprida relevant information och ge förslag till prioriterade områden för forskning om zoonoser.

Deltagare i zoonosrådet är representanter för Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA, Smittskyddsläkarföreningen, länsstyrelserna, Försvarsmakten samt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

---

³⁶ Se bilaga 1 till smittskyddslagen.

³⁷ 1 § förordningen (2020:57) med instruktion för Läkemedelsverket.

4.3.2 Zoonossamverkansgruppen

Zoonossamverkansgruppen sammankallas vid zoonoshändelser som riskerar att få konsekvenser för mer än en myndighet och när det finns behov av konkreta åtgärder, samordnad information och samråd mellan myndigheterna, såsom under ett utbrott eller en kris. Gruppen kan behöva sammankallas även om en zoonos inte har brutit ut, till exempel när behovet av information är stort eller då media och allmänheten upplever stor oro.

Zoonossamverkansgruppen sammankallas vid behov och består av representanter för Arbetsmiljöverket, Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och Smittskyddsläkareföreningen. Beroende på vilken zoonos som är aktuell kan olika representanter för myndigheterna delta och vid behov kan även andra myndigheter bjudas in. Lokala och regionala aktörer som är berörda av händelsen kan också kallas. Vid behov kallas länsstyrelser samt Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Samtliga ordinarie deltagande myndigheter kan sammankalla till möte vid kännedom om en zoonoshändelse som omfattar kriterierna för sammankallande.

4.3.3 Utbrottsgrupper som sammankallas av Folkhälsomyndigheten eller smittskyddsläkare

Vid utbrott av livsmedelsburna sjukdomar, regionalt eller nationellt, kan Folkhälsomyndigheten eller smittskyddsläkare sammankalla till fortlöpande arbetsmöten. Utbrottsgrupper kan även bildas som en utvidgning av eller fortsättning på ärenden som har initierats inom zoonossamverkansgruppen. Vid mötena deltar vanligtvis Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket och berörda smittskyddsenheter. Vid behov deltar även andra berörda myndigheter.

4.3.4 Samverkansgruppen för utredning och bevakning av utbrott (SUBU)

I samverkansgruppen för utredning och bevakning av utbrott utbyter och dokumenterar deltagande myndigheter information om fynd eller utbrott orsakade av smittämnen som sprids till människa från

livsmedel eller direkt från djur. Gruppen har möten varannan vecka. Deltagande myndigheter är Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA. Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket ansvarar för mötesstruktur och administration av gruppen.

4.3.5 Forum för beredskapsdiagnostik (FBD)

Forum för beredskapsdiagnostik (FBD) är ett samarbete mellan Folkhälsomyndigheten, SVA, Livsmedelsverket och Totalförsvarets Forskningsinstitut. Samarbetet syftar till att stärka den svenska laboratorieberedskapen samt öka samverkan kring högpåtagliga smittämnen. Ett av forumets huvudmål är harmonisering av metoder och utrustning mellan de deltagande myndigheterna för att öka beredskapen i Sverige inför en eventuell händelse där sjukdomsalstrande mikroorganismer utgör en fara.

4.3.6 Sminet

Sminet är ett nationellt webbaserat anmälningsystem. Systemet är ett samprojekt mellan Folkhälsomyndigheten och regionernas smittskyddsläkare för nationell och regional övervakning enligt smittskyddslagen. Folkhälsomyndigheten ansvarar för drift, support, förvaltning samt utveckling av systemet. I Sminet anmäler läkare och laboratorier fall av sjukdomar som är anmälningspliktiga enligt smittskyddslagen. Systemet används av smittskyddsenheterna för att handlägga konstaterade fall och andra smittskyddsärenden och av Folkhälsomyndigheten för att följa sjukdomsförekomsten. I Sminet kan även gemensamma utredningar skapas mellan smittskyddsenheten och Folkhälsomyndigheten.

4.3.7 RASFF

RASFF är ett rapporteringssystem för livsmedelsrisker där alla kontrollmyndigheter inom EU är sammankopplade med varandra. Systemet bevakas dygnet runt. När en kontrollmyndighet får information om ett osäkert livsmedel eller djurfoder skapas ett meddelande i RASFF. Beroende på omständigheterna klassas meddelandena olika.

Det finns fyra olika sorters meddelanden; varningsmeddelanden, informationsmeddelanden, nyheter och gränsavvisningar.

I Sverige finns även ett nationellt system för snabb varning. Då används RASFF-systemet, men enbart på nationell nivå. Alla kontrollmyndigheter för livsmedel är anslutna till det nationella systemet, det vill säga kommunala kontrollmyndigheter, länsstyrelser, Livsmedelsverket samt Försvarsinspektören för hälsa och miljö.

4.3.8 Samverkan med näringslivet

Myndigheterna samverkar på olika sätt med näringslivet och branschorganisationer i det förebyggande smittskyddsarbetet.

Näringens epizootigrupp består av huvudaktörer inom lantbruket vad gäller frågor om klövbärande djur (nöt, gris, får och get). Gruppen hanterar epizootifrågor inom näringen och arbetet sker enligt en handlings- och bemanningsplan. Vid behov deltar även fjäderfänäringen vid gruppens möten.

Dialoggrupp smittskydd och djurhälsa har en rådgivande funktion till Jordbruksverket gällande långsiktig och strategisk planering av officiella djurhälsoinsatser. Gruppen leds av Jordbruksverket och är en nationell plattform för informationsutbyte och diskussioner om strategiska djurhälsofrågor ur ett nationellt och internationellt perspektiv. Gruppen bevakar sjukdomssituationen både inom landet och i omvärlden och bevakar även aktuella frågor samt diskuterar smittskyddsförebyggande åtgärder och indikatorer för djurhälsa. Medlemmar är dels myndigheterna SVA, länsstyrelserna och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), dels olika branschföreträdare, såsom Växa Sverige, Svensk Fågel, Svenska Ägg, Fiskhälsan, Svenska Hästavelsförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Gård & Djurhälsan.

Jordbruksverket har i vissa fall låtit näringen inom olika branscher hantera djursjukdomar genom att näringarna driver frivilliga kontrollprogram med stöd av lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.³⁸ Programmen styr det förebyggande smittskyddsarbetet samt provtagning och kan vara antingen ett sjukdomsbekämpande program eller ett smittförebyggande sådant. Jordbruksverket utser den djurhälsoorganisation som driver kontrollprogrammet och är huvudman

---

³⁸ Se 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m.

för det samt godkänner programmets plan och riktlinjer. Exempel på kontrollprogram är *Campylobacter*programmet som drivs av Svensk Fågel. I Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur anges vad som krävs av en organisation som ska vara huvudman för ett kontrollprogram, huvudmannens ansvarsområden och vilka krav som minst ska ställas på de djurhållare som deltar i programmet.

Utöver de kontrollprogram som bedrivs med stöd av lagen om kontroll av husdjur, m.m. finns det ett antal frivilliga program som bedrivs i näringsens regi men utan att omfattas av den nyss nämnda lagen. Även sådana program finansieras ofta delvis av statliga medel som fördelas av Jordbruksverket.

4.4 En analys av myndigheternas ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet

4.4.1 Ett komplext system – som fungerar förhållandevis väl

Vår bedömning: Det är en svårighet i smittskyddsarbetet att flera olika myndigheter har ansvar för olika områden och uppgifter. Det är också en svårighet att smittskyddsområdet innefattar många olika situationer och att samma typ av sjukdom i vissa fall graderas och hanteras olika hos myndigheterna beroende på om den drabbar djursidan eller humansidan.

Myndigheternas ansvar, uppgifter och roller i smittskyddsarbetet är i huvudsak tydliga. I vissa fall finns det dock ett behov av en justering eller ett förtydligande.

Skälen för vår bedömning

Enligt våra direktiv ska vi analysera berörda myndigheters ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet samt bedöma om det finns behov av att justera eller förtydliga något i de uppgifter som myndigheterna har i dag.

Som vi har beskrivit i avsnitt 4.2 har de myndigheter som har en roll i smittskyddsarbetet ansvar för olika delar. Myndigheterna har olika ansvarsområden kopplat till inom vilket område myndigheten

verkar, såsom att Folkhälsomyndighetens verksamhet rör folkhälsa medan Jordbruksverket arbetar med djurhälsa. Myndigheterna har i sin tur olika arbetsuppgifter inom de olika verksamhetsområdena. Exempelvis har SVA en riskvärderande roll, medan Jordbruksverket främst arbetar med riskhantering. Andra exempel på uppgifter inom de olika verksamhetsområdena är kontrollverksamhet, smittspårning och laboratorieverksamhet. Länsstyrelserna, kommunerna och smittskyddsläkarna, som består av flera olika myndigheter utspridda över landet, har även en roll att bidra med lokalkännedom i smittskyddsarbetet.

I arbetet med vår utredning och genom de kontakter vi haft med de aktuella myndigheterna har det framkommit att det faktum att smittskyddsarbetet utövas av flera olika myndigheter med olika ansvarsområden och uppgifter skapar vissa svårigheter i smittskyddsarbetet. För ett fungerande smittskyddsarbete krävs att respektive myndighet har de förutsättningar som krävs för att kunna verka inom sitt område. I och med att flera olika myndigheter involveras behöver de olika myndigheterna också samverka med varandra i stor utsträckning. Klarlagda rutiner och arbetssätt samt tydliga uppdrag är viktiga komponenter för att myndigheterna ska kunna verka inom sitt område och samverka med andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Ytterligare en svårighet vad gäller myndigheternas ansvarsområden och uppgifter är att smittskyddsområdet innefattar många olika situationer. För det första omfattas både förebyggande arbete och arbete med bekämpning vid ett utbrott. Det inkluderar i sin tur olika delar såsom löpande arbete, delning av uppgifter, krishantering, informationsinsatser, utvecklingsprojekt, provtagning, uppföljning, utvärdering och forskning. En rad olika sjukdomar omfattas, som har olika egenskaper och spridningssätt. Därtill kan nya sjukdomar uppkomma, eller sjukdomar som inte tidigare funnits i Sverige. Det kan därför vara svårt att ha helt klarlagda rutiner och arbetssätt för varje potentiell situation.

Ännu en svårighet i smittskyddsarbetet är att det kan finnas skillnader i hur samma typ av sjukdom graderas och hanteras hos myndigheterna beroende på om den drabbar djursidan eller humansidan. Exempelvis finns sjukdomar som inte påverkar djurens mående men där människor kan bli allvarligt sjuka och kraftiga åtgärder därmed krävs i djurhållningar för att minska risken för folkhälsan.

Även om det finns svårigheter i smittskyddsarbetet är vår bedömning att det är ett arbete som till allra största delen fungerar väl och att myndigheternas ansvar, uppgifter och roller i huvudsak är tydliga både för den ansvariga myndigheten och för övriga myndigheter. I vissa fall har det dock framkommit att en myndighet inte alltid känner till skyldigheter som en annan myndighet har att lämna uppgifter, exempelvis bestämmelsen i 6 kap. 7 § smittskyddslagen om att smittskyddsläkaren skyndsamt ska underrätta de myndigheter eller den kommun, som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektinriktade smittskyddet. Detta framstår som naturligt då smittskyddsarbetet rör en mängd olika frågor som regleras i flera olika författningar och som även rör andra verksamhetsområden än den egna myndighetens.

Vi ser inte något behov av att göra några större justeringar av vilken myndighet som har vilket ansvarsområde. Vi har inte heller upptäckt några luckor där en arbetsuppgift eller ett ansvarsområde saknar någon ansvarig. Det har dock framkommit vissa otydligheter och behov av att justera beträffande kommunernas, länsstyrelsernas, Jordbruksverkets och Arbetsmiljöverkets uppgifter inom smittskyddsområdet, vilket vi beskriver i det följande.

4.5 Behov av justeringar och förtydliganden för länsstyrelserna och kommunerna

4.5.1 Inledning

I Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), som det hänvisas till i våra direktiv, anges brister kopplade till berörda myndigheters ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet. I rapporten görs bedömningen att myndigheternas ansvar och roller i smittskyddsarbetet till stor del är tydligt definierade. Länsstyrelser och kommuner har dock enligt rapporten framfört att de upplever att deras uppdrag och uppgifter i smittskyddsarbetet till viss del är otydliga, särskilt vad gäller det förebyggande smittskyddsarbetet i form av kontroll och tillsyn av

regelefterlevnaden.³⁹ Med anledning av denna information har vi undersökt vad det finns för behov av justeringar och förtydliganden i de uppgifter som länsstyrelserna och kommunerna har när det gäller förebyggande och bekämpning av djursjukdomar och zoonoser.

4.5.2 Animaliska biprodukter och hantering av smittförande döda vilda djur

Ansaret för offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet när det gäller animaliska biprodukter (se avsnitt 3.7) är fördelat mellan Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna. Enligt 12 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter utövar kommunerna offentlig kontroll avseende bland annat nedgrävning av animaliska biprodukter, förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen och förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen.

I vår utredning har det framkommit att kommunerna i vissa fall upplever det som ottydligt vilken myndighet som är ansvarig. Exempel på situationer är när förvaring av slaktavfall sker i omedelbar närhet till slakterier samt när hanteringen av animaliska biprodukter hävdas avse åtling (lockmat). Det har alltså förts fram exempel på situationer då fördelningen av ansvaret enligt förordningen om foder och animaliska biprodukter skulle kunna vara oklart. Det är möjligt att ansvarsfördelningen skulle framgå klart vid en grundlig genomgång av regleringen på området. Någon sådan har dock inte varit möjlig för oss att göra. Frågan om ansvarsfördelningen mellan de myndigheter som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet inom området animaliska biprodukter är något som hanteras i den pågående statliga utredningen En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag (LI 2023:09).⁴⁰

Under vårt utredningsarbete har det också framkommit att det i vissa fall finns en osäkerhet om det är kommunen eller någon annan myndighet som bär ansvaret i de fall större mängder döda vilda djur påträffas på platser där de riskerar att sprida smittor. Det kan exem-

³⁹ Avsnitt 5.5.2 och 5.5.4 i Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3).

⁴⁰ Se kommittédirektiv 2023:170, En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag.

pelvis handla om döda vilda fåglar, bävvar och harar. Det upplevs i vissa fall som oklart vilken myndighet som är ansvarig för att ta bort de döda djuren på ett ur smittskyddssynpunkt säkert sätt. Om det exempelvis rör sig om en sjukdom som Jordbruksverket bekämpar aktivt kan det argumenteras för att Jordbruksverket är ansvarig för att hantera de döda djuren. Det kan även argumenteras för att kommunen har ett ansvar att hantera de döda djuren om de innebär en smittrisk eller sanitär olägenhet, utifrån ett ansvar för miljö- och hälsoskydd samt avfallshantering.

Vi anser att dessa frågor behöver en genomlysning för att närmare identifiera bland annat i vilka situationer ansvarsfördelningen är otydlig, vilka myndigheter som i olika situationer kan anses ha ett ansvar, vilka bestämmelser som är aktuella och hur bestämmelserna ska hanteras sinsemellan. En sådan genomlysning har inte varit möjlig att göra inom ramen för detta uppdrag.

4.5.3 Ansvar för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehas av privatpersoner

Vårt förslag: Kommunernas ansvar enligt 9 kap. 15 § miljöbalken vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehas av privatpersoner ska flyttas över till länsstyrelserna. Den nya bestämmelsen ska införas i lagen om provtagning på djur, m.m.

Skälen för vårt förslag

En beskrivning av problemet

Både kommuner och länsstyrelser har uppgett att kommunernas ansvar för smittor hos sällskapsdjur som innehas av privatperson enligt 9 kap. 15 § miljöbalken bör flyttas över till länsstyrelserna. Enligt paragrafens första stycke ska kommunen, vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson eller ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur och låta avliva sällskapsdjur som innehas av

privatpersoner. Den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen har enligt andra stycket rätt till skälig ersättning av kommunen. Av tredje stycket framgår att första och andra stycket inte gäller om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen, provtagningslagen, epizootilagen eller zoonoslagen. (se närmare om bestämmelsen i avsnitt 4.2.8).

Det har från både kommuner och länsstyrelser förts fram att det sällan finns den kompetens som krävs inom kommunen, särskilt beträffande mindre kommuner. Kommunerna har uppgett att de sällan får in ett ärende där bestämmelsen blir tillämplig avseende sällskapsdjur och i mindre kommuner kan det gå flera år mellan gångerna. Kommunerna har även uppgett att tillsynen avseende sällskapsdjur skiljer sig från den typ av frågor inom miljö- och hälsoskyddstillsynen som de mer frekvent arbetar med. Det finns därför inte tillräckligt med kunskaper om hur ett sådant ärende ska hanteras inom kommunen och många gånger behöver kommunerna kontakta varandra för att få hjälp med hanteringen.

Kommunerna är vidare ofta osäkra på om en åtgärd ska anses redan vara vidtagen enligt livsmedelslagen, provtagningslagen, epizootilagen eller zoonoslagen, vilket enligt 9 kap. 15 § tredje stycket miljöbalken medför att kommunen inte har någon skyldighet att vidta åtgärder enligt bestämmelsens första stycke. Kommunerna är alltså många gånger osäkra på om de ska agera eller inte när de får kännedom om smitta hos ett sällskapsdjur. Dessutom upplever kommunerna att det ibland är svårt att bedöma om ett djur ska anses vara sällskapsdjur eller inte.

Eftersom respektive kommun sällan har ärendetypen är kommunen ofta osäker och agerar genom att vidta åtgärder i situationer som faller utanför bestämmelsen, vilket medför onödigt arbete. I de fall kommunen är osäker på om ett djur ska anses vara sällskapsdjur eller inte brukar kommunen ändå vidta åtgärder gentemot den lokal/plats där djuret har vistats, eftersom det utgör ett objekt, vilket också omfattas av bestämmelsen i 9 kap. 15 § miljöbalken.

Förutom att denna typ av ärenden sällan hanteras av kommunerna saknas det enligt kommunerna dessutom behövlig medicinsk kompetens i form av läkare eller veterinärer för att exempelvis kunna ge korrekt rådgivning till djurägaren och andra som har smittats eller riskerar att smittas. Kommunerna har uppgett att de många gånger saknar tillräckliga kunskaper om de sjukdomar som kan vara aktu-

ella och hur de ska hanteras. Tidigare hade kommunerna en större kompetens inom djurtillsyn men den har försvunnit efter att riksdagen 2008 beslutade att flytta ansvaret för offentlig kontroll av djurskydd och av livsmedel och foder i primärproduktionen från kommunerna till länsstyrelserna.⁴¹

Det har också framförts av kommunerna att en effekt av att tillräckliga kunskaper många gånger saknas är att hanteringen av smitta hos sällskapsdjur skiljer sig åt beroende på vilken kommun som har att vidta åtgärderna.

I praktiken tar kommunerna i dessa situationer ofta kontakt med länsveterinären. Exempelvis har det uppgetts från kommunernas sida att frågan om att låta avliva sällskapsdjur enligt bestämmelsen är något som kommunerna saknar tillräckliga kunskaper om för att kunna göra en bedömning och att bedömningen därför ändå får göras av länsveterinär. Många gånger får också kommunerna uppgiften från länsstyrelserna att det finns en misstanke om att ett sällskapsdjur är smittat. Länsstyrelsen har då ofta redan vidtagit åtgärder som gör att kommunens roll är överspelad. I andra fall får kommunerna informationen från smittskyddsläkaren som då redan har kontaktat länsstyrelsen och vidtagit behövliga åtgärder.

Förarbetsuttalanden

Bestämmelsen i 9 kap. 15 § miljöbalken tillkom som en konsekvens av att en ny smittskyddslag infördes 2004. Smittskyddslagen fick då en klarare inriktning på smittskyddsåtgärder som riktar sig till människor och de smittskyddsåtgärder som riktar sig till objekt eller djur flyttades i stället till andra lagar. Enligt den dåvarande smittskyddslagen hade kommunerna ett ansvar för att åtgärder vidtogs mot bland annat sådana djur som sprider eller misstänks sprida smittsamma sjukdomar. Regeringen ansåg att kommunerna även fortsättningsvis skulle ha ett ansvar för smittskyddsåtgärder riktade mot djur men med tydliga begränsningar, vilket innebar att kommunerna skulle ha ansvar för att utreda och åtgärda smitta som härrör eller misstänks härröra från vissa djur.⁴² I förarbetena angavs att sällskapsdjur som innehålls av privatpersoner kan sägas höra nära samman med

---

⁴¹ Se prop. 2007/08:63.

⁴² Prop. 2003/04:30 s. 146 och 152.

den enskilde och dennes bostad och det var enligt regeringen därför naturligt att se sådana djur som en personlig egendom som bör omfattas av hälsoskyddsbestämmelserna i miljöbalken. I förarbetena angavs vidare att det i praktiken redan i dag är så att det är Jordbruksverket och inte kommunen som tar ansvaret för insatser vid större utbrott som rör djur. Regeringen ansåg därför att kommunernas ansvar för smittskyddsåtgärder riktade mot djur uttryckligen skulle begränsas till sådana sällskapsdjur som innehåses av privatpersoner. Regeringen gjorde vidare bedömningen att det även beträffande sällskapsdjur som innehåses av privatpersoner i många fall är Jordbruksverket och länsstyrelserna som har kompetens och resurser att vidta åtgärder. Det ansvar som vilar på Jordbruksverket och länsstyrelserna enligt epizootilagen, zoonoslagen och provtagningslagen för åtgärder mot smitta hos djur bör enligt regeringen av detta skäl inte förändras. För att det inte ska föreligga oklarhet beträffande vem det är som har ansvaret för att ingripa mot sällskapsdjur ansåg regeringen att kommunernas ansvar bör begränsas till sådana åtgärder som inte vidtas enligt provtagningslagen, epizootilagen, zoonoslagen och livsmedelslagen. Det innebär enligt regeringen att kommunerna inte kommer att behöva ingripa i de fall som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelsen eller enskilda veterinärer har befogenhet att vidta åtgärder för att förebygga och bekämpa smittsamma djursjukdomar hos sällskapsdjur som innehåses av privatpersoner. Enligt regeringen borde detta leda till att ansvaret beträffande åtgärder mot djur som sprider eller misstänks sprida smitta tydliggörs och att situationer där det föreligger oklarhet om vem som har ansvar att ingripa så långt som möjligt begränsas. Regeringen förutsatte att Jordbruksverket tillsammans med länsstyrelserna, kommunerna, Socialstyrelsen och smittskyddsläkarna skulle se till att det upprättades tydliga riktlinjer för vem det är som har ansvaret för att i olika situationer vidta påkallade åtgärder beträffande sällskapsdjur som innehåses av privatpersoner.⁴³

---

⁴³ Prop. 2003/04:30 s. 154.

En överflyttning av ansvaret är ändamålsenlig

Vi gör bedömningen att en överflyttning av ansvaret för åtgärder vid misstanke om smitta hos sällskapsdjur från kommunerna till länsstyrelserna skulle medföra flera fördelar. Länsstyrelserna är väl lämpade för arbetsuppgiften. De har omfattande praktisk erfarenhet utifrån att de mer frekvent hanterar liknande frågor. Vidare förfogar de över sådana fackkunskaper som behövs, inte minst genom länsveterinärerna. I särskilt mindre kommuner där kunskapen är koncentrerad till ett fåtal personer riskerar tillsynen att bli mer sårbar.

I Sverige finns 290 kommuner och 21 länsstyrelser. Genom att flytta över ansvaret till länsstyrelserna blir följden att ett färre antal myndigheter hanterar frågorna och därmed förbättras förutsättningarna för ökad kompetens. Genom att färre myndigheter involveras kan tillsynen dessutom bli mer effektiv, enhetlig och likvärdig.

Det är vidare en fördel att samla ansvaret för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur med andra uppgifter som länsstyrelsen utför, såsom offentlig kontroll avseende djurskydd och hygienrutiner. Samordningen är värdefull i de situationer då länsstyrelsen i samband med offentlig kontroll får kännedom om förhållanden som är av relevans vid ett ansvar för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur.

Den typ av tillsyn som misstanke om smitta hos sällskapsdjur innebär aktualiseras i normalfallet endast efter anmälan eller då kommunen i något annat sammanhang får kännedom om att det finns problem. Göteborgs kommun har uppgett att de under ett år när de hade ovanligt många ärenden avseende misstanke om smitta hos sällskapsdjur lade sammanlagt cirka 20 timmar på dessa ärenden. Vanligtvis lägger Göteborgs kommun mindre än tio timmar per år på dessa ärenden. För andra kommuner som inte är lika stora kan det gå flera år utan att ett sådant ärende blir aktuellt inom kommunen. Dessutom lägger länsstyrelserna många gånger redan i dag arbetstid på att vägleda och informera kommunerna i dessa frågor och i vissa fall även vidta åtgärder såsom att skicka ut informationsbrev till ägaren till sällskapsdjuret i fråga. Vår bedömning är därför att en överflyttning av tillsynen avseende sällskapsdjuren från kommunerna till länsstyrelserna inte kommer att medföra ett behov av utökade resurser hos länsstyrelserna.

Vi bedömer det därför vara ändamålsenligt att ansvaret vid misstanke om smitta hos sällskapsdjur enligt 9 kap. 15 § miljöbalken flyttas över till länsstyrelserna.

Placering och utformning av bestämmelsen

Provtagningslagen tillämpas på bland annat kontroll av smittsamma djursjukdomar samt åtgärder för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar.⁴⁴ Lagen är till skillnad från zoonoslagen och epizootilagen inte begränsad till att gälla för vissa sjukdomar. Vår bedömning är att denna författning är det bästa alternativet att placera in bestämmelsen om att länsstyrelserna är ansvariga för smittor hos sällskapsdjur.

I 9 kap. 15 § miljöbalken anges, förutom ansvar avseende sällskapsdjur, att kommunen har ett ansvar vid misstanke om att ett *objekt* bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor. Det kan handla om exempelvis livsmedel. Vi ser inget behov av att ansvaret beträffande objekt också flyttas över till länsstyrelserna och det har inte heller efterfrågats. 9 kap. 15 § miljöbalken behöver därför finnas kvar men revideras så att endast de delar av betydelse för ansvaret för objekt kvarstår. När det gäller hantering av objekt med koppling till de sällskapsdjur som misstänks bära på sjukdom kommer länsstyrelserna ha ett ansvar för denna typ av objekt utifrån att vårt förslag innebär att länsstyrelserna har ett ansvar för att vidta de åtgärder som behövs för att undanröja risken för smittspridning, inbegripet en rätt att låta förstöra föremål av personlig natur. Det kan exempelvis handla om hantering av buren till det misstänkt sjuka sällskapsdjuret för att undanröja risken för smittspridning.

I 9 kap. 15 § tredje stycket miljöbalken anges att bestämmelserna i första stycket om ansvaret för objektsmittan, och i andra stycket om rätt till ersättning, inte gäller om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen, provtagningslagen, epizootilagen eller zoonoslagen. Eftersom objekt kan utgöras av livsmedel finns det ett behov av att hänvisningen till livsmedelslagen står kvar även om ansvaret för sällskapsdjur flyttas till annan myndighet. När det gäller övriga lagar som anges i tredje stycket framgår av förarbetena att dessa fördes in för

---

⁴⁴ Se 1 § provtagningslagen.

att det inte skulle föreligga oklarhet beträffande vem det är som har ansvaret för att ingripa mot sällskapsdjur, eftersom Jordbruksverket och i vissa fall länsstyrelserna samt enskilda veterinärer har en skyldighet att vidta åtgärder för att förebygga och bekämpa smittsamma djursjukdomar enligt bestämmelser i epizootilagen och zoonoslagen och en befogenhet att vidta åtgärder enligt provtagningslagen.⁴⁵ Anledningen till att dessa lagar togs in var alltså för att klargöra vem som har ansvaret beträffande sällskapsdjur. Vi ser dock att det ändå kan finnas ett behov av att hänvisningen till dessa lagar står kvar, även om ansvaret för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur flyttas från kommunerna. Exempelvis har Jordbruksverket ett ansvar för objekt såsom byggnader och lokaler enligt denna lagstiftning och kan därför vidta åtgärder enligt dessa lagar.

I 9 kap. 15 § miljöbalken anges att om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur och låta avliva sällskapsdjur som innehåller av privatpersoner. Enligt andra stycket i samma paragraf har den som drabbats av ett sådant beslut rätt till skälig ersättning av kommunen. Dessa delar av paragrafen behöver överföras till den nya paragrafen avseende länsstyrelser.

I 19 a § provtagningslagen finns bestämmelser om ersättning. Enligt paragrafen kan ersättning av statsmedel, om det finns särskilda skäl, lämnas för kostnader eller förluster som har uppkommit på grund av

1. sådana beslut enligt provtagningslagen eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen som syftar till att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från, kontrollera eller förebygga och hindra spridning av djursjukdomar, eller
2. sådana föreskrifter meddelade med stöd av lagen som har det syfte som anges i 1.

Enligt paragrafens andra stycke prövas frågor om ersättning av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt tredje stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för att ersättning ska kunna lämnas och om de kostnader och förluster som ska kunna ersättas.

---

⁴⁵ Prop. 2003/04:30 s. 154.

Enligt 18 § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen) får Jordbruksverket meddela föreskrifter om ersättning enligt 19 a § provtagningslagen. Det framgår även att frågor om ersättning prövas av Jordbruksverket.

Möjligheten till ersättning enligt provtagningslagen begränsas alltså av att det alltid måste föreligga särskilda skäl för att ersättning ska utlämnas. I förarbetena anges som exempel på särskilda skäl att det är fråga om mycket ovanliga sjukdomar, att det inte varit möjligt för den enskilde att vidta förebyggande åtgärder eller att konsekvenserna av vidtagna myndighetsåtgärder blivit onormalt kännbara.⁴⁶ För ersättning enligt aktuell paragraf i miljöbalken uppställs inte något sådant krav. Ett beslut enligt miljöbalken om att låta förstöra föremål av personlig natur och avliva sällskapsdjur som innehas av privatpersoner i syfte att förhindra spridning av sjukdomen utgör även ett beslut som syftar till att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från, kontrollera eller förebygga och hindra spridning av djursjukdomar i enlighet med provtagningslagens bestämmelser. En placering i provtagningslagen av bestämmelserna om att länsstyrelserna är ansvariga vid misstanke om smitta hos sällskapsdjur medför därmed att det behöver förtydligas att bestämmelserna om ersättning i provtagningslagen inte är tillämpliga på dessa. Vi föreslår därför att 19 a § provtagningslagen ska kompletteras med ett sådant förtydligande i ett nytt sista stycke.

Följdändringar

Vårt förslag i denna del föranleder vissa följdändringar. I 1 § förordningen (1956:296) om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom anges att den som har drabbats av kostnader eller förluster till följd av ett ingripande som en myndighet har gjort för att hindra spridning av en smittsam sjukdom kan få ersättning från staten enligt denna förordning om ingripandet skett enligt smittskyddslagen, 9 kap. 15 § miljöbalken eller livsmedelslagen. Ett införande av bestämmelser i provtagningslagen om att länsstyrelserna är ansvariga för smittor hos sällskapsdjur medför därför att även denna paragraf behöver anges

---

⁴⁶ Prop. 2013/14:182 s. 11.

i 1 § förordningen om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom.

I 4 § förordningen om ersättning från staten i vissa fall vid ingripanden för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom anges att kostnaden för undersökning på ett laboratorium av prov, som har tagits beträffande en sådan allmänfarlig sjukdom som avses i smittskyddslagen eller en sådan allvarlig smittsam sjukdom som avses i 9 kap. 15 § miljöbalken, eller vid misstanke om en sådan sjukdom, får ersättas i den mån kostnaden inte ska ersättas enligt nämnda lagar och det sammanlagda beloppet av vad en ersättningssökande i detta hänseende har fått vidkännas överstiger 1 000 kronor. Även här behöver paragrafen kompletteras så att den av oss föreslagna nya paragrafen i provtagningslagen om länsstyrelsernas ansvar för sällskapsdjur anges.

4.5.4 Länsstyrelsernas samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Vår bedömning: Länsstyrelserna har ett behov av att i vissa fall kunna underrätta andra myndigheter om andra djursjukdomar än salmonella och epizootier. Detta behov tillgodoses genom vårt förslag i kapitel 8 om införande av en sekretessbrytande regel.

Skälen för vår bedömning

Beträffande salmonella och epizootier finns bestämmelser i zoonoslagen respektive epizootilagen som innebär en skyldighet för länsstyrelserna att underrätta andra myndigheter om dessa typer av sjukdomar. Av 3 § tredje stycket zoonoslagen följer att om ett fall av zoonos konstateras, ska länsstyrelsen skyndsamt underrätta SVA, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, smittskyddsläkaren, den eller de kommunala nämnder som utför uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt distriktsveterinären. Enligt 3 a § första stycket epizootilagen ska bland annat veterinärer som har anledning att misstänka att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat skyndsamt anmäla detta till bland annat länsstyrelsen. Denna anmälningsskyldighet gäller även den som är ansvarig för ett laboratorium

där sådan sjukdom har konstaterats eller där det finns anledning att misstänka fall av sådan sjukdom. Av andra stycket i samma paragraf framgår att länsstyrelsen i sin tur utan dröjsmål ska underrätta SVA, distriktsveterinären och den eller de kommunala nämnder som utför uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Om det är fråga om en epizootisk sjukdom hos fisk, ska också Havs- och vattenmyndigheten underrättas, och om misstanken gäller sådan epizootisk sjukdom som kan överföras till människor även Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren.

Länsstyrelserna har uppgett att de vill ha en möjlighet att underrätta andra myndigheter i vissa fall även beträffande andra typer av anmälningsspliktiga djursjukdomar än de som omfattas av zoonoslagen och epizootilagen, i syfte att förebygga smittspridning. De sjukdomar som avses anges i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

Enligt 3 § första stycket 2 förordningen med länsstyrelseinstruktion har länsstyrelsen uppgifter i fråga om ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar. Länsstyrelserna har uppgett att det är svårt att utföra uppgiften att samordna åtgärder mot djursjukdomar ifall de inte har möjlighet att informera andra myndigheter om anmälningsspliktiga sjukdomar, som i sin tur är skyldiga att vidta åtgärder, till exempel en kommun eller Jordbruksverket. De underrättelseskyldigheter som finns i zoonoslagen respektive epizootilagen medför att länsstyrelserna kan underrätta andra myndigheter utan hinder av sekretess. Beträffande andra anmälningsspliktiga djursjukdomar upplever länsstyrelserna det som otydligt i vilken utsträckning de har möjlighet att informera andra myndigheter ifall uppgifterna omfattas av sekretess.

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen anges ett antal olika djursjukdomar och smittämnen. Det är inte säkert att länsstyrelsen i alla situationer då dessa sjukdomar misstänks eller konstateras behöver informera andra myndigheter. Länsstyrelserna efterfrågar därför ingen skyldighet att underrätta andra myndigheter utan behöver själva göra en bedömning av i vilka fall det anses finnas ett behov. Däremot efterfrågar länsstyrelserna en *möjlighet* att underrätta andra myndigheter utan hinder av sekretess. Beträffande detta behov av justering behand-

lar vi problemet och ger förslag på lösning i kapitel 8 i form av en ny sekretessbrytande bestämmelse (se avsnitt 8.3). Vi behandlar därför inte detta problem närmare här.

4.5.5 Antimikrobiell resistens

Vårt förslag: Det ska förtydligas i förordningen med länsstyrelseinstruktion att länsstyrelserna ska arbeta för att motverka uppkomst och spridning av antimikrobiell resistens bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antimikrobiella läkemedel till djur.

Skälen för vår bedömning

Länsstyrelserna har uppgett att det bör finnas en skrivning i 2 § förordningen med länsstyrelseinstruktion om att länsstyrelsen ska arbeta för att antimikrobiell resistens motverkas.

Redan i dag arbetar länsstyrelserna för att motverka antimikrobiell resistens genom att delta i nätverk som berör denna fråga samt i samband med kontroll av veterinärer och kontroll av djurhållare avseende bestämmelserna i Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Det handlar alltså inte om något önskemål om utökat uppdrag för länsstyrelserna utan om ett förtydligande beträffande de uppgifter som redan i dag utförs.

I de instruktioner som gäller för andra myndigheter med ett uppdrag i smittskyddsarbetet finns redan sådana typer av bestämmelser. I 8 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk anges att Jordbruksverket inom sitt verksamhetsområde ska verka för att bekämpa antibiotikaresistens. Enligt 2 § 9 och 10 förordningen (2009:1394) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt ska SVA följa och analysera utvecklingen av resistens mot antibiotika och andra antimikrobiella medel bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antibiotika till djur.

Några bestämmelser motsvarande de som framgår av Jordbruksverkets och SVA:s instruktion finns inte i förordningen med länsstyrelseinstruktion. Vi bedömer att även länsstyrelsernas uppgifter inom området för antimikrobiell resistens behöver synliggöras. Vi föreslår därför att det ska förtydligas i förordningen med länsstyrelseinstruktion att länsstyrelsen ska arbeta för att motverka uppkomst och spridning av antimikrobiell resistens bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antimikrobiella läkemedel till djur. Bestämmelsen ska införas som en ny punkt i 2 § där länsstyrelsernas olika uppgifter framgår.

Anledningen till att vi använder oss av begreppet antimikrobiell resistens och inte antibiotikaresistens är att antimikrobiell resistens är ett bredare begrepp som omfattar fler typer av mikroorganismer och läkemedel än antibiotikaresistens. Antibiotikaresistens syftar på när bakterier utvecklar resistens mot antibiotika medan antimikrobiell resistens syftar på när mikroorganismer (såsom bakterier, virus, svampar och parasiter) utvecklar resistens mot olika typer av antimikrobiella läkemedel, bland annat antibiotika.

Vi anser att det är en bättre formulering att *arbeta för att motverka uppkomst och spridning* än att *verka för att bekämpa*, för att betona att det handlar om att arbeta proaktivt. Det går också i linje med arbetet på EU-nivå som har gått från retoriken "fight against AMR" och i stället använder formuleringar som "reduce AMR".

Anledningen till att bestämmelsen i SVA:s instruktion är formulerade som att myndigheten ska följa och analysera utvecklingen är att SVA är ansvarig för att sammanställa och rapportera om antimikrobiell resistens när det gäller djurhälsa och livsmedelsproduktion.

4.6 Behov av att justera kontrollen av förebyggande smittskyddsåtgärder

Vår bedömning: Det finns ett behov av att justera kontrollen av förebyggande smittskyddsåtgärder hos djurhållare genom en utökad offentlig kontroll.

Skälen för vår bedömning

Nuvarande kontrollverksamhet

Jordbruksverket är central behörig myndighet enligt EU:s kontrollförfordning i fråga om djurhälsa. Det innebär att Jordbruksverket ansvarar för den offentliga verifieringen av att djurhållare följer regelverket inom djurhälsa och smittskydd. I Sverige är det en väl etablerad ordning att olika branscher tar fram egna frivilliga program för djurhälsa och smittskydd (se avsnitt 4.3.8). Detta sker med stöd av 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m. och 3 § första stycket 2 förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. Av dessa bestämmelser framgår att Jordbruksverket, bland annat i syfte att förebygga sjukdomar hos djur, får ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar (djurhälsoorganisationer) rätt att anordna kontroll av djur som människan har i sin vård. Innan kontrollen anordnas godkänner Jordbruksverket plan och riktlinjer för verksamheten. Det är främst genom dessa program som det förebyggande smittskyddsarbetet bedrivs i primärproduktionen.

I Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen finns föreskrifter och allmänna råd om biosäkerhetsåtgärder för anläggningar med fjäderfä eller fåglar i fångenskap. Med biosäkerhetsåtgärder avses det som en aktör gör för att minska risken för att smittor kommer in i och utvecklas i en besättning eller sprids till andra besättningar. Biosäkerhetsåtgärder kan genomföras genom fysiska skyddsåtgärder och skötselåtgärder. Jordbruksverket arbetar med en ändring i dessa föreskrifter för att de även ska innehålla föreskrifter och råd om biosäkerhetsåtgärder för grishållare. Frågan om ansvarig myndighet för offentlig kontroll

och annan offentlig verksamhet beträffande föreskrifterna ska ses över vid ett senare tillfälle.

Länsstyrelserna vill bidra med ytterligare i smittskyddsarbetet

Länsstyrelserna har stor kompetens inom smittskyddsområdet avseende djursjukdomar och har uppgett att de skulle kunna bidra i större utsträckning än vad de har möjlighet att göra i dag i smittskyddsarbetet. I och med att länsstyrelserna ansvarar för kontroll av anläggningar inom primärproduktionen inom sakområdena livsmedel, foderproduktion, djurskydd och djurhälsa har myndigheterna en god lokalkännedom och kunskaper om de olika djurhållarna. Beträffande specifikt smittskydd består länsstyrelsernas ansvar av att utöva offentlig kontroll i fråga om efterlevnaden av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen. Därtill har länsstyrelserna ansvar för offentlig kontroll på vissa punkter gällande smittskydd vid livsmedelskontrollen i primärproduktionen. Dessa består bland annat av att länsstyrelserna kontrollerar att djurhållaren har adekvata rutiner som förhindrar spridning av smittsamma sjukdomar, vilket innefattar rapportering vid misstänkt utbrott, samt att det finns adekvata smittskyddsrutiner för personal och besökare, till exempel skyddskläder, desinficering och handtvättsmöjligheter. Det är dock endast ett mindre antal primärproducenter som årligen kontrolleras vid livsmedelskontrollen. Enligt uttaget för år 2025–2028 ska mellan 2,4–2,8 procent av aktörerna kontrolleras på nationell nivå.

Länsstyrelserna har uppgett att de skulle kunna bidra i arbetet med att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar genom att utöva offentlig kontroll av djurhållares förebyggande smittskyddsåtgärder. Det skulle kunna handla om djur- och transportflöden, hur människor rör sig i djuranläggningen och mellan avdelningar, hur gödsel hanteras, att karantän genomförs vid inköp av nya djur samt ventilation. Denna kontroll skulle kunna samordnas med den offentliga kontroll som länsstyrelsen redan i dag bedriver av primärproducenter inom andra områden.

Det finns ett behov av utökad kontroll

Djurhälsoarbetet i Sverige har historiskt sett bedrivits i samarbete mellan stat och näring. De frivilliga kontrollprogrammen är en del av detta samarbete. Modellen med frivilliga program på näringens initiativ anses ha fördelen att programmen mottas mer positivt av djurhållare, som generellt är mer benägna att delta i ett program som deras egna organisationer driver jämfört med obligatoriska kontrollprogram som följer av regler som lagstiftaren beslutat. Ofta finns det också ekonomiska incitament att delta i de frivilliga programmen i form av att staten ger bidrag till programmen som exempelvis kan subventionera provtagning för djurhållare som deltar i programmen.⁴⁷

De frivilliga kontrollprogrammen har vid flera tillfällen lett till att olika djursjukdomar har utrotats i Sverige. Ett exempel på en sådan sjukdom är bovin virusdiarré (BVD) i nötkreatursbesättningar. För denna sjukdom fanns tidigare ett kontrollprogram men i och med att Sverige sedan en tid tillbaka anses vara fritt från BVD har programmet övergått till ett rent övervakningsprogram.

Ett deltagande i kontrollprogrammen är dock frivilligt för djurhållarna och det finns djurhållare som inte är anslutna till något program. Som exempel kan det frivilliga kontrollprogrammet Smittsäkrad besättning gris nämnas, där Gård & Djurhälsan är huvudman. Enligt uppgifter från Jordbruksverket har det programmet cirka 570 anslutna profiler (en profil, det vill säga en epidemiologisk enhet, kan omfatta delar av en anläggning eller flera anläggningar/SE-nummer). Detta kan jämföras med de cirka 4 800 anläggningar med grisar som enligt Jordbruksverkets uppgifter finns registrerade i Jordbruksverkets anläggningsregister och med de cirka 1 160 jordbruksföretag som finns enligt Jordbruksverkets officiella statistik. Över 80 procent av de grisar som slaktas i Sverige är dock från anläggningar som är med i kontrollprogrammet.

Systemet med nuvarande frivilliga kontrollprogram täcker alltså inte all djurhållning. I Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3) identifieras ett behov av vissa förebyggande åtgärder för att minska risken för uppkomst och spridning av zoonotiska smittor i landet. Ett av dessa förslag är att

---

⁴⁷ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), bilaga D, s. 134.

den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd ska vidareutvecklas och förstärkas. I rapporten anges att förändrade förutsättningar, med en mer globaliserad värld, ökad handel med djur och djurprodukter, samt ökning av både större intensiva besättningar och mindre, blandade extensiva djurhållningar (till exempel mindre hobbybesättningar med flera olika djurslag) medför nya smittrisker. Detta gör att smittskyddet avseende framför allt zoonotiska sjukdomar behöver förstärkas, och det finns behov av en bättre offentlig kontroll av djurhållares efterlevnad av djurhälso- och smittskyddslagstiftningen.⁴⁸

I rapporten anges även att lagstiftningen inom djurhälsa och smittskydd tidigare har upplevts som splittrad och komplex samt att det har varit svårt att kontrollera lagstiftningen i den offentliga kontrollen. I och med införandet av EU:s djurhälsoförfordning finns det, enligt myndigheterna i rapporten, ett behov av att anpassa den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd till dessa bestämmelser. I rapporten anges att det nu finns ett tydligare regelverk som i större utsträckning kan kontrolleras hos djurhållare.⁴⁹

Jordbruksverket har under utredningsarbetet beskrivit att den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd har varit eftersatt hos myndigheten och att det är en prioriterad fråga att se över kontrollen av det förebyggande smittskyddsarbetet.

Sammanfattningsvis har det framkommit att de frivilliga kontrollprogrammen har fungerat väl för att uppnå och bibehålla ett gott djurhälsoläge i Sverige. Det är dock en nackdel med nuvarande system för kontroll av djurhälsa och smittskydd att det finns djurhållare som inte ingår i något befintligt frivilligt kontrollprogram och som inte heller blir föremål för offentlig kontroll av någon myndighet, vilket innebär att de faller utanför kontrollen. Det har från flera olika håll framförts att det inte finns en tillräcklig kontroll av regelefterlevnaden och vår bedömning med beaktande av vad som framkommit är att det finns ett behov av en utökad kontroll.

---

⁴⁸ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 86.

⁴⁹ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 87.

Synpunkter på förslaget att justera kontrollen

I rapporten Regeringsuppdrag om nya zoonoser redovisas olika synpunkter på förslaget att den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd ska vidareutvecklas och förstärkas. Branschorganisationer, Växa Sverige samt Gård & Djurhälsan har påtalat att konsekvenserna av förslaget beror på hur en förstärkt offentlig kontroll utformas i förhållande till den kontroll som i nuläget görs inom de frivilliga kontrollprogrammen i de olika näringarna. Växa Sverige och Gård & Djurhälsan ser en risk för att förstärkt offentlig kontroll skulle innebära ytterligare pålagor som kan dubblera de kontroller som redan finns på plats i de frivilliga kontrollprogrammen. Organisationerna påtar betydelser av att en utökad offentlig kontroll måste beakta och harmonisera med kontroll som görs i de frivilliga programmen samt att den offentliga kontrollen måste vara riskbaserad där organisationerna anser att anslutning till frivilliga kontrollprogram bör vara en del i riskbedömningen av en anläggning.⁵⁰

Svenska Ägg och Svensk Fågel anser enligt redovisningen i rapporten på liknande sätt att den offentliga kontrollen bör inriktas mot djurhållare som inte deltar i de frivilliga programmen. Organisationerna bedömer även att utökad offentlig kontroll inte behöver innebära några större ekonomiska konsekvenser för djurhållare som deltar i frivilliga program om kraven i den offentliga kontrollen är på liknande nivå som i nuläget finns i de frivilliga programmen, förutsatt att den offentliga kontrollen inte blir avgiftsbelagd för djurhållarna.⁵¹

Enligt rapporten har Folkhälsomyndigheten framfört att man upplever att det finns brister i hur vissa av de frivilliga kontrollprogrammen fungerar samt att det kan vara stora variationer i smittskyddsåtgärder mellan djurhållare som ingår i programmen. Folkhälsomyndigheten anser därför att statens kontroll av programmen bör öka. Länsstyrelserna ställer sig positiva till förslaget men påtar att lagstiftningen i så fall behöver utvecklas och förtydligas så att den innehåller regler som ska kontrolleras i den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd. Länsstyrelserna påtar även att en förstärkt offentlig kontroll sannolikt kommer kräva mer länsvetearbetsresurser hos länsstyrelserna.⁵²

⁵⁰ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 90.

⁵¹ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 90.

⁵² Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 90.

I utredningen har vi inhämtat synpunkter från djurhälsoorganisationerna Svensk Fågel och Gård & Djurhälsan. Båda dessa organisationer har uppgett att de inte ser något behov av en utökad kontroll av förebyggande smittskyddsåtgärder i den respektive verksamhet som de representerar utifrån att deras kontrollprogram innebär att djurägarna måste följa ett antal krav för att förebygga sjukdomar och att det regelbundet görs kontroller av att programmen följs, vilket utförs av veterinärer inom kontrollprogrammen. Ifall även länsstyrelsen skulle ha ett uppdrag inom det förebyggande smittskyddsarbetet innebär det att ytterligare en veterinär kommer med råd, rekommendationer och krav. Det blir då ett onödigt dubbelarbete och det finns även en risk att veterinärernas rekommendationer skiljer sig åt, till nackdel för djurägarna. Det blir även betungande för djurägarna att ha två olika aktörer som genomför kontroller.

Samordning med befintlig kontroll

Det främsta problemet med nuvarande kontrollsystem för förebyggande smittskyddsåtgärder är, som redan nämnts, att kontrollen inte är heltäckande eftersom flera djurhållare vare sig omfattas av något frivilligt kontrollprogram eller blir föremål för någon offentlig kontroll på området. I de fall offentlig kontroll genomförs sker det främst av länsstyrelserna inom ramen för övrig kontrollverksamhet i form av djurskyddskontroll och livsmedelskontroll.

Vid en utökad offentlig kontroll är det viktigt att utformningen sker med beaktande av och i samordning med nuvarande frivilliga kontrollprogram och länsstyrelsernas befintliga kontroller. Detta för att i så stor utsträckning som möjligt undvika onödiga dubbelkontroller eftersom det innebär nackdelar både ur ett resursperspektiv och djurhållarperspektiv. För djurhållarna är det betungande med kontroller avseende samma sak av olika aktörer och det är både tidsineffektivt och resurskrävande att offentlig kontroll sker av sådant som redan kontrolleras.

Redan i dag sker dock viss dubbelkontroll i de fall länsstyrelserna utför kontroll enligt nuvarande regelverk av en primärproducent som också deltar i ett frivilligt kontrollprogram.

Jordbruksverket har mandat enligt nu gällande regelverk men det krävs utökade resurser

En utökad offentlig kontroll skulle enligt befintligt regelverk kunna ske antingen av Jordbruksverket själv eller genom att Jordbruksverket överlåter kontrollen till länsstyrelserna. Av 6 § provtagningsförordningen framgår att Jordbruksverket, för att förebygga och hindra spridning av smittsamma djursjukdomar, får meddela föreskrifter om begränsningar eller andra villkor i övrigt när det gäller hanteringen av djur eller produkter av djur och andra varor eller när det gäller kontakter mellan djur och människor. Enligt 15 § första stycket provtagningsförordningen får Jordbruksverket vidare överlåta åt länsstyrelserna att utöva offentlig kontroll och att utföra annan offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen. Enligt bestämmelsens andra stycke är länsstyrelserna då behöriga myndigheter att utföra offentlig kontroll och annan verksamhet. Det är med stöd av bland annat dessa bestämmelser som Jordbruksverket har meddelat nyss nämnda föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen samt överlåtit kontrollen till länsstyrelserna.⁵³ Med stöd av dessa bestämmelser har Jordbruksverket en möjlighet att meddela föreskrifter om olika förebyggande smittskyddsåtgärder och överlåta kontrollen till länsstyrelserna.

Som vi redan beskrivit har Jordbruksverket uppgett att den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd varit eftersatt hos myndigheten och att det är en prioriterad fråga att se över kontrollen av det förebyggande smittskyddsarbetet. Jordbruksverkets arbete med en ändring av sina föreskrifter om biosäkerhetsåtgärder för att de även ska omfatta grishållare är en del av detta arbete. En utökad offentlig kontroll kräver dock ökade resurser.

I rapporten Regeringsuppdrag om nya zoonoser föreslås en ökning av resurserna för den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd under en treårsperiod. Det anges att Jordbruksverket behöver lägga resurser på att vidareutveckla den offentliga kontrollen och anpassa den till den nya lagstiftningen på djurhälsoområdet. Det anges vidare att en förbättrad och utvecklad kontroll skulle med-

---

⁵³ Se Jordbruksverkets beslut om offentlig kontroll av bestämmelser om hygien m.m., den 21 april 2021, diarienummer 5.1.12-06760/2021.

föra ökade kostnader för den myndighet som blir ansvarig för att utföra kontrollen (Jordbruksverket eller länsstyrelserna). Om kontrollen inte blir avgiftsfinansierad skulle förslaget enligt rapporten innebära ökade kostnader för den myndighet som får i uppgift att göra det föreslagna utökade antalet kontroller och den aktuella myndigheten skulle därmed sannolikt behöva utökat anslag för att den föreslagna åtgärden skulle kunna genomföras. Om en kontroll i genomsnitt kostar cirka 2 700–3 800 kronor, samt under antagande att antalet kontroller skulle öka med cirka en procent av kontrollobjekten, skulle den samlade kostnaden för förslaget enligt rapportens beräkningar kunna uppskattas till cirka 1 900 000–2 700 000 kronor per år. Därutöver görs uppskattningen i rapporten att en total kostnad för samordningen av kontrollen skulle kunna bli omkring en miljon kronor per år. Den sammanlagda kostnaden för ökningen i antal kontroller uppskattas därmed till cirka 3–4 miljoner kronor per år. Hur denna kostnad finansieras beror enligt rapporten på om kontrollen blir avgiftsfinansierad eller inte. Utöver kostnaden för ökningen i antal kontroller görs bedömningen i rapporten att en vidareutveckling och förbättring av den offentliga kontrollen av djurhälsa och smittskydd kommer kräva resurser på Jordbruksverket. Dessa kostnader kan uppstå som följd av att man exempelvis behöver ta fram nya föreskrifter, ta fram vägledningar och utbildningar för kontrollanter samt andra samordningsuppgifter. I rapporten görs bedömningen att utveckling och förbättring av kontrollen skulle medföra kostnader för Jordbruksverket motsvarande cirka 5 miljoner kronor årligen vid en särskild satsning på kontrollen under en treårsperiod. Den totala kostnaden under en treårsperiod skulle därmed enligt rapporten kunna uppskattas till cirka 24–27 miljoner kronor. I beräkningen utgår man ifrån att kontrollen inte blir avgiftsfinansierad och att kostnaden för ökad kontroll därmed faller på staten. Om kontrollen i stället skulle bli avgiftsfinansierad skulle förslaget enligt rapporten medföra ökade kostnader för staten på cirka 15 miljoner kronor under den föreslagna treårsperioden. Vid avgiftsfinansierad kontroll skulle den utökade kontrollen enligt rapporten medföra en årlig kostnad på cirka 3–4 miljoner kronor för djurhållare, det vill säga sammanlagt cirka 9–12 miljoner kronor under den föreslagna treårsperioden. I rapporten görs vidare bedömningen att den föreslagna åtgärden inte kan genomföras inom ramen för Jordbruksverkets, och eventuellt länsstyrelsernas, nuvarande anslag utan att

genomförande av åtgärden kräver särskild finansiering under den föreslagna treårsperioden.⁵⁴

Vi delar den bedömning som myndigheterna gjort i rapporten Regeringsuppdrag om nya zoonoser att en utökad offentlig kontroll kräver utökade resurser. Hur stort belopp det handlar om beror på hur kontrollen kommer att genomföras, såsom vilken myndighet som kommer vara ansvarig, om kontrollen kommer att vara avgiftsfinansierad, hur stor utökning av kontrollerna som kommer att ske och med vilken frekvens kontrollerna kommer att genomföras. Enligt vår bedömning är det därför inte möjligt att ange något uppskattat belopp utöver de uppskattningar som myndigheterna gjort i rapporten.

4.7 Behov av justeringar och förtydliganden i de uppgifter som Arbetsmiljöverket har i smittskyddsarbetet

Vårt förslag: Det ska förtydligas i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel att Arbetsmiljöverket är en av de myndigheter som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och kommunerna i den utsträckning som behövs ska samråda med.

Skälen för vårt förslag

I Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3) anges att Arbetsmiljöverkets uppdrag i smittskyddsarbetet samt bestämmelserna avseende smittskydd i arbetsmiljölagstiftningen ofta är mindre kända både bland andra myndigheter och bland verksamhetsutövare.

I våra kontakter med Arbetsmiljöverket har denna bild bekräftats. Arbetsmiljöverket har uppgett att myndigheten ofta får behövlig information om zoonotiska smittor sent. Arbetsmiljöverket har därför uppgett att det behöver förtydligas att Arbetsmiljöverket är en av de utpekade myndigheterna som det vid behov ska samrådas med vid ett zoonosutbrott, exempelvis i vissa fall när arbetstagare på en arbetsplats är inblandade.

---

⁵⁴ Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3), s. 87–90.

I 2 § första stycket förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel anges att Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och kommunerna är behöriga myndigheter. Enligt samma paragraf andra stycket ska dessa myndigheter i den utsträckning som behövs samråda med varandra samt med Folkhälsomyndigheten och andra berörda myndigheter och organisationer. Vid fall som rör smittspridning till människor ska myndigheterna utöver vad som sägs i andra stycket samråda med smittskyddsläkaren, vilket framgår av bestämmelsens tredje stycke.

Som vi har beskrivit i avsnitt 4.2.9 ovan kan Arbetsmiljöverket vid misstänkt eller konstaterad smitta från djur eller livsmedel på en arbetsplats utföra tillsyn av arbetsplatsen och utreda eventuella brister i arbetsmiljön. För att minska risken för smittspridning mellan djur/livsmedel och människa där arbetstagare riskerar att smittas kan det i vissa fall vara av vikt att andra myndigheter samråder med Arbetsmiljöverket. Detsamma gäller vid brister i arbetsmiljön hos en djurhållare kopplat till en smittorisk som en annan myndighet uppmärksammar. Vi föreslår därför att det ska förtydligas i förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel att Arbetsmiljöverket är en av de myndigheter som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA och kommunerna i den utsträckning som behövs ska samråda med. Vårt förslag är att Arbetsmiljöverket uttryckligen ska anges i 2 § andra stycket, förutom Folkhälsomyndigheten som i dag anges.

5 Databaser och register av betydelse för smittskyddsarbetet

5.1 Definitionen av databas och register

Enligt våra direktiv ska vi kartlägga vilka databaser och register av betydelse för smittskyddsarbetet när det gäller djur och zoonoser som finns hos olika myndigheter. I detta kapitel redogör vi för vilka dessa databaser och register är.

Det finns inte någon helt entydig definition av orden databas och register. Enligt Svensk Ordbok (2021) definieras ordet databas som en större samling uppgifter som finns lagrade på systematiskt sätt i datamaskin så att enskilda uppgifter snabbt kan hittas, till exempel genom sökning per kategori. I 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen definieras databas som en samling av information lagrad för automatiserad behandling. Med yttrandefrihetsgrundlagens definition betyder databas i princip detsamma som ordet webbplats. Databasen behöver inte innehålla kvalificerad eller väl strukturerad information för att uppfylla definitionskravet. Information som finns på internet träffas normalt av begreppet.¹

I Svensk Ordbok (2021) beskrivs ordet register som en ordnad förteckning över personer, fakta eller dylikt, ofta av mer officiellt slag. Enligt EU:s dataskyddsförordning² definieras register som en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden.

---

¹ Axberger, yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469), 1 kap. 2 §, Karnov (JUNO) (hämtad 2024-10-10).

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

Även om helt entydiga definitioner av begreppen saknas avses med databas i regel någon slags digitaliserad informationshantering, medan register i regel avser förteckning över viss information.

5.2 Sammanställning över relevanta databaser och register

5.2.1 Inledning

Nedan följer en sammanställning över de databaser och register som finns hos olika myndigheter och som innehåller uppgifter av betydelse för smittskyddsarbetet när det gäller djur och zoonoser.

5.2.2 Jordbruksverket

Inledning

Jordbruksverket har flera relevanta register och databaser. Vissa av dem – anläggningsregistret, DHAND, CDB, BEST, registret över registrerade transportörer och slaktregistret – finns på samma plattform som kallas Regina. Denna tekniska utformning innebär att om en aktör får direktåtkomst får den tillgång till samtliga av dessa register/databaser. Med undantag för den centrala hästdatabasen och vattenbruksregistret finns ingen särreglering som reglerar hur personuppgifterna i databaserna/registren får hanteras (se avsnitt 8.6). Den behandling som görs sker därmed med stöd av EU:s dataskyddsförordning och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Det centrala anläggningsregistret över anläggningar för landlevande djur och avelsmaterial (PLATS)

Jordbruksverkets anläggningsregister innehåller information om platser där det hålls landlevande djur (exempelvis ett stall, en lokal eller ett bete) och avelsmaterial (sperma, ägg eller embryon). Hus-håll där sällskapsdjur hålls räknas dock inte som anläggningar och är därför undantagna från kravet på registrering. Det gäller under

förutsättning att dessa djur hålls för privata ändamål utan kommersiellt syfte. Inte heller veterinärkliniker räknas som anläggningar.

Uppgifterna i registret kommer in till myndigheten genom att den som driver en anläggning med djur eller avelsmaterial har ett registreringskrav. Varje anläggning får ett anläggningsnummer, också kallat SE-nummer.

Registret innehåller bland annat uppgifter om adress, geografiska koordinater samt aktörens namn, personnummer och kontaktuppgifter.

Syftet med registret är att kunna spåra djuren om det blir ett sjukdomsutbrott samt smittskyddsskäl.

Anläggningsregistret har upprättats för att uppfylla krav enligt artikel 101 i EU:s djurhälsoförordning³ om att upprätta ett register över alla anläggningar och aktörer för djurhållning med landlevande djur eller för insamling, produktion, bearbetning och lagring av avelsmaterial från landlevande djur som omfattas av krav på registrering eller godkännande enligt förordningen. Av artikel 10.2 i EU:s kontrollförordning⁴ följer vidare att medlemsstaterna är skyldiga att upprätta en förteckning över aktörer som krävs för att genomföra den kontroll som förordningen reglerar.

Förflyttningsregistret för får, getter och grisar (DHAND)

Jordbruksverkets databas DHAND innehåller uppgifter om alla anläggningar med får, getter och grisar och deras förflyttningar mellan anläggningarna, samt om djur skickats till slakt eller om kadaver skickats till destruktion. Databasen innehåller information från djurhållarna och slakterierna, såsom adress och unikt registreringsnum-

---

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsoflag").

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

mer för anläggningen samt aktörernas namn och kontaktuppgifter. Databasen tillhandahålls av smittskyddsskäl och för smittspårning.

DHAND uppfyller de krav som finns i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning. Enligt den bestämmelsen ska medlemsstaterna upprätta och underhålla en databas för registrering av uppgifter om identifikation, de anläggningar där djuren hålls samt förflyttningar från dessa anläggningar avseende bland annat får, getter och grisar.⁵ DHAND uppfyller också den skyldighet som medlemsstaterna har enligt artikel 10.2 i EU:s kontrollförordning att upprätta en förteckning över aktörer för genomförandet av den kontroll som förordningen reglerar.

Det centrala nötkreatursregistret (CDB)

Det centrala nötkreatursregistret (CDB) innehåller uppgifter om alla förändringar för nötkreatur. Den som håller nötkreatur ska rapportera förändringarna på sin anläggning till CDB senast sju dagar efter det att händelsen inträffat. De händelser som ska rapporteras är födselar, försäljning och export, köp och import, slakt på ett slakteri, slakt av djur för egen konsumtion, avlivade eller självdöda djur samt tillfällig förflyttning till annan registrerad aktör.

Rapportering till CDB kan ske på flera olika sätt; via CDB internet, blankett, vissa elektroniska stalljournaler eller via någon av husdjursföreningarna Växa Sverige, Skånesemin och Rådgivarna i Sjuhärad.

Databasen har upprättats av smittskyddsskäl samt för kontroll och förvaltning av ekonomiskt stöd.

I CDB förekommer personuppgifter i form av adress och unikt registreringsnummer för anläggningen samt aktörens namn och kontaktuppgifter.

CDB uppfyller de krav som finns i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning om att medlemsstaterna ska upprätta och underhålla en databas för registrering av uppgifter om hållna nötkreatur i form av identifikation, de anläggningar där de hålls samt förflyttningar från

---

⁵ Se även kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 av den 28 juni 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckerier samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg och kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/520 av den 24 mars 2021 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller spårbarhet för vissa hållna landlevande djur.

dessa anläggningar.⁶ CDB uppfyller också den skyldighet som medlemsstaterna har enligt artikel 10.2 i EU:s kontrollförordning att upprätta en förteckning över aktörer för genomförandet av den kontroll som förordningen reglerar.

Registret över djuridentiteter för nötkreatur, får, getter och grisar (BEST)

Jordbruksverkets register BEST innehåller information om utfärdade identifieringsmärken (öronbrickor för får, getter, grisar och nötkreatur). BEST innehåller uppgifter om vilken typ av bricka som beställts och till vilken art. Registret är sammankopplat med anläggningsregistret och CDB.

Den centrala hästdatabasen (DHR)

Jordbruksverket ansvarar för den centrala hästdatabasen, som innehåller information om alla hästar som är i Sverige i mer än 90 dagar. I databasen finns bland annat uppgifter om hästarnas identitetsnummer, ett så kallat UELN-nummer (Universal Equine Life Number), födelsedatum och djurets namn. Jordbruksverket får uppgifterna från avelsorganisationerna och de registerförande föreningarnas databaser. Det finns en koppling mellan varje häst och anläggningsregistret, vilket gör det möjligt att veta på vilken anläggning varje enskilt djur befinner sig.

Den centrala hästdatabasen har upprättats av smittskyddsskäl samt för smittspårning och offentlig kontroll.

Den centrala hästdatabasen uppfyller de krav som finns i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning om att medlemsstaterna ska upprätta och underhålla en databas för registrering av vissa uppgifter om hållna hästdjur.

---

⁶ Se även kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 av den 28 juni 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckerier samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg och kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/520 av den 24 mars 2021 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller spårbarhet för vissa hållna landlevande djur.

Registret över rapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar (RADSTAT)

Jordbruksverket för register över inrapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar.⁷ Registret omfattas inte av någon uttrycklig bestämmelse i EU:s djurhälsoförordning, men däremot finns i artikel 18 en bestämmelse om anmälan av förtecknad sjukdom vid misstanke eller förekomst. Till registret anmäls alla indexfall av anmälningspliktiga sjukdomar med tillhörande djurägaruppgifter, det vill säga det fall av en djursjukdom eller ett smittämne som först påvisas under en sammanhängande smittperiod i en viss djurgrupp.

Registret med antimikrobiella läkemedel

Veterinärer ska rapportera uppgifter till Jordbruksverket om använda och förskrivna antimikrobiella läkemedel till höns, kalkon, gris och nötkreatur.⁸ Uppgifterna registerförs sedan av Jordbruksverket.

Syftet med registret är att övervaka läkemedelsanvändningen och sjukdomsläget. Registret används också i tillsynen över veterinärer och djurhållare samt utgör underlag för utvärdering och forskning. Registret utgör även underlag för avelsvärdering, rådgivning och utveckling av djurhållande företag samt för veterinärers och yrkesmässiga djurhållares egenkontroll.

Registret används även för att uppfylla det krav som finns i artikel 57 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG. Där stadgas att medlemsstaterna ska samla in uppgifter om användning av antimikrobiella läkemedel som används på djur och skicka sammanställda data till Europeiska läkemedelsmyndigheten.

---

⁷ Se Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

⁸ Se 2 kap. 4 a § lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård, 2 kap. 2 § förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2023:7) om veterinärers skyldighet att lämna uppgifter om ordinerade eller förskrivna antimikrobiella läkemedel.

Slaktregistret

Jordbruksverkets slaktregister innehåller uppgifter om när ett djur slaktas. Slakterierna ansvarar för att rapportera alla slaktade djur, inklusive vilt, men de slakterier som endast hanterar vilt rapporterar inte in några uppgifter. Registret innehåller information om producentens organisationsnummer/personnummer för alla arter utom frilevande vilt samt anläggningens registreringsnummer, vilket är en obligatorisk uppgift för alla arter utom häst och frilevande vilt.

Det huvudsakliga syftet med registret är att uppfylla EU:s regelverk avseende pris och marknadsreglering av jordbruksprodukter. Uppgiften om när djuret slaktades används som rapportering av att djuret har förflyttats till slakteriet. Därutöver används registret i smittskyddsarbetet.

Register över registrerade transportörer

Jordbruksverket för register över transporter av vissa djurslag samt vid flytt av djur över gränsen. Registret används i smittskyddsarbetet.

Vattenbruksregistret (CVR)

I Jordbruksverkets vattenbruksregister finns uppgifter om alla anläggningar med vattenlevande djur som är registrerade, och i många fall även godkända enligt EU:s djurhälsoförfordning.

En vattenbruksanläggning är en anläggning där vattenlevande djur hålls, såsom laxodlingar, djurparker eller grossistverksamhet med akvariefiskar. Djur som hålls för privata ändamål utan kommersiellt syfte omfattas inte.

Den som har vattenlevande djur ska registrera anläggningen där djuren hålls och i vissa fall även ha ett godkännande från Jordbruksverket. Huruvida ett godkännande från Jordbruksverket krävs beror på hur stor risken är för spridning av smitta. Grundregeln är att ett godkännande krävs för den som driver en vattenbruksanläggning som förflyttar vattenbruksdjur mellan länder inom EU eller som flyttar djur in eller ut ur EU.

Syftet med registreringen är att Jordbruksverket ska kunna utföra djurhälsokontroll och hälsoövervakning vid anläggningen samt

kunna spåra djuren om det blir ett sjukdomsutbrott. Vattenbruksregistret används även för naturvård och artskydd.

Vattenbruksregistret uppfyller det krav som finns i artikel 185 i EU:s djurhälsoförfordning om att föra register över vattenbruksanläggningar och livsmedelsanläggningar för sjukdomskontroll av vattenlevande djur.

Register över årsrapporter över hjorthägn

Den som håller hjort i hägn ska registrera anläggningen. Jordbruksverket för register över hjorthägn med årsvisa sammanställningar i form av ett Exceldokument. Registret har upprättats av smittskyddsskäl, bland annat kontroll av tuberkulos hos hjort. Innehållet i de årsrapporter som djurhållarna lämnar till Jordbruksverket regleras i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2012:25) om smittskyddsmässiga villkor för hållande av hjort i hägn samt för hållande av andra klövdjur och hästdjur i sambete med hjort i hägn.

Fanny foderrapportering

Fanny foderrapportering är ett register över foderföretag såsom transportörer, butiker, lager, blandartjänst samt primärproducenter som kräver särskilt godkännande.⁹ Registret används för att registrera/godkänna och kontrollera foderföretagarna. Eftersom foder kan sprida smittor kan registret användas för smittspårning.

Vet@

Djurhälsopersonal ska till Jordbruksverket lämna kontaktuppgifter i form av namn, folkbokföringsadress, e-postadress, telefonnummer samt uppgift om arbetsplats.¹⁰ Uppgifterna registreras i Jordbruksverkets register Vet@ och är viktiga bland annat i smittskyddsarbetet.

---

⁹ Registret innehåller i dagsläget även information om företag inom primärproduktionen som innehåller produktionsdjur och använder organiska gödningsmedel andra än naturgödsel. Dessa verksamheter kommer dock flyttas över till ärendehanteringssystemet Animala under år 2025–2026.

¹⁰ Se 5 kap. 3 § förordningen om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och 1 kap. 6 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2023:19) om djurhälsopersonal.

Djurskyddskontrollregistret (DSK)

I Jordbruksverkets djurskyddskontrollregister finns uppgifter om den som är föremål för djurskyddskontroll enligt djurskyddslagen (2018:1192) och de EU-förordningar som den lagen kompletterar, som behövs för de ändamål som anges i 5 § lagen (2009:619) om djurskyddskontrollregister.¹¹

5.2.3 Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)

Inledning

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har flera databaser och register med uppgifter av relevans för smittskyddsarbetet. Samtliga som tas upp i avsnittet används av myndigheten för sjukdomsövervakning samt för analys av sjukdomsläget och zoonosrapportering.

SVALA

SVALA är ett hanteringssystem för laboratorieinformation. I systemet finns resultat från de analyser som utförs på myndigheten och information i form av så kallad metadata kopplat till resultaten. Förutom analys- och obduktionsresultat, analysmetoder samt prov-ID finns metadata i form av uppgifter om djurägare (namn och kontaktuppgifter), remitterande veterinär, anläggningsnummer, fyndplatser (koordinater), djur-ID och i vissa fall kontaktuppgifter till uppgiftslämnare/insändare.

FALKEN

FALKEN är en databas för sjukdomsövervakning. I FALKEN finns uppgifter om analysresultat och metadata från SVALA kopplat till sjukdomsövervakningsaktiviteter samt uppgifter och data kopplat till övervakningen som kommer från andra källor. FALKEN innehåller också uppgifter som framkommit i de remisser med information om provet som fylls i, i samband med att en aktör skickar in ett prov för analys till SVA, och som inte lagts in i SVALA när provet

---

¹¹ Se 6 § lagen om djurskyddskontrollregister.

kom in. Dessutom finns en allmän beskrivning av övervakningskomponenten, såsom varför den görs, djurslag, hur proverna har samlats in och hur antalet prover beräknats.

HAMSTERN

I SVA:s databas HAMSTERN finns information om prover som sparats i den serumbank som finns på myndigheten. Databasen innehåller uppgifter om provtagningsdatum, djurslag och län för prover från hållna djur samt provtagningsdatum, djurslag och postnummerområde för prover från vilda djur.

URAX

I databasen/ärendehanteringssystemet URAX finns tjänsteanteckningar och analysvar för sjukdomsmisstankar och utbrott avseende allvarliga smittsamma sjukdomar som hanteras inom ramen för EU:s djurhälsoförfordning och epizootilagen (1999:657) samt salmonella-ärenden.

URAX innehåller uppgifter om djurägare, remitterande veterinär, anläggningsnummer, djur-ID, prov-ID, analysvar och tjänsteanteckningar. Databasen är kopplad mot SVALA och har tillgång till Jordbruksverkets anläggningsregister.

Rapporteravilt.sva.se

Rapporteravilt.sva.se är en databas med uppgifter om fynd av döda eller sjuka vilda djur. Uppgifterna rapporteras in av privatpersoner.

Databasen innehåller uppgifter i form av namn och kontaktuppgifter till uppgiftslämnare (oftast privatperson eller jägare), fyndplats (koordinater) och datum för fynd. Det kan också finnas information om omständigheterna när fyndet gjordes samt foton eller videofilmer på djuret.

Vissa uppgifter ligger som nedladdningsbara öppna data på SVA:s webbplats.

Rapporterafisk.sva.se

Rapporterafisk.sva.se är en databas med uppgifter om fynd av döda eller sjuka vilda fiskar samt kräft- och skaldjur. Uppgifterna rapporteras in av privatpersoner.

Databasen innehåller uppgifter i form av namn och kontaktuppgifter till uppgiftslämnare (oftast privatperson eller fiskare), fyndplats (koordinater) och datum för fynd. Det kan också finnas information om omständigheterna när fyndet gjordes samt foton eller videofilmer på djuret.

Sekvenseringsresultat

Sekvenseringsresultat av isolerade smittämnen sammanställs lokalt på SVA. Sammanställningen innehåller prov-ID och analysresultat av sekvensering av genom (arvsmassa) hos smittämnen. Resultaten används för smittspårning. Information om proverna och övriga analyser finns i SVALA.

5.2.4 Livsmedelsverket

Excel-filer

Livsmedelsverket registrerar inkommande prover av livsmedel samt bakterieisolat från externa laboratorier i Excel-filer. Resultat från mikrobiologiska analyser sparas fysiskt i pärmar, medan rådata från sekvenseringar av isolat sparas på en server-yta. Livsmedelsverket arbetar för att flytta data till ett LIMS-system (Laboratory Information Management System), det vill säga en programvara som kan hantera registrering av prover och analysresultat, men det finns ännu inte plats.

5.2.5 Folkhälsomyndigheten

Inledning

Folkhälsomyndigheten arbetar med smittskydd för människor. De databaser/register som är relevanta för vår utredning är därmed sådana som används i smittskyddsarbetet avseende zoonoser, det vill säga sjukdomar som sprids mellan djur och människor.

Sminet

Sminet är en nationell databas för anmälningspliktiga sjukdomar påvisade hos människor. Syftet med Sminet är att ha en databas för de sjukdomar som Folkhälsomyndigheten har en skyldighet att övervaka enligt smittskyddslagen. Uppgifterna kan komma från behandlande läkare, laboratorier eller från någon smittskyddsenhet. Databasen innehåller uppgifter om anmälningspliktiga sjukdomar samt personuppgifter kopplade till fallet i fråga, såsom agens (det vill säga vilken bakterie, svamp eller parasit eller vilket virus som ger sjukdom/smitta), typningsresultat, smittort och datum för insjuknande. Databasen samägs med regionernas smittskyddsenheter. Smittskyddsenheterna har i databasen tillgång till sina fall i respektive region och använder databasen bland annat för att dokumentera smittspårning och vidtagna åtgärder. Folkhälsomyndigheten har tillgång till alla uppgifter, med undantag för vissa tilläggsuppgifter kring fallen som inte delas mellan regionernas smittskyddsenheter och Folkhälsomyndigheten.

Med hjälp av Sminet kan Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren bevaka sjukdomsläget och trender på en nationell respektive regional nivå.

Om det genom mikrobiologisk släktskapsanalys konstateras att flera fall har samma sjukdomsstam kan Folkhälsomyndigheten skapa ett utredningsärende och i Sminet koppla samman de smittskyddsenheter som är berörda.

Det finns ingen särreglering för den personuppgiftsbehandling som görs i Sminet. Behandlingen sker därmed med stöd av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

SmiLab

SmiLab är Folkhälsomyndighetens labbdatasystem. I SmiLab registreras inkomna remisser till laboratoriet och uppgifter om provresultat.

Svebar

I Svebar registreras samtliga odlingsresultat från de av Sveriges kliniskt mikrobiologiska laboratorier som är uppkopplade, vilket i dagsläget är 22 av 26 laboratorier. Odlingsresultat som bekräftar art och fenotypiska egenskaper hos bakterier och svampar registreras, inklusive information om antibiotikaresistens. I dagsläget registreras inte personuppgifter i Svebar, men utveckling pågår och i samband med den uppdatering som planeras i maj 2025 kommer registrering av personnummer möjliggöras.

GENSAM

GENSAM (Gemensam nationell hantering av sekvenseringsdata inom klinisk mikrobiologi) är Folkhälsomyndighetens databas för insamling av resultat från helgenomsekvensering av mikroorganismer. Syftet med databasen är att underlätta delning och analys av sekvenseringsdata. Landets kliniska mikrobiologiska laboratorier som utför sekvenseringen lokalt deponerar genererade data som sedan analyseras centralt och delas med regionala kliniska mikrobiologiska laboratorier, smittskyddsenheter, vårdhygiensenheter och Folkhälsomyndigheten. Genom beräkning av likheten mot redan befintliga sekvenser i databasen förbättras epidemiologiska analyser och utbrotsutredningar.

Databasen är under utveckling. I dagsläget samlas endast data från covid-19 in men databasen kommer att utökas för att inkludera fler smittämnen. Det pågår ett arbete med att utöka användningsområdet så att även sekvenseringsdata för *Mycobacterium tuberculosis* och de kliniskt viktigaste antibiotikaresistenta bakterierna kommer att ingå. I databasen registreras även metadata såsom varifrån provet kommer samt provtagningsdatum.

Utbrottsenkäter

Vid utbrottssituationer har Folkhälsomyndigheten och regionernas smittskyddsenheter möjlighet att samarbeta med gemensamma enkäter. Smittskyddsenheten samlar in detaljerad information om fallen utifrån frågor om tänkbara smittkällor. Det kan till exempel handla om frågor om vad man ätit den närmaste tiden. Resultaten sammanställs och analyseras av Folkhälsomyndigheten på nationell nivå, i syfte att identifiera källan till utbrottet.

5.2.6 Smittskyddsläkaren

Sminet

Smittskyddsläkaren samäger databasen Sminet med Folkhälsomyndigheten (se avsnitt 5.2.5).

Utbrottsenkäter

Som angetts ovan har regionernas smittskyddsenheter möjlighet att samarbeta med Folkhälsomyndigheten vid utbrottsituationer genom gemensamma enkätverktyg (se avsnitt 5.2.5). Vissa smittspårningsärenden omfattar bara en region och de regionala smittskyddsenheterna sammanställer sina resultat på regional nivå. Vid lokala utbrott använder smittskyddsläkaren även regionala enkätverktyg. Respektive smittskyddsenhet ser endast sin egen enkät och inte andra regioners enkätsvar.

5.2.7 E-hälsomyndigheten

Inledning

E-hälsomyndigheten ansvarar för register samt IT-funktioner som öppenvårdsapotek och vårdgivare behöver ha tillgång till, såsom elektroniska recept. Myndigheten samordnar regeringens satsningar på e-hälsa och nationell digital infrastruktur för hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst.

E-hälsomyndigheten har två databaser av betydelse för smittskyddsarbetet; FOTA och Receptdepå djur, vilka beskrivs närmare

nedan. Båda databaserna innehåller uppgifter om hur djur och människor behandlas med läkemedel. E-hälsomyndigheten ägnar sig inte åt smittskyddsarbete och databaserna har inte upprättats för detta ändamål, men andra myndigheter har ibland behov av information om vilka läkemedel som förskrivits och sålts eller rekviderats inom ramen för smittskyddsarbetet.

FOTA

I E-hälsomyndighetens databas FOTA finns uppgifter om alla läkemedel som har sålts på apotek. Vid varje försäljning skickas uppgifter om transaktionen till FOTA. Syftet med databasen är att skapa underlag för att förmedla pengar mellan apotek och regioner för läkemedel som sålts inom förmånssystemet (endast till människor), framställning av statistik och att uppfylla uppgiftsskyldigheter som E-hälsomyndigheten har gentemot andra myndigheter. Registret svarar mot lagkrav i lagen (2009:366) om handel med läkemedel och till vissa delar mot lagen (2018:1212) om nationell läkemedelslista. Vissa tjänster i FOTA räknas som en del av den nationella läkemedelslistan (NLL), dock inte de tjänster som används av veterinärer.

Veterinärer ska rapportera in uppgifter i två tjänster i FOTA; dels för förskrivna läkemedel, dels för rekviderade läkemedel. I tjänsten för sålda förskrivna läkemedel till djur rapporteras bland annat in uppgifter om vilket apotek som expedierat förskrivningen, datum för förskrivning och försäljning, vilken veterinär som förskrivit, vilket läkemedel, till vilken kostnad och hur stor mängd som sålts, folkbokföringslän och folkbokföringskommun, personnummer/organisationsnummer för djurägaren och uppgifter om djuret/djuren som ska ha läkemedlen i form av djurtyp samt om det är en individ, grupp eller besättning. I tjänsten för rekviderade läkemedel till djur rapporteras uppgifter in om expedierande apotek, vilken veterinär som rekviderat, vilket läkemedel, till vilken kostnad, hur stor mängd som rekviderats och datum för försäljning.

Personuppgifter rapporteras in till FOTA i form av förskrivande veterinärs veterinärnummer och namn, rekviderande veterinärs veterinärnummer, djurägarens folkbokföringslän och folkbokföringskommun samt djurägarens personnummer eller organisationsnummer.

Receptdepå djur

I E-hälsomyndighetens register Receptdepå djur finns uppgifter om förordnande och expediering av läkemedel för behandling av djur. Syftet med registret är att möjliggöra expediering av läkemedel till djur på apotek, framställning av statistik och att uppfylla uppgiftsskyldigheter som E-hälsomyndigheten har gentemot andra myndigheter. Registret svarar mot lagkrav enligt 1 § i förordningen (2021:1129) om register över förordnade läkemedel för behandling av djur.

Uppgifterna i registret kommer från veterinärer som lämnar in de uppgifter som krävs för ett giltigt djurrecept.¹²

5.2.8 Länsstyrelsen

Inledning

Länsstyrelserna har flera databaser och register av betydelse för smittskyddsarbetet. Vilka specifika databaser och register som finns skiljer sig dock åt i viss utsträckning mellan de olika länsstyrelserna, vilket framgår närmare nedan.

Platina

Platina är ett ärendehanteringssystem som används för handläggning av ärenden från att de initieras till dess att de är avslutade. I Platina finns resultat från den offentliga kontroll och tillsyn som länsstyrelsen utför. Systemet används av alla som tar emot handlingar, skriver dokument i ärenden, granskar och godkänner dokument i ärenden samt beslutar i ärenden. Där sparas den kommunikation som sker mellan kontrollobjektet och länsstyrelsen. Systemet skapar insynsmöjlighet och ordning bland myndighetens alla handlingar. Olika personer/funktioner har olika behörighet i Platina beroende på arbetsuppgift.

Länsstyrelserna använder ett gemensamt styrdokument som grund för diarieföringen av handlingar och ärenden. Styrdokumentet är uppdelat i åtta huvudområden för länsstyrelsens olika sakområden. Varje länsstyrelse för ett eget diarium som är skilt från övriga läns-

---

¹² Se 5 kap. 8–11 §§ i Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2021:75) om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit.

styrelser. Den enskilda länsstyrelsen har inte heller åtkomst till någon annan länsstyrelses diarium.

Primör

Primör är ett register över primärproducenter. Av artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien följer att livsmedelsföretagare ska underätta behörig myndighet om alla anläggningar som han eller hon ansvarar för, där det i något led i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel bedrivs verksamhet, så att varje sådan anläggning kan registreras. Länsstyrelserna registrerar anläggningar inom primärproduktion av livsmedel enligt 15 och 23 §§ livsmedelsförordningen (2006:813), och registreringen sker då i Primör.

Registret innehåller uppgifter om producenten och vad för typ av livsmedel som produceras. I registret finns även diarienummer från Platina för kontroller som genomförts hos producenten. Liksom Platina är Primör begränsad till respektive länsstyrelse och det går därmed inte att se andra länsstyrelserns register över primärproducenter.

Pandora

Pandora är en registerförteckning över länsstyrelsens personuppgiftsbehandlingar. Här finns uppgifter från till exempel Platina men även egna förteckningar/listor med personuppgifter. Pandora uppfyller kravet i artikel 30 i EU:s dataskyddsförordning om att den personuppgiftsansvarige ska föra register över behandling som utförts under dess ansvar.

Regionala förteckningar

Länsstyrelserna har olika register i form av regionala förteckningar. Vilka register som finns hos respektive länsstyrelse skiljer sig åt, beroende på vilka behov den aktuella länsstyrelsen har för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Det skiljer sig åt mellan länen bland annat beroende på geografisk plats och vilken typ av produktion/djur-

hållning som finns. Syftet med denna typ av register är många gånger att underlätta arbetet och få en överblick. I vissa fall inhämtas uppgifter i listorna från andra myndigheters register, framför allt Jordbruksverket, och kompletteras sedan av länsstyrelsen. Det gäller till exempel förteckning över djurhälsopersonal i länet och de som transporterar animaliska biprodukter. Länsstyrelsen får lagra dessa uppgifter om det krävs för att kunna utföra tillsyn och andra arbetsuppgifter. Om de innehåller personuppgifter ska de finnas registrerade i Pandora.

Exempel på register är register över djurhälsopersonal/kliniker, register över semintillstånd, fjäderfäregister, salmonellakontroll provtagningsregister, register för tillstånd med verksamhet med djur, register över zoobutiker, register över vilthägn och register över årligen inkomna anmälningsskyldiga djursjukdomar.

Kontaktlista vid epizooti

Enligt 3 § epizootiförordningen (1999:659) ska länsstyrelserna, Livsmedelsverket och SVA i samråd med Jordbruksverket upprätta beredskapsplaner som anger vilka åtgärder som myndigheterna ska vidta för att bekämpa inträffade epizootiska sjukdomar. Även 5 § förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap styr länsstyrelsernas arbete med beredskapsplan för epizootier. Av 15 § epizootilagen följer att staten i vissa fall ska ersätta den som drabbats av förlust på grund av att husdjur eller andra än vilt levande djur avlivas eller dör till följd av behandling. Enligt 9 § epizootiförordningen ska värdering av djuret göras av värderingsmän som utses av Jordbruksverket efter förslag från länsstyrelsen. I Beredskapsplanen för allvarliga smittsamma djursjukdomar (BAS) som upprättats av Jordbruksverket anges det, som en rekommendation från Jordbruksverket, att länsstyrelserna ska ha en kontaktlista. BAS innehåller även förslag på vilka kontakter som ska finnas till hands såsom en förteckning över företag som kan leverera utrustning till en operativ ledningscentral, veterinärer i länet, värderingsmän, mejerier och djurhållningar. Detta medför att länsstyrelserna har kontaktlistor med uppgifter av betydelse vid utbrott av en epizootisk sjukdom.

5.2.9 Läkemedelsverket

Inledning

Läkemedelsverket har två databaser av betydelse för smittskyddsarbetet; Läkemedelsverkets licenshandläggarssystem och Unionens databas för farmakovigilans, vilka beskrivs närmare nedan.

Läkemedelsverkets licenshandläggarssystem (LISY)

Licensläkemedel är läkemedel som inte är godkända för försäljning men som fyller en viktig funktion i djurhälsovården. Sådana läkemedel kan behöva användas när ett godkänt läkemedel mot det aktuella tillståndet eller sjukdomen saknas eller när ett godkänt läkemedel haft otillräcklig effekt eller inte tolererats av djuret. Ibland saknas läkemedel med rätt substans, men det förekommer också att det är en viss styrka eller beredningsform som saknas. Licensläkemedel är oftast läkemedel som är godkända i ett annat land men kan också vara till exempel läkemedel som är under klinisk prövning inför ett godkännande.¹³

Läkemedelsverkets uppgifter om licenser finns i myndighetens licenshandläggarssystem LISY, som omfattar licensläkemedel för både människor och djur. Systemet innehåller bland annat följande uppgifter.

- Information om läkemedelsprodukten såsom produktnamn, styrka, form, substans och ansvarigt företag.
- Information om det land där läkemedlet är godkänt och det godkännandenummer eller motsvarande som läkemedlet har i det landet.
- Personnummer och patientnamn (vid licenstyp ”enskild human”).
- Djurägarnamn (vid licenstyp ”enskilt djur/djurbesättning”).
- Djurslag (vid licenstyp ”enskilt djur” samt ”djurklinik”).
- Namnet på djuret eller besättningsnummer.

---

¹³ Närmare bestämmelser om tillstånd till försäljning via licens finns i Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2018:25) om licens.

- Vårdenhetens eller den veterinärmedicinska verksamhetens namn (vid licenstyp ”generell human” samt ”djurklinik”).
- Förskrivare och förskrivarens kontaktuppgifter.
- Förskrivarens motivering som beskriver det medicinska behovet för den ansökta licensen.
- Vem som ansökt om licens.

LISY innehåller stora mängder personuppgifter kopplade till licenser på humanläkemedel. När det kommer till läkemedel som ska användas av djur finns personuppgifter kopplade till förskrivande veterinär i form av namn, arbetsplats, telefonnummer och e-postadress. Det finns även personuppgifter i form av namn på den farmaceut som har skickat in ansökan samt uppgifter om angiven djurägare i form av namn, uppgift om personuppgifterna är skyddade, namn på djuret om det är en enskild licens, diagnos och hälsotillstånd. Uppgifterna kommer från den förskrivare som har skickat in licensmotiveringen.

Unionens databas för farmakovigilans (EVV)

Av skäl 62 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 framgår att det på unionsnivå bör skapas en databas för farmakovigilans för att registrera och samla information om misstänkta biverkningar rörande alla godkända veterinärmedicinska läkemedel i unionen. Syftet med databasen anges vara att lättare kunna upptäcka misstänkta biverkningar och möjliggöra och underlätta kontroll av farmakovigilansen och arbetsdelningen mellan de behöriga myndigheterna. Det anges också att databasen bör inbegripa mekanismer för utbyte av uppgifter med de befintliga nationella databaserna för farmakovigilans. Av artikel 73 i samma förordning framgår det att medlemsstaterna, kommissionen, läkemedelsmyndigheten och innehavarna av godkännanden för försäljning tillsammans ska inrätta och underhålla ett system för farmakovigilans inom unionen, med uppgift att övervaka godkända veterinärmedicinska läkemedels säkerhet och effektivitet, för att säkerställa en fortlöpande bedömning av nytta/riskförhållandet.

Den europeiska läkemedelsmyndigheten (EMA) upprättar och underhåller därför, i samarbete med medlemsstaterna, en unionsdatabas för farmakovigilans, för rapportering om och registrering av misstänkta biverkningar som avses i artikel 73.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6.¹⁴ Databasen kallas Eudra Vigilance Veterinary (EVV). Följande misstänkta biverkningar avses.

- Alla ogynnsamma och oavsedda reaktioner hos djur på ett veterinärmedicinskt läkemedel.
- Alla iakttagelser av utebliven effekt för ett veterinärmedicinskt läkemedel efter att det administrerats till ett djur, antingen det skett i enlighet med produktresumén eller inte.
- Alla miljöincidenter som iakttagits efter administreringen av ett veterinärmedicinskt läkemedel till ett djur.
- Alla skadliga reaktioner på ett veterinärmedicinskt läkemedel hos människor som exponerats för det.
- Alla förekomster av en farmakologiskt aktiv substans eller en markör för restmängd i en produkt av animaliskt ursprung, som överstiger de högsta tillåtna resthalterna enligt förordning (EG) nr 470/2009 efter att den fastställda karenstiden iakttagits.
- Alla misstänkta fall av att ett smittämne överförts via ett veterinärmedicinskt läkemedel.
- Alla ogynnsamma och oavsedda reaktioner hos ett djur på ett humanläkemedel.¹⁵

Läkemedelsverket är, med vissa undantag, behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6. Läkemedelsverket ska delta i det samarbete som en medlemsstat ska delta i när det gäller att inrätta och underhålla ett system för farmakovigilans och en unionsdatabas för farmakovigilans enligt artiklarna 73 och 74 i förordningen.

Läkemedelsverket mottar rapporter om biverkningar från veterinärer enligt Läkemedelsverkets föreskrifter (LVFS 2012:15) om säkerhetsövervakning av läkemedel som används på djur. I enlighet med artikel 76 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU)

---

¹⁴ Se artikel 74.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6.

¹⁵ Artikel 73.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6.

2019/6 registrerar myndigheten i EVV alla misstänkta biverkningar som rapporterats till dem senast 30 dagar efter att de fått rapporten om biverkningen.

Läkemedelsverket använder databasen även nationellt. Alla biverkningsrapporter som inkommer till Läkemedelsverket diarieförs i myndighetens ärendehanteringssystem Doris, innan de registreras i EVV. Av 6 kap. 1 § läkemedelslagen (2015:315) framgår att Läkemedelsverket ska ansvara för ett system för säkerhetsövervakning som har till syfte att samla in, registrera, lagra och vetenskapligt utvärdera uppgifter om misstänkta biverkningar av läkemedel som godkänts för försäljning. Dessutom framgår det av 30 § andra stycket 2 i förordningen (2020:57) med instruktion för Läkemedelsverket att Läkemedelsverket har en skyldighet att utföra uppgifter som åligger medlemsstaterna när det gäller databasen.

EVV innehåller personuppgifter hänförliga till rapportören såsom en djurägare eller veterinär och till personer som berörs av händelsen. Dessa personuppgifter behandlas vid mottagandet av rapporter om biverkningar samt vid sammanställning och lagring av uppgifterna. Även människor kan drabbas av misstänkta biverkningar vid handhavandet av läkemedel till djur och personuppgifter kopplade till dem kan behandlas i samband med att biverkningsrapporteringen hanteras. Det handlar då om sådana känsliga personuppgifter som avses i EU:s dataskyddsförordning.¹⁶ I 3 kap. 13 § läkemedelsförordningen (2015:458) finns ett undantag från förbudet att behandla sådana uppgifter. Enligt bestämmelsen får Läkemedelsverket behandla personuppgifter som berör hälsa om behandlingen är nödvändig för att fullgöra de skyldigheter som föreskrivs i läkemedelslagen, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 eller läkemedelsförordningen. I samband med införandet av bestämmelsen angavs att behandlingen behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse.¹⁷

---

¹⁶ Se artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning.

¹⁷ Se prop. 2005/06:70 s. 144–145.

5.2.10 Kommunerna

Inledning

Kommunerna har två register som kan innehålla uppgifter av betydelse för smittskyddsarbetet; ett register över tillsynsobjekt och ett ärendehanteringssystem.

Register över tillsynsobjekt

De kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälso-skyddsområdet är i enlighet med 1 kap. 7 § miljötillsynsförordningen (2011:13) skyldiga att i egenskap av tillsynsmyndighet föra register över de tillsynsobjekt som behöver återkommande tillsyn. Vilka uppgifter som registreras i registret kan variera beroende på tillsyns-område men det finns vanligtvis uppgifter om verksamhetsutövare, organisationsnummer, verksamhetstyp och lokalisering.

Kommunernas ärendehanteringssystem

Kommunerna har ett ärendehanteringssystem. Uppgifterna i systemet skiljer sig åt beroende på vad det är för typ av ärende, men vanligtvis innehåller det uppgifter om tillsynsobjektets identitet, adress, fastighetsbeteckning och företrädare. Vidare innehåller ärendehanteringssystemet vanligtvis anteckningar och beslut i de olika ärendena. Om det till exempel handlar om ett husdjur som har en smittsam sjukdom finns det uppgifter i ärendet om hur handläggningen har gått till och det kan även finnas uppgifter om vem som äger djuret och vart djuret har befunnit sig.

6 Sekretess och dataskydd vid myndigheternas utlämnande av uppgifter

6.1 Dataskydd

6.1.1 EU:s dataskyddsförordning

Allmänt om EU:s dataskyddsförordning

EU:s dataskyddsförordning¹ utgör en generell reglering av personuppgiftsbehandling inom EU. Ett av syftena med förordningen är att skydda enskildas rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter.²

EU:s dataskyddsförordning är direkt tillämplig i medlemsstaterna och gäller före nationell rätt. Respektive land kan i sin tur ta fram egen författning som kompletterar förordningen. I Sverige har detta gjorts genom lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Enligt artikel 2.1 i EU:s dataskyddsförordning tillämpas förordningen på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår eller kommer att ingå i ett register. Exempel på helt automatiserad behandling är alla former av personuppgiftsbehandlingar som sker elektroniskt, medan delvis automatiserad behandling av personuppgifter kan avse personuppgifter som

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

² Se artikel 1 i EU:s dataskyddsförordning.

samlas in manuellt för att sedan sammanställas i dataformat. Med register avses en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden.³

Med behandling avses en åtgärd eller kombination av åtgärder beträffande personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller ej, såsom insamling, registrering, organisering, strukturerings, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämnings genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring.⁴ Detta innebär att om en myndighet till exempel ska lämna ut allmänna handlingar med personuppgifter digitalt krävs att reglerna i EU:s dataskyddsförordning följs.

Det finns dock situationer då förordningen inte ska tillämpas. Förordningen tillämpas inte när behandlingen av personuppgifter utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av unionsrätten, till exempel verksamhet som rör nationell säkerhet. Förordningen är inte heller tillämplig på medlemsstaternas behandling av personuppgifter när de agerar inom ramen för unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Inte heller sådan personuppgiftsbehandling som utförs av en fysisk person som ett led i verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans eller hennes hushåll omfattas av EU:s dataskyddsförordning. Vidare gäller EU:s dataskyddsförordning inte heller för personuppgiftsbehandling som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, i vilket även ingår att skydda mot samt förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten.⁵ Sådan behandling regleras i stället i det så kallade dataskyddsdirektivet⁶ som i Sverige genomförs genom brottsdatalogen (2018:1177) och brottsdataförordningen (2018:1202).

---

³ Artikel 4.6 i EU:s dataskyddsförordning.

⁴ Artikel 4.2 i EU:s dataskyddsförordning.

⁵ Se artikel 2.2 och skäl 16 i EU:s dataskyddsförordning.

⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF.

EU:s dataskyddsförordning är uppdelad i ett antal kapitel som berör olika delar. I förordningen anges de principer som ska gälla vid behandling av personuppgifter (kapitel 2), den registrerades rättigheter (kapitel 3), den personuppgiftsansvariges och dennes eventuella biträdets, det så kallade personuppgiftsbiträdets, skyldigheter m.m. (kapitel 4) och det som ska gälla vid överföring av personuppgifter till tredjeländer eller internationella organisationer (kapitel 5). I förordningen finns också bestämmelser om oberoende tillsynsmyndigheter (kapitel 6) och deras samarbete och åtgärder som de ska vidta för att förordningen ska tillämpas på ett enhetligt sätt (kapitel 7). Vidare finns bestämmelser om rättsmedel, ansvar och sanktioner (kapitel 8), särskilda behandlingssituationer (kapitel 9) och delegerade befogenheter (kapitel 10).

Nedan följer en beskrivning av de delar av EU:s dataskyddsförordning som är av relevans för vårt uppdrag.

Personuppgifter

I EU:s dataskyddsförordning definieras personuppgifter som varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (en så kallad registrerad). En identifierbar fysisk person är en person som direkt eller indirekt kan identifieras särskilt med hänvisning till en identifierare som ett namn, ett identifikationsnummer, en lokaliseringssuppgift eller onlineidentifikatorer eller en eller flera faktorer som är specifika för den fysiska personens fysiska, fysiologiska, genetiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet.⁷ Det avgörande är alltså om uppgiften, enskilt eller i kombination med andra uppgifter, kan knytas till en levande person. Typiska personuppgifter är personnummer, namn och adress.

EU:s dataskyddsförordning gäller inte vid behandling av uppgifter om avlidna personer.⁸ Den gäller inte heller uppgifter om juridiska personer.⁹ Däremot tillämpas förordningen på personuppgifter som har pseudonymiserats men där den fysiska personen skulle kunna identifieras med hjälpmedel som med rimlig sannolikhet kan komma att användas.¹⁰

---

⁷ Artikel 4.1 i EU:s dataskyddsförordning.

⁸ Skäl 27 i EU:s dataskyddsförordning.

⁹ Artikel 1 och skäl 14 i EU:s dataskyddsförordning.

¹⁰ Se artikel 4.1 och skäl 26 i EU:s dataskyddsförordning.

Personuppgiftsansvar

Enligt artikel 4.7 i EU:s dataskyddsförordning avses med personuppgiftsansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Att bestämma över medlen för behandlingen avser främst att bestämma över de tekniska och organisatoriska medlen för behandlingen, det vill säga hur behandlingen ska gå till, till exempel vilka personuppgifter som ska behandlas, vilka tredje män som ska få tillgång till de behandlade personuppgifterna och när uppgifter ska raderas.

I artikel 4.7 anges även att om ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt kan den personuppgiftsansvarige eller de särskilda kriterierna för hur denne ska utses föreskrivas i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt.

Personuppgiftsansvar är ett centralt begrepp i den allmänna dataskyddsregleringen och den som är personuppgiftsansvarig åläggs en stor mängd skyldigheter. Exempelvis ska den personuppgiftsansvarige enligt artikel 5.2 i EU:s dataskyddsförordning ansvara för och kunna visa att de grundläggande principerna (se nästa stycke) som gäller för behandling av personuppgifter efterlevs.

Vem som är personuppgiftsansvarig avgörs oftast genom en bedömning av omständigheter i det enskilda fallet. I vissa fall framgår det dock direkt av en bestämmelse i lag eller förordning.

När en myndighet behandlar personuppgifter i syfte att utföra sin verksamhet är myndigheten personuppgiftsansvarig för den behandling som utförs.

Det finns situationer då flera aktörer gemensamt bestämmer över en viss behandling. Enligt artikel 26.1 i EU:s dataskyddsförordning gäller att om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. I bestämmelsen anges vidare att gemensamt personuppgiftsansvariga under öppna former ska fastställa sitt respektive ansvar för att fullgöra skyldigheterna enligt EU:s dataskyddsförordning genom ett inbördes arrangemang, såvida inte de personuppgiftsansvarigas respektive skyldigheter fastställs genom unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt

som de personuppgiftsansvariga omfattas av. Inom ramen för arrangementet får en gemensam kontaktpunkt för de personuppgiftsansvariga utses. Enligt artikel 26.2 ska arrangementet återspegla de gemensamt personuppgiftsansvarigas respektive roller och förhållanden gentemot registrerade. Det väsentliga innehållet i arrangementet ska göras tillgängligt för den registrerade.

Om två eller flera myndigheter gemensamt bestämmer över en viss behandling är de därmed personuppgiftsansvariga tillsammans och måste sinsemellan bestämma vem som är ansvarig för att fullgöra de olika skyldigheterna i EU:s dataskyddsförordning. Hur ansvaret ska fördelas kan regleras i ett avtal mellan myndigheterna.

Grundläggande principer

All behandling av personuppgifter måste följa ett antal grundläggande principer som anges i artikel 5.1 i EU:s dataskyddsförordning. Dessa principer är följande.

- a) Laglighet, korrekthet och öppenhet – personuppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade.
- b) Ändamålsbegränsning – personuppgifterna ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.
- c) Uppgiftsminimering – personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas.
- d) Korrekthet – personuppgifterna ska vara korrekta och, om nödvändigt, uppdaterade. Om uppgifterna inte stämmer ska de rättas eller raderas.
- e) Lagringsminimering – personuppgifterna får sparas så länge som de behövs för ändamålet med personuppgiftsbehandlingen.
- f) Integritet och konfidentialitet – personuppgifterna ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för dem, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder.

Den som är personuppgiftsansvarig ska enligt artikel 5.2 ansvara för och kunna visa att de grundläggande principerna efterlevs, så kallad ansvarsskyldighet.

Ändamålen med behandlingen

Som vi har beskrivit i föregående avsnitt ska personuppgifter enligt artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

Av artikel 4.7 framgår att ändamålen och medlen för behandlingen ska bestämmas av den personuppgiftsansvarige. EU:s dataskyddsförordning ställer inte något krav på att de särskilda ändamålen ska vara fastställda i författning, men det finns heller inget som hindrar att detta görs, förutsatt att bestämmelserna uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionella mot det legitima mål som eftersträvas, enligt artikel 6.3.¹¹ Enligt skäl 39 i EU:s dataskyddsförordning bör de specifika ändamål som personuppgifterna behandlas för vara tydliga och legitima och ha bestämts vid den tidpunkt då personuppgifterna samlades in.

Ändamålsbegränsningen i punkt b i artikel 5.1 ger uttryck för den så kallade finalitetsprincipen. Enligt denna princip får uppgifterna inte senare behandlas för något annat ändamål som är oförenligt med insamlingsändamålen. Det kan till exempel innebära att en personuppgiftsansvarig inte alltid får behandla personuppgifter som vederbörande i och för sig redan förfogar över, om syftet med behandlingen är att utföra annan verksamhet än den för vilken uppgifterna samlades in. Frågan om vidarebehandlingsförenlighet med insamlingsändamålet blir även aktuell när det handlar om att lämna ut uppgifter till en annan myndighet om ändamålet med behandlingen är att tillgodose behoven i en annan verksamhet än den egna.

I artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning anges att om en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in inte grundar sig på den registrerades samtycke eller på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1, ska den personuppgifts-

---

¹¹ Prop. 2017/18:105 s. 48.

ansvarige för att fastställa huruvida behandling för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in bland annat beakta följande:

- a) Kopplingar mellan de ändamål för vilka personuppgifterna har samlats in och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen.
- b) Det sammanhang inom vilket personuppgifterna har samlats in, särskilt förhållandet mellan de registrerade och den personuppgiftsansvarige.
- c) Personuppgifternas art, särskilt huruvida särskilda kategorier av personuppgifter behandlas i enlighet med artikel 9 eller huruvida personuppgifter om fällande domar i brottmål och överträdelser behandlas i enlighet med artikel 10.
- d) Eventuella konsekvenser för registrerade av den planerade fortsatta behandlingen.
- e) Förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder, vilket kan inbegripa kryptering eller pseudonymisering.

I artikel 6.4 anges alltså hur prövningen av om en vidarebehandling är förenlig med insamlingsändamålet som utgångspunkt ska gå till (förenlighetsprövning). I enlighet med ansvarsskyldigheten i artikel 5.2 är det den personuppgiftsansvarige som ska göra prövningen.

Av artikel 6.4 framgår även motsatsvis att en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in är tillåten, bland annat om den grundar sig på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1.¹² Exempel på mål som anges i artikel 23.1 är enligt punkt e att säkerställa ett av unionens eller en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt till exempel folkhälsa.

Av skäl 50 i EU:s dataskyddsförordning framgår följande. Om en personuppgiftsbehandling är nödvändig för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse, eller som ett led i myndighetsutövning som den personuppgiftsansvarige har fått i uppgift att utföra, kan medlemsstaternas nationella rätt fastställa och närmare ange för vilka

---

¹² Prop. 2017/18:95 s. 47–48.

uppgifter och syften ytterligare behandling bör betraktas som förenlig och laglig. Om behandlingen grundar sig på unionsrätten eller på medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle i syfte att säkerställa i synnerhet viktiga mål av allmänt intresse, bör den personuppgiftsansvarige tillåtas att behandla personuppgifterna ytterligare, oavsett om detta är förenligt med ändamålen eller inte.¹³

EU:s dataskyddsförordning ger alltså utrymme för att i nationell rätt föreskriva att vidarebehandling av personuppgifter får ske, även om den ytterligare behandlingen inte är förenlig med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in, om föreskriften är en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de ändamål som avses i artikel 23.1. Om det i lagstiftningen ges stöd för en viss vidarebehandling behöver någon förenlighetsbedömning inte göras av den personuppgiftsansvarige. En bestämmelse i lag eller förordning med innebörden att en myndighet ska eller får lämna ut personuppgifter till en annan myndighet utgör en sådan rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet innebär. Det gäller både när det är fråga om att lämna ut uppgifter på eget initiativ och när ett utlämnande får ske först efter en begäran. Bestämmelser som innebär att uppgifter som har samlats in för ett ändamål får eller ska lämnas ut till en annan myndighet kan i vissa fall utgöra en tillämpning av finalitetsprincipen, det vill säga regeringen eller riksdagen har gjort bedömningen att utlämnandet är förenligt med den principen. I andra fall kan sådana bestämmelser anses utgöra undantag från finalitetsprincipen, det vill säga regeringen eller riksdagen har gjort bedömningen att myndigheter ska få lämna ut uppgifterna till en annan myndighet, trots att det inte är förenligt med insamlingsändamålet.¹⁴

I rättsfallet HFD 2021 ref. 10 behandlar Högsta förvaltningsdomstolen en uppgiftsskyldighets förenlighet med EU:s dataskyddsförordning. Där anges att genom bestämmelser om uppgiftsskyldighet och sekretess anses syftet med finalitetsprincipen uppnås, det vill säga uppgiftsutlämnandet anses vara nödvändigt och proportionerligt i de fall uppgifterna inte omfattas av sekretess. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening bör motsvarande synsätt anläggas

¹³ Skäl 50 i EU:s dataskyddsförordning.

¹⁴ Jfr regeringens uttalanden i prop. 2017/18:95 s. 47–48 och Integritetsskyddsmyndighetens (IMY) Vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete (diarienummer IMY-2022-10835), s. 17–18.

beträffande förhållandet mellan 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL, (som stadgar att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång) och finalitetsprincipen enligt EU:s dataskyddsförordning. Genom sekretessbestämmelser hindras myndigheterna från att lämna bland annat integritetskänsliga uppgifter till andra myndigheter. Härigenom får enligt Högsta förvaltningsdomstolen lagstiftaren anses ha tagit ställning till när ett uppgiftslämnande är oförenligt med det eller de ändamål för vilka uppgifterna samlades in. Utöver sekretessprövningen ska den personuppgiftsansvariga myndigheten således inte göra någon kontroll av förenligheten med finalitetsprincipen i samband med lämnande av uppgifter enligt 6 kap. 5 § OSL.

Rättslig grund

För att personuppgiftsbehandlingen ska vara laglig enligt EU:s dataskyddsförordning måste det finnas en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen. I artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning anges sex rättsliga grunder, varav minst en ska vara uppfylld för varje personuppgiftsbehandling för att behandlingen ska vara tillåten.

- a) Den registrerade har lämnat sitt samtycke till att uppgiften behandlas för ett eller flera specifika ändamål.
- b) Behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part, eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås.
- c) Behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.
- d) Behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person.
- e) Behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning.
- f) Behandlingen är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller en tredje parts berättigade intressen, om

inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter och friheter väger tyngre och kräver skydd av personuppgifter, särskilt när den registrerade är ett barn. Denna rättsliga grund gäller dock inte för behandling som utförs av offentliga myndigheter när de fullgör sina uppgifter.

De rättsliga grunder som i huvudsak aktualiseras för myndigheter är rättslig förpliktelse (punkt c), uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning (punkt e).

Det unionsrättsliga begreppet nödvändigt har inte samma strikta innebörd som det svenska ordet nödvändigt, det vill säga att någonting absolut fordras eller inte kan underlåtas. Trots att en arbetsuppgift skulle kunna utföras utan att personuppgifter behandlas på visst sätt kan behandlingen anses nödvändig redan om den innebär effektivitetsvinster.¹⁵ Regeringen har uttalat att i dag bör det mer eller mindre regelmässigt anses vara nödvändigt att använda tekniska hjälpmedel och därmed behandla personuppgifter på automatisk väg, eftersom en manuell informationshantering inte utgör ett realistiskt alternativ för vare sig myndigheter eller företag.¹⁶

När det i EU:s dataskyddsförordning hänvisas till en rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd innebär det inte nödvändigtvis en lagstiftningsakt antagen av ett parlament. Den rättsliga grunden eller lagstiftningsåtgärden bör dock vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.¹⁷ Vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig måste enligt regeringens mening bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens och verksamhetens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten, exempelvis när det gäller behandling av elevers namn i reguljär skolverksamhet, kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen. Ett mer kännbart intrång, till exempel behandling av känsliga personuppgifter inom hälso- och sjukvården, kräver att

¹⁵ EU-domstolens dom den 16 december 2008 i mål C-524/06, Heinz Huber mot Bundesrepublik Deutschland och prop. 2017/18:105 s. 46–47.

¹⁶ Prop. 2019/20:106 s. 37.

¹⁷ Skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning.

den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart.¹⁸

EU:s dataskyddsförordning medför inte något krav på en särskild lag för varje enskild behandling, utan det kan räcka med en lag som grund för flera behandlingar som bygger på en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige eller om behandlingen krävs för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning.

De rättsliga grunderna rättslig förpliktelse (punkt c) respektive allmänt intresse eller myndighetsutövning (punkt e) ska fastställas i enlighet med antingen unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt punkt e, ska vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Den rättsliga grunden kan innehålla särskilda bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning, bland annat de allmänna villkor som ska gälla för den personuppgiftsansvariges behandling, vilken typ av uppgifter som ska behandlas, vilka registrerade som berörs, de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål, ändamålsbegränsningar, lagringstid samt typer av behandling och förfaranden för behandling, inbegripet åtgärder för att tillförsäkra en laglig och rättvis behandling. Unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.¹⁹ Enligt EU:s dataskyddsförordning är det alltså lagstiftarens sak att genom lagstiftning tillhandahålla den rättsliga grunden för de offentliga myndigheternas behandling av personuppgifter.²⁰

Dataskyddsförordningens krav på att all behandling måste ha en rättslig grund innebär att den materiella och processuella verksamhetsreglering som styr en myndighets uppgifter också styr för vilka ändamål myndigheten får behandla personuppgifter. Den rättsliga grund som myndigheterna kan basera sin personuppgiftsbehandling på, det vill säga den materiella och processuella verksamhetsregleringen, begränsar därmed även för vilka ändamål personuppgifter får

¹⁸ Prop. 2017/18:105 s. 51.

¹⁹ Artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning.

²⁰ Skäl 47 i EU:s dataskyddsförordning.

behandlas. Det finns följaktligen en nära koppling mellan den materiella och processuella verksamhetsregleringen och de ändamål för behandling som kan bli aktuella inom en myndighet.

Känsliga personuppgifter

Vissa kategorier av personuppgifter är extra känsliga och behandling av dessa uppgifter är som huvudregel förbjuden. Enligt artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning gäller detta för uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning.

En uppgift om hälsa utgör alltså en sådan känslig personuppgift. Uppgifter om hälsa definieras i EU:s dataskyddsförordning som personuppgifter som rör en fysisk persons fysiska eller psykiska hälsa, inbegripet tillhandahållande av hälso- och sjukvårdstjänster, vilka ger information om dennes hälsostatus.²¹

I EU:s dataskyddsförordning anges ett antal undantagssituationer avseende behandling av känsliga personuppgifter. Ett av undantagen avser situationen då behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.²² Detta kan vara fallet när en myndighet tar emot personuppgifter och enligt lag måste behandla dem, om behandlingen är nödvändig för att myndigheten ska kunna handlägga ett ärende eller om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse.

Vad som utgör ett viktigt allmänt intresse är inte definierat i EU:s dataskyddsförordning, och begreppet har inte utvecklats närmare i EU-domstolen. Enligt regeringen utgör verksamhet som innefattar myndighetsutövning ett viktigt allmänt intresse. Det gör enligt reger-

---

²¹ Artiklarna 4.15 och 9 i EU:s dataskyddsförordning.

²² Artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning.

ingen också intresset av att svenska myndigheter även utanför området för myndighetsutövning kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättsäkert och effektivt sätt. Även viss verksamhet som bedrivs av privata aktörer kan omfattas av begreppet viktigt allmänt intresse.²³

En annan undantagssituation i EU:s dataskyddsförordning avser behandling av känsliga personuppgifter som förekommer inom hälso- och sjukvårdsområdet samt socialtjänsten. Behandlingen av de känsliga personuppgifterna måste ske på grundval av EU-rätten eller tillämplig nationell rätt eller vissa avtal. Dessutom krävs att de känsliga personuppgifterna behandlas av eller under ansvar av en person som omfattas av tystnadsplikt.²⁴

Exempel på stöd i nationell rätt för behandling av känsliga personuppgifter är patientdatalagen (2008:355). I 3 kap. 5 § dataskyddslagen förtydligas när det är tillåtet att behandla känsliga personuppgifter inom hälso- och sjukvård och social omsorg för den som inte kan stödja sig på annan lag.

Ytterligare en undantagssituation i EU:s dataskyddsförordning avseende känsliga personuppgifter är situationen då behandlingen är nödvändig av skäl av allmänt intresse på folkhälsoområdet, såsom behovet av att säkerställa ett skydd mot allvarliga gränsöverskridande hot mot hälsan eller säkerställa höga kvalitets- och säkerhetsnormer för vård och läkemedel eller medicintekniska produkter, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga och specifika åtgärder för att skydda den registrerades rättigheter och friheter fastställs, särskilt tystnadsplikt.²⁵ Exempel på en myndighet som bedriver folkhälsoarbete är Folkhälsomyndigheten.

De registrerades rättigheter

EU:s dataskyddsförordning innehåller ett antal rättigheter för de enskilda vars personuppgifter behandlas (de registrerade). Den registrerade har bland annat rätt att få omfattande information från den personuppgiftsansvarige. Informationen och kommunikationen ska vara klar och tydlig och de villkor som ska gälla för utövandet av den registrerades rättigheter ska vara klara och tydliga (artikel 12).

---

²³ Prop. 2017/18:105 s. 83.

²⁴ Artikel 9.2 h i EU:s dataskyddsförordning.

²⁵ Artikel 9.2 i EU:s dataskyddsförordning.

Om personuppgifter samlas in från den registrerade ska den personuppgiftsansvarige lämna information om bland annat ändamålen med den behandling för vilken personuppgifterna är avsedda samt den rättsliga grunden för behandlingen (artikel 13.1). Om den personuppgiftsansvarige avser att ytterligare behandla uppgifterna för ett annat syfte än för vilket de insamlades, ska den personuppgiftsansvarige före denna ytterligare behandling ge den registrerade information om detta andra syfte, om den registrerade inte redan förfogar över informationen (artikel 13.3 och 13.4).

Den registrerade har rätt att begära att få uppgifter rättade eller raderade eller att behandlingen ska begränsas (artiklarna 16–18). Enligt artikel 21.1 har den registrerade också rätt att göra invändningar mot personuppgiftsbehandling som grundar sig på bland annat den rättsliga grunden i artikel 6.1 e.

De rättigheter som tillkommer de registrerade kan enligt artikel 23.1 begränsas under vissa förutsättningar.

Risker och säkerhet vid personuppgiftsbehandling

I skäl 75 i EU:s dataskyddsförordning konstateras att risken för fysiska personers rättigheter och friheter, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, kan uppkomma till följd av personuppgiftsbehandling som skulle kunna medföra fysiska, materiella eller immateriella skador. I skäl 76 i förordningen anges vidare att hur sannolik och allvarlig risken för den registrerades rättigheter och friheter är bör fastställas utifrån behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål. Risken bör utvärderas på grundval av en objektiv bedömning, genom vilken det fastställs huruvida uppgiftsbehandlingen inbegriper en risk eller en hög risk.

I artikel 32 i EU:s dataskyddsförordning anges att med beaktande av den senaste utvecklingen, genomförandekostnaderna och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till risken. Säkerhetsåtgärder som kan aktualiseras är bland annat pseudonymisering och kryptering av personuppgifter och ett förfarande

för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet. Vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå ska särskild hänsyn tas till de risker som behandling medför.

EU:s dataskyddsförordning innehåller vidare i artikel 25 ett krav på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard för alla personuppgiftsansvariga. Inbyggt dataskydd innebär att den personuppgiftsansvariga tar hänsyn till integritetsskyddsreglerna redan när IT-system och rutiner utformas. Dataskydd som standard innebär att inställningarna för en produkt, ett system eller en tjänst ska vara dataskyddsvänliga. Dataskydd som standard innebär också att endast data som är nödvändig för det specifika ändamålet med behandlingen samlas in och att det finns en rättslig grund för varje personuppgiftsbehandling.

6.1.2 Dataskyddslagen

Möjligheten till kompletterande lagstiftning

En EU-förordning är i alla delar bindande och direkt tillämplig i medlemsstaterna och ska därmed inte implementeras.²⁶ EU:s dataskyddsförordning är dock utformad på ett sådant sätt att den till viss del både förutsätter och medger nationell dataskyddsreglering som kompletterar förordningens bestämmelser. Förordningen har därmed i vissa delar en direktivliknande karaktär.

Som vi redan nämnt medger EU:s dataskyddsförordning enligt artikel 6.2 att medlemsländerna behåller eller inför mer specifika bestämmelser för att anpassa tillämpningen av bestämmelserna i förordningen, med hänsyn till behandling för att efterleva bestämmelserna om rättslig förpliktelse samt uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning som rättslig grund.

I skäl 8 i EU:s dataskyddsförordning anges också att om förordningen föreskriver förtydliganden eller begränsningar av dess bestämmelser genom medlemsstaternas nationella rätt kan medlemsstaterna, i den utsträckning det är nödvändigt för samstämmigheten och för att göra de nationella bestämmelserna begripliga för de personer som de tillämpas på, införliva delar av förordningen i nationell rätt.

---

²⁶ Se artikel 288 andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Allmänt om dataskyddslagen

I Sverige kompletteras EU:s dataskyddsförordning av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Lagen med tillhörande förordning förtydligar under vilka förutsättningar personuppgifter får behandlas med stöd av EU:s dataskyddsförordning.

Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket innebär att avvikande bestämmelser i registerförfattningar och annan kompletterande dataskyddsreglering har företräde.²⁷

I 1 kap. 7 § dataskyddslagen tydliggörs den allmänna dataskyddsregleringens förhållande till tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Enligt paragrafens första stycke ska EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot TF eller YGL. Bestämmelsen tydliggör att TF och YGL har företräde framför dataskyddsförordningens och dataskyddslagens bestämmelser. Detta undantag baseras på Sveriges tolkning av artikel 85.1 i EU:s dataskyddsförordning.²⁸ Det innebär bland annat att den svenska regleringen om allmänna handlingars offentlighet och rätten att ta del av allmänna handlingar i 2 kap. TF ska tillämpas framför bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning.

Rättslig grund för behandling

Av 2 kap. 1 § dataskyddslagen framgår att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Paragrafen är avsedd att ge vägledning för rättstillämpningen i Sverige. Regeringen har uttalat att vid bedömningen av om något följer av exempelvis en lagbestämmelse kan bland annat förarbetsuttalanden, bestämmelsens syfte och den rättsliga kontext som bestämmelsen befinner sig i behöva beaktas. Det är alltså inte bara

---

²⁷ 1 kap. 6 § dataskyddslagen.

²⁸ Prop. 2017/18:105 s. 40–43.

lagtextens ordalydelse som är av relevans för att avgöra om något följer av lag. Den rättsliga förpliktelsen behöver inte heller återfinnas direkt i till exempel en lag eller ett kollektivavtal.²⁹

I 2 kap. 2 § dataskyddslagen anges förutsättningarna för att en uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning ska utgöra rättslig grund för behandling av personuppgifter. Enligt bestämmelsen får personuppgifter behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig

1. för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller
2. som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning.

Regeringen har uttalat att bestämmelsen innebär att det inte är tillräckligt att uppgiften är av allmänt intresse – uppgiften måste också vara fastställd i enlighet med gällande rätt. Samma omständigheter som vid tillämpning av 2 kap. 1 § samma lag kan behöva beaktas. Enligt regeringen innebär det inte att uppgiften måste framgå direkt av en författning. Som en följd av den svenska arbetsmarknadsmodellen kan en uppgift av allmänt intresse även följa av kollektivavtal. Regeringen har även påpekat att uppgifter av allmänt intresse kan enligt svensk rätt även följa av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Till exempel kan en sådan uppgift tilldelas en statlig myndighet eller ett statligt bolag genom ett regeringsbeslut. Formuleringen omfattar även uppgifter som med stöd av kommunallagen lämnas till kommunala myndigheter och kommunala bolag genom beslut i fullmäktige.³⁰

Begreppet myndighetsutövning ska enligt regeringen tolkas och tillämpas på samma sätt som enligt EU:s dataskyddsförordning. Det som i Sverige brukar anses som myndighetsutövning borde enligt regeringen omfattas av begreppet.³¹

I normalfallet utgör en myndighets uppdrag enligt författning, instruktion eller regleringsbrev en rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt artikel 6.1 e. All verksamhet som myndig-

---

²⁹ Prop. 2017/18:105 s. 188.

³⁰ Prop. 2017/18:105 s. 189–190.

³¹ Prop. 2017/18:105 s. 190.

heter ska bedriva, inom ramen för sin befogenhet, anses vara av allmänt intresse.³²

Känsliga personuppgifter

Enligt 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen får känsliga personuppgifter behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning

1. om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag,
2. om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller
3. i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Av paragrafens första stycke framgår alltså att myndigheter bara får behandla känsliga personuppgifter under vissa förutsättningar. Punkt 1 klargör att det är tillåtet för myndigheter att utföra sådan behandling av känsliga personuppgifter som krävs i myndigheternas verksamhet som en direkt följd av framför allt bestämmelser i OSL och förvaltningslagen (2017:900) om hur allmänna handlingar ska hanteras, exempelvis genom krav på diarieföring och skyldighet att ta emot e-post. Begreppen handläggning och ärende i punkt 2 ska enligt regeringen tolkas på samma sätt som enligt 1 § förvaltningslagen. Det som anges i punkt 3 möjliggör enligt regeringen under vissa omständigheter behandling av känsliga personuppgifter hos myndigheter då behandlingen varken sker med koppling till ett visst ärende eller krävs enligt annan lag. Bestämmelsen är således tillämplig i så kallad faktisk verksamhet hos myndigheter, dvs. i sådan förvaltningsverksamhet som inte utgör ärendehandläggning.³³

Enligt 3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen är det vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Regeringen har uttalat att detta innebär

---

³² Prop. 2017/18:105 s. 56–58.

³³ Prop. 2017/18:105 s. 194.

att sökbegränsningen inte gäller vid behandling som sker med stöd av någon av de övriga bestämmelserna i detta kapitel eller i enlighet med bestämmelser i en registerförfattning. Sökbegränsningen är inte heller tillämplig om behandlingen av känsliga personuppgifter sker med direkt tillämpning av något av undantagen i artikel 9.2 i EU:s dataskyddsförordning. Däremot hindrar bestämmelsen inte sökningar som görs i ett annat syfte än att identifiera ett urval av individer, till exempel för att utöva tillsyn, för att ta fram verksamhetsstatistik eller för registervård.³⁴

Person- och samordningsnummer

Personnummer och samordningsnummer utgör inte känsliga personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning, men personnummer har ett särskilt skydd enligt 3 kap. 10 § dataskyddslagen. Huvudregeln är att behandling av person- och samordningsnummer kräver den registrerades samtycke. Utan samtycke får dessa personuppgifter behandlas endast när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl. I vissa fall finns även särskilda lagar som medger behandling av personnummer och samordningsnummer.

6.1.3 Registerförfattningar

Allmänt om registerförfattningar

Förutom den allmänna dataskyddsregleringen i form av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen finns det i svensk rätt en stor mängd specialförfattningar, så kallade registerförfattningar, som reglerar hur personuppgifter får hanteras inom olika myndigheter. En registerförfattning kan avse exempelvis en specifik myndighet eller ett specifikt område. Särskilda registerförfattningar blir ofta aktuella inom verksamheter där stora mängder personuppgifter hanteras.³⁵ Det finns dock ett flertal myndigheter som saknar registerförfattning och där enbart den generella dataskyddsregleringen tillämpas.

---

³⁴ Prop. 2017/18:105 s. 195.

³⁵ Jfr prop. 2008/09:143 s. 18.

Om en myndighets verksamhet är väl reglerad är behovet av registerförfattning inte lika stort. Inför EU:s dataskyddsförordnings ikraftträdande aktualiserades frågan om behovet av en särskild registerförfattning för utbildningsområdet. Regeringen uttalade då att syftet med behandling av personuppgifter inom utbildningsområdet tydligt framgår av bestämmelserna i skollagen, högskolelagen, lagen om yrkeshögskolan och de andra författningar som reglerar verksamheten på området och att det är förutsägbart för personer som omfattas av dessa regler vilken behandling av personuppgifter som är nödvändig för att personuppgiftsansvariga ska kunna utföra sina uppdrag och åligganden. Det ansågs då saknas skäl att införa ytterligare registerförfattningar om behandling av personuppgifter inom utbildningsområdet.³⁶

Registerförfattningarna utgör ett komplement till den allmänna regleringen och förekommer både i form av lag och förordning. Som redan nämnts har registerförfattningarna företrädare framför dataskyddslagen men måste fortfarande överensstämma med EU:s dataskyddsförordning.

Syftet med särskilda registerförfattningar är att anpassa skyddet för enskildas personliga integritet vid myndigheters personuppgiftsbehandling när det finns ett behov av att avvika från eller komplettera den generella dataskyddslagstiftningen. Inom olika verksamhetsområden i den offentliga sektorn är det inte ovanligt att myndigheter har särskilda behov som tillgodoses genom att i en registerförfattning ge ett anpassat integritetsskydd vid myndighetens hantering av personuppgifter.³⁷

Patientdatalagen är ett exempel på en registerförfattning som reglerar hur personuppgifter får hanteras inom hälso- och sjukvården. Andra exempel på registerförfattningar är studiestödsdatalagen (2009:287) och utlänningsdatalagen (2016:27).

Registerförfattningar som ska tillämpas inom hela eller en stor del av en myndighets totala verksamhet kan sammanfattningsvis sägas konkretisera vilken personuppgiftsbehandling som får förekomma i den verksamhet de ska tillämpas i, och ange de yttersta ramarna avseende för vilka syften en myndighet över huvud taget får samla in och använda uppgifter.

---

³⁶ Prop. 2017/18:218 s. 119–123.

³⁷ Se prop. 2015/16:65 s. 21.

Registerförfattningarnas innehåll

Registerförfattningar och annan kompletterande dataskyddsreglering som syftar till att reglera en myndighets mer övergripande personuppgiftsbehandling är ofta uppbyggda på likartat sätt. De inledande bestämmelserna brukar ange författningens tillämpningsområde, exempelvis en viss verksamhet inom en viss myndighet, och förhållande till annan reglering, primärt EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.

De flesta registerförfattningarna innehåller därefter ändamålsbestämmelser. Ändamålsbestämmelserna brukar delas upp i primära och sekundära ändamål. Bestämmelserna om primära ändamål avser behovet av att behandla personuppgifter i myndighetens egen verksamhet och anger för vilka ändamål inom lagens tillämpningsområde den aktuella myndigheten får behandla personuppgifter. En primär ändamålsbestämmelse kan till exempel ange att uppgifter får behandlas för tillhandahållande av information som behövs hos myndigheten för en viss uppgift som ankommer på myndigheten eller att uppgifter får behandlas om det är nödvändigt för att utföra viss verksamhet. Bestämmelser om sekundära ändamål reglerar hur personuppgifter som redan har samlats in och behandlas i verksamheten för de primära ändamålen får vidarebehandlas. I de sekundära ändamålsbestämmelserna ges ibland en uppräkningslista över vissa vanligt förekommande ändamål för utlämnande till andra myndigheter. I senare års kompletterande dataskyddsreglering har dock detta ofta ersatts av en bestämmelse som anger att uppgifter får behandlas för att fullgöra uppgiftslämnande som sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Det finns även ofta en bestämmelse som motsvarar finalitetsprincipen som anger att uppgifter även får behandlas för andra ändamål, under förutsättning att uppgifterna inte behandlas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Det är även vanligt förekommande att registerförfattningar innehåller särskilda bestämmelser om bland annat personuppgiftsansvar, behandling av känsliga personuppgifter, förbud mot vissa sökningar och begränsningar av tillgången till personuppgifter. Flera registerförfattningar innehåller också en reglering av vilka uppgifter som får behandlas för vilka ändamål, vilka uppgifter som får användas

gemensamt i en databas och villkor för olika former av elektroniskt utlämnande av uppgifter, exempelvis direktåtkomst.

Inte sällan finns det förordningar som kompletterar registerlagarna. I förordningarna ges då i regel mer detaljerade bestämmelser, exempelvis om vilka uppgifter som får behandlas för vissa ändamål eller vilka uppgifter som får lämnas ut till vem samt i vilken elektronisk form detta får ske. I förordningarna kan det även finnas andra begränsningar.

6.2 Offentlighet och sekretess

6.2.1 Allmänt om offentlighet och sekretess

Av 2 kap. 1 § TF följer att var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar. En handling kan vara ett pappersdokument, men i dag är det ofta en elektronisk handling.³⁸ Handlingen är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt särskilda bestämmelser är att anse som inkommen eller upprättad där.³⁹

Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa i 2 kap. 2 § TF uppräknade intressen. En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag, eller om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till. Den lag som avses med särskild lag är OSL. Efter bemyndigande i en sådan bestämmelse får regeringen genom förordning meddela närmare föreskrifter om bestämmelsens tillämplighet. Regeringen har meddelat närmare föreskrifter i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), (OSF).

OSL innehåller bestämmelser om myndigheters hantering av allmänna handlingar och bestämmelser om sekretess som syftar till att skydda såväl allmänna som enskilda intressen. Med sekretess avses ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt.⁴⁰

I 6 kap. 5 § OSL finns en bestämmelse om myndigheters informationsskyldighet gentemot varandra. Av den framgår att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna en uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Bestämmelsen utgör en preci-

---

³⁸ Se 2 kap. 3 § TF.

³⁹ Se 2 kap. 4 § TF.

⁴⁰ 3 kap. 1 § OSL.

sering av den allmänna samverkansskyldighet som gäller för myndigheter enligt 8 § förvaltningslagen. Av 8 kap. 1 § OSL följer att sekretess gäller, inte bara i förhållande till allmänheten, utan också mellan myndigheter.

6.2.2 Sekretessregleringens uppbyggnad

En sekretessbestämmelse är i regel uppbyggd i tre delar, som anger förutsättningarna för bestämmelsens tillämplighet. De tre delarna utgörs av sekretessens föremål, räckvidd och styrka.

Sekretessens föremål beskriver för vilken typ av uppgift sekretess gäller. Föremålet för sekretessen anges i författning genom ordet uppgift efterföljt av en precisering av uppgiftens art, till exempel uppgift om en enskilds hälsotillstånd.

Sekretessens räckvidd anger för vilken typ av ärende eller verksamhet eller hos vilken myndighet som sekretessen gäller. Ett fåtal bestämmelser har dock en obegränsad räckvidd, vilket innebär att uppgiften kan hemlighållas oavsett var den förekommer. Ett exempel på sådana bestämmelser är minimiskyddsreglerna till skydd för enskildas personliga förhållanden i 21 kap. OSL.

Sekretessen begränsas i regel också av ett skaderekvisit som anger sekretessens styrka. Det finns ett rakt och ett omvänt skaderekvisit. Vid raka skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess bara gäller om det kan antas att en viss skada eller ett visst men uppkommer om uppgiften röjs. Sekretessen är därmed svag i dessa fall. Vid ett omvänt skaderekvisit är i stället utgångspunkten att uppgifterna omfattas av sekretess. En uppgift får då endast lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan skada eller men. Bestämmelser med ett omvänt skaderekvisit innebär därmed en starkare sekretess. Om en sekretessbestämmelse saknar skaderekvisit innebär det att sekretessen är absolut, vilket utgör den starkaste formen av sekretess. Uppgifterna ska då hemlighållas utan någon skadeprövning för det fall de begärs ut. Ett exempel på detta är statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL.

Sekretessens styrka kan också påverkas av om skaderekvisitet är formulerat med ett krav på avsevärd skada eller betydande men för att en uppgift ska omfattas av sekretess, det vill säga ett kvalificerat

rakt skaderekvisit. Ett sådant rekvisit innebär en extra stark presumption för att uppgifterna är offentliga.

Det förekommer också bestämmelser som inte innehåller skaderekvisit men som innehåller andra typer av rekvisit som beskriver under vilka förutsättningar sekretess gäller. Dessutom innehåller många sekretessbestämmelser begränsningar av den tid som sekretessen för uppgifter i allmänna handlingar högst kan gälla.

6.2.3 Överföring av sekretess

Det finns inte någon allmän regel i OSL om att sekretessen följer med uppgiften vid överlämnande från en myndighet till annan. Om en myndighet får en uppgift överlämnad till sig från en annan myndighet har den mottagande myndigheten i normalfallet att pröva sekretessfrågan utifrån de sekretessbestämmelser som gäller hos myndigheten, så kallad primär sekretess. En uppgift som är skyddad av sekretess hos den överlämnande myndigheten kan därmed hos den mottagande myndigheten ha ett svagare sekretesskydd eller vara offentlig.

En anledning till att sekretessen inte följer med uppgifterna är att behovet av och styrkan i en sekretess inte kan bestämmas enbart med hänsyn till sekretessintresset. Detta måste i varje sammanhang vägas mot intresset av insyn i myndighetens verksamhet. Offentlighetsintresset kan kräva att de uppgifter som behandlas med sekretess hos en myndighet är offentliga hos en annan. En sekretessnivå som anses lämplig hos en myndighet kan med andra ord hos en annan myndighet, satt i relation till den senare myndighetens verksamhet, uppfattas som alltför sträng i förhållande till behovet av insyn.⁴¹

I vissa fall finns det dock bestämmelser som innebär att den sekretess som omfattar en viss uppgift i vissa situationer följer med uppgiften när den lämnas över från en myndighet till en annan. I sådana situationer talar man om sekundär sekretess. Den mottagande myndigheten blir då skyldig att tillämpa den överlämnande myndighetens sekretessbestämmelse vid ett överlämnande.

---

⁴¹ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 75–76.

Skälet till att det införs bestämmelser om sekundär sekretess är som regel att det primära sekretesskyddet inte anses som tillräckligt starkt hos den mottagande myndigheten.⁴²

I 11 kap. OSL finns bestämmelser om sekundär sekretess, som innebär att ett antal myndigheter är skyldiga att i vissa situationer tillämpa den primära sekretessen som gäller hos den överlämnande myndigheten. Det finns även bestämmelser om överföring av sekretess som endast avser sekretess enligt en viss sekretessbestämmelse, och de är då placerade i anslutning till respektive sekretessbestämmelse i OSL:s fjärde till sju avdelning.

För att den mottagande myndigheten ska kunna göra en korrekt sekretessprövning måste den känna till vilken eller vilka sekretessbestämmelser som gäller hos den överlämnande myndigheten och pröva sekretessfrågan utifrån den eller dessa bestämmelser.

Av 11 kap. 1 § OSL följer att om en myndighet i verksamhet som avser tillsyn eller revision får en sekretessreglerad uppgift från en annan myndighet, blir sekretessbestämmelsen tillämplig på uppgiften även hos den mottagande myndigheten. Detta tillämpas dock inte på en uppgift som ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten. Bestämmelsen innebär att en sekretessbestämmelse som är tillämplig hos en myndighet ska tillämpas även av en annan myndighet som utövar tillsyn eller verkställer revision hos den förstnämnda myndigheten och som i samband därmed får del av sekretessreglerade uppgifter. Bestämmelsen tillämpas också när tillsyns- eller revisionsmyndigheten inom ramen för sitt granskningsuppdrag inhämtar sekretessreglerade uppgifter från någon annan myndighet än den som är föremål för tillsyn eller revision.⁴³ En förutsättning för att bestämmelsen ska bli tillämplig är att myndighetens tillsyns- eller revisionsbefogenhet har författningsstöd.⁴⁴

I 11 kap. 4 § OSL stadgas att om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling (direktåtkomst) och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Detta tillämpas dock inte på en uppgift som ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten. Bestämmelsen motiveras av att en myndighet vid direktåtkomst

⁴² Sandvik, 11 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Lexino 2024-07-30 (JUNO).

⁴³ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 11 kap. 1 §.

⁴⁴ Prop. 1979/80:2 Del A s. 317.

komst regelmässigt får teknisk tillgång till fler uppgifter än de uppgifter som omfattas av myndighetens rätt till direktåtkomst.⁴⁵

Av 11 kap. 8 § OSL följer att den sekundära sekretessen i 11 kap., med vissa undantag, inte gäller om uppgiften redan omfattas av sekretess hos den mottagande myndigheten. I sådant fall gäller den primära sekretessen.

6.2.4 Närmare om vissa specifika sekretessbestämmelser

Inledning

Som framgår av kapitel 8 är det framför allt tre typer av sekretess som är vanligt förekommande vid delning av uppgifter mellan myndigheter i smittskyddsarbetet. Dessa sekretessbestämmelser är hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL, sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Nedan följer en närmare beskrivning av dessa bestämmelser.

Hälso- och sjukvårdssekretess

Enligt 25 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom hälso- och sjukvården för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Detsamma gäller annan medicinsk verksamhet, exempelvis rättsmedicinsk och rättspsykiatrisk undersökning, insemination, befruktning utanför kroppen, fastställande av könstillhörighet, abort, sterilisering, omskärelse och åtgärder mot smittsamma sjukdomar.

Bestämmelsen har ett omvänt skaderekvisit, vilket innebär att utgångspunkten är att uppgifterna omfattas av sekretess.

OSL gäller enbart i offentligt bedriven verksamhet. Inom den privat drivna hälso- och sjukvården finns regler som i stort sett motsvarar bestämmelserna i OSL, i 6 kap. 12–16 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659).

---

⁴⁵ Se prop. 2007/08:160 s. 75.

Med hälso- och sjukvård förstås i första hand den öppna och slutna sjukvård som regleras i hälso- och sjukvårdslagen (2007:30). I den lagen definieras hälso- och sjukvård som

1. åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador,
2. sjuktransporter, och
3. omhändertagande av avlidna.⁴⁶

Hit hör också den förebyggande medicinska hälsovården, till exempel den som bedrivs vid mödra- och barnvårdscentralerna och inom den psykiska barn- och ungdomsvården. Även tandvården hör till hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvård behöver inte bedrivas i organisatoriskt självständiga former utan kan utgöra inslag i annan förvaltning, till exempel inom skolväsendet, socialtjänsten, kriminalvården eller Försvarsmakten. Bestämmelsen är tillämplig även på individuellt inriktad verksamhet enligt smittskyddslagen (2004:168).⁴⁷

Med annan medicinsk verksamhet åsyftas verksamhet som inte primärt har vård- eller behandlingssyfte. Ett exempel på detta är verksamhet som bedrivs hos Rättsmedicinalverket, som är central förvaltningsmyndighet för rättspsykiatrisk samt rättskemisk, rättsmedicinsk och rättsgenetisk verksamhet i den utsträckning sådana frågor inte ska handläggas av någon annan statlig myndighet.⁴⁸

Inte bara uppgifter som avser vårdbehövande eller därmed jämställda personer omfattas av bestämmelsen i OSL utan också uppgifter som till exempel en vårdbehövande lämnar om andra personer, exempelvis närstående, grannar eller arbetskamrater.⁴⁹

Med personliga förhållanden avses exempelvis en persons adress och namn eller ett psykiskt sjukdomstillstånd. Även uppgifter om en persons ekonomi kan falla under begreppet.⁵⁰

Avidentifierade uppgifter kan i princip lämnas ut utan hinder av bestämmelsen.⁵¹

---

⁴⁶ 2 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2007:30).

⁴⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 165–167.

⁴⁸ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 25 kap. 1 §.

⁴⁹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 167–168.

⁵⁰ Prop. 1979/80:2 Del A s. 84.

⁵¹ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 84.

I 10 kap. 27 § OSL, den så kallade generalklausulen, anges att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en annan myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Denna bestämmelse gäller dock inte för bland annat hälso- och sjukvårdssekretessen. Det finns dock olika bestämmelser om uppgiftsskyldighet som medför att sekretessbelagda uppgifter på hälso- och sjukvårdsområdet kan lämnas till andra myndigheter utan hinder av sekretess. Exempelvis stadgas i 2 kap. 5 § smittskyddslagen att bland annat läkare som misstänker eller konstaterar fall av allmänfarlig sjukdom eller annan anmälningspliktig sjukdom utan dröjsmål ska anmäla detta till smittskyddsläkaren och Folkhälsomyndigheten. Uppgiftsskyldigheter och generalklausulen beskrivs närmare i avsnitt 6.2.5.

I 25 kap. 11–14 §§ finns ett antal sekretessbrytande bestämmelser. Enligt dessa bestämmelser hindrar inte sekretessen att uppgift lämnas från en hälso- och sjukvårdsmyndighet till en annan sådan myndighet i samma kommun eller region, lämnas till annan vårdgivare vid sammanhållen journalföring, lämnas till ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister enligt patientdatalagen samt i vissa fall lämnas från en hälso- och sjukvårdsmyndighet inom en kommun eller en region till annan sådan myndighet för bland annat forskning. Bestämmelserna bryter även sekretessen i förhållande till enskilda i vissa fall, samt i vissa fall beträffande uppgifter om enskild mellan myndigheter för att kunna ge enskild nödvändig vård och dylikt stöd i angivna sammanhang.

Sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden

Enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL gäller sekretess, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Detta utgör ett rakt skaderekvisit, det vill säga att det råder en presumtion för offentlighet.

För att denna sekretess ska gälla krävs alltså att regeringen meddelar föreskrifter som närmare anger vilka uppgifter som omfattas av sekretessen. Sådana föreskrifter har meddelats i 9 § OSF och i bilagan till OSF. I bilagan anges i drygt 170 punkter vilka myndigheter som avses och i vilken utsträckning de omfattas. Varje punkt anger i två kolumner dels vad verksamheten består i, dels eventuella särskilda begränsningar i sekretessen. Exempel på begränsningar i sekretessen enligt bilagan är att viss sekretess inte gäller beslut i ärenden, eller att en avvägning ska göras mellan intresset av sekretess och allmän kännedom om vissa förhållanden.

Ordet planering är närmast att uppfatta som ett förtydligande av begreppet utredning. Med tillståndsgivning och tillsyn avses det område som i 1937 års sekretesslag beskrevs med ordet kontroll. Begreppet tillsyn bör inte ges en alltför snäv tolkning utan får anses omfatta alla de fall där en myndighet har en övervakande eller styrande funktion i förhållande till näringslivet. Även rådgivning som sker som ett led i en myndighets tillsynsverksamhet anses falla in under begreppet tillsyn.⁵²

Enligt bestämmelsen ska den statliga verksamheten ha avseende på näringslivet. Som exempel anges produktion, handel och transportverksamhet. Uttrycket omfattar även sådana verksamheter som jordbruk med binäringar, skogsbruk, uthyrnings- eller förmedlingsverksamhet av skilda slag, läkar- eller tandläkarverksamhet samt konsult-, revisions- eller hotellrörelse.⁵³

Föremålet för sekretessen, såvitt i utredningen aktuellt, är uppgifter om enskilda affärs- eller driftförhållanden. Med affärs- och driftförhållanden avses en rad olika förhållanden. Till att börja med avses förvärv, överlåtelse, upplåtelse eller användning av egendom, tjänster eller annat, till exempel elektricitet, gas, vatten och värme. Vidare omfattas exempelvis affärshemligheter av mera allmänt slag som verksamhetsriktlinjer, marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, prissättningskalkyler och planer rörande reklamkampanjer. Inom begreppet inryms även konstruktionsarbeten, utredningar av annat slag, prov, förhandlingar och andra affärshändelser.⁵⁴

⁵² Prop. 1979/80:2 Del A s. 234–236.

⁵³ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 30 kap. 23 §.

⁵⁴ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 30 kap. 23 § och 19 kap. 1 §.

Uppdragssekretess

Enligt 31 kap. 12 § OSL gäller sekretess för uppgift som avser provning, bestämning av egenskaper eller myckenhet, värdering, vetenskaplig, teknisk, ekonomisk eller statistisk undersökning eller annat sådant uppdrag som myndigheten utför för en enskilds räkning, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs.

Sekretess gäller alltså i uppdragsverksamhet för enskildas räkning som förekommer vid en myndighet. En förutsättning för att enskilda ska anlita en myndighet är ofta att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som de skulle få hos ett privat företag. I uppdragsverksamheten behöver inte i och för sig ligga att det har lämnats ett formellt uppdrag att utföra viss undersökning eller liknande. Även uppgifter, som har samband med sådana konsultationer som kan ses som ett förberedande av ett uppdrag av angivet slag, faller under denna paragraf. Sådan rådgivning som hänför sig till en myndighets tillsynsverksamhet är däremot att betrakta som ett led i den verksamheten.⁵⁵

Bestämmelsen tar i första hand sikte på att skydda uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden, men den har avfattats så att den ger skydd också för tredje man både när det gäller personliga och ekonomiska förhållanden.⁵⁶

Enligt paragrafen gäller sekretess endast om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte röjs. Genom formuleringen understryks att det är fråga om sekretess av närmast förtroendekaraktär. Någon uttrycklig begäran om sekretess krävs inte. Däremot krävs det för att sekretess ska gälla att en uppgift är av sådan art att bristen på sekretesskydd för uppgiften måste anses framstå som så väsentlig för uppdragsgivaren att denne utan sekretesskyddet skulle ha avstått från att anlita myndigheten.⁵⁷

Med hänsyn till att det är fråga om situationer av förtroendekaraktär är generalklausulen enligt 10 kap. 27 § OSL inte tillämplig på uppgifter som omfattas av uppdragssekretess (generalklausulen beskrivs närmare i avsnitt 6.2.5).

Av andra stycket framgår att sekretessen inte gäller om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har

⁵⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 238–239.

⁵⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 238.

⁵⁷ Prop. 1979/80:2 Del A s. 239.

sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.⁵⁸ Detta undantag från huvudregeln föranleddes av att en kammarrätt vägrat lämna ut uppgifter om radonvärden avseende vissa flerbostadshus. Mätningarna hade utförts av en miljönämnd på uppdrag av enskilda. Bestämmelsen innebär att den enskilde uppdragsgivarens intresse av sekretess hos uppdragsmyndigheten får stå tillbaka för tillgodoseendet av insynsintresset. Det måste dock i varje enskilt fall ske en noggrann bedömning av allmänintresset varvid det enskilda intresset av hemlighållande måste beaktas i tillräcklig utsträckning.⁵⁹ Efter en avvägning mellan det allmänna insynsintresset och den enskilde uppdragsgivarens intresse av sekretesskydd kan slutsatsen alltså bli att uppgifter som rör människors hälsa ska lämnas ut, även om det kan få negativa ekonomiska konsekvenser för en uppdragsgivare eller medföra att företag underlåter att lämna uppdrag till myndigheter.⁶⁰

I 31 kap. 13 § OSL finns en sekretessbrytande regel som anger att uppdragssekretessen inte hindrar att uppgifter som rör människors hälsa lämnas till en myndighet som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Bestämmelsen innebär att uppgifter som rör människors hälsa kan vidarebefordras till berörd tillsynsmyndighet om det finns anledning att en sådan bör ingripa.⁶¹

Enligt förarbetena till bestämmelsen ansåg regeringen att om det finns anledning att anta att en tillsynsmyndighet inom miljö- och hälsoskyddsområdet bör agera genom att till exempel meddela ett åtgärdsföreläggande bör inte en uppdragsmyndighet vara förhindrad av sekretess att lämna ut uppgifterna i fråga. Tillsynsmyndigheten kan exempelvis vara en kommunal nämnd som utövar tillsyn inom miljö- och hälsoskyddsområdet.⁶² Av 11 kap. 1 § OSL följer att sekretessen för uppgifter som lämnas till en annan myndighet för tillsyn också gäller hos den mottagande myndigheten.

⁵⁸ Sekretessen gäller dock för uppgift från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor.

⁵⁹ Prop. 1998/99:22 s. 22.

⁶⁰ Prop. 1998/99:22 s. 15.

⁶¹ Prop. 1998/99:22 s. 22.

⁶² Prop. 1998/99:22 s. 18–19.

6.2.5 Sekretessbrytande bestämmelser och bestämmelser om undantag från sekretess

Definitionen av sekretessbrytande bestämmelser och undantag från sekretess

I vissa fall finns ett behov av att lämna ut uppgifter som omfattas av bestämmelser om sekretess. Exempelvis utgör möjligheten att utbyta uppgifter mellan myndigheter i vissa fall en förutsättning för att myndigheterna ska kunna utföra sina respektive verksamheter och för en fungerande samverkan mellan myndigheterna. Det förekommer situationer när andra myndigheters eller enskildas intresse av att ta del av en sekretessbelagd uppgift väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda. I OSL har därför införts bestämmelser med innebörden att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas ut under vissa förutsättningar, så kallade sekretessbrytande bestämmelser.⁶³ För att en myndighet ska kunna lämna ut uppgifter som annars omfattas av sekretess till andra myndigheter eller enskilda krävs därmed att det finns en sekretessbrytande bestämmelse som kan tillämpas.

OSL innehåller ett antal sekretessbrytande bestämmelser. I lagen definieras sekretessbrytande bestämmelse som en bestämmelse som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar.⁶⁴

Förutom sekretessbrytande bestämmelser innehåller OSL även bestämmelser om undantag från sekretess. Med det menas bestämmelser om att vissa typer av uppgifter inte omfattas av sekretess enligt en viss sekretessbestämmelse eller att uppgifterna inte omfattas av sekretess i vissa situationer, till exempel när de tas in i beslut.⁶⁵

10 kap. OSL innehåller sekretessbrytande bestämmelser som, med vissa undantag, är tillämpliga på sekretess enligt alla sekretessbestämmelser eller enligt ett stort antal sådana. Sekretessbrytande bestämmelser som endast bryter sekretessen enligt en viss sekretessbestämmelse eller enligt några få sådana placeras i anslutning till respektive sekretessbestämmelse i det aktuella kapitlet i OSL. På motsvarande sätt placeras bestämmelser om undantag från sek-

---

⁶³ Se prop. 2008/09:150 s. 300.

⁶⁴ 3 kap. 1 § OSL.

⁶⁵ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen, (8 november 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 10 kap.

retessbestämmelsers tillämpningsområde i anslutning till respektive sekretessbestämmelse.⁶⁶

I det följande redogör vi för de sekretessbrytande bestämmelser i 10 kap. OSL som är relevanta för utredningen.

Enskilds samtycke

Av 10 kap. 1 § OSL framgår att sekretess till skydd för en enskild inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet om den enskilde samtycker till det enligt 12 kap. och de begränsningar som anges där. Enligt 12 kap. 2 § första stycket OSL kan en enskild helt eller delvis häva den sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i OSL. Detta innebär att sekretess till skydd för enskild, med vissa begränsningar, inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan enskild eller till en myndighet, om den enskilde samtycker till det.

Nödvändigt utlämnande

Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas ut om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och sekretess får inte efterges enbart för att höja en myndighets effektivitet. Sekretessen får brytas endast i de fall då det är en nödvändig förutsättning att en sekretessbelagd uppgift lämnas ut för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra de uppgifter som åligger den.⁶⁷

Bestämmelsen har tillkommit för att sekretessen inte ska hindra myndighetspersoner att fullgöra sina uppdrag. Exempel på situationer är om en tjänsteperson måste underrätta kollegor inom en myndighet innan han eller hon kan fatta ett visst beslut, eller om en myndighet är tvungen att lämna hemlig information till en annan myndighet som grund för ett remissyttrande.⁶⁸

---

⁶⁶ Se prop. 2008/09:150 s. 322.

⁶⁷ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 465.

⁶⁸ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 122.

Utlämnande av uppgift med förbehåll

Av 10 kap. 14 § OSL följer att om en myndighet finner att sådan risk för skada, men eller annan olägenhet som enligt en bestämmelse om sekretess hindrar att en uppgift lämnas till en enskild kan undanröjas genom ett förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den, ska myndigheten göra ett sådant förbehåll när uppgiften lämnas till den enskilde.

Generalklausulen

Enligt den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Uppgifter som omfattas av viss sekretess – såsom hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 §, uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL och statistiksekretess enligt 24 kap. 8 § OSL – kan dock inte lämnas ut med stöd av generalklausulen. Det är inte heller tillåtet att göra utlämnande som strider mot EU:s dataskyddsförordning eller dataskyddslagen.⁶⁹

Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen.⁷⁰ Vid införandet av bestämmelsen uttalades i förarbetena att sekretesslagstiftningen inte får hindra myndigheterna från att utväxla uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut enligt gängse värderingar måste ges företräde framför intresset av att uppgifterna inte lämnas ut.⁷¹

Bestämmelsen är subsidiär i förhållande till andra sekretessbrytande bestämmelser. Har det till exempel föreskrivits att en viss myndighet kan ta del av annars sekretessbelagda uppgifter hos en annan myndighet genom angivna villkor är det inte aktuellt att lämna ut uppgifterna med stöd av generalklausulen om de angivna villkoren inte är uppfyllda.⁷²

Det krävs inte någon begäran från en annan myndighet för att utlämnande med stöd av generalklausulen ska kunna ske, utan en

---

⁶⁹ Se prop. 2017/18:105 s. 137.

⁷⁰ Se prop. 2023/24:85 s. 17.

⁷¹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 91.

⁷² Prop. 1979/80:2 Del A s. 328.

myndighet kan på eget initiativ lämna ut uppgifter.⁷³ Det är den myndighet där uppgifterna finns som ska pröva om förutsättningarna för ett utlämnande föreligger. Vid intresseavvägningen ska hänsyn tas bland annat till i vilken utsträckning uppgiften är skyddad hos den mottagande myndigheten.⁷⁴ Bestämmelsen ger särskilt utrymme för informationsutbyte när det är fråga om myndigheter med samma sakliga behörighet men med skilda lokala kompetensområden eller myndigheter som har närbesläktade funktioner och som båda har rättslig befogenhet att direkt fordra in de utväxlade uppgifterna.⁷⁵

Enligt förarbetena fanns det inget hinder mot att utbyte av uppgifter skedde rutinmässigt mellan myndigheter med stöd av generalklausulen men bestämmelsen byggde på att rutinmässigt uppgiftsutbyte i regel skulle vara särskilt författningsreglerat. I förarbetena angavs det vidare att i de undantagsfall när rutinmässigt uppgiftslämnande inte var författningsreglerat men likväl kunde anses tillräckligt motiverat behövde den intresseavvägning som ska göras enligt generalklausulen ske på förhand och den behövde inte avse prövning av individuella fall. Det angavs att bedömningen då kunde göras på ett sätt som liknar den som ska ske i fråga om utlämnande vid en begäran att få ta del av uppgifter om väldigt många personer ur ett register (ett så kallat massuttag). I förarbetena beskrevs det även att vid prövningen av en utlämnande fråga ska den mottagande myndighetens behov av uppgifterna vägas mot det intresse som sekretesskyddet typiskt sett tillgodoser.⁷⁶

Regeringen har i samband med senare författningsändringar gjort bedömningen att det ofta inte är lämpligt att ett omfattande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter sker enbart med stöd av generalklausulen.⁷⁷ Justitieombudsmannen, JO, har vidare i ett antal beslut uttalat att ett uppgiftsutlämnande med stöd av generalklausulen inte får ske rutinmässigt utan måste föregås av en verklig intresseavvägning i det enskilda fallet i enlighet med rekvisiten i bestämmelsen.⁷⁸

---

⁷³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

⁷⁴ Prop. 1979/80:2 Del A s. 91.

⁷⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 326–327.

⁷⁶ Prop. 1979/80:2 Del A s. 327.

⁷⁷ Se till exempel prop. 2015/16:65 s. 94 och prop. 2016/17:58 s. 126.

⁷⁸ Se till exempel JO 2013/14 s. 230.

Uppgiftsskyldighet

Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet är ett sätt för lagstiftaren att reglera ett ofta förekommande informationsutbyte och att säkerställa att den mottagande myndigheten ges tillgång till de uppgifter som den behöver i sin verksamhet. Om en myndighet enligt lag eller förordning är skyldig att lämna uppgifter till en annan myndighet bryts eventuell sekretess.

Det är inte nödvändigt att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet ursprungligen har utformats med tanke på att uppgifterna är sekretessbelagda. Däremot krävs att bestämmelsen uppfyller vissa krav på konkretion. Den kan

1. ta sikte på utlämnande av uppgifter av ett speciellt slag,
2. gälla en viss myndighets rätt att få del av uppgifter i allmänhet, eller
3. avse en skyldighet för en viss myndighet att lämna andra myndigheters information.⁷⁹

Sekretessen bryts endast om det rör sig om en skyldighet att lämna uppgifter, det vill säga att en uppgift *ska*, och inte bara *får* lämnas ut. Vidare är inte heller bestämmelsen i 6 kap. 5 § OSL om myndigheternas upplysningsplikt till varandra av sådant slag som avses med uppgiftsskyldighet.

En uppgiftsskyldighet innehåller ofta ett krav på att uppgifterna ska lämnas ut först på begäran av den myndighet som har rätt att ta del av uppgifterna. Därmed föreligger ett hinder mot att utlämnande sker på den utlämnande myndighetens eget initiativ. En uppgiftsskyldighet kan också vara utformad på så sätt att uppgifterna lämnas på eget initiativ men när det finns ett behov av uppgifterna hos mottagaren. Informationen får då endast överföras när det har betydelse för mottagaren i viss angiven situation. För att utlämnande ska vara tillåtet krävs därmed att den utlämnande myndigheten har försäkrat sig om att de uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut verkligen

---

⁷⁹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 322.

efterfrågas av mottagaren och behövs i den situation som avses i bestämmelsen.⁸⁰

Uppgiftsskyldigheter kan också vara utformade på så sätt att initiativet för utlämnandet helt ankommer på den myndighet som innehar uppgiften. I sådana fall kan det röra sig om direkta under- rättelseskyldigheter, där det klart framgår att det är den utlämnande myndigheten som ska ta initiativ till utlämnande om förutsättningarna för utlämnandet i övrigt är uppfyllda.

Det kan också röra sig om att den utlämnande myndigheten har en plikt att anmäla en misstanke, eller upplysa mottagaren, om vissa förhållanden. Ett exempel på en sådan anmälningsskyldighet finns i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:532). Av den bestämmelsen framgår att bland annat myndigheter vars verksamhet berör barn och unga är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Någon bestämmelse som motsvarar 10 kap. 28 § första stycket OSL finns inte beträffande uppgiftsutlämnande till enskilda. Sekretessbrytande bestämmelser som gäller i förhållande till enskilda rätts- subjekt kan föras in i andra lagar än OSL eller i en förordning, men då måste en hänvisning till den lagen eller förordningen alltid föras in i OSL.⁸¹ Ett exempel på en sådan hänvisning är bestämmelsen i 27 kap. 7 § OSL. Enligt den bestämmelsen hindrar inte viss sekretess till skydd för enskild inom verksamhet som rör skatt och tull att uppgifter lämnas till enskilda enligt vad som föreskrivs i angiven lag och förordning.

---

⁸⁰ Jfr prop. 2007/08:160 s. 55–56.

⁸¹ Se 8 kap. 1 § OSL.

7 Elektroniskt utlämnade av uppgifter

7.1 Olika former av elektroniskt utlämnade

7.1.1 Inledning

Enligt våra direktiv ska vi bedöma formerna för utlämnande av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet avseende djursjukdomar och zoonoser. Vi ska också analysera och bedöma formerna för utlämnande av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser (se kapitel 9). Detta kapitel handlar därför om olika former av uppgiftsutlämnande.

Vanligtvis sker utlämnandet av information från myndigheter genom någon form av elektroniskt förfarande. Elektroniskt uppgiftsutlämnande kan ske på olika sätt. Exempelvis kan uppgifter lämnas ut genom e-post eller genom direkt överföring mellan olika IT-system. Enligt 2 § förordningen (2003:770) om statliga myndigheters elektroniska informationsutbyte ska en myndighet i sin verksamhet främja utvecklingen av ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga förvaltningen. I dag finns det inte någon generell reglering av vilka särskilda former myndigheters elektroniska informationsutbyte ska ha eller vilka tekniska lösningar som får användas. Bestämmelser som reglerar och i vissa fall begränsar en myndighets möjlighet att lämna ut uppgifter elektroniskt både till enskilda och andra myndigheter finns dock ofta i registerförfattningar.

Utlämnande av personuppgifter utgör behandling av personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning.¹ För att behandling i form

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

av utlämnande ska vara tillåten krävs därmed att de grundläggande förutsättningarna för behandling är uppfyllda. Det innebär bland annat att det måste finnas en rättslig grund enligt artikel 6.1 för utlämnandet, exempelvis en bestämmelse som tillåter eller kräver att uppgifter lämnas ut (se närmare om dataskydd i avsnitt 6.1).

Ett vanligt sätt att skilja på olika former av elektroniskt utlämnande är att skilja mellan utlämnande på medium för automatiserad behandling och utlämnande genom direktåtkomst. I det följande beskrivs dessa former av elektroniskt utlämnade närmare.

7.1.2 Utlämnande genom direktåtkomst

Innebörden av direktåtkomst

Direktåtkomst är en form av elektronisk informationsöverföring som innebär att den utlämnande myndigheten ger mottagaren möjlighet att hämta information direkt från den utlämnande myndighetens IT-system. Det skiljer sig därmed från sådant elektroniskt utlämnande som föregås av en manuell eller automatiserad kontroll eller annan prövning av om utlämnandet ska ske.

Det som i dag kallas direktåtkomst benämndes tidigare terminalåtkomst och innebar att mottagaren fick direkt tillgång till uppgifter via terminaler. Det ansågs då inte tekniskt möjligt att begränsa åtkomsten till endast sådana uppgifter som mottagaren behövde för sitt arbete. Att en uppgift var tillgänglig via terminal ansågs därför öka risken för att någon obehörigen fick del av den vilket i sin tur försvagade sekretesskyddet.²

Ett vanligt sätt att beskriva direktåtkomst har tidigare varit att information är tillgänglig för en användare för att på egen hand söka i den och få svar på frågor, dock utan att själv kunna påverka innehållet. Det kan exempelvis handla om direkt tillgång till databaser och register. Direktåtkomsten kan ge användaren möjlighet att hämta hem informationen till sitt eget system och bearbeta den där. Begreppet har också ansetts innefatta att den som är ansvarig för databasen eller registret inte har någon kontroll över vilka uppgifter som mottagaren vid ett visst tillfälle tar del av. Det innebär att den som har direktåtkomst till en myndighets register själv kan välja vilka uppgifter den vill ta del av vid ett visst tillfälle, utan att

---

² Prop. 1979/80:146 s. 21 och 30.

myndigheten först fattar ett beslut om att just dessa uppgifter ska lämnas ut.³ Den utlämnande myndigheten måste därmed göra en förhandsprövning av förutsättningarna för utlämnande i samband med att åtkomsten rent tekniskt upprättas. En sådan prövning innefattar alla uppgifter som mottagaren har möjlighet att ta del av genom direktåtkomsten. Beroende på vad direktåtkomsten avser kan prövningen behöva omfatta en stor informationsmängd.

Sedan uppgiftsutlämnande genom direktåtkomst började användas har den tekniska utvecklingen ökat möjligheterna att avgränsa mottagarens möjlighet att ta del av uppgifter hos den mottagande myndigheten. I dag utmärks direktåtkomst av att den mottagande myndigheten har en digital och direkt tillgång till viss information som finns hos den utlämnande myndigheten, som ofta finns på en särskild och avgränsad yta. Med dagens teknik kan åtkomsten även begränsas hos den mottagande myndigheten till att endast avse uppgifter som behövs för de arbetsuppgifter som den enskilda medarbetaren har.

Det finns inte något direkt krav på att ett utlämnande genom direktåtkomst ska ha stöd i författning för att vara tillåten. Informationshanteringsutredningen, som vi återkommer till strax, konstaterade dock i sitt betänkande att det av förarbeten till bestämmelser om direktåtkomst framgår att lagstiftaren ibland tycks ha utgått från ett antagande om att direktåtkomst uttryckligen måste tillåtas genom en föreskrift i författning. I den utredningen konstaterades det dock även att bestämmelser om direktåtkomst på många myndighetsområden synes utgå från att direktåtkomst kan vara tillåten även om det inte finns någon föreskrift som medger det.⁴ Det finns också exempel på förarbeten där regeringen har förklarat att det inte finns något krav på att frågan om direktåtkomst regleras i författning för att sådan åtkomst ska vara tillåten.⁵

Eftersom direktåtkomst har ansetts innebära att den utlämnande myndigheten i det enskilda fallet inte har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut har lagstiftaren ofta bedömt att det utifrån integritetssynpunkt är av stor betydelse att särskilt reglera frågor om direktåtkomst.⁶ I praktiken förekommer dock även ett oreglerat uppgiftsutlämnande genom direktåtkomst.⁷ Bestämmelser som förbjuder

---

³ Prop. 2004/05:164 s. 83 och prop. 2007/08:160 s. 57.

⁴ Se SOU 2015:39 s. 393–394.

⁵ Se prop. 2005/06:156 s. 15.

⁶ Prop. 2000/01:129 s. 74, prop. 2001/02:144 s. 35–36 och prop. 2005/06:52 s. 8.

⁷ Se SOU 2012:90 s. 210–211.

direktåtkomst eller som anger i vilka fall direktåtkomst får förekomma finns i regel i sektorsspecifika registerförfattningar. Bestämmelser som tillåter direktåtkomst är ofta utformade på så sätt att en myndighet under vissa förutsättningar får ha direktåtkomst till vissa uppgifter hos en annan myndighet. Sådana bestämmelser innebär dock endast att den utlämnande myndigheten ges en rätt att bevilja den mottagande myndigheten direktåtkomst till de angivna uppgifterna. Den utlämnande myndigheten ansvarar för att bedöma om utlämnande genom direktåtkomst kan ske på ett säkert sätt från integritetssynpunkt, utifrån de krav som finns i EU:s dataskyddsförordning.

Direktåtkomst och sekretess

Möjligheten att använda direktåtkomst vid informationsutbyte kan begränsas av sekretesslagens bestämmelser. En bestämmelse om direktåtkomst har inte någon sekretessbrytande effekt, utan tar sikte på formen för utlämnandet. När uppgifter lämnas ut genom direktåtkomst kan det av tekniska skäl inte göras en sekretessprövning av uppgifter i ett enskilt ärende innan dessa lämnas ut. En myndighet kan därmed inte tillåta direktåtkomst till uppgifter som omfattas av sekretess som innebär att mottagaren vid en prövning enligt offentlighets- och sekretesslagen (OSL) inte med säkerhet skulle ha rätt att ta del av uppgifterna. De uppgifter som mottagaren har direktåtkomst till är i normalfallet att anse som utlämnade i och med att direktåtkomsten upprättas och är aktiv, oavsett om mottagaren faktiskt har tagit del av en viss uppgift eller inte.⁸

En förutsättning för att direktåtkomst ska kunna tillåtas är antingen att åtkomsten avser endast offentliga uppgifter eller att den avser sådana sekretessbelagda uppgifter som får lämnas ut till den mottagande myndigheten med stöd av sekretessbrytande bestämmelser.⁹

Den sekretessbrytande bestämmelsen kan inte vara utformad på så sätt att det krävs bedömningar som behöver göras av en människa i varje enskilt fall. Eftersom alla uppgifter som mottagaren rent tekniskt har tillgång till anses som utlämnade behöver den sekretessbrytande bestämmelsen också ha ett relativt stort tillämpningsområde. För att möjliggöra direktåtkomst av sekretessbelagda uppgifter

---

⁸ Prop. 2004/05:164 s. 83 och prop. 2007/08:160 s. 73.

⁹ Prop. 2004/05:164 s. 83 och prop. 2007/08:160 s. 73–74.

införs ofta en sekretessbrytande bestämmelse i form av uppgiftsskyldighet för den utlämnande myndigheten i förhållande till mottagaren. När ett informationsutbyte mellan myndigheter bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet blir någon sekretessprövning i det enskilda fallet inte aktuell. Uppgifterna ska därmed lämnas utan hinder av sekretess.¹⁰

På grund av att sekretessbrytande bestämmelser som införs med anledning av direktåtkomst har en så vid utformning har regeringen anfört att en mottagande myndighet i sin arbetsordning bör ange vilka personer som för vilka syften har behörighet att för myndighetens räkning ta del av de uppgifter som anges i de sekretessbrytande bestämmelserna.¹¹

Något som också behöver beaktas är om sekretess gäller för uppgifterna hos mottagaren. När en myndighet är mottagare kan sekretessen överföras vid direktåtkomst enligt 11 kap. 4 § OSL. I bestämmelsen anges att om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Detta gäller dock inte avseende uppgifter som ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten. Bestämmelsen infördes eftersom det inte alltid finns sekretessbestämmelser som hos en mottagande myndighet är tillämplig på sådan överskottsinformation som myndigheten får teknisk tillgång till vid direktåtkomst (se avsnittet om överskottsinformation nedan).¹²

Enligt 11 kap. 4 § OSL överförs därmed sekretessen som huvudregel till den mottagande myndigheten. Av 11 kap. 8 § samma lag följer att detta dock inte gäller om en sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse redan är tillämplig på uppgifterna hos den mottagande myndigheten. Om det finns en sekretessbestämmelse som är primärt tillämplig hos den mottagande myndigheten är det därmed den bestämmelsen som ska tillämpas i stället för den överförda sekretessen, oavsett om den primära sekretessen är starkare eller svagare än den sekundära sekretessen.¹³ Även uttryckliga undantag i OSL från den primära sekretessbestämmelsens tillämpningsområde har företrädare framför den överförda sekretessen. Detta innebär att det

¹⁰ Prop. 2007/08:160 s. 71–74.

¹¹ Prop. 2007/08:160 s. 72.

¹² Se prop. 2007/08:160 s. 74–75.

¹³ Se prop. 2007/08:160 s. 164–165.

kan vara så att en uppgift som omfattas av sekretess hos den utlämnande myndigheten inte gör det hos den mottagande myndigheten.

Med formuleringen ”elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling” i 11 kap. 4 § OSL avses att upptagningen genom elektronisk överföring från en annan myndighet ska vara tillgänglig hos den mottagande myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Det räcker att en person hos den mottagande myndigheten, exempelvis på teknikavdelningen, har sådana möjligheter för att upptagningen ska utgöra allmän handling hos den mottagande myndigheten.¹⁴

När någon annan än en myndighet är mottagare till uppgifter genom direktåtkomst är 11 kap. 4 § OSL inte tillämplig och eventuell sekretess överförs därmed inte till mottagaren. Det finns dock möjlighet att föreskriva om tystnadsplikt för dem som arbetar inom mottagande privat verksamhet. Bestämmelser om tystnadsplikt finns i allmänhet i de lagar som reglerar den verksamhet i vilken tystnadsplikten gäller. En bestämmelse om tystnadsplikt är straffsanktionerad genom 20 kap. 3 § brottsbalken, om inte gärningen är belagd med straff enligt någon annan bestämmelse. Exempel på reglering om tystnadsplikt är 6 kap. 12–14 §§ patientsäkerhetslagen. Där anges bland annat att den som tillhör eller har tillhört hälso- och sjukvårdspersonalen inom den enskilda (privata) hälso- och sjukvården inte obehörigen får röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Som obehörigt röjande anses inte att någon fullgör sådan uppgiftsskyldighet som följer av lag eller förordning.

Överskottsinformation vid direktåtkomst

Av 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) följer att var och en har rätt att ta del av allmänna handlingar. Denna rätt begränsas av bestämmelser i OSL. Med handling avses enligt 2 kap. 3 § TF bland annat en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. Även elektroniska handlingar omfattas alltså.

---

¹⁴ Prop. 2007/08:160 s. 164.

En handling är enligt 2 kap. 4 § TF allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen eller upprättad. En upptagning som avses i 2 kap. 3 § TF anses förvarad hos en myndighet om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt (2 kap. 6 § första stycket TF). En handling anses ha inkommit till en myndighet när den har anlänt till myndigheten eller kommit behörig befattningshavare till handa. I fråga om upptagning som avses i 2 kap. 3 § TF gäller i stället att den anses ha kommit in till myndigheten när någon annan har gjort den tillgänglig för myndigheten på det sätt som anges i 2 kap. 6 § TF (2 kap. 9 § TF).

All elektroniskt lagrad information hos en annan myndighet som en myndighet har möjlighet att överföra till läsbar, hörbar eller annan uppfattbar form, med hjälp av utrustning som mottagarmyndigheten förfogar över, utgör alltså allmän handling hos mottagarmyndigheten om inget undantag är tillämpligt. Detta gäller redan i och med att överföringsmöjligheten uppstår, exempelvis genom upprättandet av en direktåtkomst till vissa uppgifter.

Så kallade potentiella handlingar, det vill säga sammanställningar av uppgifter ur en upptagning för automatiserad behandling, anses dock enligt 2 kap. 6 § andra stycket TF förvarade hos den mottagande myndigheten bara om sammanställningen kan göras tillgänglig där med rutinbetonade åtgärder. Om den myndighet som tar emot uppgifter via direktåtkomst måste använda sig av mer än rutinbetonade åtgärder för att få fram sammanställningen är den därmed inte allmän hos den mottagande myndigheten. Av praxis följer att en arbetsinsats på 4–6 timmar för att göra en sammanställning överstiger vad som kan ses som rutinbetonade åtgärder (rättsfallet HFD 2015 ref. 25). Potentiella handlingar anses inte heller förvarade hos den myndighet som tar emot uppgifter via direktåtkomst om den myndigheten, enligt lag eller förordning, saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig och sammanställningen innehåller personuppgifter (2 kap. 7 § TF, den s.k. begränsningsregeln). Det innebär att om det i den mottagande myndighetens verksamhet finns ett förbud mot att göra vissa sökningar, exempelvis ett förbud mot att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp, gäller det förbudet även för de uppgifter som direktåtkomsten omfattar.

I 2 kap. 14 § första stycket TF anges ytterligare undantag från när en handling är att betrakta som allmän.

Även om en direktåtkomst ska begränsas till att endast omfatta sådana typer av uppgifter som mottagaren har ett faktiskt behov av innebär direktåtkomst ofrånkomligen att mottagaren får tillgång till fler uppgifter än vad mottagaren kommer att faktiskt ta del av. Det är först när det uppkommer ett sakligt behov av uppgifterna som den mottagande myndigheten får ta del av dem. Den mottagande myndigheten saknar alltså i normalfallet rättslig grund i EU:s dataskyddsförordnings mening för att behandla samtliga uppgifter som lämnas ut genom direktåtkomst. Den information som den mottagande myndigheten har teknisk tillgång till genom direktåtkomsten, men som myndigheten inte har skäl att faktiskt ta del av, utgör över-skottsinformation.

I rättslig mening är dock samtliga upptagningar som direktåtkomsten omfattar inkomna till den mottagande myndigheten. Uppgifter i upptagningar som direktåtkomsten omfattar är därmed som utgångspunkt allmänna handlingar hos mottagaren, om inget undantag är tillämpligt. Det gäller oavsett om den mottagande myndigheten har tagit del av dem eller inte.

Direktåtkomst får dock inte medges till uppgifter som det på förhand går att konstatera att den mottagande myndigheten inte har rätt att ta del av. Den faktiska begränsningen av direktåtkomst görs i dag med hjälp av olika tekniska lösningar beroende på hur omfattningen av direktåtkomsten har begränsats i det enskilda fallet.

7.1.3 Utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling

Innebörden av utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling

Övriga former av elektroniskt utlämnande, det vill säga sådant elektroniskt utlämnande som inte utgör direktåtkomst, kan definieras som utlämnande på medium för automatiserad behandling. Det avses därmed inte någon särskild form av elektronisk informationsöverföring. En legaldefinition saknas och vad som avses varierar dessutom beroende på vilken teknik som har funnits tillgänglig. Som regel inne-

bär det dock att information lämnas ut i elektronisk form på ett sådant sätt att mottagaren kan vidarebearbeta informationen.¹⁵

Utmärkande för utlämnande på medium för automatiserad behandling är även att det är mottagaren som frågar efter uppgiften och utlämnaren prövar sedan om utlämnandet ska göras. Det är alltså den utlämnande myndigheten som rättsligt förfogar över prövningen av om utlämnandet ska ske och i så fall vilka uppgifter som ska lämnas ut.

Ursprungligen avsågs med utlämnande på medium för automatiserad behandling överlämnande av elektroniskt lagrade uppgifter via något slags fysiskt medium för lagring eller överföring, till exempel magnetband eller diskett.¹⁶ I takt med att tekniken har utvecklats har också begreppet utlämnande på medium för automatiserad behandling fått en vidare innebörd. Med dagens teknik kan utlämnande av information ske exempelvis genom e-post eller genom automatiserad överföring från ett datorsystem till ett annat. Vid ett mer omfattande informationsutbyte mellan myndigheter är det oftast den senare metoden som används. Det kallas även batch-körningar och innebär att stora informationsmängder, ”batcher”, lämnas över till den mottagande myndigheten med viss fördröjning. Uppgifterna lämnas över i bulk utan någon prövning av behovet i det enskilda fallet hos den mottagande myndigheten. Den fördröjning som är inbyggd i systemet, jämfört med om utlämnandet hade skett genom direktåtkomst, innebär en teoretisk möjlighet för utlämnaren att kontrollera vilken information som ska lämnas ut. Den faktiska sekretessprövningen sker dock i praktiken i samband med att den tekniska förbindelsen som möjliggör körningen upprättas mellan myndigheterna.¹⁷

Ytterligare en variant av utlämnande på medium för automatiserad behandling är helt automatiserade fråga-svar-tjänster. En sådan tjänst karaktäriseras av att uppgiftslämnandet från en myndighet till en annan sker momentant. Liksom batch-körningar bygger en fråga-svar-tjänst på en i förväg genomförd sekretessprövning och automatiserade kontroller (se avsnitt 7.2.3).

---

¹⁵ Prop. 2002/03:135 s. 97 och prop. 2004/05:164 s. 82.

¹⁶ Se prop. 2000/01:33 s. 234.

¹⁷ Prop. 2007/08:160 s. 58 och 60.

En annan sorts överskottsinformation

I avsnitt 7.1.2 har vi beskrivit att den information som den mottagande myndigheten har teknisk tillgång till genom direktåtkomst men som myndigheten inte har skäl att faktiskt ta del av utgör överskottsinformation. Denna information utgör som huvudregel allmänna handlingar hos den mottagande myndigheten, även om myndigheten inte har tagit del av den. Vid utlämnande på medium för automatiserad behandling blir inte någon annan information än den som har lämnats över till den mottagande myndigheten allmän handling hos mottagaren. Någon överskottsinformation motsvarande den som uppstår vid direktåtkomst uppstår därför inte.

Även vid vissa varianter av utlämnande på medium för automatiserad behandling uppkommer dock information som är överflödig i förhållande till den mottagande myndighetens behov. Ett omfattande informationsutlämnande som sker regelbundet och automatiskt medför att mottagaren även kommer få uppgifter som mottagaren inte har skäl att ta del av.

7.2 Frågan om det bör göras en rättslig åtskillnad mellan direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnade

7.2.1 Inledning

Som vi har beskrivit i avsnitt 7.1 är ett vanligt sätt att skilja på olika former av elektroniskt utlämnade att skilja mellan direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling. I takt med den tekniska utvecklingen har det dock uppkommit nya metoder för elektronisk informationsdelning som är svåra att sortera in under det ena eller andra begreppet. Det har i vissa fall uppfattats som oklart hur begreppen direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling ska tillämpas på modernare metoder för informationsutbyte. Det kan vara svårt att dra en tydlig gräns mellan de båda formerna för utlämnande. I olika sammanhang har frågan tagits upp om det finns skäl att upprätthålla en skillnad mellan

direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnande, vilket vi beskriver i det följande.¹⁸

7.2.2 Informationshanteringsutredningen

I uppdraget för Informationshanteringsutredningen (Ju 2011:11) ingick att se över registerlagstiftningen och utreda förutsättningarna för att skapa en mer samlad reglering över myndigheternas behandling av personuppgifter. En fråga i uppdraget var att överväga om det fanns anledning att behålla en rättslig åtskillnad mellan olika former av elektroniskt utlämnande av personuppgifter eller om denna åtskillnad borde utmönstras.¹⁹

Enligt utredningen karaktäriseras direktåtkomst av att den utlämnande myndigheten bildligt talat öppnar sina dörrar för den mottagande myndigheten. Den mottagande myndigheten tillåts genom åtkomsten att träda in innanför dörrarna och, i den omfattning som medgetts, söka fritt i den utlämnande myndighetens informations-samlingar. Från ett principiellt perspektiv är den omständigheten att åtkomsten är direkt det mest betydelsefulla, eftersom det innebär att den utlämnande myndigheten redan vid den tidpunkt då åtkomsten etableras har lämnat ut berörda uppgifter till den mottagande myndigheten. Denna omständighet gör enligt Informationshanteringsutredningen att direktåtkomst är en betydligt mer vittomfattande form av elektroniskt utlämnande än andra sådana former av utlämnande.²⁰

Enligt Informationshanteringsutredningen kräver direktåtkomst flera ställningstaganden. Det behöver bedömas om det finns ett tillfredsställande sekretesskydd för uppgifterna hos den mottagande myndigheten eller om ett sådant skydd behöver införas. Det behöver också bedömas om det finns en sekretessbrytande regel som möjliggör att de sekretessreglerade uppgifterna lämnas ut till den mottagande myndigheten genom direktåtkomst. Om inte, behöver även en föreskrift som omfattar direktåtkomsten i hela dess vidd införas.

---

¹⁸ Jfr bland annat prop. 2000/01:33 s. 110–111, kommittédirektiv 2011:86, Integritet, effektivitet och öppenhet i en modern e-förvaltning, s. 18–19, SOU 2012:90 s. 199–200 och kommittédirektiv 2023:11, tilläggsdirektiv till Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03), s. 3.

¹⁹ SOU 2015:39 s. 21 och 29.

²⁰ SOU 2015:39 s. 136.

Sekretessfrågorna och eventuella författningsändringar behöver vara lösta i förväg, det vill säga innan åtkomsten faktiskt har etablerats.²¹

Förberedande tekniska åtgärder behöver vidtas för att direktåtkomsten endast ska komma att omfatta de personuppgifter som åtkomsten får omfatta. Det behöver även göras säkerhetsanalyser och eventuella åtgärder behöver därefter vidtas för att motverka de risker som kan uppstå på grund av att myndigheternas tekniska system, och därmed verksamheter, i viss mån kopplas ihop genom direktåtkomsten. Den mottagande myndigheten behöver vidta förberedande åtgärder i form av fördelning av behörighet och åtkomstbegränsningar för att säkerställa att endast de tjänstemän som har behörighet att använda sig av direktåtkomsten kommer att kunna göra det och att det kan kontrolleras och följas upp hur åtkomsten används. De inblandade myndigheterna har ett gemensamt ansvar för att de säkerhets- och kontrollfrågor som direktåtkomsten ger upphov till är på ömse sidor analyserade och lösta innan direktåtkomsten etableras.²²

Både den utlämnande och mottagande myndigheten kommer att i olika delar och på olika nivåer att vara personuppgiftsansvariga för behandlingar som görs. Direktåtkomst kräver därmed att vissa ställningstaganden och behövliga åtgärder vidtas i förväg på myndighetsnivå. Ur den enskilde registrerades perspektiv är det enligt Informationshanteringsutredningen av stor vikt att det alltid är tydligt vem som är personuppgiftsansvarig för en viss behandling.²³

En annan fråga som behöver analyseras i förväg är enligt Informationsutredningen om det behövs regler som begränsar användningen av sökbegrepp hos mottagaren för att uppnå ett tillfredsställande skydd för personuppgifter även hos den mottagande myndigheten.²⁴

Vid utlämnanden i elektronisk form som inte sker genom direktåtkomst är det hela tiden den utlämnande myndigheten som rättsligt förfogar över frågan om och i så fall vilka uppgifter som ska lämnas ut genom att sändas över till den mottagande myndigheten.²⁵

Informationshanteringsutredningen bedömde att principiella och rättsliga skäl samt krav på förberedande analyser och åtgärder medförde ett behov av en fortsatt åtskillnad mellan direktåtkomst

---

²¹ SOU 2015:39 s. 137–138.

²² SOU 2015:39 s. 138–139.

²³ SOU 2015:39 s. 139–140.

²⁴ SOU 2015:39 s. 140–141.

²⁵ SOU 2015:39 s. 141.

och andra former av elektroniskt utlämnande. Att myndigheternas gränser i rättslig mening upprätthålls är ett starkt rättssäkerhetskrav. Detta krav ställer i sin tur krav på både utlämnande och mottagande myndighet att agera i förväg och vidta nödvändiga åtgärder innan en direktåtkomst faktiskt medges, bland annat för att säkerställa att en sådan åtkomst är förenlig med bestämmelser om sekretess.²⁶

Det som enligt Informationshanteringsutredningen kan innebära risker för den enskildes integritet i samband med direktåtkomst är att man inte beaktar de särskilda frågor och krav på skydd som direktåtkomst ger upphov till samt att man inte ägnar uppmärksamhet åt frågor som hänger samman med att myndigheternas gränser öppnas upp och att inblandade myndigheters ansvar för både verksamhet, säkerhet och personuppgifter därmed behöver klargöras. Om man inte behåller en rättslig åtskillnad mellan begreppen direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande finns det en risk för att dessa frågor inte får den uppmärksamhet som krävs. Utan en distinktion mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande riskerar, enligt Informationshanteringsutredningen, myndigheternas respektive ansvar i olika hänseenden att bli otydligt.²⁷

Informationshanteringsutredningen konstaterade att det inte fanns något krav enligt gällande rätt på att direktåtkomst ska ha stöd i författning för att vara tillåten. Vidare konstaterade utredningen att det emellertid av vissa lagstiftningsärenden där registerförfattningar på olika områden har införts framgår att förslagen om bestämmelser om direktåtkomst bygger på ett antagande om att ett sådant stöd bör finnas.²⁸

Informationshanteringsutredningen föreslog att direktåtkomst till sekretessreglerade personuppgifter som utgångspunkt ska ha stöd i lag eller förordning.²⁹ Det föreslogs även att en utlämnande myndighet ska göra en risk- och sårbarhetsanalys innan den medger direktåtkomst till personuppgifter. Den särskilda risk- och sårbarhetsanalysen skulle vara inriktad på att ge det underlag som behövs för att sedan kunna bedöma om och hur det är möjligt att åstadkomma en lämplig säkerhetsnivå genom adekvata tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder. Vidare skulle myndigheten komma överens med mottagaren av personuppgifterna om hur behövligt

²⁶ SOU 2015:39 s. 149–150.

²⁷ SOU 2015:39 s. 150–151.

²⁸ SOU 2015:39 s. 397.

²⁹ Se SOU 2015:39 s. 397–403.

skydd för personuppgifterna ska säkerställas.³⁰ Dessa förslag från Informationshanteringsutredningen har inte genomförts i lagstiftning.

7.2.3 Högsta förvaltningsdomstolens dom LEFI Online

I Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2015 ref. 61 (det så kallade LEFI Online-avgörandet) görs ett visst klargörande beträffande gränsdragningen mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande. I målet prövades frågan om socialnämnderna kunde anses ha direktåtkomst till Försäkringskassans socialförsäkringsdatabas LEFI Online.

I underinstansernas domar beskrevs databasen och utlämnandeförfarandet på följande sätt. LEFI Online är en automatiserad online-tjänst som bland annat ger socialnämnder åtkomst till viss information som behövs i handläggningen av ärenden vid nämnderna. Det är en fråga-svar-tjänst med fördefinierade frågor och svar. Kommunen begär att få information om en person i socialförsäkringsdatabasen genom att ställa en elektronisk fråga till Försäkringskassan. Vid begäran legitimerar sig kommunen med sitt organisationsnummer via ett elektroniskt certifikat. Efter att behörighetskontrollen är gjord kontrollerar Försäkringskassans IT-system att det i begäran endast efterfrågas sådan information som kommunen med hänsyn till sekretessregler är behörig att få ut. Utifrån kommunens begäran hämtar Försäkringskassans IT-system sedan in informationen från olika interna källor. Försäkringskassans IT-system sammanställer sedan svaret och en ytterligare kontroll görs så att uppgifter som omfattas av sekretess inte lämnas till kommunen (utifrån det krav på behörighet som är uppsatt för tjänsten). Under förutsättning att den ytterligare kontrollen visar att de efterfrågade uppgifterna kan lämnas ut fattas ett automatiskt beslut och uppgifterna lämnas ut/expedieras till kommunen.

Av 114 kap. 22 § socialförsäkringsbalken följer att en socialnämnd får ha direktåtkomst till socialförsäkringsdatabasen först sedan Försäkringskassan har försäkrat sig om att handläggare hos socialnämnd bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden. Dåvarande Datainspektionen (numera Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) gjorde gällande att socialnämndernas

---

³⁰ SOU 2015:39 s. 387–388.

tillgång till uppgifter genom LEFI Online innebär att nämnderna har direktåtkomst till databasen och att Försäkringskassan inte hade inhämtat någon försäkrans från socialnämnderna i enlighet med 114 kap. 22 § socialförsäkringsbalken. Försäkringskassan anförde att socialnämnderna inte ges direktåtkomst till uppgifter ur socialförsäkringsdatabasen.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att beskrivningar av begreppen direktåtkomst och utlämnande på medium för automatiserad behandling inte ger några tydliga hållpunkter för hur begreppen ska förstås när det gäller helt automatiserade system för utbyte av uppgifter mellan myndigheter. Domstolen konstaterade dock att de allmänna handlingar hos en myndighet som en annan myndighet får tillgång till genom direktåtkomst utgör allmänna handlingar även hos den mottagande myndigheten. I nuvarande 2 kap. 6 § första stycket TF framgår att en upptagning anses förvarad hos en myndighet om upptagningen är tillgänglig för myndigheten med tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att den kan läsas, avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. Domstolen anförde att den avgränsning som på detta sätt görs av begreppet direktåtkomst, genom tillämpning av TF:s bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet, kan användas även för att bestämma innehållet i detta begrepp i 114 kap. 22 § socialförsäkringsbalken. Det avgörande blir enligt domstolen om upptagningen kan anses förvarad hos socialnämnderna i TF:s mening. Domstolen konstaterade därefter att socialnämnderna inte på egen hand kan söka information i socialförsäkringsdatabasen, utan att ett utlämnande förutsätter att Försäkringskassan reagerar på en begäran om att de efterfrågade uppgifterna ska lämnas ut. Försäkringskassan får enligt domstolen därigenom anses förfoga över frågan om och i så fall vilka uppgifter som ska lämnas ut. Någon sådan teknisk tillgång till upptagningar som avses i nuvarande 2 kap. 6 § första stycket TF kan socialnämnderna enligt domstolen inte anses ha, vilket innebär att förfarandet inte är att betrakta som direktåtkomst enligt socialförsäkringsbalken.

Bedömningarna i LEFI Online-avgörandet har senare gjorts generellt tillämpliga genom notisavgörandet HFD 2020 not. 16. Det innebär att de inte enbart är tillämpliga vid bedömning enligt socialförsäkringsbalken.

7.2.4 eSamverkansprogrammets publikationer

Inledning

eSamverkansprogrammet (eSam) är ett medlemsdrivet program för medverkan mellan 41 myndigheter. De myndigheter som ingår är bland annat Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). eSam bildades 2015 när E-delegationen³¹ hade slutfört sitt regeringsuppdrag. Generaldirektörerna för myndigheterna som ingick i E-delegationen beslöt att på frivillig grund fortsätta samarbetet kring digital utveckling. Medlemmarna i eSam samverkar kring tillgängliga och rättssäkra digitala lösningar som bland annat bidrar till medlemmarnas egen digitala transformation och effektivisering. En stor del av verksamheten handlar om att samla kompetenser inom komplexa och gemensamma områden, till exempel juridiska frågor, för att ta fram vägledningar och rekommendationer.

Vägledningen Elektroniskt informationsutbyte

I vägledningen Elektroniskt informationsutbyte – en vägledning för utlämnande i elektronisk form (maj 2016) redovisar eSam sin bedömning med utgångspunkt från Informationshanteringsutredningens slutbetänkande (avsnitt 7.2.2) och Högsta förvaltningsdomstolens dom i LEFI Online-avgörandet (avsnitt 7.2.3). Enligt eSams bedömning bör nya tjänster för informationsutbyte som myndigheter inför inte utformas för direktåtkomst. Anledningen till att utlämnande av uppgifter inte bör ske genom direktåtkomst är (1) för att det av Informationshanteringsutredningens slutbetänkande framgår att det är ett starkt rättssäkerhetskrav att gränserna mellan myndigheterna i rättslig mening kan upprätthållas och vid direktåtkomst tas gränsen mellan de uppgiftsutbytande myndigheterna delvis bort, (2) för att det genom direktåtkomst uppstår överskottsinformation, vilket ökar risken för integritetsintrång och annan spridning av känsliga uppgifter, och (3) för att det framgår av ingresspunkt 31 i EU:s dataskyddsförordning att varje begäran från en myndighet ska vara skriftlig, motiverad, läggas fram i det

---

³¹ Se kommittédirektiv 2009:19, Delegation för e-förvaltning och kommittédirektiv 2010:32, tilläggsdirektiv till E-delegationen (Fi 2009:01).

enskilda fallet och inte gälla ett helt register eller leda till att register kopplas samman.

Enligt eSam blir Högsta förvaltningsdomstolens bedömning av LEFI Online avgörande även för andra tjänster, när de är av samma slag som LEFI Online och den prövning som kan krävas av den utlämnande myndigheten endast är av formell art. En tjänst av samma slag som LEFI Online föreligger enligt eSams bedömning när den myndighet som tillhandahåller tjänsten

- a) bestämmer tjänstens utformning, funktioner och informationsinnehåll,
- b) i behörig ordning har beslutat att ta tjänsten i drift och även beslutat om varje ändring i tjänsten,
- c) endast behöver göra en prövning av formell art när en uppgift begärs utlämnad,
- d) reagerar på varje enskild begäran om uppgifter så att inget lämnas ut utan att en automatiserad prövning har gjorts av utlämnande myndighet, och
- e) har juridisk och faktisk kontroll över dessa prövningar och beslut så att en mottagande myndighet inte kan styra eller påverka dem utöver att begära att uppgifter ska lämnas ut.

eSam för även fram att Högsta förvaltningsdomstolen grundar bedömningen av om ett förfarande utgör direktåtkomst endast på sättet för utlämnande. Frågan om det utgör direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande har därmed enligt eSam frikopplats från vilken nivå av persondataskydd som en tjänst av samma slag som LEFI Online ger.

En myndighet som inför en automatiserad tjänst för informationsutbyte måste enligt eSam naturligtvis tillgodose behoven av integritetsskydd och informationssäkerhet, oberoende av om den lösning som införs är att anse som direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande.

Promemorian En modern registerförfattning

I juni 2022 publicerade eSam promemorian En modern registerförfattning (ES2022-06). Syftet med promemorian är att belysa den problematik som dagens registerförfattningar skapar för myndigheters verksamhet, främst inom digitaliseringsområdet. eSam ger förslag på hur registerförfattningar skulle kunna moderniseras för att stödja digitaliseringen med bibehållet integritetsskydd. En bärande tanke enligt eSam, vid framtagning eller förändringar av registerförfattningar, är enkelhet och breda formuleringar i lag och förordning. Två huvudfrågor behandlas; en alltför detaljerad ändamålsreglering samt begränsningar av formerna för utlämnanden.

De slutsatser som förs fram i promemorian skiljer sig från de som redogjorts för i vägledningen ovan. I promemorian förespråkar eSam att registerförfattningars reglering kring utlämnanden ska vara teknikneutral utan att uppställa något särskilt krav på formen för utlämnande. Myndigheten har då att i varje enskilt fall bedöma på vilket sätt informationen ska tillhandahållas och hur tillhandahållandet ska utformas. Enligt eSam kan integritetsrisker i tillhandahållandet minskas eller i bästa fall elimineras genom en bra design. Designen kan avse att tillgodose säkerhetsmässiga krav, övervakning av användning av en informationstjänst och begränsning av överskottsinformation.

Enligt eSam bör det som utgångspunkt inte heller lagtekniskt göras någon skillnad mellan direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande. Om det i enskilt fall finns anledning att begränsa användning av direktåtkomst kan lagstiftaren reglera detta i registerförfattning.

I promemorian anför eSam att såväl direktåtkomst som utlämnande på medium för automatiserad behandling ställer krav på autentisering och auktorisering. Båda formerna av utlämnande kräver att överenskommer mellan myndigheter görs och ofta även att loggning av trafik sker hos den utlämnande myndigheten. Oavsett form behöver samtliga av dessa krav vara uppfyllda. Redan vid konstruktion eller val av programvara ska myndigheten beakta dataskyddsregleringen och utforma systemen så att dataskyddsprinciperna följs.

Vid direktåtkomst finns det efter medgivande ingen möjlighet för den utlämnande myndigheten att stoppa utlämnandet för varje söktillfälle, vilket enligt eSam innebär en ökad risk för integritetsintrång och spridning av andra känsliga uppgifter. Eftersom den tek-

niska utvecklingen har lett till att samma effektivitetsvinster kan uppnås med en fråga-svar-funktion väljer myndigheter ofta en sådan automatiserad lösning i stället.

Enligt eSam kan i vissa fall dock direktåtkomst vara att föredra, oftast på grund av särskild verksamhetsreglering. Personuppgiftsbehandling som möjliggör nedladdning, urval och bearbetningar kan medföra att det uppstår ökade integritetsrisker jämfört med om informationen görs tillgänglig via direktåtkomst. Urval och bearbetningar kan leda till att uppgifter sammanställs och medför att det sker kartläggningar som är känsliga ur integritetssynpunkt. För att minska sådana risker kan direktåtkomst utformas som sök- och visningstjänster och särskiljas från tjänster som syftar till att möjliggöra nedladdning av information. Vid direktåtkomst ligger informationen kvar hos den registerhållande myndigheten och innebär på så sätt ökad kontroll över informationen även när den behandlas i olika led av vidareutnyttjande i dataplattformar och dataprodukter som tillhandahålls av privata aktörer till användare i såväl privat som offentlig sektor.

eSam menar att den personuppgiftsansvariga myndigheten själv bör ha möjlighet att bedöma vilken form för utlämnande som är lämplig, med beaktande av tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder. Här kan flera omständigheter vara av betydelse, såsom materiell lagstiftning, vilken typ av personuppgifter det rör sig om och vilka risker som finns. Regleringen i registerförfattningar bör enligt eSam därmed som utgångspunkt vara teknikneutral. Om lagstiftaren bedömer det nödvändigt kan vissa integritetshöjande regler finnas angivna, som gäller oberoende av vald teknik för utlämnande.

IMY har i ett remissvar yttrat sig över eSams promemoria.³² IMY hänvisar till Informationshanteringsutredningens slutsatser om att det även fortsättningsvis fanns skäl att göra åtskillnad mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande (se avsnitt 7.2.2). IMY anför vidare att det kan finnas skäl att utreda frågan på nytt i ljuset av rättsutvecklingen (framför allt antagandet av EU:s dataskyddsförordning och rättsfallet HFD 2015 ref. 61) och den tekniska utvecklingen på området. Enligt IMY är det dock inte möjligt att utan en djupare analys inom ramen för en offentlig utredning dra slut-

---

³² Integritetsskyddsmyndighetens remissyttrande över eSam:s promemoria En modern registerförfattning (ES 2022:6), diarienummer IMY-2022-1665, 2022-06-02.

satsen att registerförfattningar typiskt sett inte bör innehålla regler om elektroniskt utlämnande.

7.2.5 Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden

I uppdraget för Utredningen om dataskydd och kontroll hos Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (Fi 2021:11) ingick bland annat att göra en översyn av de angivna myndigheternas registerförfattningar i syfte att skapa ändamålsenliga regler som är anpassade efter dagens behov.³³ En fråga som utredningen behandlade var om nuvarande regler om elektroniskt utlämnande är utformade på ett ändamålsenligt sätt.³⁴ En bakgrund till den sistnämnda frågeställningen var att det i de tre myndigheternas registerförfattningar finns begränsningar beträffande elektroniskt utlämnande och utlämnande genom direktåtkomst.

Enligt utredningen finns det flera omotiverade begränsningar och hinder för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt. Regleringen av myndigheternas möjligheter att lämna ut uppgifter elektroniskt är enligt utredningen därför inte väl avvägd i förhållande till den tekniska och rättsliga utvecklingen och är inte utformad på ett ändamålsenligt sätt. Vidare framstår det enligt utredningen som svårförenligt med en målsättning om teknikneutralitet att vid utformningen av den kompletterande dataskyddsregleringen för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten dra en skarp juridisk gräns mellan direktåtkomst och annat elektroniskt utlämnande. En reglering som inte gör en rättslig åtskillnad mellan direktåtkomst och annat utlämnande stämmer även bättre överens med EU:s dataskyddsförordning.³⁵

Utredningen gör bedömningen att EU:s dataskyddsförordning tillgodoser de behov av insyn, enhetlighet, ansvarsfördelning och integritetsskydd som aktualiseras vid direktåtkomst. Utifrån det behovet finns det därför inte skäl för att göra en rättslig åtskillnad mellan direktåtkomst och andra former av elektroniskt utlämnande. Att inte göra en rättslig åtskillnad mellan direktåtkomst och andra

---

³³ Kommittédirektiv 2021:104 En modern dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten och förbättrade förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet.

³⁴ SOU 2023:100 s. 741.

³⁵ SOU 2023:100 s. 800 och 808.

former av elektroniskt utlämnande är enligt utredningen också förenligt med kravet på att den rättsliga grunden ska vara proportionerlig mot det legitima mål som eftersträvas.³⁶

Beträffande utredningens slutsats att EU:s dataskyddsförordning tillgodoser de behov av ansvarsfördelning och integritetsskydd som aktualiseras vid direktåtkomst kan särskilt nämnas att utredningen konstaterade att genom förordningens ansvarsprincip ställs ett flertal krav på personuppgiftsansvariga att vidta åtgärder baserat på den risk som en potentiell behandling innebär. Enligt utredningen bör detta i relation till utlämnande genom direktåtkomst tolkas som ett krav från den utlämnande myndighetens sida på exempelvis robusta behörighetskontroller, loggning och begränsningar av åtkomst till personuppgifter hos den mottagande myndigheten. Vidare bör dataskyddsförordningen i sammanhanget anses ställa krav på lösenordsskyddade nätverk och enheter, kryptering vid överföringen, utbildning i dataskyddsfrågor, i själva anslutningen inbyggda begränsningar av den mottagande myndighetens åtkomst och sökmöjligheter, samt andra tekniska avgränsningar av tillgänglig information, och särskilt avseende överskottsinformation. Utredningen uttalade vidare att förordningen även bör anses ställa krav på den utlämnande myndigheten att, både innan en direktåtkomst upprättas och under tiden den är aktiv, granska och bedöma risker även avseende den behandling som kan komma att utföras hos den mottagande myndigheten samt bedöma om de skyddsåtgärder den mottagande myndigheten inför är effektiva, samt vid tecken på ökade risker för de registrerade stänga eller ytterligare begränsa åtkomsten.³⁷

Utredningen föreslog en bestämmelse om att elektroniskt utlämnande ska vara tillåtet om det inte är olämpligt. Bestämmelsen ska enligt utredningen förstås på så sätt att den myndighet som innehar information som den får eller måste lämna ut har en rättslig möjlighet att medge direktåtkomst eller någon annan form av elektroniskt utlämnande, om det framstår som proportionerligt och lämpligt i förhållande till de omständigheter som är aktuella. Förslaget skulle innebära att direktåtkomst inte längre behöver regleras särskilt för att vara tillåten och att myndigheterna ges möjlighet att utarbeta de nya system för informationsutbyte som bäst tillgodoser behoven av integritetsskydd och effektivitet i det enskilda fallet. Enligt de gällande

---

³⁶ SOU 2023:100 s. 808 och 817.

³⁷ SOU 2023:100 s. 816–817.

lagarna om databehandling hos de tre myndigheterna krävs nämligen särskild reglering i regeringsförordning av direktåtkomst. Enligt förslaget ska det även införas en bestämmelse som upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om begränsningar av möjligheten att lämna ut personuppgifter elektroniskt.

IMY har i ett remissvar yttrat sig över betänkandet.³⁸ I yttrandet anger IMY att myndigheten, till skillnad från utredningen, anser att direktåtkomst typiskt sett är mer integritetskänsligt än andra elektroniska utlämnanden. Enligt IMY bör därför direktåtkomst, med tanke på de risker som det innebär, även fortsättningsvis regleras särskilt. Vid en reglering har lagstiftaren möjlighet att ta ställning till under vilka förutsättningar ett visst utlämnande är proportionerligt samt väga integritetsskyddet mot behovet av ett effektivt informationsutbyte. IMY delar inte heller utredningens bedömning att dataskyddsförordningen i praktiken tillgodoser behovet av en enhetlig tillämpning av elektroniska utlämnanden och att det därför inte behövs nationell reglering. Enligt IMY tycks utredningen utgå från att behovet av en enhetlig tillämpning framför allt kommer att tillgodoses av myndigheternas skyldighet att begära förhandssamråd hos IMY. Det är enligt IMY tveksamt i vilken utsträckning en sådan skyldighet i praktiken kommer att säkerställa en enhetlig tillämpning. IMY avstyrker därför förslaget om elektroniskt utlämnande av personuppgifter, det vill säga en generell reglering som innebär att elektroniska utlämnanden ska vara tillåtna om det inte är olämpligt.³⁹

7.3 Den allmänna dataskyddsregleringen

EU:s dataskyddsförordning reglerar inte uttryckligen på vilket sätt uppgifter får lämnas ut. Förordningen innehåller inte heller bestämmelser som förbjuder ett visst sätt för tillhandahållande av information. Vidare saknas ofta skäl att i registerförfattning begränsa möjligheten att lämna ut uppgifter. Inte heller dataskyddslagen inne-

---

³⁸ Integritetsskyddsmyndighetens Yttrande över betänkandet Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (SOU 2023:100), diarienummer IMY-2024-619, 2024-04-26.

³⁹ Integritetsskyddsmyndighetens Yttrande över betänkandet Framtidens dataskydd vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden (SOU 2023:100), diarienummer IMY-2024-619, 2024-04-26, s. 2.

håller några bestämmelser som direkt reglerar uppgiftsutlämnande från en myndighet.

Det finns dock i EU:s dataskyddsförordning bestämmelser som myndigheter behöver beakta i samband med att elektroniskt utlämnande av personuppgifter övervägs. Dessa har betydelse både vid direktåtkomst och vid utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling. I det följande redogör vi för dessa bestämmelser.

- Artikel 5.1 c
Personuppgifter ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering)
- Artikel 5.1 f
Personuppgifter ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder (integritet och konfidentialitet).
- Artikel 24.1
Med beaktande av behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning. Dessa åtgärder ska ses över och uppdateras vid behov.
- Artikel 25.1
Med beaktande av den senaste utvecklingen, genomförandekostnader och behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål samt riskerna, av varierande sannolikhetsgrad och allvar, för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige, både vid fastställandet av vilka medel behandlingen utförs med och vid själva behandlingen, genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder – såsom pseudonymisering – vilka är utformade för ett effektivt genomförande av dataskyddsprinciper – såsom uppgiftsminimering – och för integrering av de nödvändiga skyddsåtgärderna i behandlingen, så att kraven

i denna förordning uppfylls och den registrerades rättigheter skyddas.

- Artikel 25.2
Den personuppgiftsansvarige ska genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att i standardfallet säkerställa att endast personuppgifter som är nödvändiga för varje specifikt ändamål med behandlingen behandlas. Den skyldigheten gäller mängden insamlade personuppgifter, behandlingens omfattning, tiden för deras lagring och deras tillgänglighet. Framför allt ska dessa åtgärder säkerställa att personuppgifter i standardfallet inte utan den enskildes medverkan görs tillgängliga för ett obegränsat antal fysiska personer.
- Artikel 32.1
Vid behandling av personuppgifter ska den personuppgiftsansvarige vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till de risker som behandlingen medför. Det kan röra sig om pseudonymisering och kryptering av personuppgifter, fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och behandlingstjänsterna, eller att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet.
- Artikel 32.2
Vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå ska särskild hänsyn tas till de risker som behandling medför, i synnerhet till bland annat obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som överförts, lagrats eller på annat sätt behandlats.
- Artikel 35.1 och 35.7
Om en typ av behandling, särskilt med användning av ny teknik och med beaktande av dess art, omfattning, sammanhang och ändamål, sannolikt leder till en hög risk för fysiska personers rättigheter och friheter ska den personuppgiftsansvarige före behandlingen utföra en bedömning av den planerade behandlingens konsekvenser för skyddet av personuppgifter. Bedömningen ska åtminstone innehålla bland annat en systematisk beskrivning av den planerade behandlingen och behandlingens

syften, en bedömning av behovet av och proportionaliteten hos behandlingen i förhållande till syftena, en bedömning av risker och de åtgärder som planeras för att hantera riskerna, inbegripet skyddsåtgärder, säkerhetsåtgärder och rutiner för att säkerställa skyddet av personuppgifterna och för att visa att dataskyddsförordningen efterlevs.

- Artikel 85.1
Medlemsstaterna i lag ska förena rätten till integritet i enlighet med dataskyddsförordningen med yttrande- och informationsfriheten.
- Artikel 86
Personuppgifter i allmänna handlingar som förvaras bland annat av en myndighet för utförande av en uppgift av allmänt intresse får lämnas ut av myndigheten i enlighet med den unionsrätt eller den medlemsstats nationella rätt som myndigheten eller det offentliga organet omfattas av, för att jämka samman allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar med rätten till skydd av personuppgifter i enlighet med dataskyddsförordningen.

7.4 Våra överväganden

Vår bedömning: Det krävs inte författning som tillåter utlämnande av uppgifter genom direktåtkomst för att ett sådant utlämnande ska vara tillåtet.

Skälen för vår bedömning

I kapitel 8 och 9 behandlar vi frågan om uppgiftsutlämnande från myndigheter och gör även bedömningar i fråga om formen för utlämnande av dessa uppgifter. I vissa fall har det framkommit att myndigheter och andra aktörer som mottar uppgifterna har ett behov av tillgång till uppgifter genom direktåtkomst. Som vi har redogjort för i avsnitt 7.1.2 finns det inte något direkt krav på att ett utlämnande genom direktåtkomst ska ha stöd i författning för att vara tillåtet. Vår bedömning, mot bakgrund av det vi har redovisat ovan i detta kapitel, är att det inte krävs författning som tillåter utlämnande

genom direktåtkomst för att ett sådant utlämnande ska vara tillåtet. Det kan däremot finnas fördelar med reglering som klargör att direktåtkomst är tillåten i en angiven situation, eftersom lagstiftaren då får möjlighet att ta ställning till frågor om sekretess och förenligheten med dataskyddsreglering. Även med en bestämmelse som tillåter direktåtkomst ansvarar den utlämnande myndigheten dock fortfarande för att bedöma om ett utlämnande genom direktåtkomst är förenligt med dataskyddsregleringen.

8 Delning av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet

8.1 Översikt över uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna

8.1.1 Inledning

Enligt våra direktiv ska vi analysera vilka uppgifter som behöver kunna lämnas ut till andra myndigheter för ett effektivt smittskyddsarbete. Vi har därför samlat in information från olika myndigheter för att ta reda på vilka uppgifter som myndigheterna behöver kunna lämna ut till andra myndigheter som en del i smittskyddsarbetet avseende djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människor (zoonoser). Vi har även undersökt i vilken utsträckning de uppgifter som behöver lämnas ut omfattas av sekretess och vilken sekretessbrytande bestämmelse som myndigheterna tillämpar i de fall uppgiftsutlämnande sker.

Nedan följer en sammanställning över den information vi har fått in. Sammanställningen är uppbyggd på så sätt att varje avsnitt rör en myndighets uppgiftsutlämnande till andra myndigheter. Det är dock inte möjligt att på ett uttömmande sätt redogöra för allt det informationsutbyte som kan behöva ske i smittskyddsarbetet. Sammanställningen har i stället till syfte att mer konkret åskådliggöra vilken typ av information det kan vara fråga om och mellan vilka myndigheter. Vår avsikt är inte att rangordna informationen, även om det givetvis är så att viss information kan vara av större betydelse än annan.

I vissa fall använder myndigheterna i smittskyddsarbetet uppgifter från andra myndigheter som finns att tillgå som öppen data via

myndigheternas webbplatser. Exempelvis använder länsstyrelsen uppgifter om vilka transportörer av animaliska biprodukter som finns i länet ur Jordbruksverkets register över transportörer som finns tillgängligt via Jordbruksverkets webbsida. Detta informationsutbyte mellan myndigheterna medför alltså inte något förfarande om utlämnande av uppgifter och är inte inkluderat i nedanstående sammanställning.

8.1.2 Jordbruksverket

Jordbruksverket behöver lämna ut uppgifter till flera olika myndigheter i smittskyddsarbetet.

Jordbruksverket ska till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och länsstyrelserna på begäran lämna ut uppgifter om läkemedelsbehandlingar med antibiotika ur registret med djurhälsodata/antimikrobiella läkemedel.¹ SVA använder uppgifterna för sin analys av antibiotikaanvändning och stödjer även Jordbruksverket i rapporteringen av antimikrobiella läkemedel till EU som sker årligen. Länsstyrelserna behöver uppgifterna för tillsyn, offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet kopplad till djurhälsopersonal och djurhållare. I dag får länsstyrelserna och SVA tillgång till uppgifterna manuellt efter begäran i det enskilda fallet. I Landsbygds- och infrastrukturdepartementets promemoria En utvidgad insamling och utlämning av djurhälsodata föreslås dock att Jordbruksverket ska få ge dem direktåtkomst till bland annat dessa uppgifter. Den som har direktåtkomst till någon annans register eller databas kan på egen hand söka efter uppgifter men kan inte påverka innehållet.

Livsmedelsverket behöver uppgifter om olika läkemedelsbehandlingar till livsmedelsproducerande djur. Livsmedelsverket använder uppgifterna för provtagningsplanering.²

Länsstyrelserna behöver uppgifter om vilken djurhälsopersonal som finns och är verksam i länet, vilket finns registrerat i Jordbruksverkets register Vet@. Uppgifterna om djurhälsopersonal behövs

---

¹ Se 2 § förordningen (2019:573) om myndigheters skyldigheter att lämna ut uppgifter om läkemedel för djur.

² Se Kommissionens delegerade förordning (EU) 2022/1644 av den 7 juli 2022 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 vad gäller särskilda krav för utförandet av offentlig kontroll av användningen av farmakologiskt aktiva substanser som är godkända som veterinärmedicinska läkemedel eller som fodertillsatser, och resthalter av dessa, samt av förbjudna eller otillåtna farmakologiskt aktiva substanser, och resthalter av dessa.

för att länsstyrelsen ska kunna utöva tillsyn enligt förordningen (2009:1386) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård samt offentlig kontroll över bland annat veterinärer i fråga om efterlevnaden av Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2013:14) om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien m.m. för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen.³ Länsstyrelsen har direktåtkomst till registret.

Länsstyrelsen behöver i smittskyddsarbetet även uppgifter ur registret över registrerade transportörer, eftersom smittor kan spridas via transporter med levande djur till exempelvis en gård. Även till detta register har länsstyrelsen direktåtkomst.

Länsstyrelserna har också direktåtkomst till Jordbruksverkets djurskyddskontrollregister.⁴ Respektive länsstyrelse kan endast se de djurhållare som finns i sitt eget län. Länsstyrelserna fyller även i sina kontrollresultat i registret och ändrar vid behov uppgifterna. Djurskyddskontrollregistret är direkt kopplat till länsstyrelsens ärendehanteringssystem Platina. Uppgifterna i djurskyddskontrollregistret används när länsstyrelserna utövar tillsyn enligt djurskyddsförordningen (2019:66). Länsstyrelsernas djurskyddskontroller är en del av smittskyddsarbetet på så sätt att djurskyddskontrollerna innefattar vissa smittskyddsfrågor och om djurskyddet brister ökar ofta risken för ett bristande smittskydd.

Jordbruksverket har tillgång till Europeiska kommissionens databas Traces. Traces innehåller uppgifter som gör det lättare att spåra och övervaka sändningar av djur, foder och produkter från djur mellan länder. SVA begär från Jordbruksverket ut uppgifter från databasen om djur, djurprodukter och avelsmaterial som förts in i landet i form av art, antal, ursprung och tidpunkt för förflyttningen. Uppgifterna används för att SVA ska kunna göra riskvärderingar när det gäller sannolikhet för introduktion av allvarliga smittsamma sjukdomar och SVA begär utdrag för varje enskild riskvärdering.

Jordbruksverket behöver lämna ut uppgifter som finns i myndighetens olika djurregister/djurdatabaser till SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna. Vidare behöver SVA och länsstyrelserna tillgång till uppgifter ur Jordbruksverkets register över rapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar (RADSTAT). Be-

---

³ Se Jordbruksverkets beslut diarienummer 5.1.12-06760/2021, daterat 2021-04-21.

⁴ Se 10 § lagen (2009:619) om djurskyddskontrollregister.

träffande detta uppgiftsutlämnande hänvisar vi till våra beskrivningar i avsnitt 9.5.2–9.5.5.

SVA, Livsmedelsverket och länsstyrelserna behöver uppgifter ur Jordbruksverkets Exceldokument med årsrapporter över hjorthägn (se en närmare beskrivning av detta register i avsnitt 5.2.2) för samma verksamhet som beträffande Jordbruksverkets djurregister och djur-databaser. SVA begär inte frekvent ut uppgifter ur detta register, utan i samband med specifika uppdrag där uppgifterna behövs. Utlämnande sker då manuellt efter begäran och prövning i varje enskilt fall. Även till Livsmedelsverket och länsstyrelserna sker utlämnandet av uppgifter ur registret efter en begäran och prövning i det enskilda fallet. SVA och länsstyrelserna vill ha tillgång till detta register genom direktåtkomst.

Vid sjukdomsbekämpning i samband med utbrott delar Jordbruksverket uppgifter med SVA om förhållanden, händelser och beslut i anläggningar löpande, vilket sker muntligen eller via e-post.

Vid zoonoshändelser kan Jordbruksverket behöva lämna ut uppgifter om händelsen till andra aktörer som medverkar i zoonossamverkansgruppen såsom Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare.

De uppgifter som Jordbruksverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) jämförd med 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) (OSF) och punkt 30 i bilagan till OSF, när det gäller uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden. Det kan till exempel vara fallet beträffande uppgifter om antalet djur i en besättning samt köp och försäljning av djur. Skada kan uppstå om uppgifterna till exempel lämnas till kontrollmyndigheter eller konkurrenter. Jordbruksverket har dock gjort bedömningen att det finns tillämpliga sekretessbrytande bestämmelser i form av den så kallade general-klausulen i 10 kap. 27 § OSL eller bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL (se avsnitt 6.2.5 för en närmare beskrivning av dessa bestämmelser). När uppgifter lämnas till kommuner stödjer sig Jordbruksverket dock inte på 10 kap. 27 § OSL, eftersom det för utlämnande enligt den bestämmelsen krävs att det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten (alltså Jordbruksverket) ska kunna fullgöra sin verksamhet och beträffande kommuner har Jordbruksverket gjort bedömningen att så inte är fallet.

8.1.3 Statens veterinärmedicinska anstalt

Det finns olika bestämmelser som föreskriver en anmälningsskyldighet för en veterinär och den som är ansvarig för ett laboratorium avseende vissa djursjukdomar. Anmälningsskyldigheten ser olika ut beroende på vilken sjukdom det rör sig om. Bestämmelserna berör SVA på så sätt att myndigheten utgör nationellt veterinärmedicinskt laboratorium. De analyser som utförs av SVA:s laboratorium ska därmed anmälas på motsvarande sätt. Bestämmelserna träffar även SVA på så sätt att myndigheten har egna veterinärer, exempelvis sådana som arbetar inom SVA:s epizootijour, som ska göra en anmälan på motsvarande sätt och dokumentera ärendet i myndighetens ärendehanteringssystem URAX.

Av 3 a § epizootilagen (1999:657) följer att en veterinär eller någon annan som i sitt yrke kommer i kontakt med djur eller produkter av djur och som har anledning att misstänka att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat skyndsamt ska anmäla detta till Jordbruksverket och länsstyrelsen. Anmälningsskyldigheten gäller även den som är ansvarig för ett laboratorium där sådan sjukdom har konstaterats eller där det finns anledning att misstänka fall av sådan sjukdom. I praktiken tas även ofta en kontakt med SVA för rådgivning i samband med misstanke om ett fall av epizootisk sjukdom.

När SVA får kännedom om ett misstänkt fall av en epizootisk sjukdom kommunicerar myndigheten misstanken till Jordbruksverket som tar kontakt med anmälaren och djurhållaren för vidare åtgärder. SVA lägger även in uppgifterna i ärendehanteringssystemet URAX. Jordbruksverket informeras per telefon och en bekräftelse skickas via e-post. Analysresultatet registreras i SVA:s system för laboratorieinformation SVALA samt i URAX och Jordbruksverket informeras om resultatet per telefon och e-post. Dessutom rapporteras fyndet till Jordbruksverket via en elektronisk blankett kopplad till SVALA. SVA skickar även ett separat e-postmeddelande med ytterligare uppgifter som behövs, eftersom uppgifterna i den elektroniska blanketten inte är tillräckliga för den internationella rapportering som Jordbruksverket gör.

När det gäller salmonella följer av 3 § zoonoslagen (1999:658) att en veterinär skyndsamt ska underrätta Jordbruksverket och länsstyrelsen vid misstanke om att ett fall av zoonos har inträffat. Detsamma gäller för den som är ansvarig för ett laboratorium där

ett fall av zoonos har konstaterats. Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:2) om bekämpande av salmonella hos djur innehåller närmare bestämmelser. Enligt föreskrifterna ska den som är ansvarig för det laboratorium där salmonella konstaterats skyndsamt per telefon samt skriftligt underrätta Jordbruksverket och länsstyrelsen om undersökningsresultatet. En bakteriestam, isolerad från indexfall av salmonella, ska omgående av den ansvarige för det undersökande laboratoriet sändas till SVA för konfirmering, typning, registrering samt kontroll av resistensmönster. Den som är ansvarig för aktuell laboratorieverksamhet vid SVA ska skriftligen meddela undersökningsresultatet till remitterande laboratorium, Jordbruksverket samt länsstyrelsen.⁵

Beträffande övriga sjukdomar får Jordbruksverket meddela föreskrifter om vad en veterinär eller den som är ansvarig för ett laboratorium ska iaktta i fråga om skyldighet att anmäla och rapportera misstänkta eller inträffade fall av smittsamma djursjukdomar, se 5 § lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen) och 4 a § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen). Sådana föreskrifter finns i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen. Enligt dessa föreskrifter ska veterinärer och personer ansvariga för ett laboratorium anmäla misstänkta, påvisade eller bekräftade fall av vissa angivna smittsamma djursjukdomar och smittämnen, vilket även utgörs av epizootier och zoonoser. Anmälan ska göras till Jordbruksverket eller till länsstyrelsen, beroende på vilken sjukdom eller vilket smittämne det handlar om.

I det operativa arbetet i samband med smitthändelser har SVA ett nära samarbete med Jordbruksverket. SVA behöver då löpande dela uppgifter som exempelvis kommit in per telefon eller som finns i myndighetens system med Jordbruksverket och ibland även med Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och de regionala smittskyddsenheterna.

Uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter kan omfattas av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL (se avsnitt 6.2.4 för en närmare beskrivning av denna sekretessbestämmelse). SVA utför i egenskap av nationellt referenslaboratorium analyser av

---

⁵ 4 § och 6 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:2) om bekämpande av salmonella hos djur.

smittor och substanser som kan orsaka sjukdomar hos djur. Djurägare inom branschen för exempelvis gris, nötkreatur och fjäderfä kan skicka in prover till SVA för analys mot en avgift, oftast via en veterinär. Detta kan ske inom ramen för egenkontrollprogram eller att prover skickas in från enskilda djurhållare. När ett prov eller en djurkropp skickas in till SVA för analys ska en remiss finnas bifogad. Det finns en remissblankett för veterinärer och kliniker och en annan blankett för djurägare (privatpersoner som inte är veterinärer). När en remiss skickas in till SVA innebär det att ett avtal har ingåtts om ett uppdrag, där SVA utgör uppdragstagare. Uppgifter om uppdraget omfattas av uppdragssekretess, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte lämnas vidare, i enlighet med 31 kap. 12 § OSL. Det kan exempelvis handla om uppgifter om vem som skickat in remissen, djurets ägare och uppgifter om djuren. SVA har en omfattande uppdragsverksamhet och majoriteten av de analyser som SVA utför omfattas av uppdragssekretess.

Uppgifter som omfattas av uppdragssekretess kan SVA behöva dela med andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Exempelvis kan SVA behöva dela uppgifter om sekvenseringsresultat⁶ med tillhörande metadata till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket. Det kan även handla om att SVA i sina analyser gör vissa observationer som myndigheten behöver informera Jordbruksverket om. Inom ramen för zoonossamverkan lämnas också informationen till regionala myndigheter inom området i form av länsveterinär och smittskyddsläkare samt till Arbetsmiljöverket.

Sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF kan också bli aktuell för uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Det är relativt vanligt att SVA behöver lämna ut uppgifter till andra myndigheter som anger enskildas affärs- eller driftförhållanden och som härrör från prover som skickats in till SVA i övervakningssyfte/kontrollprogram och inte som uppdrag.

Uppgifter som SVA behöver lämna ut skulle även kunna omfattas av sekretess enligt 18 kap. 1 § OSL, så kallad förundersökningssekretess. Enligt bestämmelsen gäller sekretess för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för

---

⁶ Sekvensering innebär en metod för att kartlägga DNA:t i en organism.

att förebygga brott eller i ärende enligt lagen (2024:326) om hemliga tvångsmedel i syfte att verkställa frihetsberövande påföljder, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. SVA har inte haft någon faktisk situation där förundersökningssekretessen har omfattat uppgifter som myndigheten behöver lämna ut i smittskyddsarbetet avseende djursjukdomar och zoonoser. Förundersökningssekretess skulle dock kunna bli aktuell för uppgifter kopplade till ett djur som polisen hanterar som är vanvårdat och som har en allvarlig sjukdom, exempelvis en rabieessmittad hund. Uppgifterna kan då behöva delas med exempelvis smittskyddsläkaren och länsstyrelsen. Förundersökningssekretess skulle även kunna bli aktuellt vid uppdrag som rör jaktbrott.

Det finns alltså sekretessbestämmelser som i vissa fall omfattar uppgifter som SVA behöver dela med andra myndigheter. Förundersökningssekretess är inget vanligt hinder när det gäller uppgifter som SVA behöver dela i smittskyddsarbetet, men däremot uppdragssekretess samt sekretess avseende affärs- och driftförhållanden. När det gäller uppgift om djursjukdomar för vilka det finns en bestämmelse om anmälningsskyldighet (se ovan) har SVA gjort bedömningen att dessa bestämmelser innebär en uppgiftsskyldighet för SVA enligt 10 kap. 28 § OSL, som därmed har en sekretessbrytande effekt. Om exempelvis ett prov som skickats in till SVA för analys från en grisuppfödare visar på svininfluensa är SVA skyldig att anmäla detta till Jordbruksverket och länsstyrelsen, utan hinder av den uppdragssekretess som kan gälla för uppgiften.

SVA behöver dock även lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess men som inte omfattas av ovan beskrivna bestämmelser om anmälningsskyldighet, och där, beträffande uppdragssekretess, inte heller undantaget i 31 kap. 12 § andra stycket OSL avseende förhållande som rör människors hälsa är tillämpligt (se avsnitt 6.2.4). Det kan handla om att SVA i en utbrottssituation behöver lämna ut uppgifter om en besättning som ännu inte har någon konstaterad smitta men som befinner sig i riskzonen. Det kan vara uppgifter om var gården finns, vad den innehåller för typ av djur och vem som är ägare. Det kan också vara uppgifter om prover som tagits på den gården. Dessa uppgifter kan omfattas av uppdragssekretess och/eller sekretess avseende affärs- och driftförhållanden. Det kan även vara så att SVA i vissa fall behöver informera om någon annan sjukdom än de

för vilka anmälningsskyldigheten gäller. Det kan också vara så att SVA behöver lämna uppgifter om zoonoser som omfattas av anmälningsskyldigheten till exempelvis Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket eller smittskyddsläkaren, som inte är någon av de myndigheter som omfattas av anmälningsskyldigheten.

SVA lämnar vid behov ut de uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL, som stadgar att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

8.1.4 Livsmedelsverket

SVA behöver tillgång till uppgifter från Livsmedelsverket i form av resultaten från Livsmedelsverkets kontroll av kött efter slakt. Resultaten från kontrollen formuleras i fyndkoder som kallas PMI-koder. Besiktningsfynd som resulterar i en total kassation av slaktkroppar eller kassation av minst 10 kilo kött följs alltid av formella beslut från Livsmedelsverket och lagras därför i myndighetens ärendehanteringssystem. Likaså registrerar Livsmedelsverket alla fyndkoder avseende mindre slakterier i sitt ärendehanteringssystem. Beträffande större slakterier lagras fyndkoderna endast i slakteriernas egna datasystem (med undantag för fyndkoder som leder till kassation enligt ovan). De fyndkoder som inte registreras hos Livsmedelsverket utgör merparten av fynden och omfattar information av intresse för uppföljning, djurhälsa och djurvälstånd. Livsmedelsverket arbetar för att utveckla system för att i framtiden kunna ta hem all data från besiktning efter slakt. SVA behöver tillgång till samtliga resultat från Livsmedelsverkets kontroll av kött efter slakt för att kunna följa upp hälsoläget bland tama och vilda djur på ett mer effektivt sätt. Besiktningsfynd på slaktkroppar ger information om sjukliga förändringar hos djur som kommer till slakt och bidrar därför till sjukdomsövervakningen hos dessa djurkategorier. Vissa sjukdomar kan bara övervakas på ett relevant och kostnadseffektivt sätt med hjälp av besiktningsfynd. Eftersom Livsmedelsverket i dag inte har alla relevanta uppgifter får SVA i stället vända sig till slakterier eller djurhälsoorganisationer.

SVA behöver även uppgifter från Livsmedelsverket om fynd i livsmedel av zoonotiska smittämnen. Uppgifterna används för den zoonosrapportering som SVA gör till Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa).

SVA kan också behöva uppgifter från Livsmedelsverket som Livsmedelsverket har tillgång till via Europeiska kommissionens databas Traces. Informationen kan vara relevant för SVA vid sjukdom som sprids via livsmedel.

I samband med utredningar av livsmedelsburna utbrott sker fortlöpande ett utbyte av resultat från sekvensering av isolat (en mikroorganism som har isolerats från en provtagning) från provtagning av djur, livsmedel och människor, med tillhörande metadata, mellan SVA, Livsmedelsverket och Folkhälsomyndigheten.

Kommuner och länsstyrelser behöver få information från Livsmedelsverket vid misstanke om att livsmedel från något livsmedelsföretag under deras kontroll kan kopplas till ett utbrott eller fall av livsmedelsburen sjukdom eller av annat skäl bedöms vara osäkra. När det finns stark evidens för att peka ut ett visst livsmedel, till exempel efter fynd av något smittämne i ett visst parti av livsmedel, sker kommunikationen normalt genom RASFF-systemet.⁷ Det kan också handla om svagare misstankar baserat på information som Livsmedelsverket till exempel fått från smittskyddsläkare eller Folkhälsomyndigheten i pågående utbrotsutredningar. Livsmedelsverket informerar då kommunen och länsstyrelsen via e-post eller telefon om underlaget för misstankarna, varefter de kan göra en behovsanpassad uppföljning på det berörda livsmedelsföretaget.

Vid smittspårning av livsmedel i samband med fall av zoonotisk smitta hos människa kan smittskyddsläkaren behöva uppgifter från Livsmedelsverket om analysresultat från de livsmedel som ingått i smittspårningen. Smittskyddsläkare och Folkhälsomyndigheten kan också behöva uppgifter om spårning i livsmedelskedjan eller annan information som pekar på att livsmedel från ett visst företag misstänks vara smittkälla i ett utbrott.

De uppgifter som Livsmedelsverket behöver lämna till kommuner, länsstyrelser, smittskyddsläkaren och Folkhälsomyndigheten, vid

---

⁷ RASFF står för Rapid Alert System for Food and Feed. Det är EU:s system för att kunna varna om livsmedel som är eller kan vara en risk för människors hälsa. Alla kontrollmyndigheter inom EU är sammankopplade med varandra i nätverket. I Sverige är kommunala kontrollmyndigheter, länsstyrelser, Livsmedelsverket samt Försvarsinspektören för hälsa och miljö anslutna.

misstanke om att livsmedel från ett visst företag misstänks vara smittkälla i ett utbrott, kan omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF. Sådana uppgifter kan utgöra en risk för ekonomisk skada för livsmedelsföretaget ifall de offentliggörs.

8.1.5 Folkhälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten behöver i smittskyddsarbetet lämna ut uppgifter om typningsresultat från laboratorieverksamhet, det vill säga en karaktärisering av smittämnen genom bland annat helgenomsekvensering. Det kan handla om uppgifter såsom art, subtyp, släktskapsanalyser, egenskaper hos smittämnet som till exempel antibiotikaresistens samt sjukdomsframkallande egenskaper. Myndigheten behöver även lämna ut metadata kopplat till typningsresultatet i form av uppgift om vilken region som är aktuell, datum för när provet är taget, provnummer, typ av smittämne och vilken typ av prov som isolatet kommer ifrån. I vissa fall efterfrågas även andra typer av metadata, såsom ålder och kön hos patienter. Folkhälsomyndigheten behöver även lämna ut uppgifter om misstänkt smittkälla samt eventuell koppling till livsmedel, animalieproduktion, gårdar, foder och arbetsplatser. De myndigheter som kan behöva uppgifterna i smittskyddsarbetet är SVA, Livsmedelsverket, Jordbruksverket, länsstyrelser och de regionala smittskyddsenheterna samt i vissa fall kommuner, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen.

SVA, Livsmedelsverket och de regionala smittskyddsenheterna efterfrågar även uppgifter om smittspårningsresultat ur Folkhälsomyndighetens sammanställningar av utbrottsenkäter.

Uppgifter om fall av zoonos och misstänkta smittkällor delas i dag huvudsakligen muntligt vid möten eller per telefon. Uppgifter till de regionala smittskyddsenheterna kan i viss mån delas i Sminet (se avsnitt 5.2.5). Sekvenser från helgenomsekvensering och i viss mån andra laboratorieresultat delas däremot digitalt.

Smittskyddsläkaren behöver tillgång till data från det nationella vaccinationsregistret för att kunna följa vaccinationstäckningen i regionen.

Uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelser, Jordbruksverket, kommuner

och Arbetsmiljöverket kan omfattas av sekretess i form av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL. I regel har de andra myndigheterna inte behov av känsliga personuppgifter i form av uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd i smittskyddsarbetet. Hälso- och sjukvårdssekretessen kan dock bli aktuell avseende de uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till andra myndigheter enligt ovan, i de fall där det genom uppgifterna går att indirekt utläsa vilken person som har en viss sjukdom. Så kan vara fallet exempelvis vid en mer ovanlig zoonos på en mindre ort där uppgifterna endast passar in på den person som är sjuk och det därmed går att identifiera vem personen är. Så kan också vara fallet vid en zoonos på en mindre arbetsplats där det går att identifiera vem personen är. I ett sådant fall har Folkhälsomyndigheten gjort bedömningen att myndigheten är förhindrad att lämna ut uppgiften. Detta är dock ingen vanlig situation för Folkhälsomyndigheten. I de allra flesta fall kan de uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet lämnas ut utan hinder av sekretess, såsom exempelvis uppgifter om typningsresultat.

8.1.6 E-hälsomyndigheten

I 13 c § förordningen (2009:659) om handel med läkemedel beskrivs E-hälsomyndighetens uppgiftsskyldighet gentemot andra myndigheter för de uppgifter som rapporteras in i databasen FOTA:s två djurtjänster (se avsnitt 5.2.7). Enligt paragrafen ska E-hälsomyndigheten för ändamål som hänför sig till tillsyn, uppföljning och statistik på begäran lämna vissa uppgifter till Läkemedelsverket, länsstyrelserna, Jordbruksverket och SVA. Uppgiftsskyldigheten gäller dels för uppgifter som ska anges vid en förskrivning av läkemedel för behandling av djur, dels vissa uppgifter avseende läkemedel för behandling av djur i form av läkemedlets namn, läkemedelsform, styrka, förpackningsstorlek, antalet sålda förpackningar, försäljningsdatum, försäljningspris och eventuell kostnadsreducering/kostnadsfrihet, veterinärnummer när det är fråga om läkemedel som förordnats av veterinär, samt kundens postnummer när det är fråga om distansförsäljning. Uppgifterna kan användas i det förebyggande smittskyddsarbetet, i syfte att förebygga resistens och för att rapportera inom EU.

Personuppgifter får lämnas ut i enlighet med förordningen (2021:1129) om register över förordnade läkemedel för behandling av djur. Jordbruksverket får månatligen mikrodatafiler med alla försäljningstransaktioner med förskrivarkategorin veterinär. Dessa innehåller personuppgifter i form av djurägarens personnummer/organisationsnummer samt veterinärnummer. Länsstyrelserna, SVA och Läkemedelsverket får uppgifter på begäran. I praktiken brukar dessa utlämningar inte omfatta önskemål om personuppgifter.

För uppgifter i FOTA gäller sekretess enligt 25 kap. 17 a och b §§ OSL. Enligt 17 a § gäller sekretess hos E-hälsomyndigheten för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Enligt 17 b § gäller sekretess hos E-hälsomyndigheten för uppgift om en enskilds affärs- eller driftsförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Utlämnande av uppgifter till andra myndigheter ur databasen är trots detta möjligt med hänsyn till den uppgiftsskyldighet som E-hälsomyndigheten har.

I FOTA behandlas personuppgifter kopplade till förskrivna läkemedel till människa enligt lagen (2018:1212) om nationell läkemedelslista. När det gäller personuppgifter kopplade till förskrivning av läkemedel för behandling av djur samlas de i FOTA efter att expedierande apotek till E-hälsomyndigheten har lämnat de uppgifter som ska anges vid en förskrivning.⁸

För de uppgifter som finns i E-hälsomyndighetens register Receptdepå djur (se avsnitt 5.2.7) har myndigheten en uppgiftsskyldighet gentemot Jordbruksverket, länsstyrelserna och SVA enligt 11–14 §§ förordningen om register över förordnade läkemedel för behandling av djur. Uppgiftsskyldigheten är formulerad så att E-hälsomyndigheten ska lämna ut uppgifter till myndigheterna för vissa angivna ändamål med personuppgiftsbehandlingen. Den myndighet som begär ut en uppgift behöver därmed ange ett för myndigheten relevant ändamål för att E-hälsomyndigheten ska lämna ut uppgiften ur registret. Ändamålen är följande.

1. Registrering och redovisning av uppgifter till Jordbruksverket och länsstyrelserna för deras tillsyn och uppföljning enligt prov-

---

⁸ Se 10 b § förordningen om handel med läkemedel.

tagningslagen, lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och djurskyddslagen (2018:1192),

2. registrering och redovisning av uppgifter till Jordbruksverket och SVA för myndigheternas framställning av statistik,
3. registrering och redovisning till Jordbruksverket och SVA av uppgifter för epidemiologiska undersökningar, forskning, uppföljning, analys, utvärdering och kvalitetssäkring inom djurens hälso- och sjukvård,
4. registrering och redovisning av uppgifter till Jordbruksverket och SVA som myndigheterna behöver för att uppfylla rapporteringsskyldighet avseende förordnade och expedierade läkemedel,
5. registrering och redovisning till Läkemedelsverket av uppgifter för epidemiologiska undersökningar, forskning, framställning av statistik, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring inom djurens hälso- och sjukvård, och
6. registrering och redovisning av uppgifter för Läkemedelsverkets tillsyn över tillhandahållandeskyldigheten enligt 2 kap. 6 § 3 lagen (2009:366) om handel med läkemedel samt för Läkemedelsverkets tillsyn över uppgiftslämnande vid expediering av en förskrivning enligt 2 kap. 6 § 15 lagen om handel med läkemedel.⁹

E-hälsomyndigheten ska på begäran lämna ut uppgifter till Jordbruksverket för de ändamål som anges i punkterna 1–4 ovan, till länsstyrelserna för ändamålet i punkten 1, till SVA för ändamålet i punkterna 2–4 samt till Läkemedelsverket för ändamålet i punkten 5–6.

De personuppgifter som får behandlas i Receptdepå djur är djurägarens eller djurhållarens namn, adress samt personnummer eller, om personnummer saknas, födelsedatum och veterinärens namn, veterinärnummer samt adress och telefonnummer till arbetsplatsen.¹⁰ Veterinärens uppgifter får lämnas ut för alla ovan nämnda ändamål. För ändamålen i punkterna 2–5 får inga uppgifter redovisas som kan hänföras till en enskild djurägare eller djurhållare.

För uppgifter i Receptdepå djur gäller, precis som för databasen FOTA, sekretess enligt 25 kap. 17 a och b §§ OSL. Ovan nämnda

---

⁹ Se i 5 § första stycket 5–10 förordningen om register över förordnade läkemedel för behandling av djur.

¹⁰ Se 7 § förordningen om register över förordnade läkemedel för behandling av djur.

uppgiftsskyldighet har dock sekretessbrytande effekt. E-hälsomyndigheten stödjer sig även på generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Smittskyddsläkaren får löpande information om vilka läkemedel som har förskrivits kostnadsfritt enligt 7 kap. 1 § smittskyddslagen (2004:168), det vill säga som har förskrivits mot en allmänfarlig sjukdom och som förskrivaren bedömer minskar risken för smittspridning. E-hälsomyndigheten har uppgiftsskyldighet gentemot regionerna att lämna uppgifterna som i sin tur lämnar uppgifterna vidare till smittskyddsläkaren.¹¹

8.1.7 Smittskyddsläkaren

Smittskyddsläkaren delar uppgifter av relevans för smittspårningsarbetet till Folkhälsomyndigheten. Det kan till exempel röra uppgifter om en individs hälsotillstånd, svar på prover och typningar, vad den smittade ätit, var hon eller han vistats, hur många som kan vara utsatta för smitta och vilka smittskyddsåtgärder som vidtagits. Uppgifterna kan även vara sådana som den smittade lämnat ut om andra såsom närstående, grannar eller arbetskamrater som har utsatts för smitta eller uppvisar symtom. Uppgifterna delas i första hand via Sminet, via det gemensamma enkätssystemet eller via telefon. Aidentifierade uppgifter kan även skickas via epost.

Smittskyddsläkaren delar uppgifter av relevans för smittspårningsarbetet och för smittskyddsåtgärderna till vården inom den egna regionen. Det kan röra återkoppling till behandlande läkare som handlagt patienten eller, efter individens samtycke, till en vårdcentral att vederbörande kommer för provtagning som ett led i smittspårning. Denna typ av uppgifter delas i första hand via telefon och mer sällan aidentifierat via epost. Smittskyddsläkaren informerar även vården vid inträffade utbrott. I dessa situationer handlar det i första hand om att informera i allmänna ordalag om händelsen och vad vården behöver tänka på vid handläggning av patienter som misstänks tillhöra utbrottet. Uppgifter om enskilda patienter delas som regel inte men ibland kan det bli en svår avvägning av hur mycket information som kan delas utan att patientuppgifter röjs.

---

¹¹ Se 6 kap. 3 § lagen om nationell läkemedelslista.

Smittskyddsläkaren får överlämna ett smittskyddsärende till en smittskyddsläkare i en annan region, vilket är vanligt förekommande. Det görs då i Sminet och via telefon.¹²

Smittskyddsläkarens uppgift vid ett misstänkt eller konstaterat fall av en zoonotisk smitta är bland annat att besluta om utredning och eventuell läkemedelsbehandling (postexpositionsprofylax) till de personer som har hanterat djuret/djuren i fråga. Smittskyddsläkaren kan besluta om utvidgad smittspårning för att förebygga smitta till andra personer. Enligt 6 kap. 7 § första stycket smittskyddslagen ska smittskyddsläkaren dessutom skyndsamt underrätta de myndigheter eller den kommun, som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektinriktade smittskyddet.

Vid ett konstaterat fall av en zoonos (och i vissa fall redan vid misstanke) informerar smittskyddsläkaren länsveterinären. De flesta smittskyddsläkare har en överenskommelse med länsstyrelsen om vilken information som delas och är av intresse vid zoonotiska smittor. Smittskyddsläkaren eftersträvar att lämna ut så lite information som möjligt som kan härledas till en individ men många gånger kan smitta ha skett i kontakt med egen eller närliggande djurbesättning varför personuppgifter behöver lämnas ut för att smittspårning ska kunna utföras. I första hand eftersträvas samtycke från den drabbade eller från vårdnadshavaren, men det råder osäkerhet bland smittskyddsläkarna avseende i vilka situationer som uppgifter kan delas till länsveterinär utan detta samtycke. Vidare råder det osäkerhet kring huruvida smittskyddsläkare kan dela uppgifter om djurhållare till länsveterinären utan samtycke från djurhållaren. Det förekommer att inhämtandet av samtycke fördröjer det fortsatta smittskyddsåtgärder liksom att ett nekat samtycke leder till att smittspårningen avslutas i förtid.

Om smittskyddsläkaren får kännedom om att en människa har drabbats av en zoonos och det finns en misstanke om varifrån smittan kommer, exempelvis en gård där den smittade personer arbetar, behöver smittskyddsläkaren lämna ut uppgifter till länsstyrelsen i form av kontaktuppgifter till djurhållaren och aktuell plats. Eftersom det i många fall går att identifiera vilken person det är som är sjuk genom uppgifter om aktuell plats och djurhållare har smitt-

---

¹² Se 6 kap. 6 och 8 §§ smittskyddslagen.

skyddsläkarna gjort bedömningen att uppgifterna då omfattas av sekretess enligt 25 kap. 1 § OSL. Många smittskyddsläkare har i dessa fall gjort bedömningen att de behöver ett samtycke som bryter sekretessen från den som blivit smittad och från djurhållaren för att kunna lämna ut uppgifterna till länsstyrelsen (se 10 kap. 1 § OSL). I de flesta fallen får smittskyddsläkaren ett samtycke att lämna ut uppgifterna från den enskilde personen och djurhållaren, men i de fall samtycke inte fås är smittskyddsläkarna osäkra på ifall de ändå har möjlighet att lämna ut nödvändiga uppgifter till länsstyrelsen.

I vissa fall när smittskyddsläkaren får kännedom om att en person är smittad av en zoonos, eller misstänks vara smittad, behöver länsstyrelsen komma i kontakt med personen för att informera om hur smittspridning kan undvikas. Smittskyddsläkarna har i dessa fall gjort bedömningen att samtycke från personen behövs för att kontaktuppgifterna ska kunna lämnas ut, eftersom uppgifterna omfattas av sekretess enligt 25 kap. 1 § OSL. I de fall samtycke inte fås är smittskyddsläkarna osäkra på ifall de ändå har möjlighet att lämna ut uppgifterna till länsstyrelsen.

I vissa fall när smittskyddsläkaren inte får samtycke för att kunna lämna ut uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL görs bedömningen att uppgiften ändå kan lämnas ut med stöd av den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL. Enligt 10 kap. 2 § OSL hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Smittskyddsläkaren gör då bedömningen att uppgiften behöver lämnas ut för att smittskyddsläkaren ska kunna fullgöra sin verksamhet i smittskyddsarbetet.

Smittskyddsläkarna är osäkra på i vilken utsträckning det går att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av bestämmelsen i 6 kap. 7 § första stycket smittskyddslagen, enligt vilken smittskyddsläkaren skyndsamt ska underrätta de myndigheter eller den kommun, som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektrinriktade smittskyddet.

De myndigheter som smittskyddsläkaren kan behöva lämna information till vid zoonosrelaterade händelser är Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket, SVA, Livsmedelsverket, Arbetsmiljöverket,

Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg (IVO), andra smittskyddsläkare, länsstyrelserna och kommunerna. Uppgifterna rör antal exponerade, antal insjuknade, antal bekräftade fall, sjukdomsbild, mikrobiologiska odlingsfynd, prognos, vidtagna åtgärder i form av pre- och postexpositionsprofylax (till exempel vaccination) på humansidan och geografisk lokalisation. Därutöver kan smittskyddsläkaren behöva dela andra uppgifter som är relevanta för myndighetsgemensam hantering av ärendet och som framkommit vid smittspårning, till exempel resultat från utbrottsenkäter, om det finns misstankar om smittkälla (som till exempel kan vara ett djur i animalieproduktionen, ett sällskapsdjur, ett livsmedel eller en annan människa), om en eller flera arbetsplatser är inblandade eller om det föreligger misstanke om avsiktlig smittspridning.

Vid fall av misstänkt eller bekräftad zoonos hos människa som kräver skyndsam myndighetsgemensam handläggning (till exempel fall av mjältbrand eller fågelinfluensa) informeras tjänsteman i beredskap hos regionen, Folkhälsomyndigheten och länsstyrelsen och vid behov även hos andra myndigheter. I vissa fall aktiveras zoonos-samverkansgruppen vid en sådan händelse.

Om smittskyddsläkaren uppmärksammar brister i smittskyddet ska han eller hon enligt 6 kap. 5 § smittskyddslagen påpeka detta för den myndighet eller annan som har att avhjälpa bristerna.

Vid konstaterat fall av inhemskt förvärvad vektorburen zoonos som kan överföras via blodtransfusion, till exempel west Nile-virusinfektion, informerar smittskyddsläkaren regionens transfusionsverksamhet och Folkhälsomyndigheten som i sin tur informerar Socialstyrelsen. Om individen har lämnat blod behöver transfusionsverksamheten patientuppgifter för att kunna spåra det donerade blodet.

Jordbruksverket behöver få information från smittskyddsläkaren i de fall en person som arbetar inom animalieproduktionen har en konstaterad zoonotisk sjukdom, exempelvis tuberkulos. Den information som Jordbruksverket behöver är uppgift om vilken anläggning/gård den smittade personen arbetar på. Informationen kan användas för smittspårning på djursidan för att utesluta att sjukdomen finns i en besättning, särskilt beträffande zoonoser som inte finns i landet bland djur.¹³

---

¹³ Se 6 kap. 7 § första stycket smittskyddslagen.

8.1.8 Regionerna

Smittskyddsläkarna inhämtar relevanta uppgifter från databasen Sminet där laboratorier och behandlande läkare har gjort anmälningar om anmälningspliktiga sjukdomar (se avsnitt 5.2.5). Kompletterande uppgifter kan inhämtas från vårdgivaren, som enligt 6 kap. 9–10 §§ smittskyddslagen i vissa fall har en skyldighet att på begäran av smittskyddsläkaren lämna uppgifter. Detta görs i första hand via telefon eller via kompletterande anmälan i Sminet. Mer sällsynt kan smittskyddsläkaren begära ut journalutdrag från vårdgivaren. Smittskyddsläkaren är inte en vårdgivare och har därför inte direktåtkomst till regionernas patientjournaler.

Smittskyddsläkaren behöver även uppgifter om vaccinationsstatus hos enskilda individer eller hos större grupper.

8.1.9 Länsstyrelserna

När en länsstyrelse får information om att epizootisk sjukdom misstänks eller konstaterats, ska länsstyrelsen utan dröjsmål underrätta SVA, distriktsveterinären (som organisatoriskt sett tillhör Jordbruksverket) och den eller de kommunala nämnder som utför uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Om det är frågan om en epizootisk sjukdom hos fisk ska också Havs- och vattenmyndigheten underrättas, och om misstanken gäller sådan epizootisk sjukdom som kan överföras till människor även Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren.¹⁴

När ett fall av salmonella konstateras ska länsstyrelsen skyndsamt underrätta SVA, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, smittskyddsläkaren, den eller de kommunala nämnder som utför uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt distriktsveterinären.¹⁵ Informationen inkommer vanligtvis från Jordbruksverket eller SVA och diarieförs i länsstyrelsens ärendehanteringssystem Platina. Länsstyrelsen inhämtar ytterligare information från djurhållaren om exempelvis kontakter till gården och branschorganisationer, vilket också diarieförs i Platina. Även denna information kan behöva lämnas vidare.

---

¹⁴ 3 a § epizootilagen.

¹⁵ 3 § tredje stycket zoonoslagen.

Vid ett konstaterat fall av en zoonos som inte omfattas av zoonoslagen skickar länsstyrelsen information för kännedom till smittskyddsläkaren och kommunen, i regel utan några personuppgifter, via e-post med information om smittämne och vilken kommun som drabbats. Informationen läggs in i Platina efter att Jordbruksverket eller SVA inkommit med en rapport. De flesta länsstyrelser har en överenskommelse med smittskyddsläkaren i regionen om vilken information som delas och är av intresse när det gäller smittor som inte omfattas av zoonoslagen. Information kan också behöva lämnas mellan länsstyrelser, och det görs då manuellt.

Länsstyrelserna lämnar till SVA ut uppgifter inom salmonella-kontrollprogrammet från privata laboratorier som analyserar salmonella från fjäderfä.¹⁶ SVA använder dessa uppgifter i sin rapportering av förekomsten av vissa zoonoser i Sverige till Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa).

Vid ett sjukdomsutbrott på vattenlevande djur i vattendrag behöver Jordbruksverket i smittutredningsarbetet uppgifter från länsstyrelsen om det omkringliggande området, exempelvis möjligheten för ett vattenlevande djur att vandra vidare i ett vattendrag eftersom det påverkar sannolikheten för om sjukdomen kan spridas vidare.

Jordbruksverket behöver även uppgifter från länsstyrelsen ur register över vilthägn och register över bin, för att identifiera mottagliga arter i ett område med ett utbrott av smittsam sjukdom som kan drabba vilt eller bin. Uppgifterna används också för att inte missa produkter som härrör från ett område med bekräftad smitta och som riskerar att sprida sjukdomen vidare.

Jordbruksverket har behov av information från länsstyrelserna vid misstanke om att en hund eller katt har förts in i Sverige i strid med de införselkrav som finns. Jordbruksverket kan då fatta beslut om smittskyddsåtgärder mot det aktuella djuret, såsom isolering.¹⁷ I dag får Jordbruksverket informationen i vissa fall, men många gånger har inte länsstyrelserna fått den informationen från veterinärerna.

Kommunerna har ett behov av information från länsstyrelserna avseende animaliska biprodukter eftersom både kommunerna och länsstyrelserna har ett kontrollansvar inom detta område. Länsstyrel-

---

¹⁶ Jfr 11 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2007:19) om obligatorisk salmonella-kontroll av fjäderfä.

¹⁷ Se 6 § provtagningsförfordningen jämförd med 7 § provtagningslagen.

serna kan också behöva lämna information till en kommun i samband med att länsstyrelsen utför kontroll på exempelvis en gård med gårdsmejeri och gör upptäckter av betydelse för smittskyddsarbetet såsom en livsmedelsburen smitta.

De uppgifter som länsstyrelserna behöver lämna till andra myndigheter kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF avseende uppgifter som rör affärs- eller driftförhållanden. I de fall länsstyrelserna behöver lämna uppgifter inom ramen för sin underrättelseskyldighet gör de bedömningen att så kan så ske utan hinder av sekretess med stöd av bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i 10 kap. 28 § OSL som har en sekretessbrytande effekt. Vid utlämnande i andra fall använder sig länsstyrelserna av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL om bedömningen görs att det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. En bedömning görs då i varje enskilt fall. Det förekommer sällan att länsstyrelserna hänvisar till bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL. (Se avsnitt 6.2.5 för en närmare beskrivning av dessa bestämmelser.)

8.1.10 Kommunerna

De kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet ska, i egenskap av kontrollmyndighet, genast underrätta Livsmedelsverket om salmonella har påvisats i livsmedel.¹⁸ Vidare ska en kommunal nämnd som i sin kontrollverksamhet finner att ett livsmedel kan innebära allvarlig direkt eller indirekt risk för människors hälsa genast anmäla detta till Livsmedelsverket.¹⁹

På begäran från smittskyddsläkaren ska kommunen lämna de upplysningar som smittskyddsläkaren behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter enligt smittskyddslagen.²⁰ Smittskyddsläkaren kan exempelvis behöva ta del av provtagningsresultat på djur eller objekt när kommunen har beställt prover rörande sällskapsdjur, dricksvatten och livsmedel.

---

¹⁸ Se 37 § livsmedelsförordningen (2006:813) och 17 § Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig kontroll av livsmedel.

¹⁹ 38 § livsmedelsförordningen.

²⁰ Se 6 kap. 7 och 10 §§ smittskyddslagen.

Vid indikation på livsmedels- eller dricksvattenburen smitta informerar kommunen smittskyddsläkaren.

En kommunal nämnd som i sin kontrollverksamhet finner att ett foder kan innebära allvarlig direkt eller indirekt risk för djurs och människors hälsa ska genast anmäla detta till Jordbruksverket.²¹

Vid utbrott av en allvarlig sjukdom kan det upprättas zoner, vilket innebär ett geografiskt område inom vilket det beslutas om olika typer av krav för att bekämpa sjukdomen, exempelvis avseende in- och utförsel. I en sådan situation behöver Jordbruksverket uppgifter från kommunerna om produkter från förtecknade arter som kommer från anläggningar i zoner där djur hålls och ett sjukdomsutbrott finns. Förtecknade arter är de djurarter eller grupper av djurarter som är mottagliga eller smittbärande för vissa sjukdomar som finns angivna i EU:s djurhälsoförordning²². Uppgifterna används i smittspårningen.

De uppgifter som kommunerna behöver lämna till myndigheter omfattas i regel inte av några bestämmelser om sekretess.

8.1.11 Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket har vanligtvis inga uppgifter som behöver delas med andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Däremot har Arbetsmiljöverket ett behov av information från andra myndigheter om zoonotiska smittor på arbetsplatser, för att kunna utföra sitt uppdrag att förebygga att arbetstagare blir infekterade eller varaktiga bärare av smittämnen på grund av sitt arbete (se närmare angående denna fråga under avsnitt 4.7 och 8.6).

8.1.12 Läkemedelsverket

Vid utbrott av en djursjukdom kan Jordbruksverket behöva uppgifter från Läkemedelsverkets Licenshandläggarssystem (LISY, se avsnitt 5.2.9) för att se vilka veterinärer som har förekommit i licensansökningar och kunna skicka riktad information till dessa veterinärer. Det förekommer också att myndigheter såsom SVA begär

---

²¹ 19 § förordningen (2006:814) om foder och animaliska biprodukter.

²² Se artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

ut statistik över vilka läkemedel som har förskrivits på licens till ett visst djurslag, vilken substans samt vilken veterinär som lämnat motiveringen för den söka licensen.

När en länsstyrelse utövar tillsyn över en veterinär kan det förekomma att länsstyrelsen begär ut uppgifter från LISY för att kontrollera att veterinären har rätt att använda ett läkemedel som inte är godkänt för försäljning i Sverige. Uppgifterna som behövs i dessa fall är om det har beviljats en licens (djurslag och läkemedel) som omfattar utlämnande utifrån ett förordnande av veterinär som är verksam vid en viss veterinärmedicinsk verksamhet.

Begäran om utlämnande från andra myndigheter avseende LISY förekommer cirka tiotalet gånger per år, och utlämnande sker oftast via e-post.

Informationen i LISY kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 33 i bilagan till OSF. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretess för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden i verksamhet som består i bland annat utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt läkemedelslagen (2015:315). Det kan röra uppgifter om affärs- och driftförhållanden som hänför sig till exempelvis en lantbrukare med en djuruppsättning som kan behöva behandlas med ett licensläkemedel. En uppgift om att djurbesättningen har fått ett licensläkemedel kan medföra att det går att dra slutsatsen vilken åkomma djuren i verksamheten har drabbas av och på så vis skada affärsverksamheten.

Läkemedelsverket har gjort bedömningen att myndigheten kan lämna ut sådan information till andra myndigheter med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Läkemedelsverket kan behöva lämna ut uppgifter till SVA och Jordbruksverket från unionsdatabasen för farmakovigilans; EVV (se avsnitt 5.2.9). Vanligen handlar det om statistikuppgifter avseende inrapporterade misstänkta biverkningar för ett eller flera läkemedel, eller substanser eller grupp av läkemedel fördelat på djurslag/ras, samt åldersfördelning. I smittskyddsarbetet skulle det kunna vara så att Läkemedelsverket har fått uppgifter om smittvägar via inrapporterade misstänkta biverkningar och att det går att se ett mönster för smittspridning. Jordbruksverket och SVA kan behöva informeras ifall Läkemedelsverket får in uppgifter om bristande effekt av ett veterinärmedicinskt läkemedel men där den bristande effekten skulle kunna bero på att en ny variant av sjukdomen har uppstått, till exem-

pel ny serotyp av ett virus, vilket kan betyda att det rör sig om ett nytt sjukdomsutbrott som inte kan behandlas med tillgängliga läkemedel. Något exempel på en sådan situation finns än så länge inte i Sverige men scenariot har uppstått i andra länder. I ett sådant fall kan Jordbruksverket och SVA behöva informeras för att vidta åtgärder gällande smittspårning och smittspridning. För det avseendet kan Läkemedelsverket ha uppgift om vilken anläggning/gård som det gäller vilket kan behöva delas med andra myndigheter.

Uppgifterna som lämnas ut från EVV är normalt avidentifierade och lämnas då via e-post, i annat fall skickas de per post. Begäran om utlämnande av uppgifterna är inte frekvent förekommande.

Uppgifter om biverkningar avseende läkemedel för djur som hänför sig till affärsverksamhet såsom exempelvis lantbrukare, ägare till tävlingshästar och smådjursuppfödare kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 33 i bilagan till OSF²³, eftersom uppgift om smitta kan medföra att djurägaren lider skada om uppgiften röjs. Läkemedelsverket har dock gjort bedömningen att sådan information kan lämnas ut till annan myndighet med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Läkemedelsverket ska, i egenskap av behörig myndighet, offentliggöra all viktig information om biverkningar i samband med användningen av ett veterinärmedicinskt läkemedel enligt artikel 79.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/6 av den 11 december 2018 om veterinärmedicinska läkemedel och om upphävande av direktiv 2001/82/EG. Vidare ska, enligt artikel 75.3 i samma förordning, allmänheten ha tillgång till information i EVV i form av a) antalet och incidensen av misstänkta biverkningar som rapporterats varje år uppdelat på veterinärmedicinskt läkemedel, djurslag och typ av misstänkt biverkning och b) de resultat av den signalhantering som avses i artikel 81.1 och utförs av innehavaren av godkännande för försäljning av veterinärmedicinska läkemedel eller grupper av veterinärmedicinska läkemedel. Informationen i EVV kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 33 i bilagan till OSF²⁴, eftersom det rör uppgifter om affärs- eller driftförhållanden som hänför sig till innehavaren av godkännandet för försäljning, det vill säga företag som säljer veterinärmedicinska läkemedel. Den information som ska offentliggöras kommer

²³ Utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt förordning (EU) 2019/6.

²⁴ Utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt förordning (EU) 2019/6.

dock helt eller i stora delar även att vara allmänt tillgänglig genom EVV. Ett röjande av de uppgifter som ska offentliggöras kan därmed generellt sett inte antas komma att medföra någon skada för innehavaren av godkännandet för försäljning.²⁵ Det finns dock även uppgifter i EVV som inte offentliggörs för allmänheten och vissa av uppgifterna är sådana som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden. Exempelvis är en fullständig beskrivning av händelseförloppet inte någon offentlig information.

De uppgifter som andra myndigheter begär ut från EVV hänför sig vanligtvis till läkemedel som är godkända för försäljning. Det har dock även hänt att Läkemedelsverket fått frågan från SVA om möjligheten att lämna ut biverkningsrapporter för immunologiska veterinärmedicinska läkemedel som inte är godkända inom unionen men som en behörig myndighet har tillåtit användning av enligt artikel 110.2 i förordning (EU) 2019/6. Läkemedelsverket lämnade då endast ut uppgifter till SVA om antalet biverkningsrapporter som kommit in till de medlemsländer som tillåtit användning av någon av de icke godkända vaccinerna samt uppgift om de vanligaste misstänka biverkningarna. Informationen var inte uppdelad per typ av vaccin, för att undvika att peka ut ett enskilt företag och därmed riskera att företaget skulle lida skada till följd av att affärs- och driftförhållanden skulle röjas.

8.1.13 Socialstyrelsen

Folkhälsomyndigheten behöver statistik över beläggning i slutenvården som inhämtas via Socialstyrelsens veckovisa insamling från regionerna. Denna information ger en snabbare uppfattning om läget i sjukvården eftersom data från patientregistret kommer med en fördröjning. Folkhälsomyndigheten använder informationen för att göra en bedömning av trender. Uppgifterna används för att kunna bedöma om allvarlighetsgraden till följd av ett smittämne förändras över tid. Exempelvis skulle ett virus kunna mutera och få förändrade egenskaper, som leder till att infektionen ger upphov till svårare symptom (som kräver sjukhusvård) eller att mortaliteten ökar.

För den övervakning av smittor som Folkhälsomyndigheten gör behöver myndigheten även uppgifter från Socialstyrelsen som finns

---

²⁵ Se SOU 2021:45 s. 769.

i registret över socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning, patientregistret samt dödsorsaksregistret.

8.1.14 Sametinget

Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Dalarna behöver uppgifter från Sametinget i form av kontaktuppgifter till renskötsel företag. Uppgifterna behövs för att länsstyrelserna ska kunna kontakta renskötsel företagen i händelse av sjukdomsutbrott som drabbar eller riskerar att drabba renar samt för att kunna utföra offentlig kontroll av renskötsel företagen i egenkap av primärproducenter.

8.2 Tillämpliga sekretessbestämmelser vid utlämnande av uppgifter

8.2.1 De sekretessbestämmelser som är tillämpliga

Vår bedömning: De uppgifter som behöver delas med andra myndigheter i smittskyddsarbetet omfattas i vissa fall av sekretess i form av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL, sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL.

Skälen för vår bedömning

Enligt våra direktiv ska vi bedöma i vilken utsträckning de uppgifter som behöver delas med andra myndigheter för ett effektivt smittskyddsarbete omfattas av befintliga bestämmelser om sekretess. Som vi har beskrivit i avsnitt 8.1 har vi undersökt vilka uppgifter som behöver delas och i vilken utsträckning dessa uppgifter omfattas av sekretess genom att samla in information om informationsutbytet från relevanta myndigheter. Härigenom har det framkommit att de uppgifter som behöver delas med andra myndigheter i många fall är sådana som inte omfattas av några bestämmelser om sekretess. Det har dock framkommit att det finns uppgifter som behöver delas som omfattas av sekretess och det är då framför allt tre olika sekre-

tessbestämmelser som kan bli aktuella. Dessa sekretessbestämmelser är hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL, sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. I avsnitt 6.2.4 har vi beskrivit dessa tre bestämmelser närmare. Nedan följer en redogörelse över i vilken utsträckning de uppgifter som behöver delas med andra myndigheter omfattas av respektive sekretessbestämmelse. När vi beskriver i vilken grad de uppgifter som behöver delas av en myndighet omfattas av sekretessen använder vi oss av begreppen *i ett fåtal fall*, *ofta* och *mycket ofta*.

8.2.2 Omfattningen av hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL

Omfattningen av hälso- och sjukvårdssekretess för Folkhälsomyndigheten

Vår bedömning: Hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL är i ett fåtal fall tillämplig på uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Skälen för vår bedömning

I vår undersökning av vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheter har det framkommit att hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL i ett fåtal fall är tillämplig på uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut i smittskyddsarbetet. De myndigheter som kan behöva informationen är SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och Jordbruksverket samt i vissa fall kommunerna och Arbetsmiljöverket. I avsnitt 6.2.4 finns en närmare beskrivning av denna sekretessbestämmelse.

I regel finns det inte något behov hos de mottagande myndigheterna av att från Folkhälsomyndigheten få del av uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd från Folkhälsomyndigheten, utan det är tillräckligt att få information på en aggregerad nivå i form av vad det är för smitta och på vilken plats. Det är därför endast i ett fåtal fall per år som hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL gäller för uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver dela.

Så är fallet när det genom uppgiften går att indirekt utläsa vilken person det är som har en viss sjukdom. På till exempel en mindre ort eller mindre arbetsplats där uppgifterna endast passar in på den person som är sjuk går det därmed att identifiera vem personen är. Denna typ av identifikationsproblematik avseende zoonoser är dock mycket ovanlig för Folkhälsomyndigheten. I de allra flesta fall kan Folkhälsomyndigheten lämna den information som behövs utan att behöva lämna uppgifter som går att knyta till en enskild persons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Omfattningen av hälso- och sjukvårdssekretess för smittskyddsläkaren

Vår bedömning: Hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL är ofta tillämplig på uppgifter som smittskyddsläkaren behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Skälen för vår bedömning

I vår undersökning av vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheter har det framkommit att hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL ofta är tillämplig på uppgifter som smittskyddsläkaren behöver lämna ut i smittskyddsarbetet. De myndigheter som kan behöva informationen är länsstyrelserna, SVA, Jordbruksverket, Folkhälsomyndigheten, Arbetsmiljöverket, Livsmedelsverket och kommunerna. Sett till alla smittskyddsläkare som finns i de olika regionerna blir sekretessbestämmelsen tillämplig i genomsnitt varje vecka för någon av dem. Smittskyddsläkarna använder sig av samtycke från den enskilde för att kunna dela uppgifter om dennes hälsotillstånd med andra myndigheter i smittskyddsarbetet (10 kap. 1 § OSL). I de allra flesta fallen ger den enskilde sitt samtycke till att uppgifterna lämnas vidare. Ett par gånger per år händer det dock att någon av landets smittskyddsläkare inte får något samtycke.

8.2.3 Omfattningen av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL

Vår bedömning: Sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL är mycket ofta tillämplig på uppgifter som Jordbruksverket och länsstyrelserna behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet och ofta tillämplig på uppgifter som SVA, Läkemedelsverket och Livsmedelsverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Skälen för vår bedömning

I vår undersökning av vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheter har det framkommit att sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL mycket ofta är tillämplig på uppgifter som Jordbruksverket och länsstyrelserna behöver lämna ut i smittskyddsarbetet och ofta tillämplig på uppgifter som SVA, Läkemedelsverket och Livsmedelsverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet (se avsnitt 8.1). I avsnitt 6.2.4 finns en närmare beskrivning av denna sekretessbestämmelse.

Jordbruksverket behöver dagligen lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden till SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelser eller kommuner och i vissa fall även till Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare. Vidare behöver länsstyrelserna mycket ofta lämna ut uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelsen till SVA, Jordbruksverket, kommuner, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkare. Uppgifterna kan också behöva lämnas mellan olika länsstyrelser.

De uppgifter som Jordbruksverket och länsstyrelserna kan behöva lämna ut som omfattas av sekretessbestämmelsen handlar till exempel om uppgifter om djurantal, djursammansättning, uppgifter om sjukdomar hos djuren samt förflyttning av djur, där skada kan uppstå för den enskilde djurhållaren om uppgifterna exempelvis lämnas ut till kontrollmyndigheter, konkurrenter, media eller konsumenter.

Det är inte särskilt vanligt att Läkemedelsverket behöver lämna ut uppgifter till andra myndigheter i deras smittskyddsarbete. När det gäller förfrågningar om uppgifter från EVV har Läkemedelsverket ingen exakt siffra men det är inte frekvent förekommande. Vad

gäller förfrågningar om uppgifter från LISY är det ett tiotal gånger per år. I de fall Läke-medelsverket lämnar ut uppgifter till andra myndigheter i deras smittskyddsarbete är det dock ofta så att sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden är tillämplig på uppgifterna. De myndigheter som kan behöva uppgifterna är Jordbruksverket, SVA och länsstyrelser. De uppgifter som Läke-medelsverket kan behöva lämna ut som omfattas av sekretessbestämmelsen rör till exempel uppgifter om affärs- och driftförhållanden som hänför sig till exempelvis en lantbrukare med en djuruppsättning som kan behöva behandlas med ett licensläkemedel. En uppgift om att djurbesättningen har fått ett licensläkemedel kan medföra att det går att dra slutsatsen vilken åkomma djuren i verksamheten har drabbas av och på så vis skada affärsverksamheten. Det kan också röra sig om uppgifter om biverkningar avseende läkemedel för djur som hänför sig till affärsverksamhet såsom exempelvis lantbrukare, ägare till tävlingshästar och smådjursuppfödare, eftersom uppgift om smitta kan medföra att djurägaren lider skada om uppgiften röjs. Ytterligare ett exempel är uppgifter om affärs- och driftförhållanden som hänför sig till innehavaren av godkännandet för försäljning av veterinärmedicinska läkemedel, det vill säga företag som säljer veterinärmedicinska läkemedel.

SVA behöver ofta lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden till Jordbruksverket, länsstyrelser, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket eller smittskyddsläkaren. Det kan handla om till exempel uppgifter om sjukdomar hos djuren samt import och export av djur, där skada kan uppstå för den enskilde djurhållaren om uppgifterna exempelvis lämnas ut till kontrollmyndigheter, konkurrenter, media eller konsumenter.

Slutligen behöver Livsmedelsverket lämna ut uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelsen till länsstyrelser, kommuner, smittskyddsläkare och Folkhälsomyndigheten. Det handlar då om information om att livsmedel från något livsmedelsföretag misstänks kunna kopplas till ett utbrott eller fall av livsmedelsburen sjukdom eller av annat skäl bedöms vara osäkra, där det finns risk för ekonomisk skada för företaget om uppgifterna offentliggörs. Livsmedelsverket lämnar ut denna typ av uppgifter till kommuner och länsstyrelser i genomsnitt några gånger per år och är en viktig del av många utbrotsutredningar. Till smittskyddsläkaren och Folkhälsomyn-

digheten lämnas denna typ av uppgifter ut mer sällan; i regel inte varje år.

8.2.4 Omfattningen av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL

Vår bedömning: Uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL är mycket ofta tillämplig på uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Skälen för vår bedömning

I vår utredning av vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheter har det framkommit att uppdragssekretess i 31 kap. 12 § OSL mycket ofta är tillämplig på uppgifter som SVA behöver lämna ut i smittskyddsarbetet. I avsnitt 6.2.4 finns en närmare beskrivning av uppdragssekretessen. Som angetts ovan i avsnitt 8.1.3 utför SVA analyser av smittor och substanser som kan orsaka sjukdomar hos djur efter att prover eller djurkroppar har skickats in av veterinärer, kliniker eller djurägare. SVA är då uppdragstagare och uppgifter om uppdraget omfattas av sekretess, om det måste antas att uppdraget har lämnats under förutsättning att uppgiften inte lämnas vidare, enligt 31 kap. 12 § OSL. Även om djurägaren inte har begärt sekretess, kommer sekretessen att gälla om en uppgift är av sådan art att bristen på sekretesskydd för uppgiften måste anses framstå som så väsentlig för djurägaren att denne utan sekretesskyddet skulle ha avstått från att skicka in provet eller djurkroppen till SVA.²⁶ Om djurägaren bedriver en verksamhet, till exempel uppfödning av djur, kan det finnas ett intresse av att skydda uppgifter i förhållande till såväl konkurrenter som konsumenter. Detta gäller särskilt för uppgifter om misstänkta eller konstaterade fall av smitta, men det kan också finnas ett intresse av skydd för andra uppgifter, såsom uppgifter om export och import av djur eller uppgifter om djurägare eller det aktuella djuret. Även om uppdragsgivaren inte har begärt att sekretess ska gälla i samband med att remissen skickas in, kommer därmed uppdragssekretessen i de allra flesta fallen att bli tillämplig för uppgifter

²⁶ Jrf prop. 1979/80:2 Del A s. 239.

om uppdraget. Det får följderna att SVA är förhindrad att lämna ut uppgifter till andra myndigheter vid exempelvis smittspårning eller uppkomst av en djursjukdom, förutom i de fall där det finns tillämpliga sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess. De myndigheter som kan behöva informationen är Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelser (se avsnitt 8.1.3). SVA har en omfattande uppdragsverksamhet och majoriteten av de analyser som SVA utför omfattas av uppdragssekretess.

8.3 Nya sekretessbrytande bestämmelser

8.3.1 Det finns ett behov av nya sekretessbrytande bestämmelser

Vår bedömning: Det finns ett behov av att införa nya sekretessbrytande bestämmelser i OSL för att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna dela uppgifter med varandra i smittskyddsarbetet.

Skälen för vår bedömning

Analys av behovet av begränsningar i sekretessen

Enligt våra direktiv ska vi analysera om det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess för att nödvändiga uppgifter ska kunna lämnas ut från myndigheter till andra myndigheter.

I skrivelsen Överföring av uppgifter mellan myndigheter vid övervakning och bekämpning av djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människa (2014), som det hänvisas till i våra direktiv, anges att myndigheterna har tillgång till olika uppgifter som rör djursjukdomar och zoonoser, vilket gör det svårt för myndigheterna att få en helhetsbild av smittläget. I skrivelsen anges också att en stor del av de uppgifter som behövs för en samordnad och effektiv sjukdomsövervakning är föremål för sekretess och att detta försvårar vissa uppdrag som myndigheterna har, enligt både EU-rätten och nationell rätt.

Vår undersökning av vilka uppgifter som behöver delas för ett effektivt smittskyddsarbete bekräftar bilden av att myndigheterna har ett stort behov av att samarbeta och dela uppgifter med varandra för att uppfylla sina olika ansvarsområden. Det har även framkommit att uppgifterna i viss utsträckning omfattas av sekretess. Som vi har kommit fram till i avsnitt 8.2 är de sekretessbestämmelser som myndigheterna har identifierat som frekvent förekommande vid delning av uppgifter hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 § OSL, sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL (se avsnitt 6.2.4 för en närmare beskrivning av dessa sekretessbestämmelser). I dessa situationer gör myndigheterna i vissa fall bedömningen att uppgifterna inte kan lämnas ut. vanligtvis gör myndigheterna dock bedömningen att uppgifterna kan lämnas ut med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser i form av bestämmelsen i 10 kap. 1 § OSL om samtycke från den enskilde, bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL, generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL eller bestämmelser om uppgiftsskyldighet med stöd av 10 kap. 28 § OSL (se avsnitt 6.2.5 för en närmare beskrivning av dessa bestämmelser). Myndigheterna har i vissa fall gett uttryck för en osäkerhet avseende i vilka situationer som de allmänna sekretessbrytande bestämmelserna är tillämpliga. Det finns många gånger också en osäkerhet kring hur skadebedömningarna enligt OSL ska göras.

Av 10 kap. 1 § OSL framgår att sekretess till skydd för en enskild, med vissa begränsningar, inte hindrar att en uppgift lämnas till en myndighet om den enskilde samtycker till det. Ett uppenbart problem med bestämmelsen, sett ur den utlämnande myndighetens perspektiv, är de fall då något samtycke till utlämnande inte ges för de uppgifter som omfattas av sekretess och som behöver lämnas ut. Inhämmandet av ett samtycke kan också innebära en fördröjning i smittskyddsarbetet.

Av 10 kap. 2 § OSL följer att sekretess inte hindrar att en myndighet lämnar ut uppgifter om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. För det första ska bestämmelsen, som anförts i avsnitt 6.2.5, tillämpas restriktivt och avsikten är inte att en myndighet av rena effektivitetsskäl ska kunna bryta sekretessen. Mot bakgrund av det är vår bedömning att det är tveksamt om bestämmelsen utgör ett tillräckligt stöd för det regelmässiga utbyte som behöver ske inom ramen för smittskydds-

arbetet. Vidare träffar bestämmelsen enligt vår bedömning inte alltid det uppgiftsutbyte som krävs i smittskyddsarbetet, eftersom det ofta rör ett behov hos mottagande myndighet, snarare än att utlämnandet är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

Generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. I och med att både hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL och uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL har undantagits från generalklausulens tillämpningsområde finns det flera situationer där sekretessbelagda uppgifter som behöver delas i smittskyddsarbetet inte kan lämnas ut med stöd av denna sekretessbrytande bestämmelse. Som vi konstaterat i avsnitt 6.2.5 är tanken inte heller att bestämmelsen ska tillämpas vid ett omfattande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter, utan att bestämmelsen i stället utgör en ventil för det fall uppgifter uppenbart behöver lämnas ut och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen.

Även om bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL och generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL kan utgöra ett stöd för att bryta sekretessen efter en bedömning i det enskilda fallet bör ett rutinmässigt uppgiftsutbyte i regel vara författningsreglerat. Ett utlämnande av sekretessreglerade uppgifter med stöd av dessa allmänna sekretessbrytande bestämmelser blir i praktiken ofta långsammare och mer arbetskrävande eftersom det görs en manuell prövning av utlämnandet i varje enskilt fall, vilket också är en anledning till att ett rutinmässigt informationsutbyte bör vara författningsreglerat.

Sett i ljuset av det tillämpningsområde som 10 kap. 2 och 27 §§ OSL har är vår bedömning att myndigheterna i dag i vissa fall använder sig av bestämmelserna på ett sätt som inte är helt förenligt med gällande rätt. Detta är också något som myndigheterna själva har gett uttryck för. Flera myndigheter har beskrivit att det uppkommer situationer där uppgifter som omfattas av sekretess behöver lämnas ut till en annan myndighet, som behöver uppgifterna i smittskyddsarbetet, men där bedömningen görs av först nämnda myndighet att nuvarande sekretessbrytande bestämmelser inte riktigt passar in på den situation som föreligger.

Det har vidare framkommit att de uppgifter som måste delas för att myndigheterna ska kunna utföra sina uppdrag i smittskyddsarbetet i regel lämnas ut, och att de då får ”hanka sig fram” med de sekretessbrytande bestämmelser som finns, även om de inte alltid är helt förenliga med situationen. Vid första anblick kan det då framstå som att det inte föreligger några hinder mot informationsutbytet, eftersom uppgifterna lämnas ut med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser.

Det har framkommit att myndigheterna upplever att regleringen kring utlämnande av uppgifter är komplex och svårtillämpad. Bedömningarna av om utlämnande kan ske är tidskrävande och kontaktvägarna är ofta personbundna. Förutom att det är resurskrävande innebär fördröjningen även en nackdel i smittskyddsarbetet där det finns ett behov av att agera snabbt för att så tidigt som möjligt upptäcka och stävja uppkomna smittor. Det kan uppstå svåra avvägningar med motstridiga intressen i form av dels ett behov av att dela uppgifter med andra myndigheter i smittskyddsarbetet, dels ett intresse av att skydda enskildas personliga integritet. Det tolkningsutrymme som finns gör att bedömningarna i viss utsträckning skiljer sig åt.

Ur ett dataskyddsrättsligt perspektiv är det viktigt att den rättsliga grunden för en personuppgiftsbehandling är tydlig och dess tillämpning förutsebar för de personer som omfattas av den.²⁷ Vår bedömning är att nuvarande sekretessreglering på smittskyddsområdet inte är tillräckligt tydlig och förutsebar.

En viktig förutsättning för att de myndigheter som är aktuella i utredningen ska kunna utföra sina uppgifter i smittskyddsarbetet är att respektive myndighet kan utbyta nödvändig information med andra myndigheter på ett enkelt och effektivt sätt. Myndigheterna har olika roller i smittskyddsarbetet och en god samverkan dem emellan är grundläggande för att kunna bedriva ett effektivt smittskyddsarbete. En fungerande samverkan förutsätter i sin tur att myndigheter får del av den information som krävs för att de ska kunna bidra i arbetet utifrån sina respektive roller. Även om myndigheterna i dag i regel får tillgång till den information de behöver är vår bedömning att nuvarande system för delning av uppgifter i smittskyddsarbetet inte fungerar helt tillfredsställande. För att tillgodose de behov vi har identifierat av att på ett enklare, effektivare och korrekt sätt kunna dela uppgifterna med varandra behöver myndig-

---

²⁷ Se skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning.

heterna enligt vår bedömning andra verktyg än de bestämmelser i 10 kap. OSL som myndigheterna i dag har att tillgå.

Det ska införas nya sekretessbrytande bestämmelser

Utifrån de problem och behov som vi har identifierat i vår analys tidigare i detta avsnitt finns det två alternativa lösningar att välja mellan; antingen i form av sekretessbrytande bestämmelser eller i form av bestämmelser om undantag från sekretess.

Som vi har beskrivit i avsnitt 6.2.5 menas med begreppet *undantag från sekretess* bestämmelser om att vissa typer av uppgifter inte omfattas av sekretess enligt en viss sekretessbestämmelse eller att uppgifterna inte omfattas av sekretess i vissa situationer, till exempel när de tas in i ett beslut. *Sekretessbrytande bestämmelser* å sin sida definieras som bestämmelser som innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar.

Bestämmelserna fyller i viss mån samma funktion på så sätt att en sekretessbrytande bestämmelse också utgör ett sorts undantag från sekretess, medan en bestämmelse om undantag från sekretess utgör en sekretessbrytande bestämmelse i den meningen att den innebär att annars sekretessbelagda uppgifter får lämnas ut i vissa situationer. Det kan därmed argumenteras för att det inte har någon avgörande betydelse vilken av de två bestämmelsernas utformning som väljs.

Bestämmelser om undantag från sekretess utformas i OSL på så sätt att viss angiven sekretess inte gäller i vissa fall medan sekretessbrytande bestämmelser utformas på så sätt att angiven sekretess inte hindrar att uppgift lämnas ut till en angiven aktör. Eftersom det i vår utredning handlar om ett behov av att lämna ut uppgifter till specifika aktörer gör vi bedömningen att den lagtekniska utformning som sekretessbrytande regler har, det vill säga med innebörden att sekretess inte hindrar att uppgift lämnas ut till en angiven aktör, är den mest ändamålsenliga lösningen.

En sekretessbrytande bestämmelse kan utformas på olika sätt. Ett alternativ är att bestämmelsen utformas på så vis att den innebär en i lag eller förordning reglerad skyldighet för myndigheten att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter i vissa situationer, det vill säga en uppgiftsskyldighet (10 kap. 28 § OSL). En sådan

skyldighet kan inträda antingen på begäran av en annan myndighet, eller att uppgiftsskyldigheten gäller oberoende av den mottagande myndighetens begäran. Ett annat alternativ är att den sekretessbrytande bestämmelsen utformas på det sättet att den föreskriver att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas ut i vissa situationer, vilket är den utformning som de sekretessbrytande bestämmelser som finns i OSL har.

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet skulle kunna utformas på så sätt att en angiven myndighet ska lämna uppgifter till vissa myndigheter, om uppgifterna kan antas vara av betydelse för smittskyddsarbetet mot djursjukdomar eller zoonoser. En sådan bestämmelse kan enligt vår uppfattning inte vara utformad så att uppgiftsskyldigheten inträder först efter begäran av en annan myndighet. Detta eftersom det uppgiftsutbyte som behöver ske mellan myndigheterna ofta utgörs av utlämnande av information som mottagande myndighet inte känner till att utlämnande myndighet har, till exempel uppgift om uppkommen smitta i en djurbesättning. Bestämmelsen kan därför inte heller vara utformad på så sätt att uppgifterna ska lämnas ut om de *behövs* (i stället för att uppgifterna kan antas vara av betydelse), eftersom den utlämnande myndigheten vid en sådan formulering behöver ha försäkrat sig om att de uppgifter som kan bli aktuella att lämna ut verkligen efterfrågas av mottagaren och behövs i den situation som avses, vilket i praktiken innebär att ett utlämnande behöver föregås av en begäran att få ut uppgifterna.²⁸

En följd av bestämmelser om uppgiftsskyldighet är att det skapas en skyldighet för myndigheten att lämna uppgifter, även om effekten också blir att eventuell sekretess för uppgifterna bryts. För att bestämmelsen om uppgiftsskyldighet i detta fall ska fylla sin funktion – att förbättra och förenkla delning av uppgifter i smittskyddsarbetet – är det enligt vår bedömning inte möjligt att begränsa tillämpningsområdet ytterligare; såsom att till exempel närmare ange vilka uppgifter som avses, eftersom det är svårt att täcka in alla eventuella scenarion. Det får dock följderna att det inte på förhand går att avgöra närmare vilken typ av uppgifter som avses och framför allt att det inte går att avgöra vilken typ av sekretess som i praktiken kan komma att brytas. Bestämmelsen skulle täcka ett stort antal uppgifter av olika slag och även vara tillämplig på andra sekretessbestämmelser än de som myndigheter inom ramen för denna utredning

---

²⁸ Jfr prop. 2007/08:160 s. 55–56 och bilaga 2 författningsförslag 17.

har identifierat som vanligt förekommande i smittskyddsarbetet. Sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter grundar sig på överväganden om vilket sekretesskydd uppgiften har hos den utlämnande myndigheten och om den mottagande myndighetens behov generellt sett kan anses väga tyngre än det intresse som sekretessen skyddar.²⁹ Vår bedömning är att det med en sådan vid bestämelse inte går att på förhand göra en adekvat sådan bedömning. Eftersom det skulle skapas en skyldighet att lämna ut en rad olika typer av uppgifter, så länge de kan antas vara av betydelse, ser vi även att det kan finnas en risk att fler uppgifter än vad som är nödvändigt lämnas ut för att inte riskera att bryta mot den skyldighet som finns. Vidare rör de problem som vi har identifierat i denna del sekretesshinder, snarare än ett behov av att säkerställa att den mottagande myndigheten ges tillgång till de uppgifter som den behöver genom att förplikt innehavaren av uppgiften att lämna ut den, vilket kan sägas vara en uppgiftsskyldighets primära syfte.

Det behov av uppgiftsutlämnande som myndigheterna har beskrivit att de har i smittskyddsarbetet utgörs till största delen av situationer där den myndighet som innehar uppgiften behöver göra en bedömning i det enskilda fallet av om uppgiften behöver delas eller inte. I de fall då det mer bestämt kan sägas att det alltid finns ett behov av att en annan myndighet behöver få del av uppgiften i smittskyddsarbetet finns i stället redan bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Det är därmed främst i de situationer där uppgifterna ibland behöver delas och ibland inte som det i vissa fall saknas verktyg för myndigheterna att dela uppgifterna.

Vi gör därför bedömningen att införande av en uppgiftsskyldighet inte är ett ändamålsenligt alternativ. Det alternativ som återstår är då att de sekretessbrytande bestämmelser som behövs utformas på det sättet att de föreskriver att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas ut under vissa förutsättningar. Ett undantag gäller dock beträffande uppgifter som Jordbruksverket behöver lämna ut till andra aktörer ur sina djurregister och djurdatabaser, där vi gör bedömningen att det mest ändamålsenliga är att införa bestämmelser om uppgiftsskyldighet, se avsnitt 9.8.

Vi har tidigare konstaterat att de sekretessbestämmelser som aktuella myndigheter har identifierat som vanligt förekommande vid delning av uppgifter är hälso- och sjukvårdssekretess enligt 25 kap. 1 §

²⁹ Prop. 2023/24:85 s. 18–19.

OSL, sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL samt uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Eftersom de sekretessbestämmelser som främst är aktuella har identifierats finns det enligt vår bedömning inte något behov av att införa en mer generell sekretessbrytande bestämmelse, som skulle bryta även andra sekretessbestämmelser. De sekretessbrytande bestämmelser som vi föreslår bör därmed vara avgränsad till specifika sekretessbestämmelser. OSL är uppbyggd på sätt att sekretessbrytande bestämmelser som endast bryter sekretessen enligt en viss sekretessbestämmelse eller några få sekretessbestämmelser är placerade i anslutning till respektive sekretessbestämmelse i aktuellt kapitel. För att följa denna systematik bör även de sekretessbrytande bestämmelser som vi föreslår ha sådana placeringar.

I vårt uppdrag ingår att väga behovet av ett förbättrat informationsutbyte mot den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet och skyddet för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Den rättsliga reglering vi föreslår bör utformas på ett sådant sätt att intrånget i den personliga integriteten och i de intressen som sekretessen avser att skydda inte blir oproportionerligt, samtidigt som den föreslagna regleringen ska fylla sin funktion att förbättra informationsutbytet till gagn för smittskyddsarbetet. I avsnitt 8.5 gör vi en analys av om våra förslag är förenliga med bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten och i avsnitt 8.5.7 gör vi en proportionalitets- och nödvändighetsbedömning.

8.3.2 Ingen ny sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen

Vår bedömning: Det ska inte införas någon ny sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL.

Skälen för vår bedömning

En analys av smittskyddsläkarnas behov av en sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen

Vi har i avsnitt 8.2.2 konstaterat att hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL ofta är tillämplig på uppgifter som smittskyddsläkarna behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

Som vi redan nämnt använder sig smittskyddsläkaren av samtycke från den enskilde för att utan hinder av sekretess kunna dela uppgifter om dennes hälsotillstånd med andra myndigheter. Uppskattningsvis ett par gånger per år händer det dock att någon av landets smittskyddsläkare inte får samtycke till att lämna ut uppgiften. I dessa fall finns den sekretessbrytande bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL. Ifall smittskyddsläkaren i det enskilda fallet gör bedömningen att ett utlämnande är nödvändigt för att kunna fullgöra sin verksamhet kan smittskyddsläkaren alltså lämna ut uppgiften med stöd av denna bestämmelse.

Som vi redan konstaterat ska bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL användas restriktivt. Eftersom det endast sker några gånger per år att någon av landets smittskyddsläkare inte får samtycke till att lämna ut uppgiften ser vi inte att det finns någon risk att bestämmelsen i detta fall kommer att användas frekvent på ett regelmässigt uppgifts-utlämnande.

Den delen av smittskyddsläkarnas verksamhet som kan vara aktuell vid bedömningen av om 10 kap. 2 § OSL är tillämplig är enligt vår bedömning underrättelseskyldigheten i 6 kap. 7 § smittskyddslagen. Enligt denna bestämmelse ska smittskyddsläkaren skyndsamt underrätta de myndigheter eller den kommun, som ansvarar för att smittskyddsåtgärder vidtas mot djur eller objekt som sprider eller misstänks sprida smittsam sjukdom, om iakttagelser som är av betydelse för det objektrinriktade smittskyddet. För att kunna fullgöra denna uppgift i verksamheten kan det enligt vår bedömning vara nödvän-

dig att smittskyddsläkarna lämnar en uppgift med stöd av 10 kap. 2 § OSL i de fall den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Bestämmelsen i 6 kap. 7 § smittskyddslagen innebär en skyldighet för smittskyddsläkaren att i vissa fall lämna information av betydelse för det objektinriktade smittskyddet till andra myndigheter. Enligt vår bedömning är det svårt att tolka bestämmelsen på något annat sätt än att detta i sig utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet (10 kap. 28 § OSL, se avsnitt 6.2.5). För att bestämmelsen ska kunna fylla sin funktion – att säkerställa att den mottagande myndigheten ges tillgång till de uppgifter som den behöver i sin verksamhet – anser vi att ett uppgiftsutlämnande där ett brytande av eventuell sekretess oundvikligen måste ske för att uppfylla uppgiftsskyldigheten måste anses vara tillåtet. Det innebär att smittskyddsläkaren även med stöd av denna bestämmelse ensamt kan lämna ut en uppgift till någon annan myndighet, i de fall den enskilde inte har lämnat ett samtycke. Det krävs dock att smittskyddsläkaren gör bedömningen att det inte går att undvika att uppgiften lämnas ut, med hänsyn till uppgiftens betydelse för det objektsinriktade smittskyddet. De myndigheter som kan vara aktuella mottagare av uppgifter enligt bestämmelsen i 6 kap. 7 § smittskyddslagen är exempelvis SVA och Livsmedelsverket. Många gånger föreligger inget behov av att få del av uppgifter om en enskilds hälsotillstånd hos de myndigheter som kan vara aktuella som mottagare av informationen, eftersom deras ansvar omfattar smittskyddsåtgärder som vidtas mot djur eller objekt. I många fall är det alltså möjligt att lämna den underrättelse som krävs för att uppfylla kravet i bestämmelsen utan att behöva lämna uppgifter om en enskilds hälsotillstånd. I syfte att uppfylla det krav på underrättelse som finns i bestämmelsen kan dock smittskyddsläkarna behöva lämna information som gör att det går att identifiera vilken person det är som är sjuk, men vanligtvis har den enskilde då lämnat sitt samtycke.

Vi vill poängtera att vi anser att det är av stor vikt att smittskyddsläkarna i första hand inhämtar ett samtycke från den enskilde och vidtar samtliga tillgängliga åtgärder för att möjliggöra att ett sådant samtycke lämnas, så att ett utlämnande kan ske med stöd av 10 kap. 1 § OSL, vilket redan i dag sker. Detta är viktigt eftersom det handlar om för den enskilde känsliga uppgifter och för att upprätthålla ett gott förtroende för smittskyddsarbetet.

I de fall fåtal fall då den enskilde inte lämnar sitt samtycke finns det alltså redan bestämmelser som smittskyddsläkaren kan använda sig av när han eller hon gör bedömningen att uppgiften ändå behöver lämnas ut för att fullgöra sin skyldighet enligt 6 kap. 7 § smittskyddslagen. Vi ser inte att en sekretessbrytande bestämmelse hade bidragit till ett enklare och mer effektivt förfarande. Även en sådan bestämmelse skulle innebära att smittskyddsläkaren innan ett utlämnande kan ske behöver göra vissa bedömningar liknande den som i dag behöver göras, såsom ifall uppgiftsutlämnandet är nödvändigt i smittskyddsarbetet. Vår bedömning är därför att det inte finns något behov av att införa en sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen som tar sikte på smittskyddsläkarnas utlämnande av uppgifter.

En analys av Folkhälsomyndighetens behov av en sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen

Vi har i avsnitt 8.2.2 konstaterat att hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL i ett fåtal fall är tillämplig på uppgifter som Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet.

I det enskilda fallet skulle Folkhälsomyndigheten kunna komma fram till att ett utlämnande av uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess kan ske i smittskyddsarbetet med stöd av 10 kap. 2 § OSL. Enligt den bestämmelsen hindrar inte sekretess att en myndighet lämnar ut uppgifter om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. I ett enskilt fall kan det vara aktuellt för Folkhälsomyndigheten – för att fullgöra sitt uppdrag att samordna smittskyddet – att lämna ut uppgifter av betydelse för smittskyddsarbetet avseende zoonoser till en annan myndighet.³⁰ Bestämmelsen ska dock tillämpas restriktivt och det finns även ett behov av att uppgifter lämnas ut i smittskyddsarbetet men där ett utlämnande inte är nödvändigt för att Folkhälsomyndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.

Utöver 10 kap. 2 § OSL finns det inga sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess som är tillämpliga. Folkhälsomyndigheten är då förhindrad att lämna ut uppgiften.

---

³⁰ Se 16 § förordningen (2021:248) med instruktion för Folkhälsomyndigheten.

Det finns i viss mån därmed ett behov av att införa en sekretessbrytande bestämmelse som är tillämplig när Folkhälsomyndigheten behöver lämna ut uppgifter till andra myndigheter i smittskyddsarbetet som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen.

Skyddet för uppgifter om en enskilds hälsotillstånd och andra personliga förhållanden inom hälso- och sjukvården

Sjukvården hör till de områden där kraven på sekretess kring enskildas personliga förhållanden gör sig starkast gällande och sekretessen på detta område har gamla traditioner. Utformningen av sekretessbestämmelserna på sjukvårdsområdet har mycket stor betydelse både för dem som av olika anledningar kommer i kontakt med sjukvården och för dem som har sitt arbete inom detta område.³¹ Det finns ett starkt intresse för enskilda personer att uppgifter om deras personliga förhållanden skyddas. Uppgifter om att en enskild exempelvis har en allvarlig smittsam sjukdom är något som enskilda har ett starkt och berättigat intresse av att andra personer inte kan få del av. Uppgifter om hälsa är dessutom sådana särskilda kategorier av personuppgifter som i EU:s dataskyddsförordning definieras som känsliga personuppgifter och som det som utgångspunkt är förbjudet att behandla.³² Sammantaget talar därmed uppgifternas karaktär för en återhållsamhet när det gäller sekretessbrytande bestämmelser i förhållande till hälso- och sjukvårdssekretessen.

De starka intressen som hälso- och sjukvårdssekretessen avser att skydda genomsyrar också tillämpningsområdet för de sekretessbrytande bestämmelser i 25 kap. 11–14 §§ som i dag finns avseende sekretessbestämmelsen. Enligt dessa bestämmelser hindrar inte sekretessen att uppgift lämnas från en hälso- och sjukvårdsmyndighet till en annan sådan myndighet i samma kommun eller region, lämnas till annan vårdgivare vid sammanhållen journalföring, lämnas till ett nationellt eller regionalt kvalitetsregister enligt patientdatalagen (2008:355) samt i vissa fall lämnas från en hälso- och sjukvårdsmyndighet inom en kommun eller en region till annan sådan myndighet för bland annat forskning. Bestämmelserna bryter även sekretessen i förhållande till enskilda i vissa fall, samt i vissa fall beträffande upp-

³¹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 160.

³² Se artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning.

gifter om enskild mellan myndigheter för att kunna ge enskild nödvändig vård och dylikt stöd i angivna sammanhang.

En avvägning mellan behovet av en sekretessbrytande bestämmelse och det intresse som sekretessen avser att skydda

Som vi har konstaterat ovan finns det i viss mån ett behov hos Folkhälsomyndigheten av att införa en sekretessbrytande bestämmelse som är tillämplig när myndigheten behöver lämna ut uppgifter till andra myndigheter i smittskyddsarbetet som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen. En avvägning behöver då göras mellan detta behov och det intresse som sekretessen avser att skydda.

Det är av vikt att det finns en möjlighet för myndigheter som har ett uppdrag inom smittskyddsområdet att få del av uppgifter om uppkommen smitta som de har behov av för sitt uppdrag, med det ultimata syftet att förhindra och minska smittspridningen av allvarliga sjukdomar. Samtidigt har det framkommit att behovet hos Folkhälsomyndigheten av att lämna uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretessen inte är särskilt stort. De mottagande myndigheterna har i regel inte något behov av känsliga personuppgifter i form av uppgifter om enskilda personers hälsotillstånd i smittskyddsarbetet, utan det är tillräckligt att få information på en aggregerad nivå i form av vad det är för smittämne och på vilken plats. Hälso- och sjukvårdssekretessen blir för Folkhälsomyndigheten aktuell först när det genom de uppgifter som lämnas ut indirekt går att utläsa vilken person det är som har en viss sjukdom, vilket är mycket ovanligt. Dessutom har Folkhälsomyndigheten enligt vår bedömning ett visst utrymme att använda sig av den allmänna sekretessbrytande bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL.

Sett till det starka intresse som hälso- och sjukvårdssekretessen avser att skydda, i kombination med att behovet av en sekretessbrytande bestämmelse ter sig som förhållandevis litet, gör vi bedömningen att det inte ska införas någon ny sekretessbrytande bestämmelse för hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL.

8.3.3 En ny sekretessbrytande bestämmelse för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden

Vårt förslag: Det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL. Bestämmelsen innebär att sekretessen inte hindrar att Jordbruksverket, en länsstyrelse, Läke-medelsverket, SVA eller Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till vissa andra myndigheter, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

Skälen för vårt förslag

Skadebedömningen

Vi har i avsnitt 8.2.3 konstaterat att uppgifter som Jordbruksverket, SVA, länsstyrelserna, Läke-medelsverket och Livsmedelsverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet i vissa fall omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftsförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL.

För att sekretess avseende affärs- eller driftsförhållanden ska gälla krävs att det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Detta utgör ett rakt skaderekvisit, det vill säga att det råder en presumtion för offentlighet. Det kan då ifrågasättas om någon sekretessbrytande bestämmelse verkligen behövs i de fall samma sekretessbestämmelse är tillämplig även hos mottagande myndighet och göras gällande att de uppgifter som behöver delas i smittskyddsarbetet inte är av sådan art att någon enskild då skulle komma att lida skada hos den mottagande myndigheten.

I förarbetena står bland annat följande att läsa om det raka skaderekvisitet. Vid raka skaderekvisit är avsikten att skadebedömningen i huvudsak ska kunna göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Det innebär att frågan huruvida sekretess gäller eller inte i första hand inte behöver knytas till en skadebedömning i det enskilda fallet. Avgörande bör i stället vara om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Om uppgiften är sådan att den genomsnittligt sett måste betraktas som

harmlös ska den alltså normalt anses falla utanför sekretessen. Om uppgiften i stället typiskt sett måste betraktas som känslig omfattas den normalt av sekretess. Avgörande betydelse bör alltså som regel tillmätas arten av den uppgift som efterfrågas. Därigenom frångås inte den till offentlighetsprincipen hörande grundsatsen att den som begär en uppgift hos en myndighet inte ska behöva legitimera sig och tala om varför han eller hon vill ta del av viss uppgift. Konstruktionen med skaderekvisit innebär dock att frågan vem som begär ut en uppgift eller ändamålet med en begäran kan få betydelse i vissa fall när sekretessfrågan ska avgöras. Om det till exempel i ett särskilt fall framgår att den som begär att få ut en uppgift som typiskt sett bedöms som harmlös kan använda denna för att utsätta vederbörande för trakasserier ska uppgiften i just den situationen anses vara omfattad av sekretess. Avsikten är emellertid inte att tjänstemännen normalt ska försöka utröna om omständigheter av nu nämnt slag föreligger. En sådan åtgärd bör bara förekomma om det finns anledning till det, till exempel om en tjänsteman har fått veta att man från visst håll samlar in uppgifter av det aktuella slaget i illegitimt syfte. När det gäller uppgifter som typiskt sett bedöms vara känsliga kan omvänt upplysningar om sökandens identitet och om hans eller hennes avsikt med uppgifterna medföra att det inte längre finns någon anledning till antagande att den i sekretessbestämmelsen angivna skadan ska uppkomma. I förarbetena har det anförts att det i dessa fall inte kan anses som stötande från offentlighetssynpunkt att ställa den som begär ut en viss uppgift inför valet att antingen avstå från uppgiften eller tala om vem han är och vilket ändamål han har med sin begäran. Det har också pekats på möjligheten för myndigheterna att i sådana situationer eliminera skaderisken genom att ställa upp ett förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den (jfr till exempel 10 kap. 14 § OSL). Det som har angetts om det raka skaderekvisitet är i regel tillämpligt även i fråga om massuttag. Situationen är dock i viss mån en annan på så sätt att den berörde tjänstemannen av naturliga skäl inte kan bilda sig en uppfattning om den särskilda skaderisk som kan vara förbunden med en enskild uppgift. Vetskapen om beställarens identitet och avsikt med uppgifterna i förening med en bedömning av den skaderisk som typiskt sett är förbunden med uppgifter av det slag som avses med beställningen bör i de flesta fall ge fullt tillräckligt

underlag för bedömningen av om sekretessregleringen ska anses hindra ett utlämnande eller inte.³³

Vid vår undersökning har det framkommit att de uppgifter som behöver delas i smittskyddsarbetet ofta är av sådan art att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen om sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden, till exempel uppgifter om djursammansättning, antalet djur och förflyttning av djur såsom vid försäljning. Som angetts i förarbetena är det dock vid skadebedömningen även av betydelse vem som begär ut uppgiften och ändamålet med begäran. I de fall uppgifterna skyddas av samma sekretessbestämmelse hos mottagande myndighet, eller av någon annan sekretessbestämmelse som skyddar samma intresse vid den mottagande myndigheten, kan det argumenteras för att den enskilde inte kan antas lida skada och att det saknas behov av en sekretessbrytande bestämmelse.

Vår bedömning är att nu aktuella uppgifter i de allra flesta fallen kommer att omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden även hos flera av de myndigheter som ofta behöver ta del av uppgifterna; nämligen SVA, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, länsstyrelserna och kommunerna. Det finns dock vissa skillnader i vilka undantag från sekretessen som finns.

För Jordbruksverket, SVA och länsstyrelserna är bestämmelserna i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF tillämplig. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretessen i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagstiftningen om djurskydd, epizooti, zoonoser, kontroll av husdjur, provtagning på djur, införsel och utförsel av levande djur, verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och EU-bestämmelser som kompletteras av lagstiftningen samt enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning eller enligt motsvarande äldre bestämmelser. Sekretessen gäller inte beslut i ärenden.

För kommunerna är bestämmelsen i 30 kap. 27 § OSL tillämplig. Enligt den bestämmelsens första stycke gäller sekretess i verksamhet som bedrivs av någon annan än en statlig myndighet och som består i tillsyn eller stödverksamhet med avseende på näringslivet, bland annat för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgif-

---

³³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 80–81.

ten röjs. Genom paragrafen gäller sekretess för uppgifter som en kommunal myndighet inhämtar vid tillsyn enligt till exempel miljöbalken. Stödverksamhet avser till exempel sysselsättningsfrämjande åtgärder som en kommun vidtar.³⁴ Enligt 30 kap. 27 § andra stycket OSL gäller sekretessen i första stycket för uppgift om bland annat en enskilds affärs- eller driftförhållanden inte för uppgift i tillsynsverksamhet som bedrivs av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

För Livsmedelsverket är bestämmelserna i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF tillämplig. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretessen i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn enligt bland annat livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813), de föreskrifter som meddelats med stöd av förordningarna och de EU-bestämmelser som kompletteras av livsmedelslagen. Sekretessen gäller inte beslut i ärenden och inte heller för uppgifter i tillsynsverksamheten, om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att de bör lämnas ut.

De mottagande myndigheterna har alltså ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden men det finns vissa skillnader i vilka undantag från sekretessen som finns. Det gör att skyddet inte ser exakt likadant ut för uppgifterna hos de olika myndigheterna.

Det finns även situationer där någon sekretessbestämmelse inte är tillämplig för uppgifterna hos mottagaren, vilket är fallet när Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare mottar uppgifterna.

Även beträffande de myndigheter där sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden som utgångspunkt kommer att gälla för mottagna uppgifter av nu angivet slag kan det i vissa fall finnas en risk för skada i de fall myndigheten har ett kontrollansvar. Jordbruksverket utför offentlig kontroll inom flera av EU:s kontrollförordnings sakområden, bland annat av olika aktörer och anläggningar inom livsmedelskedjan. Livsmedelsverket utövar bland annat offentlig kontroll över vissa livsmedelsanläggningar såsom äggpackerier,

---

³⁴ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 30 kap. 27 §.

slakterier och vilthanteringsanläggningar. Länsstyrelserna ansvarar bland annat för kontrollen av primärproducenter och djurskyddskontrollen. Kommunerna kontrollerar exempelvis vissa livsmedelsproducenter, restauranger och storhushåll samt grossister och transportörer av livsmedel. (Se avsnitt 4.2 för en närmare beskrivning av myndigheternas kontrollansvar). Utlämnande av uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden kan ur den enskildes perspektiv leda till skada för denne, om en myndighet som utövar kontroll över den enskilde får del av uppgiften.

En prövning av om den enskilde kan drabbas av en skada genom att bli föremål för offentlig kontroll eller tillsyn är något som länsstyrelserna och Jordbruksverket har uppgett att de gör när en annan myndighet begär ut uppgifter som kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL.

För att göra korrekta skadedömningar krävs att den utlämnande myndigheten har tillräckliga kunskaper om den mottagande myndighetens kontrollverksamhet och hur uppgiften kan komma att användas hos mottagaren, vilket knappast alltid är fallet. Det framstår därmed som naturligt att utlämnande myndighet många gånger landar i bedömningen att uppgifter, som är av sådan art att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen om sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden, på grund av sekretessbestämmelsen inte ska lämnas ut.

I ett antal rättsfall har Högsta förvaltningsdomstolen kommit fram till att sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden är tillämplig mellan vissa myndigheter. Vid bedömningarna förefaller stor betydelse ha tillmätts uppgifterna som sådana; att de behandlar enskilds affärs- och driftförhållanden och att den enskilde därför kan lida skada om uppgifterna lämnas ut. I RÅ 1994 not. 506 och RÅ 1994 not. 624 ansåg Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, att sekretess förelåg för uppgifter om djursammansättning, antalet djur och spridningsareal i länsstyrelsens lantbruksregister när uppgifterna begärdes ut av en kommun. I RÅ 2010 ref. 77 ansåg Regeringsrätten att en miljöinspektör i en kommun inte hade rätt att ta del av uppgifter från det centrala nötkreatursregistret (CDB) hos Jordbruksverket om vilka djur som är registrerade på en viss produktionsplats eftersom sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden gällde för uppgifterna. I HFD 2023 ref. 5 ansåg

Högsta förvaltningsdomstolen att uppgifter ur Jordbruksverkets anläggningsregister om en djurhållare omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden och att en kommunal nämnd inte hade rätt att ta del av uppgifterna.

Sammanfattningsvis är därmed vår bedömning att den nuvarande sekretessregleringen avseende affärs- och driftförhållanden inte är tillräcklig för det uppgiftsutlämnande som behöver ske mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet. Det behövs därmed någon form av begränsning av sekretessen.

Vi ser inte att en lösning på detta problem hade varit att införa ytligare bestämmelser om sekretess i bilagan till OSF, så att det skulle finnas ett ändamålsenligt skydd för uppgiften hos mottagande myndighet även beträffande de fall där något skydd för uppgiften hos mottagaren i dag inte finns. Så som Högsta förvaltningsdomstolen förefaller ha gjort skadebedömningen, att lägga stor vikt vid uppgiften i sig, innebär att ett sådant förslag i regel ändå inte skulle medföra att uppgiften kan lämnas ut. Dessutom kan den enskilde fortfarande bedömas lida men på grund av det kontrollansvar som den mottagande myndigheten i vissa fall har. Vidare är det svårt att på förhand täcka in alla scenarion som kan bli aktuella och där sekretessen behöver utökas.

Ett bättre alternativ är att införa en sekretessbrytande bestämmelse för att myndigheterna ska kunna dela nödvändig information i smittskyddsarbetet.

Ytterligare en fördel med att införa en sekretessbrytande bestämmelse för uppgiftsutlämnandet är att det skulle innebära ett enklare och mer effektivt förfarande. Utlämnande myndighet skulle då inte behöva göra en skadebedömning enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL och en bedömning av om någon allmän sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. OSL är tillämplig. Förutom att förfarandet med uppgiftsutlämnandet skulle bli mer resurseffektivt skulle det också innebära att myndigheterna kan få kännedom om viktiga förhållanden snabbare och därmed i ett tidigare skede upptäcka och stävja uppkomna smittor.

Placering och utformning av bestämmelsen

I enlighet med det resonemang vi för i avsnitt 8.3.1 gör vi bedömningen att det för sekretessen i 30 kap. 23 § OSL avseende affärs- och driftförhållanden ska införas en begränsning i form av en sekretessbrytande bestämmelse och att den ska placeras i anslutning till sekretessbestämmelsen i OSL.

Den sekretessbrytande bestämmelsen ska vara begränsad till just uppgifter om enskildas *affärs- eller driftförhållanden* i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL eftersom det endast är den typ av uppgifter som vi har identifierat att det finns ett behov av att lämna ut.

Vi föreslår att de myndigheter som kan lämna ut uppgifterna och ta emot uppgifterna utan hinder av sekretessen uttryckligen ska anges i den nya bestämmelsen i en numrerad lista där varje nummer anger vilken myndighet som kan lämna ut uppgiften till vilka myndigheter. I enlighet med vad som framkommit i vår undersökning av vilka uppgifter som behöver lämnas ut ska enligt vårt förslag sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden inte hindra att (1) Jordbruksverket lämnar ut en uppgift till Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare, (2) en länsstyrelse lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, en kommun, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, en smittskyddsläkare eller en annan länsstyrelse, (3) Läkemedelsverket lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt eller en länsstyrelse, (4) Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, en länsstyrelse, Folkhälso-myndigheten, Livsmedelsverket eller en smittskyddsläkare och (5) Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare.

För att en uppgift ska få lämnas ut ska det krävas att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

Det är enligt vår bedömning inte möjligt att i den nya bestämmelsen ange vilken sorts uppgifter som ska kunna lämnas ut med stöd av bestämmelsen eftersom det kan röra sig om uppgifter som kan variera beroende på vad det är för situation. Syftet med bestämmelsen är att utgöra ett effektivt verktyg för att myndigheterna ska kunna dela nödvändig information i smittskyddsarbetet. Enligt vår

bedömning är det därför inte heller ändamålsenligt att införa en bestämmelse som anger vilka specifika uppgifter som ska kunna lämnas ut. Bestämmelsen får ändå ett tydligt avgränsat tillämpningsområde eftersom det krävs att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften för det angivna syftet. Därtill anges till vilka myndigheter uppgifterna får lämnas. Den sekretessbrytande bestämmelsen är också kopplad till en specifik sekretessbestämmelse vilket begränsar tillämpningsområdet ytterligare.

En ytterligare fördel med att det i bestämmelsen anges till vilka myndigheter uppgifterna kan lämnas ut är att det blir tydligt och förutsägbart hur uppgiftsflödet kommer att se ut.

För att uppgiftsutlämnandet ska kunna ske krävs det som sagt enligt vårt förslag att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften. Anledningen till att *kan antas* används är att det handlar om ett informationsutlämnande som behöver kunna ske på den utlämnande myndighetens eget initiativ. Ifall det skulle krävas att uppgiften *behövs*, i stället för att den *kan antas behövas*, måste den utlämnande myndigheten försäkra sig om att det finns ett behov av uppgiften, vilket i praktiken innebär att den mottagande myndigheten behöver efterfråga uppgiften för att den ska kunna lämnas ut. Då skulle syftet med den sekretessbrytande bestämmelsen försvinna eftersom det handlar om uppgifter som de mottagande myndigheterna inte känner till finns och därmed inte kan efterfråga.

I 30 kap. OSL finns redan ett antal sekretessbrytande bestämmelser i 25 a–25 c §§. I avsnitt 8.4.2 föreslår vi att det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL. Även bestämmelser om överföring av sekretess finns sedan tidigare i 30 kap. 25 § OSL. Bestämmelsen om överföring av sekretess i 30 kap. kommer dock före befintliga sekretessbrytande bestämmelser i kapitlets ordningsföljd. Vi föreslår därför en omstrukturering av 30 kap. som innebär att de sekretessbrytande bestämmelserna i 25 a–25 c §§ flyttas upp i kapitlets ordningsföljd och i stället betecknas 24 a–24 c §§, så att de hamnar före den befintliga bestämmelsen om överföring av sekretess i 25 §. Vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kan sedan placeras efter befintliga sekretessbrytande bestämmelser i kapitlet, under rubriken Sekretessbrytande bestämmelser. Vidare kan vår föreslagna bestämmelse om överföring av sekretess i avsnitt

8.4.2 placeras in efter den befintliga bestämmelsen i 25 §, under rubriken Överföring av sekretess.

8.3.4 En ny sekretessbrytande bestämmelse för uppdragssekretessen

Vårt förslag: Det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL för uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Bestämmelsen innebär att sekretessen inte hindrar att SVA lämnar ut en uppgift till vissa andra myndigheter om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

Skälen för vårt förslag

Vi har i avsnitt 8.2 kommit fram till att uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet i vissa fall omfattas av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. I avsnitt 8.3.1 har vi kommit fram till att det finns ett behov av att införa en ny sekretessbrytande bestämmelse i OSL som är tillämplig på denna situation.

I enlighet med det resonemang vi för i avsnitt 8.3.1 gör vi bedömningen att det för uppdragssekretessen ska införas en begränsning i form av en sekretessbrytande bestämmelse och att den ska placeras i anslutning till sekretessbestämmelsen i OSL.

Vi föreslår att de myndigheter som SVA kan lämna ut uppgifter till utan hinder av sekretessen uttryckligen ska anges i den nya bestämmelsen (Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse). För att en uppgift ska få lämnas ut ska det krävas att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

Det är enligt vår bedömning inte möjligt att i den nya bestämmelsen ange vilken sorts uppgifter som ska kunna lämnas ut med stöd av bestämmelsen eftersom det kan röra sig om uppgifter som kan variera beroende på vad det är för situation. Syftet med bestämmelsen är att utgöra ett effektivt verktyg för att SVA ska kunna dela

nödvändig information i smittskyddsarbetet. Enligt vår bedömning är det därför inte heller ändamålsenligt att införa en bestämmelse som anger vilka specifika uppgifter som ska kunna lämnas ut. Bestämmelsen får ändå ett tydligt avgränsat tillämpningsområde eftersom det krävs att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften för det angivna syftet. Därtill anges till vilka myndigheter uppgifterna får lämnas. Den sekretessbrytande bestämmelsen är också kopplad till en specifik sekretessbestämmelse vilket begränsar tillämpningsområdet ytterligare.

En ytterligare fördel med att det i bestämmelsen anges till vilka myndigheter uppgifterna kan lämnas ut är att det blir tydligt och förutsägbart hur uppgiftsflödet kommer att se ut.

För att uppgiftsutlämnandet ska kunna ske krävs det som sagt enligt vårt förslag att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften. Anledningen till att *kan antas* används är att det handlar om ett informationsutlämnande som behöver kunna ske på SVA:s eget initiativ. Ifall det skulle krävas att uppgiften *behövs*, i stället för att den *kan antas behövas*, måste SVA försäkra sig om att det finns ett behov av uppgiften, vilket i praktiken innebär att den mottagande myndigheten behöver efterfråga uppgiften för att den ska kunna lämnas ut. Då skulle syftet med den sekretessbrytande bestämmelsen försvinna eftersom det handlar om uppgifter som de mottagande myndigheterna inte känner till finns och därmed inte kan efterfråga hos SVA.

När det gäller den närmare placeringen av vår föreslagna bestämmelse finns redan i 31 kap. en sekretessbrytande bestämmelse i 13 § under rubriken Sekretessbrytande bestämmelse. Vi föreslår därför att vår föreslagna bestämmelse placeras in efter denna bestämmelse, och att rubriken ändras till Sekretessbrytande bestämmelser, det vill säga i pluralform.

8.4 Behovet av sekretess för uppgifterna hos mottagande myndighet

8.4.1 Inledning

I avsnitt 8.3 har vi gjort bedömningen att det behöver införas nya sekretessbrytande bestämmelser för dels sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL, dels upp-

dragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL. Huvudregeln är att sekretessen inte följer med vid överlämnande av uppgifter från en myndighet till en annan. Vid införandet av en sekretessbrytande bestämmelse bör det därför övervägas om de aktuella uppgifterna kommer att ha ett sekretesskydd hos den mottagande myndigheten samt, om så inte är fallet, om de bör ha det. Enligt våra direktiv ska vi analysera om det finns behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos de myndigheter som tar emot uppgifterna eller om befintliga bestämmelser är tillräckliga. Vi kommer därför i detta avsnitt att undersöka hur sekretesskyddet ser ut hos de myndigheter som mottar uppgifter med stöd av våra förslag som bryter sekretessen.

8.4.2 Överföring av sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden

Vår bedömning: Det saknas tillräckligt sekretesskydd hos Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkarna för de uppgifter som Jordbruksverket, en länsstyrelse, SVA eller Livsmedelsverket kan lämna ut med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL. Det finns ett behov av att sekretessen överförs till Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkarna.

Vårt förslag: Det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL. Bestämmelsen innebär att om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som är sekretessreglerad enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL blir den bestämmelsen tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

Skälen för vår bedömning och vårt förslag

Inledning

I avsnitt 8.3.3 har vi föreslagit att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL som innebär att sekretessen inte hindrar att *Jordbruksverket* i vissa fall lämnar uppgift till Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare, att en *länsstyrelse* i vissa fall lämnar uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, en kommun, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, en smittskyddsläkare eller någon annan länsstyrelse, att *Läkemedelsverket* i vissa fall lämnar uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt eller en länsstyrelse, att *SVA* i vissa fall lämnar uppgift till Jordbruksverket, en länsstyrelse, Folkhälsomyndigheten Livsmedelsverket eller en smittskyddsläkare och att *Livsmedelsverket* lämnar uppgift till en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare. Det krävs att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

När Jordbruksverket, länsstyrelsen, Läkemedelsverket, SVA eller Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden till en annan myndighet enligt vårt förslag till ny sekretessbrytande bestämmelse följer sekretessen inte med, utan det är de sekretessbestämmelser som gäller hos den mottagande myndigheten som blir tillämpliga på uppgifterna. Vi kommer därför i det följande att gå igenom hur sekretesskyddet ser ut för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden hos de myndigheter som enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse mottar uppgifterna.

Jordbruksverket, SVA och länsstyrelserna

Enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kan Jordbruksverket, länsstyrelsen och SVA motta uppgifter från varandra och från Läkemedelsverket. Länsstyrelserna kan också få uppgifter från Livsmedelsverket. För Jordbruksverket, länsstyrelsen och SVA är bestämmelserna i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30

i bilagan till OSF tillämpliga. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretessen i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagstiftningen om djurskydd, epizooti, zoonoser, kontroll av husdjur, provtagning på djur, införsel och utförsel av levande djur, verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och EU-bestämmelser som kompletteras av lagstiftningen samt enligt förordningen om avgifter vid veterinär yrkesutövning eller enligt motsvarande äldre bestämmelser. För att uppgifter ska kunna lämnas ut med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse krävs det att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Enligt vår bedömning motsvarar det verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagstiftningen om djurskydd, epizooti, zoonoser, kontroll av husdjur, provtagning på djur, införsel och utförsel av levande djur, verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och EU-bestämmelser som kompletteras av lagstiftningen, enligt punkt 30 i bilagan till OSF.

När uppgifter lämnas ut från Jordbruksverket, SVA eller en länsstyrelse till någon annan av dessa myndigheter är det därmed samma sekretessbestämmelse som är tillämplig hos utlämnande och mottagande myndighet i dessa fall. Därmed kommer de uppgifter som lämnas ut till dessa myndigheter med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse att i dessa fall få samma skydd hos mottagande myndighet som hos utlämnande myndighet. Vi ser därför inte att det finns något behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos dessa myndigheter i denna situation, utan anser att befintliga bestämmelser är tillräckliga.

Hos Läkemedelsverket gäller sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 33 i bilagan till OSF. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretessen i en statlig myndighets verksamhet som består ibland annat utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt läkemedelslagen samt förordning (EU) 2019/6.

Av punkt 33 i bilagan till OSF framgår att sekretessen inte gäller vid tillsyn över produktsäkerheten hos varor som är avsedda för konsumenter eller kan antas komma att användas av konsumenter, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör risk för skada på person eller djur har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. För punkt 30 i bilagan till OSF består begränsningarna i sekretessen endast av att sekretessen inte gäller beslut i ärenden. När uppgifter

lämnas ut från Läkemedelsverket till Jordbruksverket, en länsstyrelse eller SVA kommer därmed uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden inte att få ett sämre skydd hos mottagaren. Vi ser därför inte att det finns något behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos dessa myndigheter när uppgifterna lämnas från Läkemedelsverket, utan anser att befintliga bestämmelser är tillräckliga.

Livsmedelsverket omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretessen i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn enligt bland annat livsmedelslagen, livsmedelsförordningen, de föreskrifter som meddelats med stöd av förordningarna och de EU-bestämmelser som kompletteras av livsmedelslagen.

Enligt punkt 28 gäller sekretessen inte beslut i ärenden och inte heller för uppgifter i tillsynsverksamheten, om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljö eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att de bör lämnas ut. Enligt punkt 30 finns som sagt endast begränsningen att sekretessen inte gäller beslut i ärenden. När Livsmedelsverket lämnar ut uppgifter till länsstyrelserna enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kommer uppgifterna därmed inte få ett sämre skydd hos mottagaren. Det finns därmed inget behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos länsstyrelserna i detta fall.

Kommunerna

Enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kan kommunerna ta emot uppgifter från Jordbruksverket, en länsstyrelse och Livsmedelsverket. För kommunerna är som vi beskrivit i avsnitt 8.3.3 bestämmelsen i 30 kap. 27 § OSL tillämplig. De uppgifter som omfattas av denna sekretess anges i princip på samma sätt som 30 kap. 23 § OSL. Till skillnad från 23 § är bestämmelsen dock direkt tillämplig och alltså inte utformad så att det för sekretess krävs föreskrifter av regeringen.³⁵

För att uppgifter ska kunna lämnas ut med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse krävs det som sagt att den mottagande

---

³⁵ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 30 kap. 27 §.

myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Enligt vår bedömning motsvarar det verksamhet som består i tillsyn enligt 30 kap. 27 § OSL. Det finns därmed ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden hos kommunerna när uppgifter mottas med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse.

Enligt 30 kap. 27 § andra stycket OSL gäller sekretessen i första stycket för uppgift om bland annat en enskilds affärs- eller driftförhållanden inte för uppgift i tillsynsverksamhet som bedrivs av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Exempelvis kan uppgifter om konstaterade brister i kvaliteten hos livsmedel offentliggöras med stöd av bestämmelsen även om företaget skulle lida skada.³⁶ I RÅ 1997 ref. 21 uttalade Regeringsrätten, numera Högsta förvaltningsdomstolen, att det kan antas att uppgifter om missförhållanden som iakttagits vid tillsynen enligt livsmedelslagstiftningen i regel är av sådant allmänt intresse att de bör lämnas ut trots föreliggande risk för skada.

Både sekretessbestämmelsen i 30 kap. 23 § OSL och 30 kap. 27 § OSL har ett rakt skaderekvisit, det vill säga att sekretess bara gäller om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgift om affärs- eller driftförhållanden röjs. Den sekretessbestämmelse som gäller för kommunerna har dock en bestämmelse om undantag från sekretess, enligt 27 § andra stycket, som inte har någon motsvarighet i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF. Den begränsning som gäller för punkt 30 i bilagan till OSF är i stället att sekretessen inte gäller beslut i ärenden. De uppgifter som kommunen mottar från Jordbruksverket och länsstyrelserna med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kommer därmed inte att ha ett i sin helhet motsvarande skydd hos kommunen, eftersom den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet vid en intresseavvägning kan göra bedömningen att uppgiften bör lämnas ut.

Syftet med bestämmelser om sekretess avseende uppgifter om affärs- och driftförhållanden är att skydda företag från att lida ekonomisk skada. Det kan vara av stor betydelse att konkurrenskäns-

---

³⁶ Prop. 1988/89:131 s. 13.

liga uppgifter skyddas från insyn och att företag inte skadas av att uppgifter offentliggörs. I förarbetena till 30 kap. 27 § andra stycket OSL anges att det framför allt är typiska företagshemligheter, till exempel tillverkningsprocesser, recept, beräkningar, affärsuppgörelser och dylikt som behöver skyddas. Det anges vidare att ett offentliggörande av uppgifterna kan snedvrída konkurrensförhållanden genom att konkurrenterna kan utnyttja till exempel affärshemligheter som företaget har investerat stora summor i. Det anges vidare att på längre sikt kan viljan att investera i bland annat forskning och utveckling drabbas. Enligt förarbetena är det däremot mer tveksamt om sekretess ska skydda mot negativ publicitet i allmänhet.³⁷

Beträffande allmänhetens behov av insyn anges i förarbetena att huvudinslag i livsmedelstillsynen är dels att bevaka att livsmedelshandlingen sker på ett från hygienisk synpunkt tillfredsställande sätt, dels att se till att bestämmelser som rör redligheten i livsmedelshandlingen efterlevs. Konsumenterna kan ställa krav på att i största möjliga utsträckning få ta del av resultaten. Genom att ta del av resultatet från undersökningar och provtagningar som gjorts i tillsynen över näringslivet förbättras enligt förarbetena konsumenternas möjligheter att bedöma varor och tjänster. Utöver konsumenterna anges det att också de företag som uppfyller de standardkrav som lagstiftningen syftar till att upprätthålla drabbas av att konkurrensen snedvrids genom att villkoren för verksamheten inte blir desamma. Också vad gäller de intressen som ska tillgodoses genom miljö- och hälsoskyddslagstiftningen finns det ett starkt behov av information från allmänhetens sida. I förarbetena anges även att det är av stort värde att tillsynsmyndigheterna öppet kan redovisa de förhållanden som råder vad gäller till exempel hygien, miljö och redlighet hos företagen. Härigenom kan allmänheten få möjlighet att tillgodogöra sig resultatet av det allmännas tillsynsverksamhet, som bedrivs i syfte att ta till vara allmänhetens intresse gentemot företagen.³⁸

I förarbetena behandlas frågan om företagens frivilliga kontakter med tillsynsmyndigheten kan komma att äventyras av bestämmelsen. Det anges att dessa kontakter har ett stort samhälleligt intresse. Bedömningen görs dock att det i praktiken ytterst sällan blir aktuellt att lämna ut uppgifter som kan komma att leda till direkt eko-

³⁷ Prop. 1988/89:131 s. 9.

³⁸ Prop. 1988/89:131 s. 10–12.

nomisk skada för företag som uppfyller sina skyldigheter enligt lagstiftningen.³⁹

I förarbetena lyfts även frågan att det inom den statliga tillsynsverksamheten finns flera myndigheter, till exempel länsstyrelserna och Livsmedelsverket, som också bör omfattas av en bestämmelse motsvarande den i 30 kap. 27 § andra stycket OSL. Där förordas dock en annan lagteknisk lösning, eftersom införande av en regel om inskränkning i sekretessen i nuvarande 30 kap. 23 § OSL skulle innebära att all statlig tillsynsverksamhet skulle komma att omfattas. I stället bör det för varje sådan tillsynsverksamhet anges om en intresseavvägning ska göras, vilket lagtekniskt hanteras så att det i bilagan till nuvarande OSL införs regler motsvarande den i nuvarande 30 kap. 27 § andra stycket OSL.⁴⁰

Lagstiftaren har därmed gjort en avvägning och kommit fram till bedömningen att det i tillsynsverksamheten i vissa fall finns ett behov av att kunna låta uppgifter lämnas ut även om de rör skyddsvärda affärs- eller driftförhållanden som kan få ekonomiska konsekvenser för enskilda. Vi gör ingen annan bedömning än den som gjorts i denna fråga. Det ska även poängteras att vårt förslag om en sekretessbrytande bestämmelse avseende uppgifter om affärs- eller driftförhållanden i allt väsentligt utgör en kodifiering av ett redan pågående utlämnandeförfarande. I praktiken kommer vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse därmed inte att medföra något nämnvärt utökat informationsutlämnande.

Vår bedömning är därmed att de uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden som en kommun får del av från Jordbruksverket eller en länsstyrelse, med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse, får ett tillräckligt skydd genom 30 kap. 27 § OSL.

Livsmedelsverket omfattas som redan nämnts av sekretess enligt punkt 28 i bilagan till OSF. Enligt punkt 28 gäller sekretessen inte beslut i ärenden och inte heller för uppgifter i tillsynsverksamheten, om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att de bör lämnas ut. När livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till en kommun enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kommer uppgifterna därmed inte

---

³⁹ Prop. 1988/89:131 s. 15–16.

⁴⁰ Prop. 1988/89:131 s. 16–17.

få ett sämre skydd hos mottagaren. Det finns därmed inget behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos kommunerna i detta fall.

Livsmedelsverket

Enligt vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kan Livsmedelsverket ta emot uppgifter från Jordbruksverket, en länsstyrelse och SVA. Som vi redan beskrivit omfattas Livsmedelsverket av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF. För att uppgifter ska kunna lämnas ut med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse krävs det som sagt att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Enligt vår bedömning motsvarar det verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn i enlighet med punkt 28 i bilagan till OSF. Det finns därmed ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden hos Livsmedelsverket när uppgifter mottas med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse.

I viss mån skiljer sig dock sekretesskyddet åt mellan punkt 28 och 30 i bilagan till OSF. Enligt båda punkterna gäller inte sekretessen beslut i ärenden. Enligt punkt 28 gäller sekretessen dock inte heller för uppgifter i tillsynsverksamheten, om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att de bör lämnas ut. Här finns alltså en bestämmelse motsvarande den för bland annat kommuner i 30 kap. 27 § andra stycket OSL. Som vi har redogjort för i avsnittet ovan om kommuner har det beträffande viss tillsynsverksamhet gjorts en avvägning och bedömning att det i vissa fall finns ett behov av att kunna låta uppgifter lämnas ut även om de rör skyddsvärda affärs- eller driftförhållanden som kan få ekonomiska konsekvenser för enskilda. Som vi redan nämnt gör vi ingen annan bedömning än den som gjorts i denna fråga. Vi har också redan nämnt att vårt förslag om en sekretessbrytande bestämmelse avseende uppgifter om affärs- eller driftförhållanden i allt väsentligt utgör en kodifiering av ett redan pågående utlämnandeförfarande. I praktiken kommer vår föreslagna sekretess-

brytande bestämmelse därmed inte att medföra något nämnvärt utökat informationsutlämnande.

Utifrån att de sekretessbestämmelser som är tillämpliga för Livsmedelsverket i form av 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF gör vi bedömningen att det finns ett tillräckligt skydd för uppgifterna hos Livsmedelsverket. Ett förslag som innebär en justering av begränsningen i sekretessen för punkt 28, vid ett allmänintresse av viss vikt i tillsynsverksamheten, skulle ändra den bedömning som redan gjorts avseende behovet av offentlighet i vissa fall.

Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren

Någon sekretess för enskildas affärs- eller driftförhållanden är inte tillämplig för uppgifter hos Folkhälsomyndigheten eller smittskyddsläkaren. Det innebär att när dessa myndigheter mottar uppgifter med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse kommer uppgifterna inte att omfattas av något sådant skydd. Vi ser inte heller att det finns någon annan typ av sekretess som gäller hos den mottagande myndigheten som blir tillämplig på uppgifterna. Vi gör därför bedömningen de uppgifter som kan lämnas ut till Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse inte har ett tillräckligt sekretesskydd hos mottagaren.

Ett röjande av uppgifter om affärs- eller driftförhållanden kan få stora ekonomiska konsekvenser för den enskilde. Sett ur ett smittskyddsperspektiv är det också viktigt att enskilda känner sig trygga med att lämna de uppgifter som myndigheterna behöver i arbetet med att förebygga, övervaka och bekämpa djursjukdomar och zoonoser. Det är därför viktigt att uppgifterna omfattas av erforderligt sekretesskydd även när Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren mottar uppgifterna.

Ett alternativ för att säkerställa att uppgifterna skyddas hos Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren är att införa sekretess avseende affärs- och driftförhållanden för dessa myndigheter, det vill säga en primär sekretessbestämmelse som blir direkt tillämplig hos dessa myndigheter (se avsnitt 6.2.3). En sådan bestämmelse skulle träffa även andra uppgifter om en enskilds affärs- och drift-

förhållanden som Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren eventuellt innehar än sådana som myndigheterna fått till sig i smittskyddsarbetet. En sådan lösning skulle därmed få långtgående effekter på andra områden än vad som inryms i denna utredning vilket inte är vår avsikt.

Vi föreslår därför att det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess. Bestämmelsen innebär att om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som är sekretessreglerad enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL blir 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

8.4.3 Överföring av uppdragssekretessen

Vår bedömning: Det saknas tillräckligt sekretesskydd hos mottagande myndigheter för de uppgifter som SVA kan lämna ut med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse för uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL. Det finns ett behov av att sekretessen överförs till de mottagande myndigheterna.

Vårt förslag: Det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess för uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL. Bestämmelsen innebär att om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse får en uppgift som är sekretessreglerad i 31 kap. 12 § OSL blir den bestämmelsen tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

Skälen för vår bedömning och vårt förslag

I avsnitt 8.3.4 har vi föreslagit att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse för uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL som innebär att sekretessen inte hindrar att SVA i vissa fall lämnar uppgift till Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse. När SVA lämnar ut en uppgift som omfattas av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL till en annan myndighet enligt vårt förslag till ny sekretessbrytande bestämmelse kommer de sekretessregler som gäller hos den mottagande myndigheten att

bli tillämpliga på uppgifterna. Beträffande dessa myndigheter avser inte uppgiften något uppdrag som myndigheten har utfört eftersom de, till skillnad från SVA, inte utför något uppdrag för en enskilds räkning. Sekretessbestämmelsen om uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § blir därmed inte tillämplig hos de mottagande myndigheterna.

Frågan är då om det finns någon annan sekretessbestämmelse som blir tillämplig hos de myndigheter som tar emot uppgifterna. Hos Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna kan uppgifterna i viss utsträckning omfattas av sekretess avseende affärs- och driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL (se avsnitt 8.4.2). Sekretessen i 30 kap. 23 § OSL omfattar dock endast uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden. Även om de uppgifter som SVA kommer att dela med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse som anges i avsnitt 8.3.4 i viss utsträckning kommer utgöra uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden, kommer de även utgöra andra typer av uppgifter som inte omfattas av sekretessen i 30 kap. 23 § OSL.

Vilken styrka sekretessen har skiljer sig åt mellan sekretessbestämmelsen avseende affärs- och driftförhållanden i 30 kap. 23 § OSL och sekretessbestämmelsen om uppdragssekretess i 31 kap. 12 § OSL. Sekretessbestämmelsen avseende affärs- och driftförhållanden har ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga. Uppdragssekretessen däremot innehåller inget skaderekvisit, vilket utgör den starkaste formen av sekretess. Även i det fall en uppgift från SVA omfattas av sekretess avseende affärs- och driftförhållanden hos den mottagande myndigheten kommer därmed skyddsnivån för uppgiften vara svagare än den är hos SVA.

Någon annan sekretessbestämmelse än sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden som blir tillämplig hos de myndigheter som tar emot uppgifterna har vi inte identifierat. Mot denna bakgrund gör vi bedömningen att de uppgifter som SVA lämnar ut inte har ett tillräckligt sekretesskydd hos de mottagande myndigheterna.

Som angetts ovan i avsnitt 8.1.3 utför SVA analyser av smittor och substanser som kan orsaka sjukdomar hos djur efter att prover eller djurkroppar har skickats in av veterinärer, kliniker eller djurägare. SVA är då uppdragstagare och uppgifter om uppdraget omfattas i regel av sekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Det är av vikt för uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden att uppgifter om uppdraget skyddas, men även för tredje mans personliga och ekonomiska för-

hållanden.⁴¹ I förarbetena till bestämmelsen om uppdragssekretess anges att det är fråga om situationer av förtroendekaraktär.⁴² Ytterligare en aspekt avseende vikten av skydd för uppgifterna är att uppdragssekretessen många gånger utgör en viktig förutsättning för att uppdragsgivare ska vilja lämna in prover för analys till SVA. Dessa prover utgör en viktig del i den övervakning av sjukdomar och smittor som sker i landet. Ifall uppgifterna inte har ett erforderligt sekretessskydd hos mottagande myndigheter kommer uppgifterna att få ett sämre skydd än om uppdragsgivaren vänder sig till ett privat laboratorium. Eftersom SVA i dag, med stöd av den allmänna sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL, lämnar uppgifter till andra myndigheter när det behövs i smittskyddsarbetet, kan det konstateras att uppgifterna redan i dag har ett sämre skydd. Det är därmed av stor vikt att uppgifterna omfattas av sekretess också hos de myndigheter som tar emot uppgifterna.

Ett alternativ för att säkerställa att uppgifterna skyddas hos mottagaren är att införa ytterligare sekretessbestämmelser som är direkt tillämpliga hos de mottagande myndigheterna, det vill säga en primär sekretessbestämmelse (se avsnitt 6.2.3). Problemet med ett sådan lösning är att det inte går att på förhand säga exakt vad det är för typ av uppgifter som behöver lämnas ut från SVA. Uppdragssekretessen kan röra en rad olika typer av uppgifter, där den gemensamma nämnaren är att uppgifterna avser det uppdrag som SVA utför för en enskilds räkning. Det går inte heller att på förhand ange vad för typ av uppgifter som SVA kommer behöva dela med de andra myndigheterna med stöd av vår föreslagna sekretessbrytande regel. Det blir därmed svårt att formulera en sekretessbestämmelse för de uppgifter som kommer bli aktuella. Ett bättre alternativ är att införa en bestämmelse om överföring av sekretess. Därigenom säkerställs att samtliga av de uppgifter som avses kommer att omfattas av sekretess hos mottagaren.

Vi föreslår därför att det ska införas en bestämmelse om överföring av sekretess. Bestämmelsen innebär att om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket Jordbruksverket eller en länsstyrelse får en uppgift som är sekretessreglerad i 31 kap. 12 § OSL (uppdragssekretess) från SVA, blir uppdragssekretessen tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

---

⁴¹ Se prop. 1979/80:2 Del A s. 238.

⁴² Prop. 1979/80:2 Del A s. 239.

Vid överföring av sekretess behöver det även framgå att undantagen från sekretessbestämmelsen också förs över. I 31 kap. 12 § andra stycket OSL anges att uppdragssekretessen inte gäller om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut samt att sekretessen dock gäller för uppgift från uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor. Även detta ska därmed anges i vår föreslagna bestämmelse om överföring av sekretess, med undantag för vad som anges beträffande uppdragsverksamhet inom universitet och högskolor eftersom det inte är relevant för SVA:s uppdragsverksamhet.

8.5 Skyddet för den personliga integriteten

8.5.1 Inledning

Vi har i avsnitt 8.3 föreslagit att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse dels för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL, dels för uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL. När det övervägs att införa en ny sekretessbrytande bestämmelse krävs det noggranna avvägningar mellan viktiga allmänna intressen och skyddet för den personliga integriteten. Det intrång som sker i den personliga integriteten måste vara befogat och stå i rimlig proportion till de behov som finns av att den sekretessbrytande bestämmelsen införs. Det krävs noggranna överväganden kring hur förslaget bäst kan utformas och avgränsas. De krav som finns i EU:s dataskyddsförordning måste vara uppfyllda.

8.5.2 Personuppgiftsbehandlingen

Våra förslag om att införa två nya sekretessbrytande bestämmelser innebär att sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden respektive uppdragssekretess inte hindrar att en viss angiven myndighet lämnar ut en uppgift till en viss angiven annan myndighet, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Bestämmelserna möjliggör utlämnande av personuppgifter, det vill säga upplysningar som avser en identifierad eller identifierbar

fysisk person (se artikel 4.1 i EU:s dataskyddsförordning). Genom bestämmelsernas utformning begränsas utlämnandesituationerna till sådana som görs i syfte att den mottagande myndigheten ska kunna utföra verksamhet i form av övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser.

Av avsnitt 8.1 framgår vilken typ av uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna. Eftersom våra föreslagna bestämmelser inte innehåller någon avgränsning till en eller flera särskilda uppgiftskategorier, utan i stället är avgränsad till vissa angivna syften, är det inte möjligt att uttömmande ange vilka kategorier av personuppgifter som kan komma att lämnas ut med stöd av bestämmelserna. För att en uppgift ska kunna lämnas ut krävs dock att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften för det angivna syftet. De kategorier av enskilda som vi har identifierat kan komma att beröras av personuppgiftsbehandlingen är enskilda djurhållare och andra primärproducenter, enskilda aktörer som driver anläggningar med djur samt veterinärer. Den typ av personuppgifter som vi har identifierat att myndigheterna kan komma att lämna ut i smittskyddsarbetet med stöd av våra sekretessbrytande bestämmelser när det gäller enskilda djurhållare och andra primärproducenter samt enskilda aktörer som driver anläggningar med djur är uppgifter i form av namn, personnummer, kundnummer, kontaktuppgifter, anläggningsnummer, adress och geografiska koordinater. Vidare omfattas även personuppgifter i form av identitetsnummer, provsvar och djurslag/ras kopplade till djurhållares djur/djuren hos de aktörer som driver anläggningar med djur. Myndigheterna kan även behöva lämna ut andra uppgifter kopplat till djurhållares verksamhet såsom djuran- tal, djursammansättning, uppgifter om sjukdomar hos djuren samt förflyttning av djur. Många gånger avser uppgifterna dock inte någon fysisk person utan en juridisk sådan, till exempel ett företag som arbetar med djurhållning eller livsmedel. I de fallen utgör uppgifterna inte personuppgifter. När det gäller veterinärer behöver SVA behöva i vissa fall även lämna ut personuppgifter i form av veterinärers namn och kontaktuppgifter vilket kan omfattas av uppdragssekretessen i 31 kap. 12 § OSL.

Behandling av personuppgifterna sker enligt våra föreslagna bestämmelser genom att uppgifterna lämnas ut genom överföring till en annan myndighet i smittskyddsarbetet (se artikel 4.2 i EU:s dataskyddsförordning). Hos de myndigheter som mottar uppgifterna

kommer behandling att ske genom att myndigheten använder sig av uppgifterna utifrån sin roll i smittskyddsarbetet. I avsnitt 4.2 har vi beskrivit vilka ansvarsområden och uppgifter som de olika myndigheterna har i detta arbete.

Det är dock viktigt att poängtera att våra förslag i praktiken inte avser att medföra någon ytterligare eller annan personuppgiftsbehandling än det utlämnandeförfarande som i praktiken redan sker mellan myndigheterna med hänvisning till allmänna sekretessbrytande bestämmelser i kap. 10 OSL (se avsnitt 8.3.1). Redan i dag sker utlämnande av personuppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet. Vi bedömer att våra förslag på sekretessbrytande bestämmelser som lämnas i utredningen kodifierar ett uppgiftsutlämnande som redan sker i smittskyddsarbetet och inte innebär en utökad personuppgiftsbehandling hos varken utlämnande eller mottagande myndighet. Med våra förslag blir det dock tydligare vilka uppgifter och myndigheter som omfattas samt vilka behov som ska föreligga hos mottagaren.

Även om våra förslag innebär behandling av personuppgifter som redan sker anser vi att vi ändå behöver göra en analys av om våra förslag är förenliga med bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter.

Våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser innebär alltså inte någon utökad uppgiftsinsamling, eftersom de uppgifter som avses är sådana som utlämnade myndighet redan innehar och i regel redan lämnar ut. Våra förslag utgör inte en skyldighet att tillhandahålla uppgifterna, utan möjliggör ett utlämnande av uppgifter som redan finns hos myndigheten, när det kan antas att uppgifterna behövs hos mottagaren.

De myndigheter som kan lämna ut respektive ta emot uppgifterna anges uttryckligen i bestämmelserna.

8.5.3 Integritetsrisker

Vår bedömning: Våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser innebär personuppgiftsbehandling med förhållandevis låga integritetsrisker.

Skälen för vår bedömning

Personuppgifternas karaktär har stor betydelse för vilka integritetsrisker som en behandling av uppgifterna kan medföra.⁴³ Av dataskyddsregleringen framgår att vissa typer av personuppgifter kräver ett särskilt skydd (se avsnitt 6.1.1–6.1.2). De uppgifter som kommer kunna lämnas ut med stöd av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser utgör inte känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning såsom uppgifter om en fysisk persons hälsa. Däremot kommer bestämmelserna att innebära behandling av personnummer och samordningsnummer. Dessa uppgifter har ett särskilt skydd genom bestämmelsen i 3 kap. 10 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Det kan inte heller uteslutas att personer med skyddade personuppgifter kan komma att omfattas av personuppgiftsbehandlingen.

Att personuppgifter omfattas av sekretess som syftar till att skydda enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden är något som generellt sett talar för att det finns särskilda integritetsrisker. I avsnitt 8.2.3 har vi beskrivit att sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL är tillämplig på uppgifter som Jordbruksverket, länsstyrelserna, SVA, Läkemedelsverket och Livsmedelsverket behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Vi har också beskrivit vilken typ av uppgifter det kan handla om. I avsnitt 8.2.4 har vi beskrivit att sekretess för uppgift som avser uppdrag som utförs för en enskilds räkning enligt 31 kap. 12 § OSL är tillämplig på uppgifter som SVA behöver lämna ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. Vi har också beskrivit vilken typ av uppgifter det kan handla om. Några andra uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker har inte identifierats.

---

⁴³ Jfr skäl 75 i EU:s dataskyddsförordning.

Utöver personuppgifternas karaktär är antalet personer som omfattas av en personuppgiftsbehandling också en av de faktorer som påverkar bedömningen av integritetsriskerna. Även antalet uppgifter om varje registrerad är en faktor som påverkar integritetsriskerna. De personuppgifter som vi har identifierat kan komma att behandlas med stöd av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser omfattar enskilda djurhållare och andra primärproducenter, enskilda aktörer som driver anläggningar med djur samt veterinärer. Det är endast i de fall dessa typer av enskilda förekommer i ett sammanhang som är av relevans för smittskyddsarbetet som deras personuppgifter kommer att behandlas genom att lämnas ut. Redan här sker alltså en begränsning i hur många personer som omfattas av personuppgiftsbehandlingen. Eftersom den ena av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser handlar om uppgifter om affärs- eller driftförhållanden är det naturligt att de uppgifter som kommer lämnas ut till andra myndigheter med stöd av den bestämmelsen till viss del kommer omfatta juridiska personer och därmed inte utgöra personuppgifter. Även när det gäller vår andra föreslagna sekretessbrytande bestämmelse som omfattar uppdragssekretessen är det många gånger så att uppdragsgivaren är en juridisk person och att de uppgifter som omfattas av uppdraget därmed inte utgör personuppgifter. Det är därmed en begränsad mängd personer som kan komma att omfattas av personuppgiftsbehandling genom våra förslag.

De kategorier av personuppgifter som kan komma att behandlas för respektive djurhållare och annan primärproducent när dessa utgör en fysisk person är uppgifter för att identifiera personen (såsom namn och personnummer), kontaktuppgifter, uppgifter kopplade till eventuella djur som personen innehar (exempelvis identitetsnummer, provsvar och djurslag/ras) och uppgifter kopplade till personens verksamhet (såsom djurantal, djursammansättning, uppgifter om sjukdomar hos djuren, samt förflyttning av djur).

I våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser anges det uttryckligen vilka myndigheter som med stöd av bestämmelsen kan lämna ut uppgifter och till vilka myndigheter uppgifterna kan lämnas ut. Härigenom blir det tydligt och förutsägbart vilka myndigheter som kommer att behandla personuppgifterna.

Något som också påverkar riskerna med en personuppgiftsbehandling är i vilket syfte behandlingen sker, det vill säga vad som är ändamålet med behandlingen. Syftet med våra föreslagna sekretess-

brytande bestämmelser är att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna dela uppgifter med varandra i smittskyddsarbetet (se avsnitt 8.3.1). Det handlar om uppgifter som har samlats in med syftet, eller med ett av flera syften, att övervaka, förebygga eller bekämpa djursjukdomar eller zoonoser. Vidare ska uppgifterna också hos mottagaren användas vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. I de sekretessbrytande bestämmelserna är det ett krav för att uppgifterna ska kunna lämnas ut att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften för något av dessa ändamål. Vi ser därför inga särskilda risker att uppgifter som samlas in för ett ändamål senare behandlas för något annat sådant, vare sig i samband med att utlämnande myndighet lämnar ut uppgifterna eller hos den myndighet som mottar uppgifterna.

Ytterligare något som påverkar integritetsriskerna är vilken spridning uppgifterna kommer att få. En risk som vi har identifierat är att uppgifterna inte i alla situationer kommer att ha samma sekretesskydd hos mottagande myndighet som hos utlämnande myndighet. Dessa risker hanterar vi i avsnitt 8.4 och ger förslag på bestämmelser om överföring av sekretess för att säkerställa att uppgifterna får ett ändamålsenligt skydd hos mottagaren.

Med beaktande av personuppgifternas karaktär, omfattningen på personuppgiftsbehandlingen, begränsningen av vilka som kommer få del av och behandla personuppgifterna och ändamålen med behandlingen är vår bedömning att våra förslag innebär personuppgiftsbehandling med förhållandevis låga integritetsrisker.

8.5.4 Rättsliga grunder för behandlingen

Vår bedömning: Den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse.

Skälen för vår bedömning

I avsnitt 6.1.1 och 6.1.2 har vi beskrivit dataskyddsregleringens krav på laglighet och rättslig grund. Den personuppgiftsbehandling som våra föreslagna bestämmelser ger upphov till måste ha stöd i minst

ett av de villkor som räknas upp i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning. Det ska alltså finnas en rättslig grund för behandlingen. Merparten av myndigheters personuppgiftsbehandling sker med stöd av artikel 6.1 c (behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige) och 6.1 e (behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning). I artikel 6.3 finns ett krav på att den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. I svensk rätt kan den rättsliga grunden för behandlingen fastställas i lag eller annan författning, i kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.⁴⁴

De myndigheter som kommer att behandla personuppgifter genom våra föreslagna bestämmelser är Jordbruksverket, länsstyrelserna, Läkemedelsverket, SVA, Livsmedelsverket, kommunerna, Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkarna. Dessa myndigheter har ett ansvarsområde eller en uppgift inom smittskyddets område som framgår av den reglering som styr deras verksamhet. Dessa bestämmelser finns i myndigheternas instruktioner och i andra regleringar som styr verksamheten, som vi har gått igenom i avsnitt 3.8 och 4.2. Dessa rättsliga grunder ger stöd för den behandling som sker enligt våra förslag.

När det gäller behandling som sker med stöd av artikel 6.1 c eller 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning krävs som redan nämnts kompletterande reglering i unionsrätten eller nationell rätt enligt artikel 6.3. Vidare ska unionsrätten eller nationell rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Av skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den.

Vid denna bedömning är det av betydelse vilka integritetsrisker som finns. Ett mer kännbart intrång kräver en mer preciserad rättslig grund som gör intrånget förutsebart, medan personuppgiftsbehandling med lägre integritetsrisker kan ske med stöd av en mer allmänt hållen rättslig grund enligt artikel 6.3.⁴⁵ För att kravet på

---

⁴⁴ Se 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen.

⁴⁵ Se prop. 2017/18:105 s. 51.

proportionalitet ska vara uppfyllt kan det krävas att bestämmelser med kompletterande skyddsåtgärder också behöver införas. Det är viktigt att säkerställa att integritetsintrånget inte blir större än nödvändigt utifrån vad som är syftet med våra förslag.

När det gäller artikel 6.1 c (behandling som är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse) krävs det inte att det finns en rättslig förpliktelse att genomföra själva behandlingen av personuppgifterna. I stället räcker det att behandlingen är nödvändig för att kunna fullgöra en rättslig förpliktelse. En rättslig förpliktelse att genomföra en behandling av personuppgifter avses dock också.⁴⁶

Av artikel 6.3 följer att syftet med behandlingen av personuppgifter enligt punkt c ska framgå av den rättsliga förpliktelsen, som ska ha stöd i tillämplig rättsordning. Det innebär att det ska vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att förstå varför behandlingen av personuppgifter ska ske.

Även om våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser enligt vår bedömning innebär förhållandevis låga integritetsrisker, vilket ger stöd för en rättslig grund för behandlingen som är mer allmänt hållen, gör vi bedömningen att de rättsliga förpliktelser som myndigheterna har i smittskyddsarbetet inte är tillräckligt tydliga och precisa för att kunna ligga till grund för personuppgiftsbehandlingen. De rättsliga förpliktelser som myndigheterna har i smittskyddsarbetet uppfyller därmed inte de villkor som måste vara uppfyllda för att myndigheterna ska kunna grunda behandlingen på 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning.

Beträffande artikel 6.1 e (Behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning) följer av artikel 6.3 att syftet med behandlingen ska vara nödvändigt för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Ändamålet för varje enskild behandling av personuppgifter måste således vara nödvändigt för att utföra den fastställda arbetsuppgiften av allmänt intresse eller myndighetsutövningen. Bestämmelsen uttrycker det samband som måste finnas mellan behandlingen av personuppgifter och den fastställda arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen. Den fastställda arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen behöver inte vara avgränsad så

---

⁴⁶ Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. – En kommentar (16 oktober 2024, version 3, JUNO) kommentaren till artikel 6.

att den bara kan utföras på ett sätt. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen måste dock vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får därmed inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv.⁴⁷

Vad som är ett allmänt intresse definieras inte i dataskyddsförordningen. Av skäl 45 i EU:s dataskyddsförordning följer att allmänintresset inbegriper hälso- och sjukvårdsändamål, folkhälsa, socialt skydd och förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster. Det framgår också av EU:s dataskyddsförordning att arkivändamål kan vara av allmänt intresse (till exempel artikel 5.1 b). Regeringen har ansett att begreppet uppgift av allmänt intresse måste ges en vid betydelse för att myndigheternas verksamhet ska kunna fungera. All verksamhet som myndigheter ska bedriva, inom ramen för sin befogenhet, anses enligt regeringen vara av allmänt intresse.⁴⁸

Vår bedömning är att de ansvarsområden och uppgifter som de aktuella myndigheterna har i smittskyddsarbetet utgör uppgifter av allmänt intresse. Vi gör också bedömningen att syftet med behandlingen enligt våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser är nödvändigt för att utföra dessa arbetsuppgifter.

Kraven på tydlighet och precision i fråga om den rättsliga grunden är lägre beträffande punkt e än när det gäller en rättslig förpliktelse enligt punkt c.⁴⁹ Vår bedömning är att de bestämmelser som finns beträffande myndigheternas ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet är tillräckligt tydliga och förutsebara för att kunna utgöra rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt våra förslag. Utifrån vår bedömning av graden av integritetsrisker anser vi även att personuppgiftsbehandlingen är proportionell mot de mål som eftersträvas med våra förslag, det vill säga är att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna dela uppgifter med varandra i smittskyddsarbetet för att förebygga och bekämpa djursjukdomar och zoonoser (se vår proportionalitetsbedömning i avsnitt 8.5.6).

Vi gör därmed bedömningen att det finns en rättslig grund för den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär, efter-

---

⁴⁷ Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. – En kommentar (16 oktober 2024, version 3, JUNO) kommentaren till artikel 6.

⁴⁸ Prop. 2017/18:105 s. 56–58.

⁴⁹ Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. – En kommentar (16 oktober 2024, version 3, JUNO) kommentaren till artikel 6.

som behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse.

8.5.5 Bestämmelsernas utformning ur ett integritetsperspektiv

Vår bedömning: Det finns inget behov av att införa kompletterande reglering för att ge stöd för den personuppgiftsbehandling som våra förslag innebär.

Skälen för vår bedömning

Vid utformandet av de nya sekretessbrytande bestämmelserna behöver vi göra en bedömning av att regleringen är förenlig med dataskyddsregleringen. I vissa fall kan det behöva införas kompletterande reglering för att ge stöd för personuppgiftsbehandlingen.

En allmän utgångspunkt är principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning. Det innebär att personuppgifter inte får vara för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Bestämmelserna behöver därför utformas på så sätt att personuppgiftsbehandlingen blir så begränsad som möjligt med hänsyn till ändamålet.

Våra föreslagna bestämmelser innebär begränsningar i form av att bestämmelserna endast omfattar viss form av sekretess, nämligen uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1, eller uppgift som avser uppdrag enligt 31 kap. 12 § OSL. Dessutom krävs det att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. Härigenom sker en begränsning av antalet personer och antal uppgifter om varje person.

Det skulle sannolikt leda till mindre integritetsrisker om bestämmelserna var utformade på så vis att de angav vilken typ av personuppgifter som får lämnas ut. Syftet med våra föreslagna bestämmelser är att utgöra ett effektivt verktyg för myndigheterna att dela nödvändig information i smittskyddsarbetet. Det kan därför röra sig om uppgifter som kan variera beroende på vad det är för situation. Det är också svårt att täcka in alla tänkbara scenarion på för-

hand. För att bestämmelserna ska fylla sin funktion anser vi därmed att det inte är ändamålsenligt att begränsa informationsutlämnandet till vissa uttryckligen angivna uppgifter.

Genom att de sekretessbrytande bestämmelserna uttryckligen anger vilka myndigheter som kan lämna ut och ta emot uppgifterna och i vilket sammanhang de kan lämnas ut anser vi även att bestämmelserna uppfyller de krav som finns på tydlighet, precision och förutsebarhet.

Vi bedömer sammantaget därför att det inte finns något behov av att införa några ytterligare bestämmelser för att uppfylla kraven i EU:s dataskyddsförordning.

8.5.6 Ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter

Enligt våra direktiv ska vi bedöma om det finns behov av ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter i myndigheternas databaser och register av betydelse för smittskyddsarbetet (dessa register och databaser beskrivs i avsnitt 5.2). Som vi har beskrivit i avsnitt 6.1.5 finns det ibland, förutom den allmänna dataskyddsregleringen i form av EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen, registerförfattningar som reglerar hur personuppgifter får hanteras i vissa offentliga verksamheter. Det kan till exempel handla om bestämmelser om personuppgiftssansvar och bestämmelser som klargör den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter.

Flera av de register och databaser som vi har identifierat vara av betydelse för smittskyddsarbetet används till stor del även för andra syften. Exempelvis kan uppgifter som finns i myndigheternas ärendehanteringssystem vara av relevans för smittskyddsarbetet men innehåller även uppgifter som används i andra syften. Motsvarande gäller även för andra databaser/register i avsnitt 5.2. Exempelvis Sminet som används av både Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkarna. Databasen är ett anmälnings- och handläggningssystem för sjukdomar som är anmälningspliktiga enligt smittskyddslagen. Även om Sminet används i smittskyddsarbetet avseende zoonoser har databasen även ett tillämpningsområde som i stor utsträckning omfattar

andra områden.⁵⁰ En översyn över behovet av bestämmelser om personuppgiftsbehandling i de databaser/register som i stor utsträckning används även i andra syften än i smittskyddsarbetet avseende djursjukdomar och zoonoser anser vi faller utanför omfattningen av vår utredning. Detta eftersom det kräver en utredning av databasernas och registrens övriga användningsområden för att kunna klargöra dataskyddsrättsliga frågor såsom den rättsliga grunden och ändamål för olika behandlingar.

I avsnitt 9.13 beaktar vi de behov som vi har identifierat av bestämmelser om behandling av personuppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. I övrigt har vi inte identifierat några behov av att införa ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter i de register och databaser vi redogör för i kapitel 5 som ligger inom ramen för vår utredning.

8.5.7 Proportionalitets- och nödvändighetsbedömning

Vår bedömning: Våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser är proportionerliga ur integritetshänseende och utifrån de övriga intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

Skälen för vår bedömning

Av såväl EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna som EU:s dataskyddsförordning framgår att nationella lagstiftningsåtgärder som ger stöd för behandling av personuppgifter måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen. För att uppfylla kravet på proportionalitet krävs att inskränkningarna i skyddet av personuppgifter begränsas till vad som är strikt nödvändigt. Även vid införandet av bestämmelser som bryter sekretess behöver det göras en proportionalitetsbedömning utifrån det intresse som sekretessen avser att skydda och behovet av den sekretessbrytande bestämmelsen.

---

⁵⁰ Beträffande behovet av kompletterande reglering för den personuppgiftsbehandling som utförs i systemet Sminet är detta en fråga som behandlas i den pågående Utredningen om stärkt framtida smittskydd (S 2023:08, se kommittédirektiv 2024:88.). I deras uppdrag ingår bland annat att analysera och föreslå kompletterande reglering för den personuppgiftsbehandling som utförs i Sminet.

En del i proportionalitetsbedömningen är att bedöma vikten av det eftersträlvade målet samt om och i vilken utsträckning de föreslagna åtgärderna är ägnade att tillgodose målet. Som vi redan anggett syftar våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser till att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna dela uppgifter med varandra i smittskyddsarbetet. Syftet med informationsdelningen är att de mottagande myndigheterna SVA, Folkhälsomyndigheten, smittskyddsläkarna, Livsmedelsverket, Jordbruksverket, kommunerna och länsstyrelserna ska kunna utföra verksamhet i form av övervakning, förebyggande och bekämpning av djursjukdomar och zoonoser. Folkhälsomyndigheten kan exempelvis använda uppgifterna i sitt arbete med att följa och analysera utvecklingen av zoonoser. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna kan ha behov av uppgifterna för bland annat smittspårning. SVA har behov av uppgifterna bland annat för att fullgöra sitt uppdrag att följa och analysera utvecklingen av djursjukdomar. Smittskyddsläkarna behöver uppgifterna utifrån sitt ansvar för det personrelaterade smittskyddsarbetet inom respektive region. Slutligen har kommunerna till exempel behov av uppgifterna utifrån deras tillsynsansvar. Utebliven informationsdelning ökar risken för att smittor inte upptäcks i tid och att smittspårningsarbetet fördröjs, vilket i sin tur kan medföra att människor och djur blir smittade och sjuka och även medföra ekonomiska förluster för samhället. En god djur- och folkhälsa utgör ett mål av allmänt samhällsintresse och är viktigt ur flera aspekter. Det minskar lidande och sjukdom hos djur och människor samt har positiva ekonomiska konsekvenser både för den enskilda individen och samhället i stort. En viktig del i arbetet för en god djur- och folkhälsa är myndigheternas samverkan med varandra (se vidare kapitel 3). Viktiga allmänna intressen gör sig därmed gällande.

Utifrån det behov av nya sekretessbrytande bestämmelser som vi har identifierat i avsnitt 8.3.1 och de avvägningar vi har gjort i avsnitt 8.3.3–8.3.4 samt 8.5.3–8.5.5 är vår bedömning att det inte finns några mindre ingripande sätt att nå dessa mål.

Den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär är uttryckligen begränsad till smittskyddsarbetet genom att ett utlämnande av en uppgift kräver att mottagaren kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar

eller zoonoser. Personuppgiftsbehandlingen är alltså ägnad att uppnå det mål som eftersträvas med de sekretessbrytande bestämmelserna.

Ytterligare en del i proportionalitetsbedömningen består av en bedömning av att de behov som motiverar personuppgiftsbehandlingen står i rimlig proportion till intrånget i den personliga integriteten. Vi behöver även säkerställa att våra förslag inte medför en oproportionerlig börda för dem vars intresse sekretessbestämmelserna avser att skydda, i förhållande till det behov av sekretessbrytande bestämmelser som finns.

I avsnitt 8.5.3 har vi kommit fram till att våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser innebär personuppgiftsbehandling med förhållandevis låga integritetsrisker, bland annat utifrån de begränsningar som finns i uppgiftsutlämnandet i form av syftet med utlämnandet och vilka som kommer att få del av uppgifterna.

Bestämmelsen om sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL syftar till att skydda enskilda, både fysiska och juridiska personer⁵¹, från att lida ekonomisk skada. Det kan vara av stor betydelse att konkurrenskänsliga uppgifter skyddas från insyn och aktörer med verksamhet inom näringslivet inte skadas av att uppgifter offentliggörs. Ett offentliggörande av uppgifterna kan snedvrida konkurrensförhållanden genom att konkurrenterna kan utnyttja till exempel affärshemligheter som det har investerats stora summor i. På längre sikt kan viljan att investera i bland annat forskning och utveckling drabbas.⁵²

Bestämmelsen om uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL tar i första hand sikte på att skydda uppdragsgivarens ekonomiska förhållanden men ger även skydd för tredje man beträffande personliga och ekonomiska förhållanden.⁵³ Även i detta sammanhang omfattas både fysiska och juridiska personer.⁵⁴ Bestämmelsen innehåller inget skaderekvisit, vilket innebär att sekretessen är absolut. Någon skadeprovning ska därmed inte göras vid en begäran av utlämnande av uppgifter som omfattas av denna sekretess. I förarbetena till bestämmelsen anges att det ofta är en förutsättning för att enskilda ska anlita en myndighet att de kan vara säkra på att få samma sekretesskydd som

---

⁵¹ Jrf Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), avsnitt 4.4.2.

⁵² Jfr prop. 1988/89:131 s. 9.

⁵³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 238.

⁵⁴ Jrf Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), avsnitt 4.4.2.

de skulle få hos ett privat företag. Vidare anges att allmänhetens legitima intresse av insyn i de enskilda ärendena hos en så kallad uppdragsmyndighet å andra sidan är obetydligt. Av dessa anledningar kan utformningen av bestämmelsen med den absoluta sekretessen förstås.⁵⁵

I avsnitt 8.4 föreslår vi bestämmelser om överföring av sekretess för både uppdragssekretessen och sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden, för att säkerställa att uppgifterna har ett erforderligt skydd även hos mottagande myndighet.

Vi har inhämtat åsikter från djurhälsoorganisationerna Svensk Fågel och Gård & Djurhälsan, vars medlemmar dels utgör uppdragsgivare när prover skickas in till SVA för analys, dels kan beröras av sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL. De betonade att det viktigaste för dem är att det finns tydliga kriterier för när uppgifterna kan lämnas ut till andra myndigheter samt att uppgifterna har ett erforderligt skydd hos mottagande myndighet.

Utifrån vilken typ av intresse som sekretessbestämmelserna i 30 kap. 23 § första stycket 1 och 31 kap. 12 § OSL främst avser att skydda är vår bedömning att de uppgifter som lämnas ut med stöd av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser får ett ändamålsenligt skydd genom att utlämnandet endast sker till andra myndigheter och eftersom det finns ett skydd för uppgifterna även hos den mottagande myndigheten.

Vår bedömning är därmed att våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser innebär ett förhållandevis litet intrång i den personliga integriteten och i de intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda. I kombination med bestämmelser om överföring av sekretess (se avsnitt 8.4) utsträcks möjligheten till utlämnande av uppgifterna endast till ytterligare utpekade myndigheter för specifika ändamål. Samtidigt skulle det inte innebära något beaktansvärt utökat informationsutbyte jämfört med det som redan i dag sker med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser. Med beaktande av de viktiga allmänna intressen som aktualiseras och övriga fördelar med införandet av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser, i form av att myndigheterna på ett enklare, effektivare och korrekt sätt kan dela uppgifter, är vår bedömning att införandet av sådana bestämmelser framstår som proportionerligt ur integritets-

---

⁵⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 238–239.

hänseende och utifrån de övriga intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

8.6 Arbetsmiljöverkets behov av information

Vår bedömning: Det ska inte införas någon ny skyldighet för andra myndigheter att lämna information till Arbetsmiljöverket om zoonotiska smittor på en arbetsplats.

Skälen för vår bedömning

Arbetsmiljöverkets behov av information

Arbetsmiljöverket har uttryckt ett behov av att få information från andra myndigheter om zoonotiska smittor på en arbetsplats, för att bättre kunna utföra sitt uppdrag att förebygga att arbetstagare blir infekterade eller varaktiga bärare av smittämnen på grund av sitt arbete. Den information som Arbetsmiljöverket vill få från andra myndigheter är uppgift om arbetsställe och vad det är för typ av smitta.

Enligt Arbetsmiljöverket behöver myndigheten få information från Folkhälsomyndigheten om zoonotiska smittor på en arbetsplats där en arbetstagare har blivit sjuk, från Jordbruksverket om utbrott av en zoonos i en djurbesättning på en arbetsplats där arbetstagare riskerar att smittas och från Livsmedelsverket om zoonotiska smittor i livsmedel på exempelvis ett slakteri. I dessa sammanhang vill Arbetsmiljöverket bli informerad.

I dag får Arbetsmiljöverket i regel inte denna information från de andra myndigheterna och det finns ingen reglerad skyldighet för dem att lämna dessa uppgifter till Arbetsmiljöverket. Arbetsmiljöverket ser att det finns ett behov av att säkerställa att de får informationen. Arbetsmiljöverket har uppgett att de ofta får information om zoonotiska smittor på en arbetsplats för sent, först i samband med möten i zoonossamverkansgruppen, eller inte alls, vilket kan göra att myndigheten inte har möjlighet att genomföra inspektion av smittorisker i tid för att identifiera brister i regelefterlevnaden och förebygga att arbetstagare blir infekterade eller varaktiga bärare av smittämnen på grund av sitt arbete.

Arbetsgivarens ansvar

Det finns enligt 3 kap. 3 a § andra stycket arbetsmiljölagen (1977:1160) och 2 § andra stycket arbetsmiljöförordningen (1977:1166) en skyldighet för arbetsgivare att underrätta Arbetsmiljöverket om tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa. Arbetsmiljöverket har gjort ställningstagandet att allmänfarliga sjukdomar enligt smittskyddslagen, som kan orsaka infektion hos arbetstagare i samband med arbete, ska anmälas som ett allvarligt tillbud. Det är dock inte alltid så att arbetsgivaren underrättar Arbetsmiljöverket om en allmänfarlig sjukdom, utan att myndigheten i stället får kännedom om smittan på en arbetsplats först genom Folkhälsomyndigheten eller Jordbruksverket.

De andra myndigheternas inställning

Folkhälsomyndigheten, Jordbruksverket och Livsmedelsverket har ställt sig skeptiska till att införa en skyldighet för dessa myndigheter att lämna uppgifterna i fråga. Folkhälsomyndigheten har sällan kännedom om så specifika uppgifter som vilken arbetsplats som är aktuell. De gånger som myndigheten har informationen är i de fall den har kommit med som information i fritext och det är inte någon information som Folkhälsomyndigheten egentligen har något behov av att få del av. Det är i stället smittskyddsläkaren som har den informationen. Jordbruksverket anser att det inte är någon skyldighet som bör ligga hos myndigheten utan att det bör fortsätta att vara arbetsgivarens ansvar. Jordbruksverket har även lyft fram att zoonossamverkansgruppen sammankallas vid mer allvarliga fall av zoonoshändelser och då får Arbetsmiljöverket också informationen. Enligt Jordbruksverket är det viktigare med förebyggande åtgärder i stället för att Arbetsmiljöverket får information vid redan inträffade händelser. Livsmedelsverket menar att de endast får kännedom om en mycket liten del av alla de smittor hos djur som kommer in varje vecka på exempelvis slakterier, såsom campylobacter. Normalt sett har Livsmedelsverket inte sådana uppgifter. Det är enligt Livsmedelsverket inte heller så att varje enskild sådan zoonotisk smitta är av relevans för Arbetsmiljöverket, utan att det är bättre att i dessa fall arbeta med grundläggande rutiner kring hygien generellt.

Tillräckliga skäl för en uppgiftsskyldighet saknas

Vi ser många fördelar med att involvera Arbetsmiljöverket vid zoonotiska smittor på en arbetsplats där arbetstagare riskerar att bli sjuka. Vid misstänkt eller konstaterad smitta från djur eller livsmedel på en arbetsplats kan Arbetsmiljöverket utföra tillsyn av arbetsplatsen och utreda eventuella brister i arbetsmiljön. En fråga som då uppkommer är ifall det bör införas en uppgiftsskyldighet för annan myndighet att underrätta Arbetsmiljöverket vid kännedom om zoonotiska smittor på en arbetsplats. Eftersom i regel varken Folkhälsomyndigheten eller Livsmedelsverket innehar den information som Arbetsmiljöverket efterfrågar är det inget alternativ att införa en uppgiftsskyldighet för dessa myndigheter. De myndigheter för vilka det skulle kunna vara aktuellt är i stället Jordbruksverket, länsstyrelserna och smittskyddsläkarna.

Vi anser att en uppgiftsskyldighet ska införas endast i de fall det verkligen behövs. Behovet måste ställas mot intresset av att inte tynga utlämnande myndighet med alltför många reglerade krav i olika situationer och gentemot olika myndigheter. I detta fall framkommer att det redan finns en skyldighet att informera Arbetsmiljöverket som ligger hos arbetsgivaren. Det grundläggande problemet är att arbetsgivaren, av orsaker som inte ingår i denna utredning att utreda, inte alltid underrättar Arbetsmiljöverket i enlighet med den reglering som finns. Det framstår därmed inte som en ändamålsenlig lösning på Arbetsmiljöverkets identifierade problem att införa ytterligare skyldigheter även för andra aktörer. Därtill anges i 6 kap. 5 § smittskyddslagen att om smittskyddsläkaren uppmärksammar brister i smittskyddet ska han eller hon påpeka detta för den myndighet eller annan som har att avhjälpa bristerna. Även denna bestämmelse medför att Arbetsmiljöverket får kännedom om zoonotiska smittor på en arbetsplats i de fall det finns ett behov av att Arbetsmiljöverket avhjälper uppmärksammade brister. När en länsstyrelse får information om en zoonotisk smitta på en arbetsplats underrättar länsstyrelsen smittskyddsläkaren.

Sammanfattningsvis ser vi därför inte att det finns ett tillräckligt stort behov av att införa en skyldighet för annan myndighet att lämna information till Arbetsmiljöverket om zoonotiska smittor på en arbetsplats.

8.7 En integration av myndigheternas system för att dela och jämföra typningsresultat och tillhörande metadata

Vår bedömning: Det finns i smittskyddsarbetet ett behov hos SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket av att på ett enklare, effektivare och mer överskådligt sätt dela och jämföra typningsresultat med viss tillhörande metadata.

Skälen för vår bedömning

Behov av att dela typningsresultat

SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket har egna laboratorieverksamheter där mikrobiologiska laboratorieanalyser utförs. SVA utför analyser på djur och foder, Livsmedelsverket analyserar sjukdomsframkallande bakterier i mat och vatten samt livsmedelsburna virus och Folkhälsomyndigheten analyserar smittämnen kopplat till människor. Därtill tar både SVA och Livsmedelsverket emot isolat av bakterier från livsmedel från kommersiella laboratorier för typning (karaktärisering av smittämnet). Exempelvis görs analyser av salmonella och listeria i livsmedel oftast av kommersiella laboratorier.

De analyser som laboratorierna utför är viktiga verktyg i såväl det preventiva som det operativa smittskyddsarbetet. Genom epidemiologisk typning såsom helgenomsekvensering görs en karaktärisering av smittämnet. Därefter kan en analys av släktskap göras, vilket utgör en viktig del i smittspårningsarbetet i samband med utbrott. Släktskapsanalysen innebär att två eller flera isolat jämförs, i syfte att utreda om det rör sig om samma smittkälla.

Som framkommit i avsnitt 8.1 har SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket ett behov av att löpande dela uppgifter om typningsresultat för att jämföra om det smittämne som en myndighet har funnit i sina analyser också finns hos någon annan myndighet. Myndigheterna har också ett behov av att dela viss information kopplat till typningsresultatet, så kallad metadata, i form av uppgift om vilken region som är aktuell, datum för när provet är taget, provnummer, typ av smittämne och vilken typ av prov som isolatet kommer ifrån.

I dagsläget går detta informationsutbyte till på så sätt att den myndighet som vill ha uppgifter om typningsresultat får göra en begäran om utlämnande av uppgifterna, som sedan rutinmässigt lämnas ut. Ett sådant informationsutbyte mellan myndigheterna sker flera gånger per vecka.

Det finns flera nackdelar med att informationsutbytet av typningsresultaten går till på detta sätt. Det blir en fördröjning innan den myndighet som har efterfrågat typningsresultaten får del av informationen, i och med att myndigheterna inte har direkt tillgång till uppgifterna hos de andra myndigheterna utan behöver göra en förfrågan och invänta utlämnandet. I smittskyddsarbetet är tidsaspekten viktig för att så tidigt som möjligt kunna upptäcka och stävja ett utbrott av en allvarlig smittsam sjukdom. Själva förfarandet är i viss mån även tidskrävande och resursineffektivt, både för den myndighet som gör en begäran om utlämnande och för den myndighet som lämnar ut uppgiften. En förfrågan om typningsresultat behöver många gånger göras utan att veta var det kan finnas relevant information eller om det över huvud taget finns någon relevant information att ta del av. Ytterligare en nackdel med nuvarande förfarande vid delning av typningsresultaten är att det finns en risk att missa samband mellan olika smittkällor eftersom det saknas möjlighet att få en helhetsbild.

Med beaktande av dels att delning av typningsresultat utgör ett viktigt verktyg i smittskyddsarbetet, dels de nackdelar som nuvarande form för delning innebär, finns enligt vår bedömning ett behov av att av att kunna dela informationen på ett enklare, effektivare och mer överskådligt sätt. På så sätt kan smittor upptäckas snabbare, till fördel för både djur- och folkhälsa.

SVA, Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket efterfrågar någon form av integration mellan sina system så att dessa myndigheter kan jämföra typningsresultat med varandra avseende djur, människor, foder och livsmedel, tillsammans med tillhörande metadata. En jämförelse av uppgifterna är ett effektivt verktyg i samband med utbrottsutredningar. Om exempelvis Folkhälsomyndigheten har en sekvens efter analys av ett smittämne kan myndigheten få fram uppgifter om det finns något jämförbart typningsresultat på djursidan eller avseende något livsmedel eller foder. Med en integration av systemen skulle myndigheterna på ett snabbare och enklare sätt kunna få del av den information som behövs, utan att behöva skicka

en förfrågan och invänta utlämnandet. En integration skulle medföra att manuell handpåläggning minskar, vilket skulle underlätta förfarandet och öka resurseffektiviteten hos både den myndighet som innehar informationen och den myndighet som efterfrågar den samma. integrationen skulle också medföra att de berörda myndigheterna kan få en bättre översikt över gemensamma källor till utbrott och sjukdom, och på så sätt en delad lägesbild. Det finns alltså många fördelar med en integration av myndigheternas system för att dela och jämföra typningsresultat och tillhörande metadata.

En integration av systemen kräver förberedelser

I föregående stycke har vi konstaterat att det finns ett behov av att dela och jämföra typningsresultat med viss tillhörande metadata genom att integrera myndigheternas system. En sådan integration skulle tekniskt kunna genomföras på olika sätt och innan ett sådant system införs krävs flera förberedande ställningstaganden och förberedande åtgärder.

Till att börja med gör sig sekretessfrågor gällande. De uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna är typningsresultat med tillhörande metadata i form av uppgift om vilken region som är aktuell, datum för när provet är taget, provnummer, typ av smittämne och vilken typ av prov som isolatet kommer ifrån. Även om det finns ett behov av att Folkhälsomyndigheten delar typningsresultat från människor handlar det inte om information som innebär att mottagaren kan koppla resultatet till någon enskild individ. Det rör sig alltså om aidentifierade uppgifter som enligt vår bedömning kan lämnas ut utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretessen enligt 25 kap. 1 § OSL.

För SVA:s del rör det sig om uppgifter som kan omfattas av uppdragssekretess enligt 31 kap. 12 § OSL. Vårt förslag om en sekretessbrytande bestämmelse i avsnitt 8.3.4 möjliggör dock för SVA att lämna ut denna typ av uppgifter till Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket. Vårt förslag i avsnitt 8.4.3 om överföring av uppdragssekretess medför också att uppgifterna får ett adekvat skydd hos mottagaren, i detta fall Folkhälsomyndigheten och Livsmedelsverket.

Eftersom det inte rör uppgifter som mottagaren kan koppla till någon specifik enskild (varken någon fysisk eller juridisk person)

blir inte heller sekretessen avseende enskildas affärs- eller driftförhållanden i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL tillämplig.

Med undantag för uppdragssekretessen är därmed vår bedömning att de uppgifter som myndigheterna behöver dela med varandra inte är sådana som det finns en bestämmelse om sekretess för.

Därtill gör sig frågor om dataskydd gällande. Delningen av uppgifterna innebär enligt vår bedömning en behandling av personuppgifter, både för utlämnande och mottagande myndighet. Den utlämnande myndigheten lämnar ut uppgifter som hos myndigheten avser en identifierad person, exempelvis typningsresultat från en identifierad person eller från en identifierad persons djur. Som vi redan nämnt utgör de uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna inte sådan information att den mottagande myndigheten kan koppla typningsresultaten till någon enskild individ. Som personuppgifter räknas dock inte enbart uppgifter som avser en identifierad person, utan även uppgifter avseende en *identifierbar* sådan.⁵⁶ Det kan vara så att det med hjälp av uppgifterna inte ensamt kan gå att identifiera någon fysisk person men att identifiering kan vara möjlig om något hjälpmedel används, såsom ytterligare upplysningar. Av skäl 26 i EU:s dataskyddsförordning framgår att det då måste göras en bedömning av om hjälpmedel med rimlig sannolikhet kan komma att användas för att identifiera den fysiska personen. I skäl 26 anges följande. Personuppgifter som har pseudonymiserats och som skulle kunna tillskrivas en fysisk person genom att kompletterande uppgifter används bör anses som uppgifter om en identifierbar fysisk person. För att avgöra om en fysisk person är identifierbar bör man beakta alla hjälpmedel, som till exempel utgallring, som antingen av den personuppgiftsansvarige eller av en annan person rimligen kan komma att användas för att direkt eller indirekt identifiera den fysiska personen. För att fastställa om hjälpmedel med rimlig sannolikhet kan komma att användas för att identifiera den fysiska personen bör man beakta samtliga objektiva faktorer, såsom kostnader och tidsåtgång för identifiering, med beaktande av såväl tillgänglig teknik vid tidpunkten för behandlingen som den tekniska utvecklingen. Principerna för dataskyddet bör därför inte gälla för anonym information, nämligen information som inte hänför sig till en identifierad eller identifierbar fysisk person, eller för personuppgifter som anonymiserats på ett sådant sätt att den registrerade inte eller inte längre

---

⁵⁶ Se artikel 4.1 i EU:s dataskyddsförordning.

är identifierbar. EU:s dataskyddsförordning berör därför inte behandling av sådan anonym information, vilket inbegriper information för statistiska ändamål eller forskningsändamål.

Det krävs alltså inte att den som behandlar personuppgifterna själv ska förfoga över samtliga omständigheter som gör identifieringen möjlig. Eftersom de uppgifter som behöver lämnas ut i det integrerade systemet med hjälp av kompletterande uppgifter som innehas av den utlämnande myndigheten kan kopplas till en fysisk person är vår bedömning att uppgifterna utgör personuppgifter även för den mottagande myndigheten.

Det integrerade systemet innebär dessutom en behandling av känsliga personuppgifter eftersom det rör uppgifter om hälsa, vilket myndigheterna behöver ta hänsyn till vid sina förberedande åtgärder inför en integration.

8.8 Formerna för utlämnande av uppgifter mellan myndigheterna i smittskyddsarbetet avseende djur och zoonoser

Vår bedömning: Ett elektroniskt utlämnande av uppgifterna i smittskyddsarbetet är i regel mer effektivt än manuellt utlämnande och behöver inte innebära större risker för enskildas integritet.

Det är inte ändamålsenligt att för samtliga utlämnandetyper förordna en specifik form för utlämnade. Det finns inte heller något behov av att införa begränsningar i vilken form av utlämnande som myndigheterna får använda.

Skälen för vår bedömning

I avsnitt 8.1 har vi redogjort för vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheterna som en del i smittskyddsarbetet avseende djursjukdomar och zoonoser. I utredningsarbetet har det framkommit att det handlar om en mängd olika typer av uppgifter som lämnas i olika sammanhang och med olika frekvenser. Det har inte varit möjligt att uttömmande redogöra för allt det informationsutbyte som sker och som kan behöva ske i smittskyddsarbetet.

Formen för utlämnande av uppgifterna skiljer sig åt beroende på mellan vilka myndigheter informationsutbytet sker, vad det är för typ av uppgift och hur brådska situationen är. I många fall sker uppgiftsutlämnandet digitalt via e-post. I vissa fall lämnas uppgifter ut genom direktåtkomst eller genom andra typer av tekniska automatiserade förfaranden. Det förekommer även att uppgifter lämnas muntligt i samband med möten eller per telefon.

Som vi kommit fram till i avsnitt 8.2 omfattas de uppgifter som behöver delas i vissa fall av bestämmelser om sekretess. Uppgifterna utgör även i vissa fall känsliga personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning i form av uppgift om en enskilds hälsotillstånd (se närmare om känsliga personuppgifter i avsnitt 6.1.1). Detta utgör dock i sig inget automatiskt hinder mot vissa former av utlämnande.

Det finns i dag inga bestämmelser som direkt hindrar en viss form av utlämnande av de uppgifter som behöver lämnas ut till andra myndigheter i smittskyddsarbetet. När en myndighet ska lämna ut en uppgift i smittskyddsarbetet kan myndigheten alltså själv välja om utlämnandet ska ske muntligt, digitalt eller manuellt. Ett manuellt utlämnande är dock i regel inget realistiskt alternativ, sett till både myndigheternas digitala arbetssätt och till vad uppgiftsutlämnandet fyller för funktion i smittskyddsarbetet, där mottagande myndighet behöver få del av informationen snabbt.

När ett utlämnande ska ske elektroniskt kan det däremot finnas begränsningar i förhållande till direktåtkomst. Som vi har beskrivit i avsnitt 8.1.2 finns det inte något generellt krav på att ett utlämnande genom direktåtkomst måste ha stöd i författning för att vara tillåtet men lagstiftaren har ofta bedömt att det utifrån integritetssynpunkt är av stor betydelse att särskilt reglera frågor om direktåtkomst.

Det kan finnas bestämmelser som i vissa fall förbjuder direktåtkomst eller som anger i vilka fall direktåtkomst får förekomma. I 9 d § provtagningsförordningen anges att direktåtkomst till uppgifter i den centrala databasen (Jordbruksverkets centrala hästdatabas, se avsnitt 5.2.2) endast får medges länsstyrelserna, Livsmedelsverket och behöriga myndigheter i andra medlemsstater enligt kommissionens förordning (EU) 2015/262. Enligt paragrafens andra stycke ska direktåtkomst för länsstyrelserna och Livsmedelsverket vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. Direktåtkomst för Livs-

medelsverket och de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater får vidare endast avse vissa angivna uppgifter.

I avsnitt 9.10 behandlar vi det behov av tillgång genom direktåtkomst till uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdata-baser som bland annat vissa myndigheter har. I övrigt har det inte framkommit vare sig något önskemål om eller behov av att i smittskyddsarbetet få del av uppgifter genom direktåtkomst utöver den direktåtkomst som redan sker, förutom att SVA och länsstyrelserna vill ha tillgång till Jordbruksverkets Exceldokument med årsrapporter över hjorthägn (se avsnitt 8.1.2). Som framgår av avsnitt 7.4 är det vår bedömning att det inte krävs författning som tillåter utlämnande av uppgifter genom direktåtkomst för att ett sådant utlämnande ska vara tillåtet. Vi lämnar därför inget förslag på bestämmelse som klargör att direktåtkomst är tillåten för uppgifter ur detta Exceldokument. Oavsett om en sådan bestämmelse införs är det i slutändan Jordbruksverkets ansvar att bedöma om utlämnande genom direktåtkomst kan ske på ett säkert sätt ur integritetssynpunkt och att kraven enligt EU:s dataskyddsförordning uppfylls. Genom vårt förslag om att det ska införas en sekretessbrytande bestämmelse beträffande uppgifter hos bland annat Jordbruksverket som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL ser vi inte att det finns någon sekretess som hindrar en sådan direktåtkomst.

Det har framkommit ett behov av en integration av SVA:s, Folkhälsomyndighetens och Livsmedelsverkets system för att dela och jämföra typningsresultat med viss tillhörande metadata (se avsnitt 8.7). Det innebär inte nödvändigtvis att formen för utlämnande kommer att falla in under begreppet direktåtkomst, utan är avhängigt hur myndigheterna tekniskt sett väljer att utforma systemet. Som vi har beskrivit i avsnitt 7.2 kan det ibland vara svårt att dra en tydlig gräns mellan direktåtkomst och annat slag av elektroniskt utlämnande. Rent teoretiskt skulle utlämnandeförfarandet mellan myndigheterna kunna utformas som en fråga-svar-tjänst som den som behandlas i Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2015 ref. 61, det vill säga Försäkringskassans tjänst LEFI Online (se avsnitt 7.2.3). Det skulle innebära att myndigheterna inte har möjlighet att på egen hand söka information i varandras sekvenseringsdatabaser, utan att ett utlämnande förutsätter att den myndighet som innehar informationen reagerar på en begäran om att de efterfrågade uppgifterna

ska lämnas ut (i ett automatiserat förfarande). Därigenom skulle myndigheterna inte få sådan teknisk tillgång till varandras uppgifter som avses med direktåtkomst.

När det gäller val av form för utlämnandet av uppgifter i smittskyddsarbetet mellan myndigheterna är vår bedömning att elektroniskt utlämnande i regel är mer effektivt än ett manuellt utlämnande. Det är generellt sett ett smidigt sätt för utlämnande myndighet att lämna informationen och säkerställa att mottagaren får del av den. Det möjliggör även för mottagaren att snabbt få del av viktig information som behövs i mottagarens verksamhet.

Vi ser inte heller att ett manuellt utlämnandeförfarande har några större fördelar sett till skyddet för enskildas integritet, utifrån att det med dagens teknik med enkla medel är möjligt att omvandla pappershandlingar till digitala sådana. Uppgifterna kan därefter hanteras på samma sätt som annan digital information. Vidare kan pappershandlingar riskera att komma på avvägar, medan digitalt utlämnande kan ske genom exempelvis säker e-post eller kräva identifiering av mottagaren. Användande av säker e-post kan exempelvis innebära olika former av kryptering eller att informationen inte skickas direkt till mottagaren utan i stället lagras på en säker server. Det finns alltså tekniska sätt att skydda informationen som ett manuellt utlämnande inte kan tillhandahålla.

När det sedan gäller valet mellan olika former av elektroniskt utlämnande är vår bedömning att de effektivitetsvinster och de integritetsrisker som kan uppstå inte så mycket hör samman med vilken form av utlämnande som väljs, utan framför allt med vilket konkret informationsutbyte det är frågan om samt vilka förutsättningar som finns att åstadkomma ett informationsutbyte som tillgodoser krav på både effektivitet och integritetsskydd.⁵⁷ För att direktåtkomst ska vara möjlig krävs en rad förberedande åtgärder och ställningstaganden, i och med att direktåtkomst medför att gränsen mellan de uppgiftsutbytande myndigheterna delvis tas bort och innebär att överskottsinformation uppstår. De frågor som behöver behandlas rör exempelvis sekretess, tekniska lösningar, säkerhet och personuppgiftsansvar. Om erforderliga ställningstaganden och förberedande åtgärder vidtas innan en direktåtkomst medges är vår bedömning att direktåtkomst ur integritetssynpunkt inte behöver vara ett sämre alternativ än annan form av elektroniskt utlämnande.

---

⁵⁷ Jfr SOU 2015:39 s. 149.

Det är dock viktigt att de särskilda frågor och krav på skydd som direktåtkomst ger upphov till hanteras först.

Även annan form av elektroniskt utlämnande innebär vissa förberedande åtgärder och ställningstaganden. Ett utlämnande som innebär att information automatiskt utlämnas nattetid i bulk, genom så kallade batch-körningar, kräver att exempelvis frågor om sekretess har hanterats på förhand.

Även ett uppgiftsutlämnande genom en fråga-svar-tjänst kräver vissa förberedande åtgärder. Eftersom ett sådant utlämnande innebär ett automatiserad förfarande behöver frågorna behandlas innan tjänsten kan börja användas. Utlämnande myndighet behöver exempelvis ha hanterat frågor om behörighet, om uppgifterna omfattas av sekretess, förekomsten av sekretessbrytande bestämmelser och dataskyddsrättsliga frågor.

Utifrån att det informationsutlämnande som behöver ske inom smittskyddsarbetet rör en mängd olika uppgifter i olika situationer och dessutom mellan olika myndigheter är vår bedömning att det inte är ändamålsenligt att för samtliga dessa utlämnandetyper förorda en specifik form för utlämnande, vare sig av effektivitetsskäl eller ur integritetssynpunkt. Vi ser inte heller något behov av att införa begränsningar i vilken form av utlämnande som myndigheterna får använda sig av.

När det gäller specifikt formen för utlämnandet av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser hänvisar vi till kapitel 9.

9 Utlämnande av uppgifter från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser

9.1 Inledning

Enligt våra direktiv ska vi föreslå de författningsändringar som behövs för att Jordbruksverket ska kunna lämna ut uppgifter ur myndighetens djurregister och djurdatabaser till olika aktörer. I en hemställan från Jordbruksverket (LI2023/00369) den 17 december 2020, som våra direktiv hänvisar till, redovisar Jordbruksverket de aktörer som har behov av uppgifter från registren och databaserna. De aktörer som anges är Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Livsmedelsverket, länsstyrelserna, kommunerna, slakterier samt de husdjursföreningar som djurhållare har möjlighet att rapportera in uppgifter till Jordbruksverkets nötkreatursregister CDB till (se en närmare beskrivning av CDB i avsnitt 5.2.2). Med husdjursföreningar avser vi en djurhälsoorganisation som arbetar med bland annat avelsarbete, seminverksamhet, produktionskontroll, djurhälsa och rådgivning inom lantbrukets animalieproduktion (Växa Sverige, Skånesemin och Rådgivarna i Sjuhärad).

Även de organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar som driver frivilliga kontrollprogram med stöd av 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. (i fortsättningen benämnda djurhälsoorganisationer) har ett behov av att få del av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i sin verksamhet.

Av våra direktiv följer att den informationsöverföring från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser som är aktuell i vår utredning är sådan som är nödvändig för att upprätthålla ett gott smitt-

skydd samt en god djurhälsa, folkhälsa och livsmedelssäkerhet i Sverige.

9.2 EU-rättsliga krav på register och databaser

EU:s djurhälsoförordning¹ innehåller bestämmelser om krav på register. Enligt artikel 101 är medlemsstatens behöriga myndighet skyldig att upprätta och regelbundet uppdatera ett register över alla anläggningar och aktörer för djurhållning med landlevande djur eller för insamling, produktion, bearbetning och lagring av avelsmaterial från landlevande djur som omfattas av krav på registrering eller godkännande enligt förordningen. Enligt artikel 185 ska den behöriga myndigheten också föra register och uppdatera register över vattenbruksanläggningar och livsmedelsanläggningar för sjukdomskontroll av vattenlevande djur som omfattas av krav på registrering eller godkännande.

I EU:s djurhälsoförordning finns även en bestämmelse avseende krav på databas. Enligt artikel 109 är medlemsstaterna skyldiga att upprätta och underhålla en databas för registrering av vissa uppgifter om hållna nötkreatur, får och getter, svin och hästdjur. Databasen ska omfatta åtminstone information om djuren, de anläggningar där de hålls samt om förflyttningar till och från anläggningarna.

Bestämmelser om vilka uppgifter som ska finnas med i de olika registren finns i delegerade förordningar meddelade med stöd av EU:s djurhälsoförordning.²

Jordbruksverket är utsett att utföra de uppgifter som den behöriga myndigheten har enligt artiklarna 101 och 185 i EU:s djurhälso-

---

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag").

² Se kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/691 av den 30 januari 2020 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser för vattenbruksanläggningar och transportörer av vattenlevande djur, kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 av den 28 juni 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckerier samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg och kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/686 av den 17 december 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller godkännande av anläggningar för avelsmaterial och spårbarhets- och djurhälsokrav för förflyttning av avelsmaterial från vissa hållna landlevande djur inom unionen.

förordning och ska också utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 109.³

Det finns även bestämmelser om registrering i EU:s kontrollförordning.⁴ Enligt artikel 10.2 ska de behöriga myndigheterna, utan att det påverkar bestämmelserna om befintliga förteckningar eller register, upprätta en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad. Om det redan finns en sådan förteckning för andra ändamål kan den också användas för tillämpningen av EU:s kontrollförordning.

Med aktör avses i de EU-rättsliga bestämmelserna varje fysisk eller juridisk person som ansvarar för djur eller djurprodukter, även för en begränsad tidsperiod. Till exempel räknas transportörer och de som håller lantbruksdjur som aktörer. Sällskapsdjurshållare och veterinärer ingår inte i begreppet aktör.

9.3 Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser

Jordbruksverket för, i enlighet med de EU-rättsliga bestämmelserna som beskrivits i föregående avsnitt, flera djurregister och djurdatabaser, det vill säga register och databaser som innehåller information om djur och anläggningar med djur. Syftet med registren och databaserna är bland annat att möjliggöra smittspårning vid utbrott av smittsamma sjukdomar.

De register och databaser som omfattas är följande. (Se avsnitt 5.2.2 för en närmare beskrivning av dessa databaser och register).

- Anläggningsregistret PLATS
- Förflyttningsregistret för får, getter och grisar DHAND
- Det centrala nötkreatursregistret CDB

---

³ Se 10 och 11 a §§ förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll).

- Den centrala hästdatabasen CHR
- Slaktregistret SLAKT
- Vattenbruksregistret CVR
- Registret över djuridentiteter för nötkreatur, får, getter och grisar BEST.

Jordbruksverket för även register över inrapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar.⁵ Dessa uppgifter samlas i registret över rapporteringar av anmälningspliktiga djursjukdomar RADSTAT. Registret omfattas inte av någon uttrycklig bestämmelse i EU:s djurhälsoförförordning, men däremot finns i artikel 18 en bestämmelse om anmälan av förtecknad sjukdom vid misstanke eller förekomst. Enligt artikel 18.1 ska medlemsstaterna säkerställa att aktörer och andra relevanta fysiska eller juridiska personer

- a) omedelbart anmäler till den berörda myndigheten om det finns skäl att misstänka förekomst hos djur av en förtecknad sjukdom enligt artikel 9.1 a eller om förekomst av en sådan sjukdom påvisas hos djur,
- b) utan onödigt dröjsmål till den berörda myndigheten anmäler om det finns skäl att misstänka förekomst hos djur av en förtecknad sjukdom som avses i artikel 9.1 e, när denna inte är en av dem som avses i artikel 9.1 a eller om förekomst av en sådan sjukdom påvisas hos djur,
- c) anmäler till en veterinär onormal dödlighet och andra tecken på allvarlig sjukdom eller väsentligt minskad produktionstakt med obestämmd orsak iför ytterligare undersökning, inklusive provtagning för laboratorieundersökning, om situationen kräver det.

Enligt artikel 18.2 får medlemsstaterna besluta att anmälningar enligt artikel 18.1 c får lämnas till den behöriga myndigheten.

---

⁵ Se Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2021:10) om biosäkerhetsåtgärder samt anmälan och övervakning av djursjukdomar och smittämnen.

9.4 Sekretess för uppgifter i djurregistren och djurdatabaserna

Enligt Jordbruksverkets hemställan (LI2023/00369) kan uppgifter i myndighetens djurregister och djurdatabaser omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) jämförd med 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) (OSF) och punkt 30 i bilagan till OSF. Enligt hemställan kan sekretessen gälla för uppgifter om enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgifter röjs. Denna bild har bekräftats under utredningsarbetet vid undersökning av vilka uppgifter ur de aktuella databaserna och registren som behöver delas med andra aktörer.

Av 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF framgår att sekretess gäller för vissa uppgifter i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagstiftningen om djurskydd, epizooti, zoonoser, kontroll av husdjur, provtagning på djur, införsel och utförsel av levande djur, verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och EU-bestämmelser som kompletteras av lagstiftningen samt enligt förordningen (1994:1313) om avgifter vid veterinär yrkesutövning eller enligt motsvarande äldre bestämmelser. Verksamheten ska ha avseende på näringslivet. Sekretess gäller enligt dessa bestämmelser för uppgifter om bland annat enskildas affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Det kan till exempel handla om uppgifter om antalet djur i en besättning eller köp och försäljning av djur, där skada kan uppstå om uppgifterna exempelvis lämnas ut till kontrollmyndigheter eller konkurrenter. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärenden.

Jordbruksverket har gjort bedömningen att det finns tillämpliga sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör utlämnande av uppgifter ur djurregistren och djurdatabaserna till de aktörer som behöver dem. När uppgifter lämnas till en myndighet använder sig Jordbruksverket av den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL eller bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL (se avsnitt 6.2.5 för en närmare beskrivning av dessa bestämmelser). När uppgifter lämnas till kommuner stödjer sig Jordbruksverket dock inte på 10 kap. 27 § OSL, eftersom det för utlämnande enligt den bestämmelsen krävs att det är nödvändigt för att den ut-

lämnande myndigheten (alltså Jordbruksverket) ska kunna fullgöra sin verksamhet och beträffande kommuner har Jordbruksverket gjort bedömningen att så inte är fallet.

När Jordbruksverket lämnar uppgifter som omfattas av sekretessbestämmelsen till slakterier stödjer sig myndigheten på bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL. Jordbruksverket bedömer att den bestämmelsen är tillämplig eftersom ett utlämnande är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra sin verksamhet med smittövervakning i landet och slakterierna är en viktig del i smittskyddskedjan.

När uppgifter lämnas till husdjursföreningar som utför rättning i CDB (se avsnitt 9.5.7 nedan) har Jordbruksverket gjort bedömningen att 10 kap. 2 § OSL inte är tillämplig eftersom utlämnandet inte är nödvändigt för Jordbruksverkets del. I stället lämnar Jordbruksverket ut uppgifterna med stöd av samtycke från den enskilde enligt 10 kap. 1 § OSL. I de fall ett djur är köpt kan ID-nummer och produktionsplatsnummer knytas till den som sålt djuret. Ett samtycke kan inte omfatta uppgifter om dessa personer. Jordbruksverket har dock gjort bedömningen att det inte är troligt att dessa uppgifter typiskt sett kan leda till skada för den som sålt djuret och uppgifterna omfattas då inte av sekretess.

När uppgifter lämnas till de djurhälsoorganisationer som driver frivilliga kontrollprogram stödjer sig Jordbruksverket på bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL.

Jordbruksverket tecknar sedan avtal om tystnadsplikt med slakterierna, djurhälsoorganisationerna och husdjursföreningarna för att säkerställa ett skydd för uppgifterna hos mottagaren.

9.5 Aktörer som behöver uppgifter från Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser

9.5.1 Inledning

Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser innehåller uppgifter som olika aktörer behöver för att upprätthålla ett gott smittskydd och en god djurhälsa, folkhälsa och livsmedelssäkerhet i landet. Informationsöverföringen är också nödvändig för att skyldigheter enligt såväl EU-rätt som nationell rätt inom dessa områden ska kunna fullgöras.

Enligt våra direktiv ska vi identifiera vilka aktörer som behöver uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i sin verksamhet. Nedan följer en sammanställning över vilka dessa aktörer är och för vilka ändamål uppgifterna behövs.

9.5.2 Statens veterinärmedicinska anstalt

SVA använder uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser för att övervaka, förebygga och bekämpa smittsamma sjukdomar. Myndigheten använder även uppgifterna för att kunna följa händelseförloppet för pågående eller avslutat utbrott och för att ta fram orsakssammanhang samt utvärdera effekten av fattade beslut och åtgärder. SVA bedriver också forsknings- och utvecklingsarbete inom sitt område. Myndigheten behöver därmed tillgång till Jordbruksverkets uppgifter för följande ändamål

- smittbekämpning,
- sjukdomsövervakning,
- riskvärdering,
- förebyggande av smittsam sjukdom, samt
- forskning och utveckling inom myndighetens område.

SVA behöver för dessa ändamål tillgång till anläggningsregistret, DHAND, CDB, den centrala hästdatabasen, vattenbruksregistret, och slaktregistret. Myndigheten behöver för de ändamål som anges även tillgång till RADSTAT. För att kunna utöva sitt uppdrag har SVA behov av samtliga uppgifter i de nämnda djurregistren och djurdatabaserna avseende alla djurslag.

I dag får SVA uppgifterna ur anläggningsregistret, DHAND, CDB, slaktregistret och den centrala hästdatabasen via filer i ett automatiserat utlämnande som innebär att SVA har tillgång till en kopia av databaserna, som förnyas en gång per dygn. Information från RADSTAT och vattenbruksregistret lämnas ut till SVA manuellt efter begäran och prövning i varje enskilt fall.

9.5.3 Livsmedelsverket

Livsmedelsverket har officiella veterinärer som bland annat utför särskilda kontroller i samband med slakt på slakterier. Dessa kontroller innefattar besiktning av det levande djuret före slakt och besiktning av köttet efter slakt, kontroll av djurskydd samt kontroll av information från livsmedelskedjan.

Vidare tar Livsmedelsverket regelbundet prov på och analyserar vissa kategorier av livsmedel enligt de så kallade nationella provtagningsprogrammen. Syftet med programmen är att övervaka förekomsten av specifika kemiska ämnen och mikroorganismer. Provtagningen sker ofta tidigt i livsmedelskedjan, exempelvis hos djurhållare och vid slakterier. Till exempel kan provtagning ske för att påvisa förekomst av salmonella i produkter av animaliskt ursprung.

När Livsmedelsverket genomför offentlig kontroll i samband med slakt av livsmedelsproducerande djur samt planerar för de nationella provtagningsprogrammen behöver myndigheten tillgång till uppgifter om anläggningar, aktörer samt hållna och landlevande djur ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. Livsmedelsverket behöver därför tillgång till anläggningsregistret, DHAND, CDB, den centrala hästdatabasen och vattenbruksregistret.

I dag finns inget automatiserat utlämnande till Livsmedelsverket från Jordbruksverket, utan begäran om uppgifter och utlämnande görs manuellt i varje enskilt fall. Ett undantag finns, beträffande den centrala hästdatabasen, till vilken Livsmedelsverket enligt förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. (provtagningsförordningen) har direktåtkomst.

Livsmedelsverket behöver uppgifterna från Jordbruksverket i samband med kontroll av slakt på slakterier

- för att kunna kontrollera livsmedelsföretagens uppgifter gällande djurens ursprung,
- för att veta ålder på djuren, eftersom provtagning för BSE (galna kosjukan) ska ske om officiell veterinär vid levandedjurbesiktning upptäcker brister hos djur äldre än 48 månader,
- för att kunna fatta beslut om annan provtagning än avseende BSE samt för att kunna kontrollera uppgifter om eventuella behandlingar och karenstider,

- för att kunna genomföra kontroller av företagens undersökningar av att ett djur är ämnat för slakt, och
- för att effektivt kunna kontrollera var ett djur är uppfött och vilka som varit djurhållare.

Vad gäller djurskyddet vid slakt behöver Livsmedelsverket kunna knyta djur till leverantör på ett säkert sätt när djurskyddsbrister uppmärksammas vid levandedjursbesiktningen före slakt. Behovet av att spåra ägare till djur finns också om myndigheten hittar skador på slaktkropparna efter slakt.

I de nationella provtagningsprogrammen kan Livsmedelsverket genomföra provtagning hos exempelvis djurhållare inom primärproduktionen. För planeringen av denna provtagning behöver Livsmedelsverket uppgifter från Jordbruksverket om gårdarnas produktionsplatsnummer, adress, kontaktuppgifter, besättningsstorlek och produktionsinriktning. Uppgifterna behöver även kontrolleras gentemot andra register såsom CDB för att minska antalet nedlagda gårdar i urvalet.

Vad gäller fiskodlingar genomförs provtagningen av Livsmedelsverket och länsstyrelserna. För att Livsmedelsverket ska kunna planera provtagningen avseende fiskodlingar, genom att fördela prover på länsstyrelserna, behövs tillgång till vattenbruksregistret. Livsmedelsverket kan behöva uppgifter om antal registrerade vattenbruksanläggningar per kategori, län, kommun eller år, vilka anläggningar som håller vissa arter och uppgifter om koordinater.

Livsmedelsverket behöver uppgifter ur den centrala hästdatabasen för att myndighetens officiella veterinärer ska kunna kontrollera att djuret kan ingå i livsmedelskedjan. Livsmedelsverket behöver kunna kontrollera att det inte finns fler hästpass utfärdade till en häst och att annat som kan påverka hästens status som livsmedelsproducerande djur är korrekt.

9.5.4 Länsstyrelserna

Länsstyrelserna utför offentlig kontroll av bland annat animaliska biprodukter och foder (se avsnitt 4.2.7 för en närmare beskrivning av länsstyrelsernas kontrollverksamhet). I den offentliga kontrollen behöver länsstyrelserna i vissa fall uppgifter ur Jordbruksverkets djur-

register och djurdatabaser för att säkerställa att de har rätt kontroll-objekt och för att kunna utföra en riskbaserad kontroll. Länsstyrelserna behöver uppgifter ur anläggningsregistret, DHAND, CDB, vattenbruksregistret, BEST och den centrala hästdatabasen. Det kan till exempel vara uppgifter ur vattenbruksregistret om antal registrerade vattenbruksanläggningar per kategori, län, kommun eller år och vilka anläggningar som håller vissa arter, eller uppgifter ur den centrala hästdatabasen om vilken anläggning vissa hästar är registrerade på.

Enligt 9 c § provtagningsförordningen har länsstyrelserna rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter ur den centrala hästdatabasen, vilket innefattar alla uppgifter om hästarna och vilken anläggning som respektive häst är registrerad på. Dessa uppgifter behövs för den offentliga kontrollen av identitetshandlingar för hästdjur, så kallade hästpass. Länsstyrelsen behöver kunna kontrollera att uppgifterna i registret stämmer överens med det fysiska hästpasset.

Utlämnande av uppgifter ur vattenbruksregistret till länsstyrelserna sker manuellt efter en prövning i varje enskilt fall. Personer med en viss behörighet hos länsstyrelsen, som arbetar med kontroll, märkning och registrering av djur, har direktåtkomst till anläggningsregistret, DHAND, CDB och BEST.

Länsstyrelserna behöver även information ur registret RADSTAT om anmälningspliktiga djursjukdomar som konstaterats eller misstänks i länet. Länsstyrelserna får del av denna information via automatiserad e-post. Uppgifterna används för att ta kontakt med djurhållare för rådgivning och eventuell smittspårning samt vidare spridning till berörda aktörer beroende på vilken smitta det handlar om. Detta arbete är ett led i länsstyrelsernas uppgift att leda och samordna åtgärder mot djursjukdomar.⁶

9.5.5 Kommunerna

Kommunerna utför offentlig kontroll bland annat beträffande animaliska biprodukter och vissa livsmedelsanläggningar (se avsnitt 4.2.8 för en närmare beskrivning av kommunernas kontrollverksamhet). I den offentliga kontrollen behöver kommunerna i vissa fall uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser för att

---

⁶ Se 3 § första stycket 2 förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

säkerställa att de har rätt kontrollobjekt och för att kunna utföra en riskbaserad kontroll. Kommunerna behöver uppgifter ur anläggningsregistret, DHAND och CDB. I dag sker utlämnandet manuellt efter begäran i det enskilda fallet.

9.5.6 Slakterier

Slakterier har i samband med slakt behov av att få tillgång till uppgifter ur CDB hos Jordbruksverket. Slakterierna behöver uppgifterna för följande ändamål.

- Identifiering av djur vid slakt.
Slakterierna behöver uppgifter om djurets identitet, födelse-datum, kön och ras, för att identifiera att djuret finns som ett levande djur i CDB och för att säkra den spårbarhet som krävs för att djuret ska få ingå i livsmedelskedjan.
- Sortering och hantering av riskmaterial.
Slakterierna behöver uppgifter om djurets identitet och födelse-datum för att identifiera djur som är över 12 månader och där vissa delar ska hanteras som specificerat riskmaterial.
- Provtagning beträffande BSE (galna kosjukan).
Slakterierna behöver uppgifter om djurets identitet, födelse-datum och födelseland för att kunna identifiera vilka djur som ska provats för BSE.
- Provtagning för övervakning av vissa sjukdomar (leukos, IBR/IPV och BVD).
Slakterierna behöver uppgifter om djurets identitet, slakterinum-mer, beställningstyp, provanledning, maxantal, beställningsdatum, förklaring av provanledning och aktuellt produktionsplatsnum-mer för att kunna identifiera djur som är utpekade för provtag-ning för vissa sjukdomar.
- Köttklassificering.
Slakterierna behöver uppgifter om djurets identitet, kön och födelsedatum för att göra en korrekt indelning av slaktkroppar i kategorier. Ändamålet med köttklassificering är att priserna i handeln ska vara jämförbara.

I dag får vissa slakterier del av dessa uppgifter via filöverföring över alla nötkreatur med skräddarsydda uppgifter. För att ta emot filerna krävs dock en teknisk kapacitet som inte alla slakterier har. Slakterierna kan också få del av en begränsad uppgiftsmängd genom att logga in via e-tjänsten CDB.

9.5.7 Husdjursföreningar

Den som håller nötkreatur är skyldig att rapportera in vissa uppgifter till CDB. Rapportering av uppgifterna kan göras antingen till Jordbruksverket eller till någon av husdjursföreningarna Växa Sverige, Skånesemin eller Rådgivarna i Sjuhärad. I och med att rapportering kan ske även till husdjursföreningarna behöver djurhållaren inte rapportera sina uppgifter till både Jordbruksverket och sin husdjursförening, vilket minskar den administrativa bördan för djurhållarna och underlättar inrapporteringen av uppgifter till CDB.

Förfarandet har även en historisk bakgrund genom att husdjursföreningar i början hade ansvaret för registret. Enligt EU-regelverket skulle den behöriga myndigheten upprätta databasen men eftersom en husdjursförening redan hade många uppgifter från lantbrukarna beslöts att husdjursföreningen fick utvecklings- och driftsansvaret för databasen. Jordbruksverket övertog senare detta ansvar. Djurägarna fick dock möjlighet att vända sig till antingen Jordbruksverket eller den husdjursförening som tidigare hade ansvaret, numera Växa Sverige. Därefter har det även införts en möjlighet att rapportera in till någon av husdjursföreningarna Skånesemin eller Rådgivarna i Sjuhärad.

Om uppgifterna rapporteras in till någon av husdjursföreningarna skickar föreningen dem därefter till Jordbruksverket. Husdjursföreningarna utför rättning och korrigering av sina medlemmars uppgifter i CDB på uppdrag av Jordbruksverket. Husdjursföreningen får ett felregister med uppgifter från Jordbruksverket om de fel som behöver rättas till i form av felkoder, exempelvis att uppgiften om ett djurs identitet inte stämmer. Lantbrukaren kontaktar också husdjursföreningen om han eller hon har råkat göra en felaktig inrapportering, exempelvis rapporterat in fel kön på ett djur, och husdjursföreningen kan då rätta till felet.

Husdjursföreningarna behöver därmed tillgång till uppgifterna i CDB för att kunna identifiera fel och utföra rättning av uppgifter

i registret. För denna uppgift behöver husdjursföreningarna tillgång till alla uppgifter i CDB, även beträffande andra än sina egna medlemmar. Detta eftersom husdjursföreningarna för att kunna identifiera fel och utföra rättning i vissa fall behöver kunna följa varifrån djuret är köpt, vilket kan vara en lantbrukare som inte är ansluten till husdjursföreningen. Husdjursföreningarna behöver för samma ändamål även tillgång till anläggningsregistret och DHAND.

I dag har husdjursföreningarna Växa Sverige, Skånesemin och Rådgivarna i Sjuhärad direktåtkomst till de uppgifter som finns i CDB och även möjlighet att utföra rättning i registret. När det gäller uppgifter i anläggningsregistret och DHAND har husdjursföreningarna tillgång genom filöverföringar.

Husdjursföreningarna använder även uppgifterna för att kunna ge rådgivning till sina medlemmar inom de områden som föreningarna verkar såsom avelsarbete, seminverksamhet, produktionskontroll och djurhälsa. Husdjursföreningarna inhämtar samtycke från sina medlemmar för att kunna använda uppgifterna för detta ändamål.

9.5.8 Djurhälsoorganisationer

Enligt 3 § 2 lagen om kontroll av husdjur, m.m. och 3 § första stycket 2 förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. får Jordbruksverket för vissa angivna syften ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar (djurhälsoorganisationer) rätt att anordna kontroll av husdjur och av andra djur som människan har i sin vård. Dessa syften är enligt 1 § lagen om kontroll av husdjur m.m. för att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet, att förebygga sjukdomar hos djur samt att främja en långsiktig förvaltning av husdjursgenetiska resurser.

Med stöd av dessa bestämmelser har Jordbruksverket utsett ett antal organisationer som driver ett eller flera kontrollprogram i syfte att förebygga sjukdomar hos djur. Dessa organisationer behöver uppgifter från Jordbruksverket ur anläggningsregistret, DHAND och CDB för att kunna genomföra kontrollprogrammen. Jordbruksverket har godkänt kontrollprogram för följande djurhälsoorganisationer; Gård & Djurhälsan, Växa Sverige, Svensk fågel, Svenska ägg samt Fiskhälsan ekonomisk förening. Gård & Djurhälsan har i dag

tillgång till uppgifterna via en IT-lösning som Jordbruksverket kallar produktionsplatsdatabeställning som innebär en filöverföringstjänst där det för varje registerutdrag krävs att en beställningsfil skickas och svaret kan sedan hämtas nästkommande dag. Växa Sverige har direktåtkomst till de uppgifter som finns i CDB och får del av uppgifter ur anläggningsregistret och DHAND genom filöverföringar. Det finns dock ett pågående arbete med att Växa Sverige i stället för filöverföringarna ska få uppgifterna via produktionsplatsdatabeställning. I övrigt får djurhälsoorganisationerna del av uppgifterna efter en begäran och prövning i varje enskilt fall.

9.6 Författningsreglering saknas

Den centrala hästdatabasen och vattenbruksregistret är de enda av Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser som är reglerade i regelverket för djurhälsa.

Beträffande den centrala hästdatabasen finns i 9 a–9 e §§ provtagningsförfordningen bestämmelser om bland annat ansvaret för personuppgifter, uppgiftsskyldighet, direktåtkomst samt bemyndigande för Jordbruksverket att meddela ytterligare föreskrifter om databasen. 9 a § stadgar att Jordbruksverket ska upprätta den centrala databas över hästdjur som anges i artikel 39.1 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/262 av den 17 februari 2015 om fastställande av bestämmelser i enlighet med rådets direktiv 90/427/EEG och 2009/156/EG vad gäller metoder för identifiering av hästdjur (förordning om pass för hästdjur). I bestämmelsens andra stycke anges att de organ som utfärdar identitetshandlingar eller registrerar tidigare utfärdade identitetshandlingar ska lämna de uppgifter som anges i artiklarna 28 e och 38.1 i kommissionens förordning (EU) 2015/262 till Jordbruksverket. Enligt 9 b § är Jordbruksverket personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i den centrala databasen. Enligt 9 c § har länsstyrelserna, Livsmedelsverket och behöriga myndigheter i andra medlemsstater enligt kommissionens förordning (EU) 2015/262 rätt att vid direktåtkomst ta del av uppgifter ur databasen. I paragrafens andra stycke anges att Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur databasen om länsstyrelserna begär det för verksamhet som avser offentlig kontroll av att kommissionens förordning (EU) 2015/262 följs eller annan

offentlig verksamhet som hänger samman med kontrollen. Enligt tredje stycket ska Jordbruksverket på begäran lämna sådana uppgifter som anges i artikel 38.1.a–f och l i kommissionens förordning (EU) 2015/262, i den ursprungliga lydelsen, till Livsmedelsverket. Enligt fjärde stycket ska Jordbruksverket på begäran lämna sådana uppgifter som anges i artikel 38.1.a, f och m i kommissionens förordning (EU) 2015/262, i den ursprungliga lydelsen, till sådana behöriga myndigheter som anges i första stycket. Av 9 d § följer att direktåtkomst till uppgifter i den centrala hästdatabasen endast får medges länsstyrelserna, Livsmedelsverket och sådana behöriga myndigheter som anges i 9 c § första stycket. Direktåtkomsten för länsstyrelserna ska vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. Direktåtkomsten för Livsmedelsverket får endast avse uppgifter som anges i artikel 38.1.a–f och l i kommissionens förordning (EU) 2015/262, i den ursprungliga lydelsen, och ska även i detta fall vara förbehållen de personalkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna. Direktåtkomst avseende sådana behöriga myndigheter som anges i 9 c § första stycket får endast avse uppgifter som anges i 9 c § fjärde stycket. Slutligen anges i 9 e § att Jordbruksverket får meddela ytterligare föreskrifter om den centrala hästdatabasen.

För vattenbruksregistret finns en författningsreglerad uppgiftsskyldighet mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna i 5 kap. 1 h och 1 i §§ förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Enligt dessa bestämmelser ska länsstyrelserna lämna uppgifter till Jordbruksverket om beslut som avser vattenbruksanläggningar och Jordbruksverket ska till länsstyrelserna lämna sådana uppgifter om vattenbruksanläggningar som länsstyrelserna kan antas behöva för sin verksamhet.

I övrigt saknas reglering om djurregistren och djurdatabaserna i lag eller förordning, till exempel när det gäller frågor om åtkomst och sekretess. Jordbruksverket upprättar normalt avtal med de parter som regelbundet begär ut uppgifter så att de får tillgång till rätt information i rätt omfattning.

Frågan om uppgiftslämnande ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser har lyfts vid olika tillfällen. När det gäller möjligheten att utnyttja registren för myndigheter som bedriver offentlig kontroll av livsmedel, foder samt djurskydd och djurhälsa lyftes

frågan 2005 i samband med arbetet med att anpassa svensk lagstiftning på området till ett antal EG-förordningar.⁷ I förarbetena angavs att det på sikt borde övervägas att införa centrala lösningar för informationsdelning, informationsförsörjning och processtöd i syfte att underlätta den offentliga kontrollen. Det angavs vidare att merparten av de uppgifter som myndigheterna hanterar centralt finns hos Jordbruksverket och att verkets system därför utgör en bra grundkälla för andra verksamheter och system. Målsättningen bör enligt förarbetena vara att begränsa uppgiftslämnandet genom att utnyttja de uppgifter som lämnas till Jordbruksverket eller andra myndigheter.⁸

Frågan har även lyfts i samband med genomförandet av EU:s nya djurhälsoförordning. Djurhälsolagsutredningen angav i sitt betänkande att det är problematiskt att det saknas en närmare reglering om CDB, till exempel när det gäller frågor om åtkomst och sekretess. Det anges vidare att det hade varit önskvärt att i den nya regleringen ha bestämmelser som omfattar alla djurslag i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning, motsvarande de regler som i dag gäller i fråga om hästdjuren, men att frågan behöver en grundlig genomlysning.⁹

I sin hemställan från 2020 lämnar Jordbruksverket förslag på ett antal författningsändringar som myndigheten bedömer behövs för utlämnande av uppgifter ur djurregistren och djurdatabaserna. Jordbruksverket angav att det var angeläget att regleringen av registren och databaserna kom på plats i samband med att EU:s nya djurhälsoförordning och det nationella kompletterande regelverket börjar tillämpas.

---

⁷ Se prop. 2005/06:128.

⁸ Prop. 2005/06:128 s. 162.

⁹ SOU 2020:62 s. 478–479.

9.7 Omfattningen av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL

Vår bedömning: Sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL är mycket ofta tillämplig på uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser.

Skälen för vår bedömning

Enligt våra direktiv ska vi bedöma i vilken utsträckning uppgifterna i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser omfattas av befintliga bestämmelser om sekretess. I vår undersökning av vilka uppgifter som behöver delas mellan myndigheter (se kapitel 8) har det framkommit att Jordbruksverket dagligen behöver lämna ut uppgifter ur myndighetens djurregister och djurdatabaser som omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL till SVA, Livsmedelsverket, en kommun eller en länsstyrelse. Jordbruksverket behöver även frekvent lämna ut sådana uppgifter till slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer.

Uppgifterna i registren och databaserna rör i stor utsträckning uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden såsom antalet djur i en besättning, djursammansättning samt köp, försäljning, import och export av djur. Vår bedömning är därför att sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL mycket ofta är tillämplig på uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser.

9.8 Nya sekretessbrytande bestämmelser

9.8.1 Det finns ett behov av nya sekretessbrytande bestämmelser

Vår bedömning: Nya sekretessbrytande bestämmelser behöver införas för att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna lämna ut vissa uppgifter ur myndighetens djurregister och djurdatabaser.

Skälen för vår bedömning

Analys av behovet av begränsningar i sekretessen

Enligt våra direktiv ska vi analysera om det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess för att de uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser som identifierade aktörer behöver ska kunna lämnas ut av Jordbruksverket.

Som vi har beskrivit i avsnitt 9.4 gör Jordbruksverket bedömningen att uppgifter som omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden kan lämnas ut med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser, nämligen bestämmelsen om att uppgift kan lämnas ut vid samtycke från den enskilde i 10 kap. 1 § OSL, bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL eller generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL, beroende på vilken aktör som är mottagare av uppgiften. I avsnitt 8.3.1 har vi gjort en liknande analys avseende uppgifter som behöver lämnas ut i smittskyddsarbetet mellan myndigheter. De slutsatser vi kommer fram till där avseende bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL och generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL är till stor del tillämpliga även i denna del. Som vi anger där är bestämmelsen i 10 kap. 2 § OSL avsedd att användas restriktivt och det är inte tänkt att en myndighet av rena effektivitetsskäl ska kunna bryta sekretessen. Mot bakgrund av det är vår bedömning att det är tveksamt om bestämmelsen utgör ett tillräckligt stöd för den omfattande utlämning av uppgifter som sker ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. Vidare träffar bestämmelsen enligt vår bedömning inte riktigt det uppgiftsutlämnande som sker, eftersom det främst rör ett behov hos

mottagande aktör, snarare än att utlämnandet är nödvändigt för att Jordbruksverket ska kunna fullgöra sin verksamhet.

Vidare beskriver vi i avsnitt 8.3.1 beträffande generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL att den bestämmelsen inte är tänkt att tillämpas vid ett omfattande utlämnande av sekretessbelagda uppgifter, utan att bestämmelsen i stället utgör en ventil för det fall uppgifter upp- enbart behöver lämnas ut och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen. Ett uppgiftsutlämnande med stöd av generalklausulen får inte ske rutinmässigt utan måste föregås av en verklig intresseav- vägning i det enskilda fallet i enlighet med rekvisiten i bestämmelsen.¹⁰

Som vi konstaterar i avsnitt 8.3.1 bör ett rutinmässigt uppgifts- utbyte i regel vara författningsreglerat, även om bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL och generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL kan utgöra ett stöd för att bryta sekretessen efter en bedömning i det enskilda fallet.

Sett i ljuset av det tillämpningsområde som 10 kap. 2 och 27 §§ OSL har är vår bedömning att dessa bestämmelser i vissa fall används på ett sätt som inte är helt förenligt med gällande rätt, vilket också är något som Jordbruksverket själv har gett uttryck för.

Som vi har beskrivit i avsnitt 9.4 lämnar Jordbruksverket ut upp- gifter i CDB till husdjursföreningar med stöd av samtycke från den enskilde enligt 10 kap. 1 § OSL. I de fall ett djur är köpt kan ID- nummer och produktionsplatsnummer knytas till den som sålt djuret. Vi bedömer att denna information utgör uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden som kan omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF. Ett samtycke från den nye ägaren kan inte omfatta uppgifter om dessa andra personer. I propositionen med förslag till sekretess- lag berörs denna typ av problematik. Där anges att det i allmänhet är den person som en myndighet har information om som förfogar över sekretessen men att så inte alltid behöver vara fallet. Det anges att sekretessen kan gälla också till förmån för tredje man, till exem- pel någon som har gjort anmälan mot den andre eller som annars kan bli utsatt för hot från denne. För att sekretessen i så fall ska vika i förhållande till utomstående behövs enligt förarbetena sam- tycke från båda de nämnda personerna.¹¹ Enligt vår bedömning finns det därmed ett behov av begränsning i sekretessen för att husdjurs-

¹⁰ JO 2013/14 s. 230.

¹¹ Prop. 1979/80:2 Del A s. 330.

föreningarna utan hinder av sekretess ska kunna få del av uppgifterna i CDB.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att Jordbruksverket behöver andra verktyg än de bestämmelser i 10 kap. OSL som myndigheten i dag har att använda sig av för att på ett enklare, effektivare och korrekt sätt kunna lämna ut nödvändiga uppgifter ur djurdata-baserna och djurregistren.

Det ska införas nya sekretessbrytande bestämmelser

Utifrån de problem och behov som vi har identifierat i vår analys i föregående avsnitt finns det två alternativa lösningar att välja mellan; antingen i form av sekretessbrytande bestämmelser eller i form av bestämmelser om undantag från sekretess. Eftersom det handlar om ett behov hos vissa aktörer att få del av specifika uppgifter ur angivna databaser och register anser vi att den utformning som en sekretessbrytande bestämmelse i form av uppgiftsskyldighet har utgör det bästa alternativet. Med en sådan lösning skapas en skyldighet att lämna ut uppgifter, vilket säkerställer att de aktörer som behöver uppgifterna får del av dem utan hinder av sekretess.

9.8.2 Uppgiftsskyldighet för Jordbruksverket

Vårt förslag: Jordbruksverket ska lämna ut uppgifter ur myndighetens djurregister och djurdatabaser till Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, en kommun, ett slakteri, en husdjursförening och en djurhälsoorganisation om uppgifterna behövs i viss angiven verksamhet hos mottagaren.

Skälen för vårt förslag

Bestämmelsernas utformning

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet kan utformas på olika sätt. Som vi har redovisat i avsnitt 6.2.5 innehåller dessa typer av bestämmelser ibland ett krav på att uppgifterna ska lämnas ut först på begäran av den aktör som har rätt att ta del av uppgifterna eller när

det finns ett behov av uppgifterna hos mottagaren. Uppgiftsskyldighet kan också vara utformad på så sätt att initiativet för utlämnandet helt ankommer på den myndighet som innehar uppgiften.

Vi föreslår att bestämmelserna om utlämnande till andra myndigheter ska formuleras som så att utlämnande endast ska ske i den utsträckning det behövs hos mottagaren i viss angiven verksamhet. En förutsättning för att uppgiftsskyldigheterna ska föreligga är därmed att Jordbruksverket har kännedom om sådana omständigheter som medför att det är klarlagt att uppgifterna behövs hos mottagaren. Regeringen har beträffande denna sorts utformning av en uppgiftsskyldighet uttalat att i praktiken kommer ett utlämnande i samtliga fall att föregås av en ursprunglig begäran om att få ut uppgifter av ett visst slag.¹² Det kan därmed ifrågasättas på vilket sätt en sådan möjlighet till utlämnande på eget initiativ i praktiken skiljer sig från utlämnande efter en stående begäran om utfående av uppgifter med vissa intervall. Någon större skillnad mellan de två alternativen tycks inte föreligga, eftersom även kravet på att uppgifterna ska lämnas i den utsträckning som det behövs medför att den mottagande myndigheten i någon form begärt att få del av uppgifterna.

Utmärkande för ett utlämnade genom direktåtkomst är att det inte föregås av någon begäran från den mottagande myndigheten i det enskilda fallet. I stället anses alla uppgifter som omfattas av direktåtkomsten utlämnade i samma stund som förbindelsen mellan utlämnande myndighet och mottagaren upprättas och är aktiv. (Se avsnitt 7.1.2). När det föreskrivs att uppgifterna får lämnas i de fall då det finns ett behov av uppgifterna, till skillnad från att det krävs en begäran om utlämnande, innebär det att det är möjligt att skicka uppdaterad information utan en ny begäran från mottagaren. I och med att informationen endast får överföras när det har betydelse för mottagaren i specifika fall kommer ett utlämnande att föregås av en ursprunglig begäran om att få ut uppgifter av ett visst slag.¹³

Det finns dock i praktiken bestämmelser om utlämnande genom direktåtkomst där den sekretessbrytande regeln är utformad på så vis att utlämnande ska ske på begäran. Ett utlämnande efter begäran förefaller därför även kunna avse automatiserade processer baserat på en generell begäran.¹⁴

¹² Jfr prop. 2007/08:160 s. 55–56.

¹³ Jfr prop. 2007/08:160 s. 55–65.

¹⁴ Se SOU 2023:100 s. 924–928 och 936–937.

För att den sekretessbrytande bestämmelsen inte ska vara för snäv för att möjliggöra ett utlämnande genom direktåtkomst anser vi att det bästa alternativet är formuleringen att uppgifterna ska lämnas i den utsträckning det behövs.

Vi föreslår därför att det ska införas uppgiftsskyldigheter med formuleringen att Jordbruksverket ska lämna ut uppgifter till en angiven aktör i den utsträckning som uppgifterna behövs i viss verksamhet hos mottagaren. Den verksamhet som avses för respektive aktör överensstämmer med de ändamål som framgår i avsnitt 9.5 om de aktörer som behöver uppgifter från djurregistren och djurdatabaserna.

Som vi beskriver i avsnitt 9.6 finns det redan en bestämmelse om uppgiftsskyldighet i 5 kap. 1 i § förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen som anger att Jordbruksverket till länsstyrelserna ska lämna sådana uppgifter om vattenbruksanläggningar som länsstyrelsen kan antas behöva för sin verksamhet. Vi föreslår en bestämmelse som innebär att Jordbruksverket är skyldig att lämna uppgifter ur bland annat vattenbruksregistret till länsstyrelserna om uppgifterna behövs för offentlig kontroll enligt EU:s kontrollförordning eller för ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar. Länsstyrelserna använder dock även uppgifter ur vattenbruksregistret för andra ändamål, framför allt i samband med utsättning av fisk från odlingar till vilt vatten. Den bestämmelse som finns i 5 kap. 1 § förordningen om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen behöver därför kvarstå även vid införande av vårt förslag om uppgiftsskyldighet.

Bestämmelsernas placering

Mot bakgrund av att bestämmelserna om utlämnande ofta kan behöva ändras och eftersom det inte finns något krav på att sekretessbrytande uppgiftsskyldighet som bygger på 10 kap. 28 § OSL ska finnas i lag är vår bedömning att det är lämpligt att de nya bestämmelserna förs in i en förordning.

Vi ser att det finns två förordningar som skulle kunna vara aktuella; antingen förordningen om kontroll av husdjur, m.m. eller provtagningsförordningen (se avsnitt 3.8.2 för en beskrivning av dessa förordningar). Vårt att nämna är dock att det i Djurhälsolagsutredningens betänkande En samlad djurhälsoreglering föreslås att det

ska införas en ny djurhälsolag och tillhörande djurhälsoförordning som ersätter bland annat epizootilagen och zoonoslagen. Bestämmelser om djurhälsa i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m. (provtagningslagen), lagen om kontroll av husdjur, m.m. och de förordningar som meddelats med stöd av respektive lag ska enligt förslaget flyttas över till den nya djurhälsolagen och dess förordning.¹⁵ Därmed skulle de bestämmelser som vi föreslår, oavsett om de placeras i förordningen om kontroll av husdjur, m.m. eller provtagningsförordningen, enligt utredningen om en ny djurhälsolag komma att hamna i djurhälsoförordningen.

Djurhälsoorganisationernas behov av tillgång till Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser härrör från att de har tilldelats en rätt att anordna kontroll med stöd av lagen om kontroll av husdjur, m.m. och förordningen om kontroll av husdjur, m.m. Det framstår därmed som naturligt att en bestämmelse om uppgiftsskyldighet för Jordbruksverket till dessa djurhälsoorganisationer förs in i förordningen om kontroll av husdjur, m.m.

Sett till att förordningen om kontroll av husdjur, m.m. rör de frivilliga kontrollprogrammen (se avsnitt 3.8.2) är vår bedömning att övriga uppgiftsskyldigheter passar bättre tillsammans med bestämmelserna om provtagning på djur, som ska tillämpas bland annat på kartläggning och kontroll av smittsamma sjukdomar samt åtgärder för att förebygga och förhindra spridning av smittsamma sjukdomar.

Vi föreslår därför att bestämmelserna om uppgiftsskyldighet ska införas i provtagningsförordningen. Uppgiftsskyldigheten i förhållande till de djurhälsoorganisationer som genomför frivilliga kontrollprogram föreslår vi dock ska införas i förordningen om kontroll av husdjur, m.m.

När det gäller uppgiftsskyldighet i förhållande till slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer behöver en hänvisning till provtagningsförordningen respektive förordningen om kontroll av husdjur, m.m. föras in i OSL. Detta eftersom bestämmelsen i 10 kap. 28 § OSL anger att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas till en annan *myndighet* om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning samt att det i 8 kap. 1 § OSL anges att en uppgift för vilken sekretess gäller enligt OSL inte får röjas för enskilda eller för andra myndigheter om inte anges i OSL eller i lag eller förordning

---

¹⁵ SOU 2020:62 s. 255.

som OSL hänvisar till (se avsnitt 6.2.5). Vi föreslår därför att det i 30 kap. OSL ska införas bestämmelser som anger att sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL inte hindrar att en uppgift lämnas ut till ett slakteri, en husdjursförening eller en djurhälsoorganisation i enlighet med vad som föreskrivs i provtagningsförordningen respektive förordningen om kontroll av husdjur, m.m.

Bestämmelser om databaser och register

Som vi strax kommer att redovisa närmare följer av bestämmelser i provtagningsförordningen att Jordbruksverket ska upprätta de register över anläggningar och aktörer som anges i artiklarna 101 och 185 i EU:s djurhälsoförordning samt den databas eller de databaser över hållna landlevande djur som anges i artikel 109 i samma förordning. Detta har Jordbruksverket gjort genom anläggningsregistret, DHAND, CDB, BEST, den centrala hästdatabasen, slaktregistret och vattenbruksregistret. Enligt 10 § provtagningsförordningen ska nämligen Jordbruksverket, med vissa undantag, utföra de uppgifter som en behörig myndighet har enligt de EU-bestämmelser som provtagningslagen kompletterar, vilket bland annat omfattar artikel 101 och 185 i EU:s djurhälsoförordning. Vidare ska Jordbruksverket enligt 11 a § provtagningsförordningen utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt bland annat artikel 109.1 i EU:s djurhälsoförordning.

Det behöver alltså inte införas någon bestämmelse som stadgar att Jordbruksverket är skyldig att upprätta dessa register och databaser. För att det ska vara tydligt vilka register och databaser som våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet avser bör det dock införas en upplysningsbestämmelse där det anges med stöd av vilka bestämmelser i EU:s djurhälsoförordning som Jordbruksverket upprättar djurregistren och djurdatabaserna.¹⁶ Jordbruksverket har uppgett att vissa av registren/databaserna kommer att byta namn inom kort men att de dock kommer att vara samma till antal och

---

¹⁶ Jfr förslaget till en djurhälsoförordning i Djurhälsolagsutredningens betänkande En samlad djurhälsoreglering. I 10 kap. 1 § anges att Jordbruksverket med vissa undantag ska utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt EU:s djurhälsoförordning och i 5 kap. 1 § anges att Jordbruksverket ska upprätta den databas eller de databaser som anges i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning.

innehåll som tidigare. För att undvika komplikationer i de fall det sker förändringar i registren/databasernas namn anser vi att det inte är lämpligt att namnen uttryckligen anges i bestämmelsen. Vi har även märkt att vissa av djurregistren/djurdatabaserna inte har ett helt etablerat namn utan kan till viss del skilja sig åt i olika situationer. I stället föreslår vi att det i bestämmelsen ska anges vilken typ av register/databas som avses genom en kort beskrivning, såsom register över anläggningar där det hålls landlevande djur. Vi har valt att använda ordet register genomgående i beskrivningarna, eftersom även de databaser som upprättats för att uppfylla kravet i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning utgör en form av register.

När det gäller registret över rapporteringar av anmälningspliktiga sjukdomar RADSTAT finns det som redan nämnts ingen uttrycklig bestämmelse i EU:s djurhälsoförordning som reglerar en sådan registrering men däremot finns i artikel 18 en bestämmelse om anmälan av förtecknad sjukdom vid misstanke eller förekomst (se avsnitt 9.3). Även beträffande detta register gör vi bedömningen att det behöver vara tydligt vilket register som uppgiftsskyldigheten avser och vi föreslår därför att det ska införas en bestämmelse som anger att Jordbruksverket får upprätta ett register över rapporteringar av anmälningspliktiga sjukdomar som har anmälts enligt artikel 18 i EU:s djurhälsoförordning.

9.9 Behovet av sekretess för uppgifterna hos mottagaren

Våra förslag: Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos ett slakteri eller en husdjursförening får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de djurregister eller djurdatabaser som han eller hon har tagit del av. En bestämmelse om sådan tystnadsplikt ska införas i provtagningslagen.

Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en djurhälsoorganisation får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de djurregister eller djurdatabaser som han eller hon har tagit del av. En bestämmelse om sådan tystnadsplikt ska införas i lagen om kontroll av husdjur, m.m.

Skälen för våra förslag

Inledning

I avsnitt 9.8 har vi gjort bedömningen att det behöver införas nya sekretessbrytande bestämmelser för sekretessen avseende affärs- eller driftförhållanden i form av bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Enligt våra direktiv ska vi analysera om det finns behov av ytterligare bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt för att de uppgifter som lämnas ut ska ha ett ändamålsenligt skydd hos de aktörer som tar emot uppgifterna eller om befintliga bestämmelser är tillräckliga.

Huvudregeln är att sekretessen inte följer med vid utlämnande av uppgifter. I 11 kap. 4 § första stycket OSL anges dock att om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling (direktåtkomst) och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Av andra stycket följer att första stycket inte tillämpas på en uppgift som ingår i ett beslut hos den mottagande myndigheten. I avsnitt 9.10 behandlar vi formen för utlämnande vilket inkluderar frågan om direktåtkomst. Eftersom våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet innebär ett utlämnande av sekretessreglerade uppgifter, och eftersom frågan om utlämnandet av uppgifterna ska ge direktåtkomst i slutändan är upp till den utlämnande myndigheten att besluta om, gör vi bedömningen att det oavsett formen för utlämnandet behöver utredas om de uppgifter som lämnas ut kommer att ha ett sekretesskydd hos de mottagande myndigheterna. Om så inte är fallet behöver vi överväga om den mottagande myndigheten bör ha ett sådant skydd. Vidare behöver vi utreda om det finns ett behov av bestämmelser om tystnadsplikt för de aktörer som mottar uppgifter som inte utgör myndigheter. Vi kommer därför i detta avsnitt att undersöka hur sekretesskyddet för uppgifter om affärs- eller driftförhållanden ser ut hos de aktörer som mottar uppgifter med stöd av våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet.

Statens veterinärmedicinska anstalt och länsstyrelserna

För uppgifter hos SVA och länsstyrelserna kan bestämmelserna i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF tillämpliga, det vill säga samma bestämmelser som är tillämpliga för uppgifterna hos Jordbruksverket (se avsnitt 9.4). Enligt dessa bestämmelser gäller sekretess i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn enligt lagstiftningen om djurskydd, epizooti, zoonoser, kontroll av husdjur, provtagning på djur, införsel och utförsel av levande djur, verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård och EU-bestämmelser som kompletteras av lagstiftningen samt enligt förordningen om avgifter vid veterinär yrkesutövning eller enligt motsvarande äldre bestämmelser. Utifrån de angivna ändamålen med uppgifterna hos SVA respektive länsstyrelserna som vi beskriver i avsnitt 9.5.2 och 9.5.4 gör vi bedömningen att det motsvarar verksamhet som består i utredning, tillståndsgivning och tillsyn i enlighet med punkt 30 i bilagan till OSF. När uppgifterna lämnas ut från Jordbruksverket till SVA eller en länsstyrelse är det alltså samma sekretessbestämmelse som är tillämplig hos både utlämnande och mottagande myndighet. Uppgifterna kommer därmed att få samma skydd hos SVA och länsstyrelserna. Vi ser därför inte att det finns något behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos SVA eller länsstyrelserna utan anser att befintliga bestämmelser är tillräckliga.

Livsmedelsverket

Uppgifter hos Livsmedelsverket kan omfattas av sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF. Enligt dessa bestämmelser gäller sekretess i en statlig myndighets verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn enligt bland annat livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813), de föreskrifter som meddelats med stöd av förordningarna och de EU-bestämmelser som kompletteras av livsmedelslagen. Utifrån de angivna ändamålen med uppgifterna hos Livsmedelsverket som vi beskriver i avsnitt 9.5.3 gör vi bedömningen att det motsvarar verksamhet som består i tillståndsgivning och tillsyn i enlighet med punkt 28 i bilagan till OSF. Det finns därmed ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- eller

driftförhållanden hos Livsmedelsverket när uppgifter mottas med stöd av vår föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyddighet.

I avsnitt 8.4.2 med underrubriken Livsmedelsverket har vi beskrivit att undantagen från sekretessen i viss mån skiljer sig åt mellan punkt 28 och 30 i bilagan till OSF. Den bedömning vi gör i det avsnittet gör sig gällande även här, det vill säga att det finns ett tillräckligt skydd för uppgifterna hos Livsmedelsverket utifrån de avvägningar som gjorts mellan sekretessintresset och intresset av insyn i just den verksamheten hos Livsmedelsverket. Vi föreslår därför inte att det ska införas några ytterligare bestämmelser i denna del.

Som vi har angett inledningsvis följer av 11 kap. 4 § OSL att om en myndighet hos en annan myndighet har elektronisk tillgång till en upptagning för automatiserad behandling (direktåtkomst) och en uppgift i denna upptagning är sekretessreglerad, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos den mottagande myndigheten. Enligt 11 kap. 8 § OSL ska bland annat bestämmelsen i 4 § inte tillämpas på en uppgift när det finns en annan primär sekretessbestämmelse till skydd för samma intresse som är tillämplig på uppgiften hos den mottagande myndigheten. Detta innebär ett undantag från huvudregeln vid konkurrens mellan sekretessbestämmelser som finns i 7 kap. 3 § OSL. Den bestämmelsen innebär att om flera sekretessbestämmelser är tillämpliga på en uppgift och en sekretessprövning enligt vissa av bestämmelserna ger vid handen att uppgiften ska lämnas ut samtidigt som uppgiften är sekretessbelagd enligt någon eller några andra sekretessbestämmelser, ska de senare bestämmelserna ha företräde. Uppgiften ska alltså hemlighållas, oavsett om det är fråga om konkurrens mellan primära och sekundära sekretessbestämmelser. Undantaget i 11 kap. 8 § OSL innebär dock att om det vid direktåtkomst hos den mottagande myndigheten har införts en primär sekretessbestämmelse har den företräde framför en sekundär sekretessbestämmelse som blir tillämplig på grund av överföringen av sekretessen enligt 11 kap. 4 § OSL. Den primära sekretessbestämmelsen ska då tillämpas oavsett om den ger ett starkare eller svagare sekretesskydd för uppgiften än den överförda sekretessen. Även undantag från den primära sekretessbestämmelsens tillämpningsområde har företräde framför den överförda sekretessen. Bestämmelsen i 11 kap. 8 § OSL motiveras av att om det har införts en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig på den mottagande myndigheten har den bestämmelsen normalt utformats efter en av-

vägning mellan sekretessintresset och intresset av insyn hos just det organet eller i den verksamheten.¹⁷

För det fall Livsmedelsverket får del av uppgifterna genom direktåtkomst kommer därmed punkt 28 i bilagan till OSL att vara tillämplig och även de undantag som gäller enligt den punkten.

Vårt förslag om att inte införa någon bestämmelse om överföring av sekretess innebär därmed att det inte blir någon skillnad när det gäller frågan om den primära eller sekundära sekretessbestämmelsen blir tillämplig beroende på om uppgiften lämnas ut genom direktåtkomst eller inte. Oavsett om uppgiften lämnas ut genom direktåtkomst eller inte kommer Livsmedelsverkets primära sekretessbestämmelser i 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 28 i bilagan till OSF att vara tillämpliga.

Kommunerna

För uppgifter hos kommunerna kan sekretessbestämmelsen i 30 kap. 27 § OSL vara tillämplig. Enligt den paragrafens första stycke gäller sekretess i verksamhet som bedrivs av någon annan än en statlig myndighet och som består i tillsyn eller stödverksamhet med avseende på näringslivet, bland annat för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Enligt andra stycket gäller sekretessen i första stycket för uppgift om bland annat en enskilds affärs- eller driftförhållanden inte för uppgift i tillsynsverksamhet som bedrivs av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet, om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa, miljön eller redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut. Utifrån de angivna ändamålen med uppgifterna hos kommunerna som vi beskriver i avsnitt 9.5.5 gör vi bedömningen att det motsvarar verksamhet som består i tillsyn enligt 30 kap. 27 § OSL. Det finns därmed ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden hos kommunerna när uppgifter mottas med stöd av vår föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyddighet.

---

¹⁷ Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen (11 december 2024, version 30, JUNO), kommentaren till 11 kap. 8 §.

I avsnitt 8.4.2 med underrubriken Kommunerna har vi beskrivit att undantagen från sekretessen i viss mån skiljer sig åt mellan 30 kap. 27 § OSL och 30 kap. 23 § OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF. Den bedömning vi gör i det avsnittet gör sig gällande även här, det vill säga att det finns ett tillräckligt skydd för uppgifterna hos kommunerna utifrån de avvägningar som gjorts mellan sekretessintresset och intresset av insyn i just den verksamheten hos kommunerna. Vi föreslår därför inte att det ska införas några ytterligare bestämmelser i denna del.

Slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer

Eftersom OSL är tillämplig på myndigheter finns det inga bestämmelser i den lagen som ger skydd åt uppgifter om enskildas affärs- eller driftförhållanden hos privata aktörer. Det innebär att när slakterier, husdjursföreningar eller djurhälsoorganisationer tar emot uppgifter med stöd av våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet kommer uppgifterna inte att omfattas av något sekretesskydd hos dessa.

Ett röjande av uppgifter om affärs- eller driftförhållanden kan få stora ekonomiska konsekvenser för den enskilde. Sett ur ett smittskyddsperspektiv är det också viktigt att enskilda känner sig trygga med att lämna de uppgifter som myndigheterna behöver i arbetet med att förebygga, övervaka och bekämpa djursjukdomar och zoonoser. Det är därför viktigt att uppgifterna omfattas av erforderligt skydd i de fall slakterier, husdjursföreningar eller djurhälsoorganisationer mottar uppgifterna.

I dag tecknar Jordbruksverket avtal med de privata aktörerna där de förbinder sig att inte röja eller på annat sätt utnyttja uppgifterna från djurregistren och djurdatabaserna för annat ändamål än vad som framgår av avtalen, vilket innebär att en avtalsreglerad tystnadsplikt uppstår. I och med våra förslag om författningsreglerade uppgiftsskyldigheter gentemot de privata aktörerna anser vi att det behöver införas en författningsreglerad tystnadsplikt för dessa.

Inom flera olika verksamhetsområden i den privata sektorn gäller tystnadsplikt enligt lag, ofta reglerad som ett förbud mot att röja vissa uppgifter obehörigen. Det gäller bland annat verksamheter i välfärdssektorn som till exempel enskilt bedriven förskola enligt

29 kap. 14 § skollagen (2010:800) och hälso- och sjukvård enligt 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659).

Enligt 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen (RF) ska föreskrifter meddelas genom lag om de avser förhållandet mellan enskilda och det allmänna under förutsättning att föreskrifterna gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Eftersom en författningsreglerad tystnadsplikt skapar en skyldighet för enskilda behöver regleringen ske i lag.

En bestämmelse om tystnadsplikt innebär även en begränsning av yttrandefriheten enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 RF. En sådan begränsning måste, enligt 2 kap. 20 och 21 §§ RF, göras genom lag och får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Den får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Yttrandefriheten får begränsas med hänsyn till bland annat enskildas anseende och privatlivets helgd. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas (se 2 kap. 23 § första stycket). Vid bedömandet av vilka begränsningar som får göras ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter (se 2 kap. 23 § andra stycket).¹⁸

Yttrandefriheten skyddas även av artikel 10 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Även enligt Europakonventionen, som gäller som svensk lag (lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna), får yttrandefriheten inskränkas under vissa förutsättningar. Enligt 2 kap. 19 § RF får lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.¹⁹

En tystnadsplikt för slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer skulle gälla i näringsverksamhet. Vi bedömer att en bestämmelse om tystnadsplikt är nödvändig för att skydda uppgifterna om affärs- eller driftförhållanden för aktörer som driver anläggningar med djur hos de privata aktörerna på ett liknande sätt

¹⁸ Prop. 2024/25:91 s. 27–28.

¹⁹ Prop. 2024/25:91 s. 28.

som sekretessbestämmelsen i 30 kap. 23 § OSL skyddar uppgifterna i offentlig verksamhet, vilket måste ses som ett godtagbart ändamål i ett demokratiskt samhälle. Vi föreslår att tystnadsplikten ska formuleras så att det anges att den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos ett slakteri eller en husdjursförening får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de djurregister eller djurdatabaser som han eller hon har tagit del av. Denna bestämmelse föreslår vi ska införas i provtagningslagen. När det gäller djurhälsoorganisationer föreslår vi att tystnadsplikten ska formuleras så att det anges att den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en djurhälsoorganisation får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de djurregister eller djurdatabaser som han eller hon har tagit del av. Denna bestämmelse föreslår vi ska införas i lagen om kontroll av husdjur, m.m.²⁰

Bestämmelsen om tystnadsplikt för djurhälsoorganisationer bör placeras i anslutning till bestämmelserna som rör kontroll av husdjur. Eftersom det i lagen om kontroll av husdjur, m.m. redan finns en bestämmelse om tystnadsplikt i 9 c §, som rör tystnadsplikt för den som i enskild verksamhet utför offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet, bör rubriken till den paragrafen ändras från ”Tystnadsplikt” till ”Tystnadsplikt vid offentlig kontroll”.²¹

Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet kan ledning sökas i det skaderekvisit som finns i OSL:s motsvarande bestämmelse, för att i sak nå en nära överensstämmelse mellan sekretessen för Jordbruksverket och tystnadsplikten för de privata aktörerna. Vidare kan den praxis som finns rörande redan befintliga bestämmelser om tystnadsplikt som innehåller ett obehörighetsrekvisit tjäna som ledning vid tolkningen och tillämpningen av våra föreslagna bestämmelser om tystnadsplikt. Våra föreslagna bestämmelser om tystnadsplikt kommer att omfatta röjande av uppgifter som kan kopplas till aktörer som driver anläggningar med djur och som därmed kan antas innebära skada för dem (utifrån obehörighetsrekvisitet). Vi bedömer att en sådan tystnadsplikt inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Vår bedömning är därför att våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet är förenlig med

²⁰ Jfr prop. 2020/21:43 s. 142–143 och prop. 2024/25:91 s. 28.

²¹ Jfr prop. 2024/25:91 s. 4.

det skydd för yttrandefriheten som regeringsformen och Europakonventionen innebär.²²

9.10 Formen för utlämnande

Vårt förslag: Det ska införas bestämmelser som klargör att Jordbruksverket får ge SVA, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, ett slakteri, en husdjursförening eller en djurhälsoorganisation direktåtkomst till uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i den utsträckning det behövs för vissa specifika ändamål. Direktåtkomsten ska vara förbehållen de personkategorier som på grund av sina arbetsuppgifter behöver ha tillgång till uppgifterna.

Skälen för vårt förslag

Enligt våra direktiv ska vi analysera och bedöma formerna för utlämnandet av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. I Jordbruksverkets hemställan (LI2023/00369) föreslås författningsreglering som innebär att SVA, Livsmedelsverket, slakterier och husdjursföreningar ska få ha direktåtkomst till uppgifter ur djurregistren och djurdatabaserna om uppgifterna behövs för angivna ändamål. I vårt utredningsarbete har vi fått bekräftat att det fortfarande finns ett stort behov av direktåtkomst för dessa aktörer och att behovet även finns hos länsstyrelserna och de djurhälsoorganisationer som avses i 3 § första stycket 2 förordningen om kontroll av husdjur, m.m. Aktörerna behöver frekvent tillgång till uppgifterna på ett sådant sätt att det inte är ändamålsenligt att ett utlämnande sker manuellt efter en prövning vid varje tillfälle. Aktörerna kan i vissa fall behöva en snabb tillgång till uppgifterna för att effektivt kunna utföra sin verksamhet. Ändamålen med uppgifterna hos mottagaren framgår av avsnitt 9.5.

Redan i dag har Livsmedelsverket, länsstyrelserna och husdjursföreningar tillgång till vissa av databaserna/registren genom direktåtkomst. SVA, husdjursföreningar, djurhälsoorganisationer och slakterier får tillgång till uppgifter genom ett annat tekniskt automatiserat

---

²² Jfr prop. 2020/21:43 s. 143 och prop. 2024/25:91 s. 28.

förfarande, till exempel en automatiserad filöverföringslösning som innebär tillgång till en kopia av databaserna som förnyas en gång per dygn.

I kapitel 7 har vi redogjort för olika former av elektroniskt utlämnande av uppgifter. Som framgår i avsnitt 7.4 är vår bedömning att det inte krävs författning som tillåter utlämnande av uppgifter genom direktåtkomst för att ett sådant utlämnande ska vara tillåtet. Att då införa bestämmelser som anger att Jordbruksverket får ge andra aktörer direktåtkomst kan vara missvisande och leda till uppfattningen att utlämnande genom direktåtkomst till andra aktörer inte är tillåtet. I och med att det många gånger finns ett antagande om att direktåtkomst uttryckligen måste tillåtas genom en föreskrift i författning, att direktåtkomst typiskt sett har ansetts mer integritetskänsligt än andra former av elektroniska utlämnanden och då det fortfarande finns en viss osäkerhet kring vilket utrymme det finns att använda direktåtkomst utan författningsstöd gör vi dock bedömningen att det i det här fallet ändå bör införas bestämmelser om direktåtkomst beträffande djurregistren och djurdatabaserna. Så länge det saknas klara förarbetsuttalanden om att det inte finns något krav på författningsstöd för direktåtkomst bedömer vi att det bästa alternativet är att sådana bestämmelser införs beträffande djurregistren och djurdatabaserna.

En fördel med att bestämmelser om direktåtkomst införs är att lagstiftaren ges möjlighet att göra en bedömning av om utlämnandet är säkert ur integritetssynpunkt. Det är dock viktigt att betona att det i slutändan är upp till den utlämnande myndigheten att bedöma om utlämnande genom direktåtkomst kan ske på ett säkert sätt ur integritetssynpunkt och att kraven enligt EU:s dataskyddsförordning uppfylls.

Vi föreslår därför att det ska införas bestämmelser som klargör att Jordbruksverket får ge SVA, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, ett slakteri, en husdjursförening eller en djurhälsoorganisation direktåtkomst till uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i den utsträckning det behövs för specifika ändamål. Dessa ändamål är desamma som den verksamhet som respektive aktör behöver uppgifterna för, som anges i våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet i avsnitt 9.8.2. Bestämmelserna om direktåtkomst kan därför hänvisa till bestämmelserna om uppgiftsskyldighet för

de olika aktörerna för att beskriva vilka ändamål som direktåtkomsten omfattar för respektive aktör.

Det är ur integritetssynpunkt viktigt att direktåtkomst är förbehållen de personkategorier hos mottagaren som på grund av sina arbetsuppgifter behöver tillgång till uppgifterna. Bestämmelserna om direktåtkomst bör därför även innehålla en begränsning på så sätt att åtkomsten förbehålls sådana personkategorier.

Vi föreslår att en bestämmelse om direktåtkomst som avser djurhälsoorganisationerna förs in i förordningen om kontroll av husdjur, m.m., efter vår föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyldighet avseende detsamma. När det gäller övriga aktörer föreslår vi att bestämmelsen om direktåtkomst förs in efter våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet i provtagningsförordningen.

Våra föreslagna bestämmelser om direktåtkomst innebär ingen skyldighet att lämna ut uppgifterna på detta sätt, utan innebär endast att det klargörs att Jordbruksverket har en möjlighet att använda denna utlämnandeform. Som vi redan nämnt är det i slutändan upp till Jordbruksverket att göra den slutliga bedömningen av om direktåtkomsten är förenlig med tillämpliga dataskyddsbestämmelser. I kapitel 7 beskriver vi några av de andra former av elektroniskt utlämnande som finns och som kan ha samma fördelar som direktåtkomst men kan innebära färre integritetsrisker, bland annat en fråga-svar-tjänst i avsnitt 7.2.3. Beroende på vilka tekniska förutsättningar Jordbruksverket har finns det alltså olika alternativ att välja på, förutom direktåtkomst.

9.11 De nuvarande bestämmelserna om den centrala hästdatabasen

9.11.1 De nuvarande svenska reglerna om den centrala hästdatabasen hänvisar till en upphävd EU-förordning

I avsnitt 9.8.2 har vi föreslagit att det ska införas bestämmelser om skyldighet för Jordbruksverket att lämna ut uppgifter ur bland annat registret över hästar och bestämmelser om direktåtkomst till uppgifter i detta register. Vi har också föreslagit att dessa bestämmelser ska placeras i provtagningsförordningen. I 9 a–9 e §§ i den förordningen finns bestämmelser om den centrala hästdatabasen som kompletterar kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/262

av den 17 februari 2015 om fastställande av bestämmelser i enlighet med rådets direktiv 90/427/EEG och 2009/156/EG vad gäller metoder för identifiering av hästdjur (förordning om pass för hästdjur), bland annat om uppgiftsskyldighet och direktåtkomst. En fråga som uppkommer är i vilken mån som bestämmelserna i dessa paragrafer bör upphävas eller ändras, till exempel på grund av att frågor som regleras i paragraferna kommer att regleras i de bestämmelser som vi föreslår.

I 9 a–9 e §§ provtagningsförordningen finns alltså bestämmelser som reglerar den centrala databas över hästdjur som anges i artikel 39.1 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/262 om fastställande av bestämmelser i enlighet med rådets direktiv 90/427/EEG och 2009/156/EG vad gäller metoder för identifiering av hästdjur (förordning om pass för hästdjur). Rådets direktiv 2009/156/EG har upphävts genom EU:s djurhälsoförordning, och kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/262 har upphävts genom kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2035 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om anläggningar som håller landlevande djur och kläckerier samt om spårbarhet för vissa hållna landlevande djur och kläckägg.

I artikel 86 i förordning (EU) 2019/2035 föreskrivs vissa övergångsåtgärder med anledning av att (EU) 2015/262 upphävs. Övergångsreglerna finns i punkterna a–c i denna artikel. I de tre punkterna anges att vissa regler i förordning (EU) 2015/262 ska fortsätta att gälla fram till datum som ska fastställas senare. Detta har till viss del skett i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/963²³. I skäl 46 i den förordningen anges att för att säkerställa att unionslagstiftningen om identifiering av hästdjur tillämpas enhetligt i medlemsstaterna och att den är tydlig och transparent bör de datum som avses i artikel 86 i förordning (EU) 2019/2035 fastställas i den här förordningen. Därefter fastställs i artikel 46 i förordning (EU) 2021/963 de datum som avses i artikel 86 a och c i förordning (EU) 2019/2035 till den 20 april 2021 respektive den 27 januari 2022. Det datum som avses i artikel 86 b fastställs dock inte. Trots uttalandena i skäl 46 förefaller detta undantag alltså fortsätta att gälla. Övergångs-

---

²³ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/963 om fastställande av tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/429, (EU) 2016/1012 och (EU) 2019/6 vad gäller identifiering och registrering av hästdjur och om fastställande av förlagor till identitetshandlingar för dessa djur.

bestämmelsen i artikel 86 b träffar dock inte de bestämmelser som det hänvisas till i 9 a–9 e §§ i provtagningsförordningen. Förordning (EU) 2015/262 är alltså upphävd i de delar som är relevanta för oss.

9.11.2 Djurhälsolagsutredningens överväganden beträffande 9 a–9 e §§ provtagningslagen

Skyldigheten för Sverige att upprätta en databas för hästdjur föreskrivs alltså inte längre i kommissionens förordning (EU) 2015/262 utan följer av kravet i artikel 109.1 i EU:s djurhälsoförordning att upprätta en databas över hållna landlevande djur. Av 11 a § provtagningsförordningen följer att det är Jordbruksverket som ska upprätta den databas som avses i artikel 109.1, även beträffande hästdjur.

Skyldigheten att upprätta en databas över hållna landlevande djur föreskrivs alltså i EU:s djurhälsoförordning. Den av regeringen tillsatta Djurhälsolagsutredningen hade i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen på djurhälsoområdet, och syftet med översynen var att anpassa den svenska lagstiftningen till EU:s djurhälsoförordning. Djurhälsolagsutredningen föreslog i sitt betänkande En samlad djurhälsoreglering att det införs en ny djurhälsolag och en tillhörande djurhälsoförordning. Den föreslagna djurhälsoförordningen skulle innehålla bestämmelser om den databas eller de databaser som anges i artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning. Djurhälsolagsutredningen föreslog också att det i 9 a § provtagningsförordningen skulle regleras en annan fråga än de som regleras där i dag och att 9 b–9 d §§ skulle upphävas. Utredningen uttalade också att bemyndigandet i 9 e § skulle ersättas med ett bemyndigande i den föreslagna djurhälsoförordningen.²⁴

Djurhälsolagsutredningen förklarade att det hade framkommit att det är problematiskt att det saknas en närmare reglering om databasen för nötkreatur till exempel när det gällde frågor om åtkomst och sekretess och att den förordade att regeringen snarast möjligt skulle ta initiativ till en särskild utredning om hur man bör reglera databasen eller databaserna enligt artikel 109. Den förklarade också att bestämmelserna i 9 c och 9 d §§ provtagningsförordningen tills vidare borde föras över till den nya, föreslagna djurhälsoförordningen med endast de anpassningar som är nödvändiga till följd av att kom-

---

²⁴ SOU 2020:62 s. 478.

missionens förordning (EU) 2015/262 upphävs och ersätts av nya bestämmelser i EU:s djurhälsoförordning och förordning (EU) 2019/2035. Utredningen förklarade också att det vid den tiden saknades en del av den reglering som avsågs ersätta förordningen (EU) 2015/262. Enligt Djurhälsolagsutredningen kunde därför bestämmelserna behöva ses över ytterligare när regleringen på området var fullständig.²⁵

En del av de frågor som Djurhälsolagsutredningen ansåg behövde utredas av en annan utredning är sådana frågor som vi har haft i uppdrag att utreda. Vad gäller reglering som inte fanns när Djurhälsolagsutredningen lämnade sitt betänkande och som är relevant på området var kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/963 inte antagen vid den tiden.

Djurhälsolagsutredningens betänkande har ännu inte lett till en ny djurhälsolag med tillhörande djurhälsoförordning utan hittills har kraven i EU:s djurhälsoförordning och annan EU-reglering på området uppfyllts genom till exempel ändringar i provtagningsförordningen. Frågan om en ny djurhälsolag är dock fortfarande aktuell.

9.11.3 Ska bestämmelserna i 9 a–9 e §§ provtagningsförordningen ändras?

I 9 a § första stycket provtagningsförordningen föreskrivs alltså att Jordbruksverket ska upprätta den centrala hästdatabas över hästdjur som anges i artikel 39.1 i kommissionens förordning (EU) 2015/262. Samtidigt föreskrivs i 11 a § att Jordbruksverket ska utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 109.1 i EU:s djurhälsoförordning.

Jordbruksverkets centrala hästdatabas uppfyllde tidigare kraven enligt kommissionens förordning 2015/262. Eftersom den förordningen är upphävd i de delar som avser den centrala databasen för hästdjur och i de delar som bestämmelserna i 9 a–9 e §§ provtagningsförordningen hänvisar till tillämpar Jordbruksverket inte längre dessa bestämmelser. I stället följer Jordbruksverket de krav beträffande databaser som uppställs i EU:s djurhälsoförordning och tillkommande EU-reglering som genomför den förordningen. Detta gäller

---

²⁵ SOU 2020:62 s. 478–479.

även skyldigheter för olika aktörer att lämna uppgifter som ska registreras i databasen.

I 9 c och 9 d §§ finns bestämmelser om skyldighet för Jordbruksverket att lämna ut uppgifter till länsstyrelserna och Livsmedelsverket och om möjligheten för dessa myndigheter att få direktåtkomst till uppgifterna. Våra förslag om uppgiftsskyldighet för Jordbruksverket och beträffande direktåtkomst täcker uppgiftsskyldigheten och direktåtkomsten enligt 9 c och 9 d §§ och de täcker även sådan uppgiftsskyldighet som följer av de EU-regler som har ersatt förordning (EU) 2015/262.

I 9 c och 9 d §§ finns också bestämmelser om skyldighet för Jordbruksverket att lämna uppgifter till behöriga myndigheter i andra länder. Djurhälsolagsutredningen har lämnat förslag på hur dessa bestämmelser ska ändras med hänsyn till EU:s djurhälsoförordning och kompletterande EU-regler, och det har inte ingått i vårt uppdrag att utreda vilka anpassningar som behöver göras i svensk rätt med anledning av denna nya reglering.

Vad gäller bestämmelserna i 9 b § och 9 e §§ lämnar vi förslag på motsvarande bestämmelser för de databaser som upprättas enligt artikel 109.1 i EU:s djurhälsoförordning

Mot denna bakgrund lämnar vi inte några förslag om att bestämmelserna i 9 a–9 e §§ provtagningsförordningen ska upphävas eller ändras.

9.12 Skyddet för den personliga integriteten

9.12.1 Inledning

Vi har i avsnitt 9.8 föreslagit att det ska införas nya sekretessbrytande bestämmelser i form av uppgiftsskyldigheter och i avsnitt 9.10 föreslagit att det ska införas bestämmelser om direktåtkomst avseende dessa uppgifter. När det övervägs att införa dessa typer av bestämmelser krävs det noggranna avvägningar mellan viktiga allmänna intressen och skyddet för den personliga integriteten. Det intrång som sker i den personliga integriteten måste vara befogat och stå i rimlig proportion till de behov som finns av att bestämmelserna införs. Det krävs noggranna överväganden kring hur förslaget bäst kan utformas och avgränsas. De krav som finns i EU:s dataskyddsförordning måste vara uppfyllda.

9.12.2 Personuppgiftsbehandlingen

Våra förslag innebär att Jordbruksverket är skyldig att lämna ut vissa uppgifter till angivna aktörer, utan hinder av eventuell sekretess, om uppgiften behövs för viss angiven verksamhet hos mottagaren. Våra förslag tillåter även att uppgifterna lämnas ut genom direktåtkomst till SVA, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, ett slakteri, en husdjursförening eller en djurhälsoorganisation. Bestämmelserna innebär utlämnande av personuppgifter, det vill säga upplysningar som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (se artikel 4.1 i EU:s dataskyddsförordning). Genom bestämmelsernas utformning begränsas utlämnandesituationerna till sådana som görs i syfte att den mottagande aktören ska använda uppgifterna för specifika ändamål.

De kategorier av enskilda som kommer att beröras av personuppgiftsbehandlingen är enskilda aktörer som driver anläggningar med djur. I Jordbruksverkets anläggningsregister finns cirka 80 000 registrerade aktörer, vilket inkluderar både fysiska och juridiska personer.

Eftersom våra föreslagna bestämmelser inte innehåller någon avgränsning till en eller flera särskilda uppgiftskategorier, utan i stället är avgränsad till vissa angivna ändamål, är det inte möjligt att uttömmande ange vilka kategorier av personuppgifter som kan komma att lämnas ut med stöd av bestämmelserna. Den typ av personuppgifter som vi har identifierat att Jordbruksverket kan komma att lämna ut med stöd av våra föreslagna bestämmelser är uppgifter i form av namn, personnummer, kundnummer, kontaktuppgifter, anläggningsnummer, adress, fastighetsbeteckning och geografiska koordinater. Vidare omfattas även personuppgifter i form av identitetsnummer, provsvar och djurslag/ras kopplade till djuren hos de aktörer som driver anläggningar med djur. Myndigheterna kan även behöva lämna ut andra uppgifter kopplat till den verksamhet som aktörerna bedriver såsom djurantal, djursammansättning, uppgifter om sjukdomar hos djuren samt förflyttning av djur. Många gånger avser uppgifterna dock inte någon fysisk person utan en juridisk sådan, till exempel ett företag som arbetar med djurhållning. I de fallen utgör uppgifterna inte personuppgifter.

Personer med skyddade personuppgifter kan omfattas. Det är inte folkbokföringsadressen som registreras, utan adressen till an-

läggningen där djuren hålls, men i vissa fall kan det även vara där den enskilde också bor.

Behandling av personuppgifterna sker enligt våra föreslagna bestämmelser genom att uppgifterna lämnas ut genom överföring till en annan aktör för angiven verksamhet (se artikel 4.2 i EU:s dataskyddsförordning). Hos de aktörer som mottar uppgifterna kommer behandling att ske genom att mottagaren använder sig av uppgifterna i den angivna verksamheten. Vilken verksamhet som avses har vi beskrivit i avsnitt 9.5.

Det är dock viktigt att poängtera att våra föreslagna uppgiftsskyldigheter i praktiken inte avser att medföra någon ytterligare eller annan personuppgiftsbehandling än det utlämnandeförfarande som i praktiken redan sker genom Jordbruksverkets utlämnande ur djurregistren och djurdatabaserna med hänvisning till allmänna sekretessbrytande bestämmelser i kap. 10 OSL (se avsnitt 9.4). Så är fallet eftersom Jordbruksverket redan i dag lämnar ut de personuppgifter som de andra aktörerna behöver för sin verksamhet. Vi bedömer därför att våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet kodifierar ett utlämnande som redan sker och inte innebär en utökad personuppgiftsbehandling hos vare sig Jordbruksverket eller den aktör som mottar uppgifterna. Våra föreslagna bestämmelser om uppgiftsskyldighet innebär alltså i regel inte någon utökad uppgiftsinsamling, eftersom de uppgifter som avses är sådana som Jordbruksverket redan innehar och redan lämnar ut. Med våra förslag blir det dock tydligare vilka uppgifter och aktörer som omfattas samt vilka behov som ska föreligga hos mottagaren.

I vissa fall lämnar Jordbruksverket redan i dag ut uppgifter genom direktåtkomst; till Livsmedelsverket, länsstyrelserna och husdjursföreningar. I vissa andra fall lämnas uppgifterna ut genom en automatiserad filöverföringslösning till SVA, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer, vilket också innebär att mottagaren får del av överskottsinformation. Våra förslag innebär dock att SVA, Livsmedelsverket, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer tillåts få direktåtkomst till djurregister/djurdatabaser ur vilka uppgifterna i dag lämnas ut manuellt efter en prövning i varje enskilt fall.

De aktörer som har rätt att motta uppgifterna med stöd av våra förslag anges uttryckligen i bestämmelserna.

9.12.3 Integritetsrisker

Vår bedömning: Våra förslag kan innebära vissa integritetsrisker utifrån ett av slakteriernas respektive husdjursföreningarnas ändamål med uppgifterna och eftersom våra förslag innebär att direktåtkomst tillåts.

Skälen för vår bedömning

Personuppgifternas karaktär har stor betydelse för vilka integritetsrisker som en behandling av uppgifterna kan medföra.²⁶ Av dataskyddsregleringen framgår att vissa typer av personuppgifter kräver ett särskilt skydd (se avsnitt 6.1.1–6.1.2). De uppgifter som lämnas ut med stöd av våra föreslagna bestämmelser utgör inte känsliga personuppgifter enligt artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning såsom uppgifter om en fysisk persons hälsa. Däremot kommer bestämmelserna att innebära behandling av personnummer och samordningsnummer. Dessa uppgifter har ett särskilt skydd genom bestämmelsen i 3 kap. 10 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen). Det kan inte heller uteslutas personer med skyddade personuppgifter kan komma att omfattas av personuppgiftsbehandlingen.

Att personuppgifter omfattas av sekretess som syftar till att skydda enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden är något som generellt sett talar för att det finns särskilda integritetsrisker. I avsnitt 9.4 har vi beskrivit att sekretess för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § OSL är tillämplig på uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser. Vi har också beskrivit vilken typ av uppgifter det kan handla om. Några andra uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker har inte identifierats.

Utöver personuppgifternas karaktär är antalet personer som omfattas av en personuppgiftsbehandling också en av de faktorer som påverkar bedömningen av integritetsriskerna. Även antalet uppgifter om varje registrerad är en faktor som påverkar integritetsriskerna. De personuppgifter som vi har identifierat kan komma att behandlas med stöd av våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser om-

---

²⁶ Jfr skäl 75 i EU:s dataskyddsförordning.

fattar enskilda aktörer som driver anläggningar med djur. Redan här sker alltså en begränsning i hur många personer som omfattas av personuppgiftsbehandlingen. Till viss del kommer uppgifterna att avse juridiska personer som driver anläggningar med djur, vars uppgifter inte utgör personuppgifter. Det är därmed en begränsad mängd personer som kan komma att omfattas av personuppgiftsbehandling genom våra förslag.

De kategorier av personuppgifter som kan komma att behandlas för respektive aktör som driver anläggningar med djur, när dessa utgör en fysisk person, är uppgifter för att identifiera personen (såsom namn och personnummer), kontaktuppgifter, uppgifter kopplade till eventuella djur som finns på anläggningen (exempelvis identitetsnummer, provsvar och djurslag/ras) och uppgifter kopplade till personens verksamhet (såsom djurantal, djursammansättning, uppgifter om sjukdomar hos djuren, samt förflyttning av djur).

I våra föreslagna bestämmelser anges det uttryckligen att det är Jordbruksverket som lämnar ut uppgifterna och det anges även vilka aktörer uppgifterna lämnas ut till. Härigenom blir det tydligt och förutsägbart vilka som kommer att behandla personuppgifterna.

Något som också påverkar riskerna med en personuppgiftsbehandling är i vilket syfte behandlingen sker, det vill säga vad som är ändamålet med behandlingen. Syftet med våra föreslagna bestämmelser är att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna lämna ut de uppgifter ur sina djurregister och djurdatabaser som andra aktörer behöver för sin verksamhet. Det handlar om uppgifter som har samlats in med stöd av, eller bland annat med stöd av, EU:s djurhälsoförfordning. Våra föreslagna bestämmelser är begränsade på så vis att utlämnande endast sker i de fall uppgifterna ska användas i viss verksamhet hos mottagaren, det vill säga för vissa angivna ändamål. Dessa ändamål bedömer vi vara förenliga med insamlingsändamålet. Ett undantag finns dock beträffande slakterierna. Enligt vår föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyldighet beträffande slakterier ska Jordbruksverket lämna ut uppgifter som behövs bland annat för köttklassificering. Ändamålet med det är att priserna i handeln ska vara jämförbara, vilket vi anser inte är förenligt med insamlingsändamålet. Ett annat undantag är husdjursföreningarnas användning av uppgifterna för rådgivning till sina medlemmar. Vi anser att inte heller detta ändamål är förenligt med insamlingsändamålet, i och med att det handlar om kommersiell

rådgivning, även om syftet i och för sig är att på olika sätt främja djurhälsan hos medlemmens djur.

Ytterligare något som påverkar integritetsriskerna är vilken spridning uppgifterna kommer att få. En risk som vi har identifierat är att uppgifterna inte kommer att ha samma skydd hos slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer som hos Jordbruksverket. Dessa risker hanterar vi i avsnitt 9.9 och ger förslag på bestämmelser om tystnadsplikt för att säkerställa att uppgifterna får ett ändamålsenligt skydd hos mottagarna.

Uppgiftslämnande genom direktåtkomst har under en lång tid ansetts utgöra en särskilt integritetskänslig form av utlämnande, bland annat utifrån den överskottsinformation som mottagaren får och genom att den utlämnande myndigheten inte i det enskilda fallet har kontroll över vilka uppgifter som lämnas ut (se avsnitt 7.1.2). Regeringen har dock nyligen, i ett lagstiftningsärende avseende i vilken form uppgifter ska lämnas elektroniskt mellan olika aktörer inom vården, uttalat att det inte längre är en stor skillnad mellan direktåtkomst och en elektronisk fråga-svar-funktion vad gäller risken för integritetsintrång.²⁷

Eftersom Jordbruksverket redan i dag lämnar ut uppgifter genom direktåtkomst till Livsmedelsverket, länsstyrelserna och husdjursföreningar blir det i dessa delar ingen försämring av integritetsskyddet genom våra föreslagna bestämmelser om direktåtkomst. Även det utlämnande av uppgifter genom en automatiserad filöverföringslösning som i dag sker till SVA, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer innebär integritetsrisker på liknande sätt som direktåtkomst genom att mottagarna även med ett sådant får del av överskottsinformation och uppgifterna lämnas över i bulk utan någon prövning av behovet i det enskilda fallet hos den mottagande myndigheten.

Som vi har beskrivit i avsnitt 5.2.2 finns vissa av Jordbruksverkets register/databaser – anläggningsregistret, DHAND, CDB, BEST, registret över registrerade transportörer och slaktregistret – på samma plattform som kallas Regina. Denna tekniska utformning innebär att om en aktör får direktåtkomst får den tillgång till samtliga av dessa register/databaser. Jordbruksverket har uppgett att de kommer att se över de tekniska systemen och ha en annan teknisk lösning på plats så att varje aktör endast får tillgång till de register/data-

---

²⁷ Prop. 2021/22:177 s. 79.

baser och de uppgifter som aktören behöver för de ändamål som anges i våra förslagna bestämmelser.

9.12.4 Rättsliga grunder för behandlingen

Vår bedömning: Den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär är i vissa fall nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse och i vissa andra fall nödvändig för ändamål som rör Jordbruksverkets berättigade intressen. I vissa fall är behandlingen tillåten utifrån att den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen.

Skälen för vår bedömning

I avsnitt 6.1.1 och 6.1.2 har vi beskrivit dataskyddsregleringens krav på laglighet och rättslig grund. Den personuppgiftsbehandling som våra föreslagna bestämmelser ger upphov till måste ha stöd i minst ett av de villkor som räknas upp i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning. Det ska alltså finnas en rättslig grund för behandlingen. En av dessa rättsliga grunder är enligt artikel 6.1 e att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. I artikel 6.3 finns ett krav på att den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 e ska fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. I svensk rätt kan den rättsliga grunden för behandlingen fastställas i lag eller annan författning, i kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.²⁸ Vidare ska unionsrätten eller nationell rätt enligt artikel 6.3 uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Av skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning framgår att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den.

Vid denna bedömning är det av betydelse vilka integritetsrisker som finns. Ett mer kännbart intrång kräver en mer preciserad rättslig grund som gör intrånget förutsebart, medan personuppgiftsbe-

---

²⁸ Se 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen.

handling med lägre integritetsrisker kan ske med stöd av en mer allmänt hållen rättslig grund enligt artikel 6.3.²⁹ För att kravet på proportionalitet ska vara uppfyllt kan det krävas att bestämmelser med kompletterande skyddsåtgärder också behöver införas. Det är viktigt att säkerställa att integritetsintrånget inte blir större än nödvändigt utifrån vad som är syftet med våra förslag.

Beträffande artikel 6.1 e följer av artikel 6.3 att syftet med behandlingen ska vara nödvändigt för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Ändamålet för varje enskild behandling av personuppgifter måste således vara nödvändigt för att utföra den fastställda arbetsuppgiften av allmänt intresse eller myndighetsutövningen. Bestämmelsen uttrycker det samband som måste finnas mellan behandlingen av personuppgifter och den fastställda arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen. Den fastställda arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen behöver inte vara avgränsad så att den bara kan utföras på ett sätt. Den metod som den personuppgiftsansvarige väljer för att utföra arbetsuppgiften eller myndighetsutövningen måste dock vara ändamålsenlig, effektiv och proportionerlig och får därmed inte medföra ett onödigt intrång i enskildas privatliv.³⁰

Vad som är ett allmänt intresse definieras inte i dataskyddsförordningen. Av skäl 45 i EU:s dataskyddsförordning följer att allmänintresset inbegriper hälso- och sjukvårdsändamål, folkhälsa, socialt skydd och förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster. Det framgår också av EU:s dataskyddsförordning att arkivändamål kan vara av allmänt intresse (till exempel artikel 5.1 b). Regeringen har ansett att begreppet uppgift av allmänt intresse beträffande myndigheter måste ges en vid betydelse för att myndigheternas verksamhet ska kunna fungera. All verksamhet som myndigheter ska bedriva, inom ramen för sin befogenhet, anses enligt regeringen vara av allmänt intresse.³¹

De aktörer som kommer att behandla personuppgifter med stöd av våra föreslagna bestämmelser är Jordbruksverket, SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna, kommunerna, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer. När det gäller myndigheterna har de ett ansvarsområde eller en uppgift inom smittskyddets område som

²⁹ Se prop. 2017/18:105 s. 51.

³⁰ Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. – En kommentar (16 oktober 2024, version 3, JUNO) kommentaren till artikel 6.

³¹ Prop. 2017/18:105 s. 56–58.

framgår av den reglering som styr deras verksamhet. Dessa bestämmelser finns i myndigheternas instruktioner och i andra regleringar som styr verksamheten, som vi har gått igenom i avsnitt 3.8 och 4.2. Dessa rättsliga grunder ger stöd för den behandling som sker enligt våra förslag.

Även de privata aktörerna omfattas av bestämmelser som ger stöd för personuppgiftsbehandlingen när de mottar uppgifterna. Djurhälsoorganisationerna har rätt att anordna kontroll av husdjur och andra djur som människan har i sin vård enligt 3 § första stycket 2 förordningen om kontroll av husdjur, m.m.

Slakterierna har rättsligt stöd för behandlingen enligt följande. När det gäller identifiering av djur vid slakt finns stöd i 7 § Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:9) om obligatorisk övervakning avseende förekomst av TSE-sjukdom hos nötkreatur, får och get samt artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet samt i bilaga III, avsnitt I, kapitel IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. När det gäller köttklassificering finns stöd i bilaga VII, del I, avsnitt II i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007, artikel 1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/1182 av den 20 april 2017 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 vad gäller unionsskalorna för klassificering av slaktkroppar av nötkreatur, gris och får och vad gäller rapportering av marknadspriser för vissa kategorier av slaktkroppar och levande djur och Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:127) om klassificering av slaktkroppar. När det gäller sortering och hantering av riskmaterial finns stöd i bilaga V till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati. När det gäller identifiering av djur som ska provtas för en djursjuk-

dom finns stöd i förordning (EG) nr 999/2001, 4 § Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2010:9) om obligatorisk övervakning avseende förekomst av TSE-sjukdom hos nötkreatur, får och get, lagen och förordningen om kontroll av husdjur, m.m., Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur, 3 och 4 §§ provtagningslagen samt EU:s djurhälsoförordning.

Husdjursföreningarnas uppdrag att identifiera fel och utföra rättning av sina medlemmars uppgifter i CDB samt verksamheten med rådgivning till sina medlemmar baserar sig dock på avtal mellan husdjursföreningarna och Jordbruksverket, vilket vi återkommer till nedan.

Vår bedömning är att de ansvarsområden och uppgifter som de aktuella myndigheterna har i smittskyddsarbetet och de uppgifter som de privata aktörerna har som vi nyss beskrivit utgör uppgifter av allmänt intresse. Vi gör också bedömningen att syftet med behandlingen enligt våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser är nödvändigt för att utföra dessa arbetsuppgifter.

Vad gäller kravet på tydlighet och precision i fråga om den rättsliga grunden är vår bedömning att de bestämmelser som finns beträffande aktörernas ansvarsområden och uppgifter är tillräckligt tydliga och förutsebara för att kunna utgöra rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt våra förslag. Vi anser även att personuppgiftsbehandlingen är proportionell mot de mål som eftersträvas med våra förslag, det vill säga är att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna lämna ut uppgifter till vissa andra aktörer för att skyldigheter enligt såväl EU-rätt som nationell rätt ska kunna fullgöras samt för att upprätthålla ett gott smittskydd och en god djurhälsa, folkhälsa och livsmedelssäkerhet inom landet. (Se vår proportionalitetsbedömning i avsnitt 9.12.6).

Vi gör därmed bedömningen att det finns en rättslig grund för den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär, eftersom behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse.

Som vi redan nämnt finns det dock inget erforderligt stöd i nationell rätt för den rättsliga grunden för husdjursföreningarnas behandling av personuppgifter i samband med rättning av uppgifter i CDB och rådgivning till sina medlemmar. Ytterligare en rättslig grund för behandling av personuppgifter som anges i artikel 6.1 a i EU:s data-

skyddsförordning är att den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål. I samband med att ett medlemskap i någon av husdjursföreningarna inhämtar husdjursföreningen ett samtycke till att Jordbruksverket får lämna ut uppgifter till föreningen för angivna ändamål och ett samtycke till husdjursföreningens användning av medlemmens uppgifter i rådgivningen till denna medlem. Härigenom finns en rättslig grund för den behandling av en medlems personuppgifter som husdjursföreningarna utför vid rådgivning till denna medlem. Husdjursföreningarna kommer genom direktåtkomst dock att behandla personuppgifter som inte omfattas av samtycke från den som berörs, genom att även personuppgifter tillhörande en djurhållare som inte är medlemmar i den aktuella husdjursföreningen kommer att behandlas i samband med rättning av uppgifter i CDB.

Ytterligare en rättslig grund är enligt 6.1 f i EU:s dataskyddsförordning om behandlingen är nödvändig för ändamål som rör den personuppgiftsansvariges eller en tredje parts berättigade intressen, om inte den registrerades intressen eller grundläggande rättigheter och friheter väger tyngre och kräver skydd av personuppgifter. Det innebär att husdjursföreningarna får utföra personuppgiftsbehandlingen som våra förslag innebär om husdjursföreningens eller Jordbruksverkets intressen väger tyngre än den registrerades intresse av integritetsskydd. Det är inte helt klart vad som avses med *berättigade intressen* i EU:s dataskyddsförordning, men det kan sägas handla om den fördel som behandlingen av personuppgifter för det aktuella ändamålet kan ge den personuppgiftsansvarige eller tredje part.³² I skäl 47–50 framgår några exempel på vad som kan vara ett berättigat intresse, bland annat när det finns ett relevant och lämpligt förhållande mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige i sådana situationer som att den registrerade är kund hos eller arbetar för den personuppgiftsansvarige. Personuppgifterna ska användas dels för att utföra rättning av en databas som Jordbruksverket enligt EU:s djurhälsoförordning är skyldig att upprätta och som används i bland annat smittskyddsarbetet, för att säkerställa att uppgifterna i databasen är uppdaterade och korrekta, dels för att kunna ge sina medlemmar rådgivning inom områden som avelsarbete, seminverksamhet, produktionskontroll, djurhälsa och animaliepro-

---

³² Öman, Dataskyddsförordningen (GDPR) m.m. – En kommentar (16 oktober 2024, version 3, JUNO) kommentaren till artikel 6.

duktion. Med beaktande av det gör vi bedömningen att det är ett berättigat intresse och att dessa intressen väger tyngre än de registrerades intressen och grundläggande rättigheter och friheter. Vi gör därför bedömningen att det finns en rättslig grund även för den behandling av personuppgifter som husdjursföreningarnas rättning av uppgifter i CDB innebär.

9.12.5 Bestämmelsernas utformning ur ett integritetsperspektiv

Vår bedömning: Det finns inget behov av att införa kompletterande reglering för att ge stöd för den personuppgiftsbehandling som våra förslag innebär.

Skälen för vår bedömning

Vid utformandet av de nya bestämmelserna behöver vi göra en bedömning av att regleringen är förenlig med dataskyddsregleringen. I vissa fall kan det behöva införas kompletterande reglering för att ge stöd för personuppgiftsbehandlingen.

En allmän utgångspunkt är principen om uppgiftsminimering i artikel 5.1 c i EU:s dataskyddsförordning. Det innebär att personuppgifter inte får vara för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Bestämmelserna behöver därför utformas på så sätt att personuppgiftsbehandlingen blir så begränsad som möjligt med hänsyn till ändamålet.

Våra bestämmelser innebär begränsningar i form av att utlämnande av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser endast får ske i de fall uppgifterna behövs i viss angiven verksamhet. Genom att det i våra föreslagna bestämmelser uttryckligen anges vilka aktörer som är mottagare av uppgifterna och ändamålet med uppgifterna hos mottagaren anser vi även att bestämmelserna uppfyller de krav som finns på tydlighet, precision och förutsebarhet.

I avsnitt 9.12.3 har vi kommit fram till att vårt förslag om att slakterier ska få tillgång till uppgifter ur CDB för köttklassificering inte är förenligt med insamlingsändamålet. Det är dock möjligt för lagstiftaren att införa reglering som ger stöd för sådan vidarebehand-

ling som är oförenlig med den ursprungliga behandlingen.³³ Sådan författning måste enligt artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning vara en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1. Om det i författning ges stöd för en viss vidarebehandling behöver någon förenlighetsbedömning inte göras av den personuppgiftsansvarige. EU:s dataskyddsförordning ger alltså utrymme för att i nationell rätt föreskriva att ytterligare behandling av personuppgifter får ske, även om den ytterligare behandlingen inte är förenlig med det ändamål för vilken uppgifterna samlades in. En bestämmelse i lag eller förordning med innebörden att en myndighet ska eller får lämna ut personuppgifter till en annan myndighet utgör en sådan rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet innebär. Det gäller både när det är fråga om att lämna ut uppgifter på eget initiativ och när ett utlämnande får ske först efter en begäran (se avsnitt 6.1.1). Vår föreslagna bestämmelse i provtagningsförordningen om att Jordbruksverket ska lämna uppgifter ur CDB till slakterierna om uppgifterna behövs för köttklassificering kan därmed utgöra ett stöd för vidarebehandlingen. Det krävs dock att bestämmelsen motiveras av sådana mål som anges i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning. Ett av dessa mål är enligt artikelns första stycke punkt e andra av unionens eller en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av unionens eller en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet.

När det gäller slakteriernas köttklassificering behöver slakterierna uppgifter om djurets identitet, kön och födelsedatum. Dessa uppgifter används för att göra en korrekt indelning av slaktkroppar i kategorier och har stöd i EU-lagstiftning. I bilaga VII, del I i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 anges i avsnitt II Klassificering av kött av nötkreatur som är yngre än tolv månader vid slakteriet att vid slakten ska aktörerna under översyn av den behöriga myndigheten klassificera varje nötkreatur som är yngre än tolv månader i en av två kategorier; nötkreatur som är yngre än åtta månader och nötkreatur som är äldre än åtta månader men yngre än tolv månader. Det framgår också att klassificeringen ska göras på grundval av de uppgifter som ingår i djurpasset eller, om sådant saknas, på grundval av de uppgifter som finns i den databas

³³ Se artikel 6.4 och skäl 50 andra stycket i EU:s dataskyddsförordning.

som avses i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1760/2000 av den 17 juli 2000 om upprättande av ett system för identifiering och registrering av nötkreatur samt märkning av nötkött och nötköttsprodukter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 820/97. Enligt artikel 1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/1182 anges att nötkreaturens ålder ska, med avseende på bestämningen av kategori enligt del A.II i bilaga IV till förordning (EU) nr 1308/2013, kontrolleras på grundval av uppgifterna i det system för identifiering och registrering av nötkreatur som inrättats i varje medlemsstat i enlighet med avdelning I i förordning (EG) nr 1760/2000.

Det finns även stöd i nationell rätt. I Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1998:127) om klassificering av slaktkroppar finns föreskrifter om klassificering av slaktkroppar som gäller för samtliga kontrollslakterier och renkontrollslakterier.

Mot bakgrund av dessa bestämmelser gör vi bedömningen att vår föreslagna bestämmelse om uppgiftsskyldighet avseende slakterierna motiveras av ett sådant mål som anges i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning. Vi gör även bedömningen att vår föreslagna bestämmelse utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda detta mål. Slakterierna behöver tillgång till uppgifterna för att kunna uppfylla sina skyldigheter enligt både EU-rätt och nationell rätt.

I avsnitt 9.12.3 har vi även kommit fram till att vårt förslag om att husdjursföreningar ska få tillgång till uppgifter ur CDB, anläggningsregistret och DHAND för att ge rådgivning till sina medlemmar inte är förenligt med insamlingsändamålet. Av artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning framgår motsatsvis att en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in är tillåten om den grundar sig på den registrerades samtycke. Eftersom husdjursföreningarna inhämtar samtycke från sina medlemmar, för att använda en medlems uppgifter i rådgivningen till densamma, anser vi att behandlingen för detta ändamål är tillåten.

Sammantaget bedömer vi därmed att det inte finns något behov av att införa några ytterligare bestämmelser för att uppfylla kraven i EU:s dataskyddsförordning.

9.12.6 Proportionalitets- och nödvändighetsbedömning

Vår bedömning: Våra föreslagna bestämmelser är proportionerliga ur integritetshänseende och utifrån de övriga intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

Skälen för vår bedömning

Av såväl EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna som EU:s dataskyddsförordning framgår att nationella lagstiftningsåtgärder som ger stöd för behandling av personuppgifter måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen. För att uppfylla kravet på proportionalitet krävs att inskränkningarna i skyddet av personuppgifter begränsas till vad som är strikt nödvändigt. Även vid införandet av bestämmelser som bryter sekretess behöver det göras en proportionalitetsbedömning utifrån det intresse som sekretessen avser att skydda och behovet av den sekretessbrytande bestämmelsen.

En del i proportionalitetsbedömningen är att bedöma vikten av det eftersträlvade målet samt om och i vilken utsträckning de föreslagna åtgärderna är ägnade att tillgodose målet. Som vi redan anggett syftar våra föreslagna bestämmelser till att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt ska kunna lämna ut de uppgifter ur sina djurregister och djurdatabaser som andra aktörer behöver för sin verksamhet. Syftet med uppgiftsutlämnandet är att de mottagande aktörerna ska kunna utföra verksamhet för att fullgöra skyldigheter enligt såväl EU-rätt som nationell rätt samt för att upprätta ett gott smittskydd och en god djurhälsa, folkhälsa och livsmedelssäkerhet i landet. Detta innefattar mål av allmänt samhällsintresse.

Utifrån de behov av nya sekretessbrytande bestämmelser och direktåtkomst som vi har identifierat i avsnitt 9.8.1 och 9.10 och de avvägningar vi har gjort i avsnitt 9.8.2 och 9.10 är vår bedömning att det inte finns några mindre ingripande sätt att nå dessa mål.

Den behandling av personuppgifter som våra förslag innebär är uttryckligen begränsad till viss angiven verksamhet som uppgifterna ska behövas för. Personuppgiftsbehandlingen är alltså ägnad att uppnå det mål som eftersträvas med de sekretessbrytande bestämmelserna.

Ytterligare en del i proportionalitetsbedömningen består av en bedömning av att de behov som motiverar personuppgiftsbehand-

lingen står i rimlig proportion till intrånget i den personliga integriteten. Vi behöver även säkerställa att våra förslag inte medför en oproportionerlig börda för dem vars intresse sekretessbestämmelserna avser att skydda, i förhållande till det behov av sekretessbrytande bestämmelser som finns.

Den sekretess som vi har identifierat kan vara aktuell för uppgifterna i djurregistren och djurdatabaserna är sekretess avseende affärs- eller driftförhållanden 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL jämförd med 9 § OSF och punkt 30 i bilagan till OSF. I avsnitt 8.5.6 har vi beskrivit vilka intressen denna sekretess avser att skydda. I avsnitt 9.9 föreslår vi bestämmelser om tystnadsplikt för att säkerställa att uppgifterna har ett erforderligt skydd hos de som mottar uppgifter med stöd av våra förslag. Utifrån vilken typ av intresse som sekretessbestämmelserna i 30 kap. 23 § första stycket 1 OSL avser att skydda är vår bedömning att de uppgifter som lämnas ut med stöd av våra föreslagna bestämmelser får ett ändamålsenligt skydd genom att utlämnandet endast sker till vissa uttryckligt angivna aktörer för specifika ändamål och eftersom det finns ett skydd för uppgifterna även hos mottagarna.

Med beaktande av vilka integritetsrisker vi har identifierat är vår bedömning därmed att våra föreslagna bestämmelser innebär ett förhållandevis litet intrång i den personliga integriteten och i de intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda. Det förutsätter dock att Jordbruksverket vidtar erforderliga tekniska åtgärder för att säkerställa att de mottagare som får direktåtkomst endast kan få del av de uppgifter och register/databaser som åtkomsten får omfatta utifrån mottagarens angivna ändamål. Jordbruksverket och de aktörer som får direktåtkomst behöver även, innan direktåtkomsten etableras, kunna säkerställa att endast de tjänstemän som har behörighet att använda sig av direktåtkomsten kommer att kunna göra det och att det kan kontrolleras och följas upp hur åtkomsten används.

Våra förslag innebär att det i författning anges att Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i djurregistren och djurdatabaserna, vilket minskar risken för otydlighet i denna fråga i de fall andra aktörer får direktåtkomst (se avsnitt 9.13).

Vår bedömning är därmed att våra föreslagna bestämmelser innebär ett förhållandevis litet intrång i den personliga integriteten och i de intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda. I kom-

bination med våra föreslagna bestämmelser om tystnadsplikt (se avsnitt 9.9) utsträcks möjligheten till utlämnande av uppgifterna endast till ytterligare utpekade aktörer för specifika ändamål. Samtidigt skulle det inte innebära något beaktansvärt utökat informationsutbyte jämfört med det som redan i dag sker med stöd av allmänna sekretessbrytande bestämmelser. Med beaktande av de viktiga allmänna intressen som aktualiseras och övriga fördelar med införandet av våra föreslagna bestämmelser, i form av att Jordbruksverket på ett enklare, effektivare och korrekt sätt kan lämna ut uppgifter till de aktörer som behöver dem, är vår bedömning att införandet av en sådana bestämmelser framstår som proportionerligt ur integritets- hänseende och utifrån de övriga intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

9.13 Ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter

Vårt förslag: Det ska införas bestämmelser om att Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i registren och databaserna.

Skälen för vårt förslag

Enligt våra direktiv ska vi bedöma om det finns behov av ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser och i samband med utlämnande av uppgifter ur dessa register och databaser. Begreppet personuppgiftsansvarig är centralt i EU:s dataskyddsförordning. I avsnitt 6.1 har vi närmare redogjort för vad som avses med detta begrepp. EU:s dataskyddsförordning förutsätter att det finns en personuppgiftsansvarig för all personuppgiftsbehandling som sker. Den som är personuppgiftsansvarig för viss personuppgiftsbehandling har en rad skyldigheter som denne måste uppfylla enligt regleringen i dataskyddsförordningen. Exempelvis ska den personuppgiftsansvarige ansvara för och kunna visa att de grundläggande principerna för behandling av personuppgifter enligt artikel 5 efterlevs (artikel 5.2). Den personuppgiftsansvarige ska också tillhandahålla information

om personuppgiftsbehandlingen (artikel 12–14) samt genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordning (artikel 24).

Det finns inget krav på att det måste framgå i en bestämmelse vem som är personuppgiftsansvarig. Det är dock inte ovanligt att det framgår av en bestämmelse i lag eller förordning. En sådan bestämmelse kan vara viktig i de fall det finns utrymme för tvekan kring vilken myndighet som har ansvaret för behandlingen av personuppgifter. Syftet med en uttrycklig reglering av personuppgiftsansvaret kan också vara att förenkla för rättstillämparen och undvika otydligheter.³⁴ En fördel med att reglera vem som är personuppgiftsansvarig är att det skapar tydlighet och förutsägbarhet för både de som ska behandla personuppgifter och för de registrerade. Det gäller i synnerhet om flera aktörer är inblandade. Ansvaret ska läggas på den som har faktisk möjlighet att påverka ändamålen och medlen för behandlingen. Den personuppgiftsansvarige måste ha möjlighet att ta sitt ansvar.

För att det ska vara tydligt vem som är personuppgiftsansvarig bedömer vi att det uttryckligen ska anges att Jordbruksverket är personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter i registren och databaserna. De aktörer som enligt våra förslag får ha direktåtkomst till djurdatabaserna och djurregistren är dock självständigt personuppgiftsansvariga för den behandling de utför när de använder uppgifterna för sina egna syften.³⁵

Något behov av ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter har vi inte identifierat.

---

³⁴ Se prop. 2019/20:106 s. 34.

³⁵ Jfr prop. 2021/22:276 s. 82.

10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

<p>Vårt förslag: De föreslagna författningsändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.</p>
--

Skälen för vårt förslag

Vi anser inte att det behöver göras några särskilda anpassningar som påverkar datum för ikraftträdande av de författningsändringar som vi föreslår. Med hänsyn till remissförfarandet, det sedvanliga beredningsarbetet inom Regeringskansliet och riksdagsbehandlingen bedömer vi att tidpunkten den 1 juli 2026 är realistisk.

Vi bedömer att det inte finns något behov av övergångsbestämmelser.

11 Konsekvenser

11.1 Inledning

Av kommittéförordningen (1998:1474) framgår att en utredning ska redovisa vilka konsekvenser som de förslag som utredningen lämnar kan ha i flera olika avseenden. Om förslagen i ett betänkande medför kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering som i första hand har anknytning till utredningens område och ange skäl för den föreslagna finansieringen (15 § kommittéförordningen).

Utöver bestämmelserna i kommittéförordningen finns i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar bestämmelser om den konsekvensutredning som en utredning ska redovisa. Enligt 6 § förordningen om konsekvensutredningar ska konsekvensutredningen innehålla en redogörelse för

1. det aktuella problemet och vilken förändring som eftersträvas,
2. vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas,
3. de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen och de fördelar respektive nackdelar som bedöms finnas med dessa, och
4. det eller de alternativ som bedöms lämpligast och av vilka skäl.

Enligt 7 § förordningen om konsekvensutredningar ska konsekvensutredningen vidare innehålla en analys av det förslag som lämnas. Analysen ska bestå av

1. en beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda,
2. en beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser än sådana som anges i 1,

3. en redogörelse för vilka åtgärder som har vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte,
4. en bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser, och
5. en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas.

Vid framtagandet av analysen bör hänsyn tas till den vägledning som Ekonomistyrningsverket ansvarar för enligt 15 § förordningen om konsekvensutredningar. Om någon del av analysen inte kan göras ska detta motiveras.

Om förslaget rör kommuner eller regioner ska konsekvensutredningen enligt 8 § första stycket förordningen om konsekvensutredningar innehålla en bedömning av om förslaget inskränker den kommunala självstyrelsen. Innebär förslaget en sådan inskränkning ska även de överväganden som krävs enligt 14 kap. 3 § regeringsformen redovisas. Av 8 § andra stycket förordningen om konsekvensutredningar följer att om förslaget innebär förändringar av kommunala befogenheter eller skyldigheter, respektive grunderna för kommunernas eller regionernas organisation eller verksamhetsformer, ska konsekvensutredningen innehålla en beskrivning av förändringarna samt en beräkning av de kostnader och intäkter som följer av dessa.

Enligt 9 § förordningen om konsekvensutredningar ska konsekvensutredningen innehålla en bedömning av om förslaget överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Enligt våra direktiv ska vi härutöver särskilt analysera och bedöma förslagens konsekvenser för de enskilda som kan bli föremål för att tidigare sekretessbelagda uppgifter delas mellan myndigheter och i vissa fall andra aktörer samt vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har för den personliga integriteten. Enligt våra direktiv ska vi också analysera och bedöma konsekvenserna för berörda myndigheter. Utgångspunkten är enligt våra direktiv att förslagen ska innebära oförändrade eller minskade kostnader för staten inom området.

När det gäller frågan om vilka konsekvenser som våra förslag har för de enskilda som kan bli föremål för att tidigare sekretessbelagda uppgifter delas och för den personliga integriteten hänvisar vi till avsnitt 8.5 och 9.12. Bedömningar i fråga om tidpunkt för ikraftträdande behandlas i kapitel 10.

Vår bedömning är att våra förslag överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

11.2 Syftet med våra förslag

I kapitel 4 lämnar vi några förslag som handlar om myndigheternas ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet. I avsnitt 4.5.3 föreslår vi att kommunernas ansvar enligt 9 kap. 15 § miljöbalken vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehålls av privatpersoner ska flyttas över till länsstyrelserna. I avsnitt 4.5.5 föreslår vi att det ska förtydligas i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion att länsstyrelserna ska arbeta för att motverka uppkomst och spridning av antimikrobiell resistens bland mikroorganismer hos djur och i livsmedel samt verka för en rationell användning av antimikrobiella läkemedel till djur. I avsnitt 4.7 föreslår vi att det ska förtydligas i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel att Arbetsmiljöverket är en av de myndigheter som Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och kommunerna i den utsträckning som behövs ska samråda med.

I kapitel 8 och 9 lämnar vi ett antal förslag som handlar om utlämnande av information från myndigheter. I avsnitt 8.3 föreslår vi att det ska införas en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden inte hindrar att Jordbruksverket, en länsstyrelse, Läke-medelsverket, SVA eller Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till vissa myndigheter och en ny sekretessbrytande bestämmelse som innebär att uppdragssekretess inte hindrar att SVA lämnar ut en uppgift till vissa myndigheter. För att en uppgift ska få lämnas ut enligt våra förslag krävs det att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av djursjukdomar eller zoonoser. I avsnitt 8.4.2 föreslår vi att

det ska införas bestämmelser om överföring av sekretess för att säkerställa att uppgifterna får ett erforderligt skydd hos mottagaren.

I avsnitt 9.8 föreslår vi att det ska införas bestämmelser om uppgiftsskyldighet som innebär att Jordbruksverket ska lämna ut uppgifter ur djurregister och djurdatabaser till vissa myndigheter och andra aktörer om uppgifterna behövs i angiven verksamhet hos mottagaren. I avsnitt 9.9 föreslår vi att det ska införas bestämmelser om tystnadsplikt för att säkerställa att uppgifterna får ett erforderligt skydd hos de privata aktörer som mottar uppgifterna. I avsnitt 9.10 föreslår vi att det ska införas bestämmelser som innebär att Jordbruksverket får ge vissa andra aktörer direktåtkomst till uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i den utsträckning det behövs för specifika ändamål.

Syftet med dessa förslag är att på olika sätt förenkla och effektivisera det förebyggande djurhälsoarbetet samt arbetet mot djursjukdomar och zoonoser. I avsnittet för respektive förslag har vi beskrivit de konkreta problem som förslagen avser att åtgärda. Vår förhoppning är att förslagen innebär att smittspridning av allvarliga sjukdomar kan minska, till fördel för både djur- och folkhälsan.

Ifall våra förslag inte införs ökar risken att smittor inte upptäcks i tid och att smittspårningsarbetet fördröjs, vilket i sin tur kan medföra att fler människor och djur blir smittade och sjuka och även medföra ekonomiska förluster för samhället.

De förslag som lämnas i kapitel 8 och 9 berör ett informationsutlämnande som redan sker. Det kan då argumenteras för att det inte får några konsekvenser ifall våra förslag inte genomförs. Vi har dock kommit fram till att myndigheterna i dag vid utlämnande av uppgifter i vissa fall använder sig av allmänna sekretessbrytande bestämmelser på ett sätt som inte är helt förenligt med gällande rätt (se avsnitt 8.3.1 och 9.8.1). Om ingen åtgärd vidtas kommer vidare myndigheterna även fortsatt att hamna i situationer med svåra avvägningar och bedömningar av om ett utlämnande kan ske eller inte, vilket är tidsineffektivt och resurskrävande. Utan ändamålsenliga regler finns det risk för en ineffektiv förvaltning genom att myndigheterna behöver navigera bland och tillämpa flera olika sekretessbrytande bestämmelser med skilda rekvisit och intresseavvägningar. En kodifiering av det uppgiftsutlämnande som i dag sker är också viktigt för att klargöra i vilka fall ett uppgiftsutlämnande är tillåtet,

med beaktande av skyddet för enskildas integritet och de intressen som sekretessbestämmelserna avser att skydda.

Beträffande vårt förslag i fråga om ansvaret vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur (se avsnitt 4.5.3) har det från kommunernas håll framförts att de saknar den kompetens som krävs och att det därför, när ansvaret ligger hos kommunerna såsom det ser ut i dag, finns en risk att de lämnar felaktig information om hur en misstänkt smitta ska hanteras. Det kan i sin tur leda till att smittspridningen fortgår eller ökar.

Utan en förtydligande bestämmelse i instruktionen för länsstyrelserna avseende antimikrobiell resistens (se avsnitt 4.5.5) finns det en risk att det arbete som länsstyrelserna utför inom detta område bortprioriteras, vilket är till nackdel för både djur- och folkhälsan. Ett uteblivet förtydligande i förordningen om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel att Arbetsmiljöverket är en myndighet att samråda med ökar risken för att Arbetsmiljöverket glöms bort vid ett zoonosutbrott med koppling till en arbetsplats och därmed inte kan vidta åtgärder för att minska risken för smitta till personal.

11.3 Alternativa lösningar

När det gäller vårt förslag om att kommunernas ansvar vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur ska flyttas över till länsstyrelserna (se avsnitt 4.5.3) har vi inte identifierat någon annan aktör som vi bedömer skulle kunna överta ansvaret i stället för länsstyrelserna. Vi ser inte heller att det finns någon annan alternativ lösning på det problem som vi har identifierat i denna del. Inte heller vad gäller vårt förslag om förtydligande i förordningen med länsstyrelseinstruktion i avsnitt 4.5.5 har vi identifierat något alternativ för att uppnå avsedd förändring. När det gäller Arbetsmiljöverkets behov av förtydligande i avsnitt 4.7 har vi övervägt en annan lösning i form av uppgiftsskyldighet i avsnitt 8.6.

När det gäller våra föreslagna sekretessbrytande bestämmelser i avsnitt 8.3 har vi i avsnitt 8.3.1 övervägt att i stället införa bestämmelser om undantag från sekretess, en sekretessbrytande bestämmelse i form av uppgiftsskyldighet eller ytterligare sekretessbestämmelser hos mottagaren. Eftersom det handlar om ett behov av att

lämna ut sekretessreglerade uppgifter ser vi inte att det finns någon alternativ lösning som inte innebär någon form av begränsning av sekretessen. Vi har även övervägt att utforma bestämmelserna så att de anger vilken typ av personuppgifter som får lämnas ut (se avsnitt 8.5.5).

När det gäller våra förslag om överföring av sekretess i avsnitt 8.4.2 har vi i samma avsnitt övervägt alternativ som innebär införande av en primär sekretessbestämmelse.

Beträffande våra förslag om uppgiftsskyldighet i avsnitt 9.8 har vi i det avsnittet övervägt att i stället införa bestämmelser om undantag från sekretess. Eftersom det handlar om ett behov av att lämna ut sekretessreglerade uppgifter ser vi inte att det finns någon alternativ lösning som inte innebär någon form av begränsning av sekretessen.

När det gäller våra föreslagna bestämmelser om direktåtkomst har vi i avsnitt 9.10 övervägt alternativet att inte införa några sådana bestämmelser.

11.4 Samhällsekonomiska konsekvenser

Som vi har beskrivit i avsnitt 11.2 är syftet med våra förslag att förenkla och förbättra både det förebyggande smittskyddsarbetet och hanteringen vid utbrott, för att i sin tur effektivisera smittskyddsarbetet och även minska risken för uppkomst och spridning av djursjukdomar och zoonoser i samhället. En förväntad effekt av förslagen är därmed ett bättre resursutnyttjande och att kostnader till följd av utbrott av smittsamma sjukdomar på sikt ska minska för staten men också för privatpersoner med djur samt företag som på olika sätt arbetar med livsmedel, djur, foder och animaliska biprodukter. Vi bedömer därför att våra förslag kommer att leda till samhällsekonomiska vinster inom flera olika områden. Det är dock svårt att på förhand uppskatta hur stora de ekonomiska effekterna av vårt förslag kommer att vara eftersom det delvis beror på hur sjukdomsläget ser ut i landet. Dock kommer vinster i form av bättre samarbetsmetoder för sjukdomsövervakning att ge effekt löpande. Vid exempelvis ett mer omfattande utbrott av en zoonos bedöms myndigheterna ha stor nytta av våra föreslagna bestämmelser när de samverkar med varandra. Inom vilket område vinster kan göras av en förbättrad samverkan i utbrottssituationer beror på sjukdomens omfattning och spridning i det enskilda fallet. Om det handlar om

en sjukdom som främst drabbar människor finns det vinster att göra inom exempelvis sjukvården men om det handlar om en sjukdom som främst drabbar till exempel grisar är det i stället grishållare och branschorganisationer inom området som har vinster att göra.

En minskad risk för uppkomst och spridning av djursjukdomar och zoonoser har även andra fördelar. Det minskar risken för lidande och förbättrar hälsan hos både människor och djur. Vidare främjas animalieproduktionen och därmed livsmedelsförsörjningen både inom landet och vid export till andra länder. Åtgärder för att förebygga och kontrollera zoonoser stärker också det tvärssektoriella One Health-arbetet, där samverkan mellan human-, djur- och miljöhälsa är avgörande för en hållbar och effektiv sjukdomsprevention. Detta inkluderar också insatser för att motverka antibiotikaresistens, som är ett växande hot mot både folkhälsa och djurhälsa globalt.

11.5 Konsekvenser för myndigheter, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer

Våra förslag om sekretessbrytande bestämmelser och direktåtkomst i kapitel 8 och 9 innebär ett enklare och mer effektivt förfarande både hos de myndigheter som lämnar ut uppgifterna och de myndigheter och andra aktörer som är i behov av uppgifterna för sin verksamhet.

Eftersom våra förslag om sekretessbrytande bestämmelser i avsnitt 8.3 och 9.8 berör ett informationsutlämnande som redan idag sker är vår bedömning att förslagen inte kommer att medföra någon ökad arbetsbörda för myndigheterna. Även våra förslag om direktåtkomst i avsnitt 9.10 handlar om ett utlämnande av sådana uppgifter som redan i dag lämnas ut och i vissa fall redan nu genom direktåtkomst.

Vårt förslag om direktåtkomst innebär ingen skyldighet att lämna ut uppgifterna på detta sätt, utan innebär endast att det klargörs att Jordbruksverket har en möjlighet att använda denna utlämnandeform. De mottagare som omfattas av dessa förslag är SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelserna, slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer. Redan i dag har Livsmedelsverket, länsstyrelserna och husdjursföreningar tillgång till vissa av Jordbruksverkets djurregister/djurdatabaser genom direktåtkomst och de andra aktörer

som omfattas av förslaget har i stället tillgång till uppgifter genom ett annat tekniskt automatiserat förfarande.

I och med den nya reglering som våra förslag innebär kan det finnas ett behov hos de myndigheter som lämnar ut uppgifter med stöd av våra föreslagna bestämmelser att genomföra vissa interna utbildningsinsatser angående hur bestämmelserna ska tillämpas. Beroende på i vilken mån Jordbruksverket väljer att ge direktåtkomst i enlighet med våra förslag utöver den direktåtkomst som myndigheten redan har tillåtit kan Jordbruksverket behöva vidta olika tekniska åtgärder inför att direktåtkomsten etableras. Vidare har SVA uppgett att de kommer att behöva utveckla ett system för att koppla data om sekretess till informationen som ska delas, i och med förslaget i avsnitt 8.4.3 om överföring av uppdragssekretessen när SVA lämnar ut uppgifterna till andra myndigheter. Vi bedömer dock att den effektivitetsbesparing som våra förslag i kapitel 8 och 9 beträffande uppgiftsutlämnande innebär kommer att väga upp för det ökade resursbehov som inledningsvis och under en övergångsperiod kan uppstå när lagstiftningen är ny och myndigheterna kan behöva vidta utbildningsinsatser samt Jordbruksverket och SVA vissa tekniska åtgärder.

Sammantaget bedömer vi att de ekonomiska konsekvenserna av den föreslagna regleringen avseende informationsutlämnandet bör kunna hanteras inom befintliga ekonomiska resurser.

Våra förslag kommer även att ge bättre förutsättningar för de aktörer som mottar uppgifterna att kunna utföra sina arbetsuppgifter, vilket innefattar både myndigheter och privata aktörer i form av slakterier, husdjursföreningar och djurhälsoorganisationer.

När det gäller våra förslag i avsnitt 4.5.3 och 4.7 om förtydligande i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och i förordningen (2005:422) om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen hos djur och i livsmedel innebär det förtydliganden av ansvarsuppgifter som myndigheterna redan i dag har. Förslagen kommer därmed inte leda till något ökat resursbehov för myndigheterna.

Konsekvenserna av vårt förslag om att flytta över ansvaret för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur från kommunerna till länsstyrelserna behandlar vi i avsnittet nedan. När det gäller våra förslag i övrigt innebär de inte någon inskränkning av den kommunala självstyrelsen.

11.6 Överflyttningen av ansvaret för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur

11.6.1 Konsekvenser för kvalitet och effektivitet

Som vi har beskrivit i avsnitt 4.5.3 saknar kommunerna många gånger tillräckliga kunskaper för att hantera ett ärende vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur enligt 9 kap. 15 § miljöbalken (1998:808). I samma avsnitt har vi även beskrivit att en effekt av att tillräckliga kunskaper många gånger saknas är att hanteringen av smitta hos sällskapsdjur skiljer sig åt beroende på vilken kommun som har att vidta åtgärder. Länsstyrelserna å sin sida har bättre förutsättningar att hantera frågorna, eftersom dessa myndigheter mer frekvent hanterar liknande frågor och därmed har mer praktisk erfarenhet samt förfogar över adekvata fackkunskaper genom till exempel länsveterinärerna. En överflyttning av tillsynen över sällskapsdjur från kommunerna till länsstyrelserna bedömer vi därför kommer innebära att hanteringen av dessa ärenden kommer att bli mer likvärdig och effektiv.

Som vi har beskrivit i avsnitt 4.4 är länsstyrelserna till antalet betydligt färre och en överflyttning av ansvaret till länsstyrelserna kommer därmed att innebära att färre aktörer hanterar frågorna, vilket även det enligt vår bedömning kommer att medföra en mer enhetlig och effektiv hantering av frågorna över landet.

Vi bedömer även att effektivitetsvinster kommer kunna göras i och med den samordning som i viss utsträckning kan göras med de uppgifter inom djurrelaterad verksamhet som länsstyrelserna redan har ansvar för, såsom offentlig kontroll avseende djurskydd och hygienrutiner, både kunskaps- och handläggningsmässigt.

Att hanteringen vid misstanke om smitta hos sällskapsdjur blir mer effektiv har fördelar inom smittskyddsarbetet i stort. Med rätt kompetens för att hantera frågorna säkerställs att djurägaren och andra berörda ges rätt information och att rätt åtgärder vidtas utan någon tidsfördröjning, vilket minskar risken för att sjukdomar sprids vidare och får fäste.

11.6.2 Konsekvenser för länsstyrelserna och kommunerna

För länsstyrelsernas del innebär förslaget att de blir ansvariga för att, vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehåses av en privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan överföras till människor, vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspårning. Tillsynen aktualiseras i normalfallet endast efter anmälan eller vid kännedom i annat sammanhang om att det finns problem. Som vi har beskrivit i avsnitt 4.5.3 medför ärendetypen normalt under 10 timmars arbetstid per år för Göteborgs kommun, medan det i mindre kommuner kan gå flera år utan att ett sådant ärende alls blir aktuellt inom kommunen. Från kommunernas sida har det dock framförts att bristande kunskaper många gånger leder till att mycket tid går åt till exempelvis bedömning av om det aktuella djuret ska ses som ett sällskapsdjur enligt bestämmelsen eller ej och inhämtande av kunskap om smittan. Utifrån de kompetenser som länsstyrelserna innehar och möjlighet till samordning med befintliga arbetsuppgifter bedömer vi att länsstyrelserna kommer behöva ta mindre tid i anspråk för arbetsuppgifterna. Även med beaktande av att länsstyrelserna är färre till antalet och därmed kommer att få ansvar för ärenden från flera olika kommuner rör det sig alltså inte om överflyttning av någon omfattande verksamhet. Dessutom lägger redan länsstyrelserna många gånger resurser på att vara ett stöd till kommunerna i dessa frågor eller vidtar åtgärder vid kännedom om misstänkt smitta hos sällskapsdjur som gör att kommunens ansvar i frågan är överspelat.

En konsekvens av att ansvaret förs över till länsstyrelserna är att de även blir ansvariga för att ersätta den som drabbas av länsstyrelsens eventuella beslut om att låta förstöra föremål av personlig natur och avliva sällskapsdjur om det är nödvändigt för att förhindra smittspridning, enligt nuvarande 9 kap. 15 § andra stycket miljöbalken. Det är ytterst sällan som denna bestämmelse blir aktuell. Företrädare för kommuner, länsstyrelser och smittskyddsläkare har uppgett att de endast känner till enstaka fall då det har varit aktuellt att låta förstöra egendom eller avliva sällskapsdjur. I författningskommentaren till bestämmelsens nuvarande motsvarighet i 9 kap. 15 § miljöbalken anges även att åtgärden att avliva sällskapsdjur hos privat-

personer mycket sällan torde behöva tillgripas eftersom smittspridning bör kunna förhindras på andra sätt.¹

Vi gör därför bedömningen att överflyttningen av tillsyn över sällskapsdjur inte kommer medföra ett behov av utökade resurser hos länsstyrelserna och inte heller några speciella informationsinsatser.

För kommunerna innebär förslaget att de kommer få en minskad arbetsbörda, även om det som vi redan har konstaterat endast handlar om ett fåtal timmar per år eller inga timmar alls för de mindre kommuner då ärendetypen inte aktualiseras. En stor del av tiden för kommunerna vid hantering av ärendetypen är att bedöma om bestämmelsen i 9 kap. 15 § miljöbalken (1998:808) är tillämplig genom att utreda om det rör sig om sällskapsdjur enligt bestämmelsens första stycke och om någon åtgärd redan har vidtagits av andra aktörer enligt bestämmelsens tredje stycke, det vill säga om kommunen har ett ansvar att vidta åtgärder eller inte. Kommunerna känner sig många gånger förvirrade och osäkra på om de ska agera eller inte. Mycket av tiden vid denna typ av ärende läggs också på att kontakta varandra kommuner emellan för att få hjälp av de kommuner som hanterar frågorna mer ofta. Vårt förslag innebär att kommunerna i stället får större möjlighet koncentrera sig på sina andra arbetsuppgifter och i någon mån bli mer effektiva i sin utövning av dem.

Det finns inte någon helt entydig definition av begreppet kommunalt självstyre. Det kommunala självstyret brukar dock anses innefatta bland annat en rätt att besluta i lokala frågor. Även om det ansvar som vi föreslår ska flyttas över till länsstyrelserna inte utgör något centralt kommunalt ansvarsområde bedömer vi ändå att förslaget i någon mån inskränker den kommunala självstyrelsen, i och med att det innebär en minskad beslutskompetens genom att beslut och ansvar som i dag ligger på kommunal nivå flyttas till länsstyrelserna och därmed statlig nivå. Vi behöver då beakta att inskränkningen i den kommunala självstyrelsen inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den enligt 14 kap. 3 § regeringsformen. Utifrån att vårt förslag innebär en inskränkning inom ett begränsat område i form av ansvar för smittor vid misstanke om smittsam sjukdom hos sällskapsdjur som innehas av privatpersoner och med beaktande av de fördelar som förslaget kan förväntas medföra (se avsnitt 4.5.3) är vår bedömning att in-

---

¹ Prop. 2003/04:30 s. 249.

skränkningen är proportionell i förhållande till ändamålen som föranleder inskränkningen.

11.7 Uppföljning av förslagen

Eftersom våra förslag syftar till att på olika sätt förenkla och effektivisera myndigheters och andra aktörers samverkan anser vi att de myndigheter och andra aktörer som berörs av våra förslag är bäst lämpade för att genomföra en utvärdering av konsekvenserna. Lämpliga kriterier för uppföljning är ifall förslagen är tillräckliga för att täcka in det uppgiftsutlämnande som behöver ske.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

9 kap.

15 §

Vid misstanke om att ett objekt bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, *ska* kommunen omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får kommunen låta förstöra föremål av personlig natur.

Den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen har rätt till skälig ersättning av kommunen.

Första och andra styckena gäller inte om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen (2006:804), lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m., epizootilagen (1999:657) eller zoonoslagen (1999:658).

Paragrafen reglerar när ett ansvar för smittskyddsåtgärder senast inträder för kommunerna. Bestämmelsen i *första stycket* ändras på så sätt att kommunerna inte längre ska ha ansvar för smittskyddsåtgärder vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av en privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor. Ändringarna i första stycket föranleds av förslaget om att detta ansvar ska flyttas över till länsstyrelserna. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.3. I övrigt är ingen ändring avsedd.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

7 a §

Vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, ska länsstyrelsen omedelbart vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning. Om det är nödvändigt för att förhindra spridning av sjukdomen får länsstyrelsen låta förstöra föremål av personlig natur och avliva sällskapsdjur som innehas av privatpersoner.

Den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen har rätt till skälig ersättning av länsstyrelsen.

Första och andra styckena gäller inte om åtgärder vidtas enligt livsmedelslagen (2006:804), epizootilagen (1999:657), zoonoslagen (1999:658) eller andra bestämmelser i denna lag.

Paragrafen, som är ny, föranleds av förslaget om att kommunernas ansvar för att behövliga smittskyddsåtgärder vidtas vid misstanke om att ett sällskapsdjur som innehas av privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, enligt nuvarande 9 kap. 15 § miljöbalken, ska flyttas över till länsstyrelserna. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.3.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 15 § miljöbalken när det gäller innebörden och omfattningen av ansvaret i *första stycket*, rätten till skälig ersättning i *andra stycket* samt ansvarsfördelningen i förhållande till annan lagstiftning i *tredje stycket* men med den skillnaden att bestämmelserna i stället för kommunerna gäller för länsstyrelserna.

Länsstyrelsernas ansvar för att vidta de åtgärder som behövs för att spåra smittan och undanröja risken för smittspridning medför även ett ansvar för de objekt som har en koppling till det sällskapsdjur som misstänks bära på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor. Det kan exempelvis handla om hantering av buren till det misstänkt sjuka sällskapsdjuret för att undanröja risken för smittspridning.

11 d §

Den som deltar i eller har deltagit i verksamheten hos ett slakteri eller en husdjursförening får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. som han eller hon har tagit del av.

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om tystnadsplikt för vissa personer inom slakterier eller husdjursföreningar. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Tystnadsplikten gäller den som deltar eller har deltagit, till exempel på grund av anställning, i verksamheten hos en husdjursförening eller ett slakteri. Med husdjursförening avses i bestämmelsen en djurhälsoorganisation som arbetar med uppgifter som avelsarbete, seminverksamhet, produktionskontroll, djurhälsa och rådgivning inom lantbrukets animalieproduktion. Tystnadsplikten omfattar sådana uppgifter som Jordbruksverket lämnar ut enligt nya 11 k och 11 l §§ förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. Sådana uppgifter kan utgöra en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Innebörden av obehörighetsrekvisitet ska tolkas med ledning av det skaderekvisit som finns i motsvarande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen.

19 a §

Ersättning av statsmedel kan, om det finns särskilda skäl, lämnas för kostnader eller förluster som uppkommit på grund av

1. sådana beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av lagen som syftar till att kartlägga förekomst av, fastställa frihet från, kontrollera eller förebygga och hindra spridning av djursjukdomar, eller

2. sådana föreskrifter meddelade med stöd av lagen som har det syfte som anges i 1.

Frågor om ersättning prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna för att ersättning ska kunna lämnas och om de kostnader och förluster som ska kunna ersättas.

I fråga om ersättning till den som har drabbats av ett beslut enligt 7 a § gäller rätt till ersättning enligt vad som anges i den paragrafen.

Paragrafen reglerar ersättning av statsmedel för kostnader och förluster med anledning av vissa åtgärder enligt lagen om provtagning på djur, m.m. Övervägandena finns i avsnitt 4.5.3. Ändringarna i *sista stycket* föranleds av förslaget om att kommunernas ansvar för att behövliga smittskyddsåtgärder vidtas vid misstanke om att ett

sällskapsdjur som innehåller av privatperson bär på en allvarlig smittsam sjukdom som kan föras över till människor, enligt nuvarande 9 kap. 15 § miljöbalken, ska flyttas över till länsstyrelserna enligt nya 7 a §. Enligt 7 a § andra stycket har den som har drabbats av ett beslut enligt första stycket andra meningen rätt till skälig ersättning av länsstyrelsen. Någon ändring avseende tillämpningen i övrigt är inte avsedd.

12.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

7 a §

Den som deltar eller har deltagit i verksamheten hos en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 får inte obehörigen röja eller utnyttja uppgifter ur de register och databaser som anges i 11 e § förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. som han eller hon har tagit del av.

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om tystnadsplikt för vissa personer inom organisationer och andra sammanslutningar för djurhälsa. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Tystnadsplikten gäller den som deltar eller har deltagit, till exempel på grund av anställning, i verksamheten hos en sådan organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll av djur genom beslut av Jordbruksverket enligt 3 § 2. Tystnadsplikten omfattar sådana uppgifter som Jordbruksverket lämnar ut enligt nya 7 a § förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. Sådana uppgifter kan utgöra en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som omfattas av sekretess hos Jordbruksverket enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Innebörden av obehörighetsrekvisitet ska tolkas med ledning av det skaderekvisit som finns i motsvarande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen.

12.4 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap.

24 d §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att en uppgift lämnas ut till ett slakteri eller en husdjursförening i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

Paragrafen, som är ny, innebär att sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 inte hindrar att en uppgift lämnas ut till ett slakteri eller en husdjursförening i enlighet med vad som föreskrivs i nya 11 k och 11 l §§ förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.2.

24 e §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att en uppgift lämnas ut till en organisation på jordbruksnäringens område eller en annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. i enlighet med vad som föreskrivs i förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m.

Paragrafen, som är ny, innebär att sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 30 kap. 23 § första stycket 1 inte hindrar att en uppgift lämnas ut till en sådan organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning som har fått rätt att anordna kontroll av djur genom beslut av Jordbruksverket enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. i enlighet med vad som föreskrivs i nya 7 a § förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur, m.m. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.2.

24 f §

Sekretessen för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 hindrar inte att

1. Jordbruksverket lämnar ut en uppgift till Statens veterinärmedicinska anstalt, Livsmedelsverket, en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare,

2. en länsstyrelse lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt, en kommun, Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten, en smittskyddsläkare eller en annan länsstyrelse,

3. Läkeemedelsverket lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, Statens veterinärmedicinska anstalt eller en länsstyrelse,

4. Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Jordbruksverket, en länsstyrelse, Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket eller en smittskyddsläkare, eller

5. Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till en länsstyrelse, en kommun, Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare.

För att en uppgift ska få lämnas ut enligt första stycket krävs att den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av sjukdomar och smittämnen som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar.

Paragrafen, som är ny, innehåller en sekretessbrytande bestämmelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.3.

Paragrafen innebär att sekretess till skydd för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden enligt 23 § första stycket 1 inte hindrar att Jordbruksverket, en länsstyrelse, Läkeemedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Livsmedelsverket lämnar ut en uppgift till vissa andra myndigheter, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften i smittskyddsarbetet avseende sjukdomar och smittämnen som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar. Uppgifterna kan exempelvis behövas hos mottagaren vid smittspårning.

Uppgiftsutlämnande får ske både på eget initiativ, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften, och på begäran av den mottagande myndigheten. Det är den utlämnande myndigheten som ska pröva om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften.

Övervakning innefattar insamling, analys och spridning av data om förekomsten av djursjukdomar och zoonoser. Med förebyggande avses åtgärder för att förhindra att djursjukdomar och zoonoser uppstår eller sprids. Med bekämpning avses aktiva åtgärder för att begränsa eller stoppa en pågående smittspridning.

25 a §

Om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som är sekretessreglerad i 23 § första stycket 1 från Jordbruksverket, en länsstyrelse, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Livsmedelsverket, blir 23 § första stycket 1 § tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

Paragrafen, som är ny, innehåller reglering om överföring av sekretess för uppgifter från Jordbruksverket, en länsstyrelse, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Livsmedelsverket till Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.2.

Av regleringen följer att om Folkhälsomyndigheten eller en smittskyddsläkare får en uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som är sekretessreglerad i 23 § första stycket 1 från Jordbruksverket, en länsstyrelse, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Livsmedelsverket, blir den paragrafen tillämplig på uppgiften också hos Folkhälsomyndigheten och smittskyddsläkaren.

31 kap.

13 a §

Sekretessen enligt 12 § hindrar inte att Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften vid övervakning, förebyggande eller bekämpning av sjukdomar och smittämnen som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar.

Paragrafen, som är ny, innehåller en sekretessbrytande bestämmelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.4.

Paragrafen innebär att sekretess enligt 31 kap. 12 § inte hindrar att Statens veterinärmedicinska anstalt lämnar ut en uppgift till Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften i smittskyddsarbetet avseende sjukdomar och smittämnen som kan spridas naturligt mellan djur och människa (zoonoser) eller djursjukdomar. Uppgifterna kan exempelvis behövas hos mottagaren vid smittspårning.

Uppgiftsutlämnande får ske både på eget initiativ, om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften, och på begäran av den mottagande myndigheten. Statens veterinärmedicinska anstalt prövar om den mottagande myndigheten kan antas behöva uppgiften.

Övervakning innefattar insamling, analys och spridning av data om förekomsten av djursjukdomar och zoonoser. Med förebyggande avses åtgärder för att förhindra att djursjukdomar och zoonoser uppstår eller sprids. Med bekämpning avses aktiva åtgärder för att begränsa eller stoppa en pågående smittspridning.

13 b §

Om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse får en uppgift som är sekretessreglerad i 12 § från Statens veterinärmedicinska anstalt, blir 12 § tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten. Sekretessen gäller inte om intresset av allmän kännedom om förhållande som rör människors hälsa har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut.

Paragrafen, som är ny, innehåller reglering om överföring av sekretess för uppgifter från Statens veterinärmedicinska anstalt till Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse. Övervägandena finns i avsnitt 8.4.3.

Av regleringen följer att om Folkhälsomyndigheten, Livsmedelsverket, Jordbruksverket eller en länsstyrelse får uppgifter som är sekretessreglerade i 31 kap. 12 § från Statens veterinärmedicinska anstalt blir den paragrafen tillämplig på uppgifterna också hos den mottagande myndigheten.

Kommittédirektiv 2024:45

Förbättring och förenkling av samverkan mellan myndigheter och andra aktörer för ett effektivt arbete för djur- och folkhälsa

Beslut vid regeringssammanträde den 8 maj 2024

Sammanfattning

En särskild utredare ska föreslå hur informationsutbyte och annan samverkan mellan myndigheter och andra aktörer kan förbättras i syfte att förenkla och effektivisera det förebyggande djurhälsoarbetet samt arbetet mot djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människa (zoonoser).

Utredaren ska bl.a.

- analysera hur berörda myndigheter ska kunna utbyta nödvändiga uppgifter för en effektiv och ändamålsenlig övervakning och bekämpning av djursjukdomar och zoonoser samt offentlig kontroll, samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden säkerställs,
- föreslå eventuella åtgärder för att i övrigt förbättra förutsättningarna för myndigheterna att effektivt förebygga och bekämpa zoonoser i samverkande processer samt bedöma om det finns behov av att förtydliga något i de uppgifter som myndigheterna har i dag,

- analysera hur berörda aktörer på ett lämpligt sätt ska kunna få de uppgifter som de behöver ur Statens jordbruksverks djurregister och djurdatabaser, samtidigt som skyddet för enskildas integritet och uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden värnas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025.

Uppdraget att föreslå lämpliga åtgärder för ett mer effektivt arbete mot djursjukdomar och zoonoser

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket), Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Livsmedelsverket, Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen har i skrivelsen Överföring av uppgifter mellan myndigheter vid övervakning och bekämpning av djursjukdomar och sjukdomar som smittar mellan djur och människa (2014) identifierat vissa hinder i lagstiftningen för en effektiv samverkan mellan myndigheterna vid övervakning och bekämpning av djursjukdomar och zoonoser. Myndigheterna har tillgång till olika uppgifter som rör djursjukdomar och zoonoser. Ingen myndighet har dock tillgång till all information, vilket gör det svårt för myndigheterna att få en helhetsbild av smittläget. En stor del av de uppgifter som behövs för en samordnad och effektiv sjukdomsövervakning är föremål för sekretess enligt olika bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretessen försvårar vissa uppdrag som myndigheterna har, både enligt EU-rätten (se bl.a. Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG av den 17 november 2003 om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG) och nationell rätt, t.ex. myndighetsinstruktioner.

Myndigheterna ser ett behov både av författningsändringar som möjliggör utlämnande av uppgifter sinsemellan och av ett motsvarande sekretesskydd för uppgifterna hos de mottagande myndigheterna. De typer av uppgifter som kan behöva utbytas är bl.a. uppgifter om smitta hos djur och människor, smittämnen, djurslag, djurhållare samt beslut och andra åtgärder av myndigheter. Det går inte alltid att avidentifiera de uppgifter som ska användas för smittspårning och utbrottsbekämpning. I vissa fall kan det dock vara tillräckligt att anony-

miserade uppgifter lämnas ut, vilket minskar det potentiella integritetsintrånget.

Frågan om delning av uppgifter mellan ansvariga myndigheter för djur- och folkhälsa förs fram också i Jordbruksverkets och SVA:s rapport Regeringsuppdrag om nya zoonoser (2022:3). Myndigheterna bedömer i rapporten att det behövs en översyn av tillgängliga system för att dela information mellan myndigheterna och de rutiner och processer som myndigheterna har för informationsdelning, både i förebyggande syfte och för att hantera utbrott av zoonoser. De ser också ett behov av att se över vilka sekretessregler som gäller för olika myndigheter och om reglerna hindrar en effektiv informationsdelning.

I rapporten bedömer Jordbruksverket och SVA också att det finns vissa brister i myndigheternas samverkan i smittskyddsarbetet. Bristerna gäller samverkan mellan djursidan och humansidan i hanteringen av zoonoser, vid förebyggande smittskyddsarbete och vid hantering av utbrott. Dessutom identifierar Jordbruksverket och SVA ett behov av klarlagda rutiner och arbetssätt samt tydliga uppdrag, det senare framför allt för länsstyrelser och kommuner.

De senaste årens utbrott av zoonoser, t.ex. fågelinfluensa, salmonella, campylobakter och SARS-CoV-2, med spridning av smittämnen hos både människor och djur, visar på ett stort behov av ett effektivt samarbete mellan myndigheter på djur- och humansidan för att förebygga och bekämpa zoonoser. För att säkerställa ett ändamålsenligt arbetssätt behöver myndigheternas förutsättningar för samverkan analyseras och eventuella hinder för informationsutbyte identifieras och åtgärdas.

Ett utökat informationsutbyte ställer samtidigt större krav på skydd av känslig information, t.ex. om sjukdomsfall hos människor. Det är angeläget att ett sådant skydd för uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden säkerställs.

Utredaren ska därför

- analysera Jordbruksverkets, SVA:s, Livsmedelsverkets, Folkhälsomyndighetens, länsstyrelsernas, kommunernas och andra berörda myndigheters ansvarsområden och uppgifter i smittskyddsarbetet mot djursjukdomar och zoonoser, både förebyggande och vid utbrott,

- bedöma om det finns behov av att justera eller förtydliga något i de uppgifter som myndigheterna har i dag när det gäller förebyggande och bekämpning av djursjukdomar och zoonoser,
- kartlägga vilka databaser och register med uppgifter av betydelse för smittskyddsarbetet när det gäller djur och zoonoser som finns hos olika myndigheter,
- analysera vilka uppgifter som behöver kunna lämnas ut till andra myndigheter för ett effektivt smittskyddsarbete,
- bedöma formerna för utlämnandet av uppgifter,
- bedöma i vilken utsträckning uppgifterna som behöver delas med andra myndigheter omfattas av befintliga bestämmelser om sekretess,
- analysera om det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess för att uppgifterna ska kunna lämnas ut från myndigheter till andra myndigheter,
- analysera om det finns behov av ytterligare bestämmelser om sekretess hos de myndigheter som tar emot uppgifterna eller om befintliga bestämmelser är tillräckliga,
- särskilt beakta behovet av skydd av känsliga personuppgifter eller uppgifter som innebär särskilda integritetsrisker,
- bedöma om det finns behov av ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter i registren och databaserna och i samband med utlämnande av uppgifter,
- lämna nödvändiga författningsförslag, och
- vid behov föreslå åtgärder för att i övrigt förbättra förutsättningarna för myndigheterna att på ett samordnat och effektivt sätt förebygga och bekämpa djursjukdomar och zoonoser i samverkande rutiner, system och processer.

Uppdraget att föreslå de författningsändringar som behövs för att Jordbruksverket ska kunna lämna ut uppgifter ur djurregister och djurdatabaser till olika aktörer

EU-rättsliga krav på register och databaser

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälso-lag"), herefter EU:s djurhälsoförordning, tillämpas från och med den 21 april 2021. Enligt artikel 101 i EU:s djurhälsoförordning är behörig myndighet skyldig att upprätta och regelbundet uppdatera ett register över anläggningar och aktörer för djurhållning med landlevande djur eller för insamling, produktion, bearbetning och lagring av avels-material från landlevande djur som omfattas av krav på registrering eller godkännande enligt förordningen. Enligt artikel 185 ska den behöriga myndigheten också föra register och uppdatera register över vattenbruksanläggningar och livsmedelsanläggningar för sjukdomskontroll av vattenlevande djur som omfattas av krav på registrering eller godkännande.

Vidare är medlemsstaterna, enligt artikel 109 i EU:s djurhälsoförordning, skyldiga att upprätta och underhålla en databas över vissa hållna landlevande djur.

Bestämmelser om vilka uppgifter som ska finnas i de olika registren finns i delegerade förordningar meddelade med stöd av EU:s djurhälsoförordning.

Jordbruksverket är utsett att utföra de uppgifter som behörig myndighet har enligt artiklarna 101 och 185 i EU:s djurhälsoförordning och ska också utföra de uppgifter som en medlemsstat har enligt artikel 109 (se 10 och 11 a §§ förordningen [2006:815] om provtagning på djur, m.m.).

Det finns också bestämmelser om registrering och uppgiftsskyldighet i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG)

nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG (förordningen om offentlig kontroll). Enligt artikel 10.2 i den EU-förordningen ska de behöriga myndigheterna, utan att de påverkar bestämmelserna om befintliga förteckningar eller register, upprätta en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad. Om det redan finns en sådan förteckning för andra ändamål kan den också användas för tillämpningen av förordningen om offentlig kontroll.

Jordbruksverket för, i enlighet med de EU-rättsliga bestämmelserna, flera djurregister, exempelvis anläggningsregistret (PLATS), nötkreatursregistret (CDB), förflyttningsregister för får och getter samt grisar (DHAND), centrala hästdatabasen (CHR), slaktregistret (SLAKT), register över djuridentiteter för nötkreatur, får, getter och grisar (BEST) och vattenbruksregistret (CVR). Det finns även register över bl.a. andra foderföretagare än sådana som är primärproducenter, t.ex. foderfabriker, samt verksamheter som hanterar animaliska biprodukter. Det är dock endast den centrala hästdatabasen som är reglerad i det nuvarande regelverket för djurhälsa, se 9 a–9 e §§ förordningen om provtagning på djur, m.m. När det gäller vattenbruksregistret finns en författningsreglerad uppgiftsskyldighet mellan Jordbruksverket och länsstyrelserna, se 5 kap. 1 h och 1 i §§ förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. I övrigt saknas reglering om registren och databaserna i lag eller förordning, t.ex. när det gäller frågor om direktåtkomst och sekretess.

Bestämmelser om sekretess och dataskydd

Uppgifter i djurregistren och djurdatabaserna kan omfattas av sekretess bl.a. enligt 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen och 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). Sekretess kan enligt dessa bestämmelser gälla för uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden, t.ex. om antalet djur i en besättning, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs.

För att uppgifter som omfattas av sekretess ska kunna lämnas ut till andra myndigheter eller enskilda krävs att det finns en sekretessbrytande bestämmelse som kan tillämpas.

Djurregistren och databaserna innehåller också personuppgifter kopplade till djurhållare, som namn och kontaktuppgifter. När personuppgifter t.ex. lämnas ut elektroniskt innebär detta en behandling av personuppgifter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddförordning), härafter EU:s dataskyddsförordning. I svensk rätt kompletteras EU:s dataskyddsförordning av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Även de krav som finns i bestämmelserna om dataskydd måste därmed beaktas vid behandling av personuppgifter i Jordbruksverkets djurregister och databaser.

Djurhållare, myndigheter, slakterier, privata företag och djurhälsoorganisationer får i dag uppgifter från Jordbruksverkets olika register över djur och anläggningar som håller djur, huvudsakligen genom manuell utlämning av filer. De aktörer som i dag får ut uppgifter ur registren använder dem för olika ändamål, och Jordbruksverket upprättar normalt avtal med de privata parter som regelbundet begär ut uppgifter i syfte att säkerställa att de får tillgång till rätt information i rätt omfattning och att de har samtycke till utlämnandet från sina kunder. Mottagande aktörer förbinder sig också genom avtalen att inte röja eller på annat sätt utnyttja uppgifterna för andra ändamål än de som framgår av avtalen.

Behovet av kompletterande bestämmelser

I en hemställan från 2020 (LI2023/00369) redovisar Jordbruksverket de aktörer som har behov av uppgifter från och direktåtkomst till registren och databaserna för att kunna utföra de uppgifter som de är skyldiga att utföra. De aktörer som nämns är SVA, Livsmedelsverket, länsstyrelser och kommuner som bedriver offentlig kontroll, slakterier samt vissa organisationer för avel och djurhälsa som har

fått rätt att anordna kontroll enligt 3 § 2 lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m. Jordbruksverket lämnar också förslag på de författningsändringar som myndigheten bedömer behövs från sekretess- och dataskyddssynpunkt.

Det är angeläget att de myndigheter och andra aktörer som har behov av uppgifter ur Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser kan få del av sådana uppgifter på ett ändamålsenligt sätt. En sådan informationsöverföring är nödvändig för att skyldigheter enligt såväl EU-rätt som nationell rätt ska kunna fullgöras, men också för att upprätthålla ett gott smittskydd och en god djurhälsa, folkhälsa och livsmedelssäkerhet i Sverige. Samtidigt bör hänsyn tas till behovet av skydd för enskildas integritet och uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden.

Utredaren ska därför

- identifiera vilka aktörer som behöver uppgifter i Jordbruksverkets djurregister och djurdatabaser i sin verksamhet,
- bedöma i vilken utsträckning uppgifterna i registren och databaserna omfattas av befintliga bestämmelser om sekretess,
- analysera om det finns behov av sekretessbrytande bestämmelser eller bestämmelser om undantag från sekretess för att uppgifterna ska kunna lämnas ut av Jordbruksverket,
- analysera och bedöma formerna för utlämnandet av uppgifter,
- analysera om det finns behov av ytterligare bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt för att de uppgifter som lämnas ut ska ha ett ändamålsenligt skydd hos de aktörer som tar emot uppgifterna eller om befintliga bestämmelser är tillräckliga,
- bedöma om det finns behov av ytterligare bestämmelser om behandling av personuppgifter i registren och databaserna och i samband med utlämnande av uppgifter ur registren, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska särskilt analysera och bedöma förslagens konsekvenser för de enskilda som kan bli föremål för att tidigare sekretessbelagda uppgifter delas mellan myndigheter och i vissa fall andra aktörer samt vilka konsekvenser de förslag som lämnas har för den personliga integriteten. Utredaren ska också analysera och bedöma konsekvenserna för berörda myndigheter. Utgångspunkten är att utredarens förslag ska innebära oförändrade eller minskade kostnader för staten inom området.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i den utsträckning det behövs inhämta synpunkter och upplysningar från berörda myndigheter och organisationer, särskilt Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SVA, Folkhälsomyndigheten, E-hälsomyndigheten, Sametinget, länsstyrelserna, kommunerna och branschorganisationer samt övriga berörda myndigheter som ingår i det myndighetsgemensamma forumet zoonosrådet.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet, kommittéväsendet och EU. Vid behov ska information om erfarenheter hämtas från andra länder.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025.

(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Kommittédirektiv 2025:20

Tilläggsdirektiv till utredningen om förbättring och förenkling av samverkan mellan myndigheter och andra aktörer för ett effektivt arbete för djur- och folkhälsa (LI 2024:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 27 februari 2025

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 8 maj 2024 kommittédirektiv om förbättring och förenkling av samverkan mellan myndigheter och andra aktörer för ett effektivt arbete för djur- och folkhälsa (Dir. 2024:45). Enligt direktiven ska uppdraget redovisas senast den 30 april 2025.

Utredningstiden för uppdraget förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 maj 2025.

(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2025

Kronologisk förteckning

---

1. Skärpta krav för svenskt medborgarskap. Ju.
2. Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. Ju.
3. Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskatte-reglerna. Fi.
4. Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. Fi.
5. Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. LI.
6. Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret. Fö.
7. Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. KN.
8. Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. U.
9. På språklig grund. U.
10. En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. S.
11. Straffbarhetsåldern. Ju.
12. AI-kommissionens Färdplan för Sverige. Fi.
13. En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. Fi.
14. En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. KN.
15. Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare. Volym 1 och 2. S.
16. Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. Ju.
17. Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. LI.
18. Ett likvärdigt betygssystem. Volym 1 och 2. U.
19. Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. U.
20. Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet. Fi.
21. Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). KN.
22. Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet. KN.
23. Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. Ju.
24. Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. Ku.
25. Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. A.
26. Tid för undervisningsuppgifter – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet. U.
27. En socionomutbildning i tiden. U.
28. Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. A.
29. Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. A.
30. Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. Fi.
31. Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. Ju.
32. Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. LI.
33. Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. Ju.
34. Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. Ju.
35. Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. A.

36. Skydd för biologisk mångfald i havs-
områden utanför nationell jurisdiktion.
UD.
37. Skärpta villkor för friskolesektorn. U.
38. Att omhänderta barn och unga. S.
39. Digital teknik på lika villkor.
En reglering för socialtjänsten och
verksamhet enligt LSS. S.
40. Säkrare tivoli. Ju.
41. Pensionsnivåer och pensionsavgiften
– analyser på hundra års sikt. S.
42. Säkerhetsskyddslagen – ytterligare
kompletteringar. Ju.
43. Säkerställ tillgången till läkemedel
– förordnande och utlämnande
i bristsituationer. S.
44. Förbättrat stöd i skolan. U.
45. Ökat informationsutbyte mellan
myndigheter – några anslutande
frågor. Ju.
46. Tryggare idrottsarrangemang. Ju.
47. Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår
framtida elförsörjning? KN.
48. Stärkt pandemiberedskap. S.
49. Säkerhetspolisens behandling
av personuppgifter. Ju.
50. En ny nationell myndighet för
viltförvaltning. LI.
51. Bättre förutsättningar för
klimatanpassning. KN.
52. Ökad insyn i politiska processer. Ju.
53. Kvalificering till socialförsäkring
och ekonomiskt bistånd
för vissa grupper. S.
54. Ett skärpt regelverk om utvisning
på grund av brott. Ju.
55. En reformerad samhällsorientering
för bättre integration. A.
56. Stärkt skydd för domstolarnas
och domarnas oberoende. Ju.
57. Polisär beredskap i fred, kris och krig.
Ju.
58. En stärkt hästnäring – för företagande,
jämsliddhet, jämlikhet och folkhälsa.
LI.
59. Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat
våld och förtryck. Ju.
60. En starkare fondmarknad. Fi.
61. Sveriges internationella adoptionsverk-
samhet – lärdomar och vägen framåt.
Volym 1 och 2. S.
62. Ansaret för hälso- och sjukvården.
Volym 1 Bedömningar och förslag.
Volym 2 Underlagsrapporter. S.
63. Stärkt patientsäkerhet genom rätt
kompetens – utifrån hälso- och
sjukvårdens och tandvårdens behov. S.
64. En ny kontrollorganisation i livs-
medelskedjan – för ökad effektivitet,
likvärdighet och konkurrenskraft. LI.
65. En mer flexibel hyresmarknad. Ju.
66. En straffreform. Volym 1, 2, 3 och 4. Ju.
67. Arlanda – en viktig port för det svenska
välståndet. Åtgärder som stärker
konkurrenskraften för Arlanda
flygplats. LI.
68. Nya samverkansformer, modern bygg-
nads- och reparationsberedskap – för
ökad försörjningsberedskap. KN.
69. Effektivare samverkan för djur-
och folkhälsa. LI.

Statens offentliga utredningar 2025

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Arbetslivskriminalitet – upplägg, verktyg och åtgärder, fortsatt arbete. [25]
- Frihet från våld, förtryck och utnyttjande. En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter. [28]
- Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete. [29]
- Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. [35]
- En reformerad samhällsorientering för bättre integration. [55]

Finansdepartementet

- Skatteincitament för forskning och utveckling. En översyn av FoU-avdraget och expertskatte-reglerna. [3]
- Moderna och enklare skatteregler för arbetslivet. [4]
- AI-kommissionens Färdplan för Sverige. [12]
- En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag. [13]
- Kommunal anslutning till Utbetalnings-myndighetens verksamhet. [20]
- Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel. [30]
- En starkare fondmarknad. [60]

Försvarsdepartementet

- Plikten kallar! En modern personal-försörjning av det civila försvaret. [6]

Justitiedepartementet

- Skärpta krav för svenskt medborgarskap. [1]
- Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter. [2]

- Straffbarhetsåldern. [11]

- Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar. [16]

- Ersättningsregler med brottsoffret i fokus. [23]

- Utmönstring av permanent uppehålls-tillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt. [31]

- Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. [33]

- Ett modernare konsumentskydd vid distansavtal. [34]

- Säkrare tivoli. [40]

- Säkerhetsskyddslagen – ytterligare kompletteringar. [42]

- Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – några anslutande frågor. [45]

- Tryggare idrottsarrangemang. [46]

- Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. [49]

- Ökad insyn i politiska processer. [52]

- Ett skärpt regelverk om utvisning på grund av brott. [54]

- Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende. [56]

- Polisiär beredskap i fred, kris och krig. [57]

- Stärkt lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck. [59]

- En mer flexibel hyresmarknad. [65]

- En straffreform. Volym 1, 2, 3 och 4. [66]

Klimat- och näringslivsdepartementet

- Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter. [7]

- En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem. [14]

Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). [21]

Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet. [22]

Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning? [47]

Bättre förutsättningar för klimatanpassning. [51]

Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap. [68]

Kulturdepartementet

Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland. [24]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Avgift för områdessamverkan – och andra åtgärder för trygghet i byggd miljö. [5]

Anpassning av svensk rätt till EU:s avskogningsförordning. [17]

Vissa förändringar av jaktlagstiftningen. [32]

En ny nationell myndighet för viltförvaltning. [50]

En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa. [58]

En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft. [64]

Arlanda – en viktig port för det svenska välståndet. Åtgärder som stärker konkurrenskraften för Arlanda flygplats. [67]

Effektivare samverkan för djur- och folkhälsa. [69]

Socialdepartementet

En förändrad abortlag – för en god, säker och tillgänglig abortvård. [10]

Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare Volym 1 och 2. [15]

Att omhänderta barn och unga. [38]

Digital teknik på lika villkor.
En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. [39]

Pensionsnivåer och pensionsavgiften – analyser på hundra års sikt. [41]

Säkerställ tillgången till läkemedel – förordnande och utlämnande i bristsituationer. [43]

Stärkt pandemiberedskap. [48]

Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper. [53]

Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt. Volym 1 och 2. [61]

Ansaret för hälso- och sjukvården. Volym 1 Bedömningar och förslag. Volym 2 Underlagsrapporter. [62]

Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens – utifrån hälso- och sjukvårdens och tandvårdens behov. [63]

Utbildningsdepartementet

Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan. [8]

På språklig grund. [9]

Ett likvärdigt betygssystem Volym 1 och 2. [18]

Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande. [19]

Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet. [26]

En socionomutbildning i tiden. [27]

Skärpta villkor för friskolesektorn. [37]

Förbättrat stöd i skolan. [44]

Utrikesdepartementet

Skydd för biologisk mångfald i havsområden utanför nationell jurisdiktion. [36]

